

Jaarstukken 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Leeswijzer	3
Jaarverslag	5
1. Beschouwingen	6
1.1 Algemene beschouwingen	7
1.2 Financiële beschouwingen	11
2. Programma verantwoording	17
Programma 1: Wonen en leven.....	18
Programma 2: Zorg.....	46
Programma 3: Werken	66
Programma 4: Bestuur	80
Programma 5: Financiën en grondexploitaties	92
3. De paragrafen.....	102
3.1 Lokale heffingen	103
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	112
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	130
3.4 Financiering	142
3.5 Bedrijfsvoering	152
3.6 Verbonden partijen	163
3.7 Grondbeleid.....	188
Jaarrekening	191
4. Het overzicht van lasten en baten.....	192
4.1 Het overzicht van lasten en baten 'in één oogopslag'	193
4.2 Toelichting op de verschillen.....	195
4.3 Overzicht van incidentele lasten en baten.....	204
4.4 Lasten en baten financieringsfunctie	208
4.5 Bezoldiging topfunctionarissen (WNT)	209
5. De uiteenzetting van de financiële positie	211
5.1 Balans	212
5.2 Toelichting op de balans	214
5.3 Investeringskredieten.....	237
5.4 Staat van reserves	258
5.5 Staat van voorzieningen	266
5.6 Staat van overlopende passiva en activa, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen	272
5.7 Langlopende schulden.....	279
5.8 Gewaarborgde geldleningen	280
5.9 EMU-saldo	284
6. Bijlagen	286
6.1 Overzicht van taakvelden per programma.....	287
6.2. Verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SiSa).....	290
7. Controleverklaring	295
8. In control verklaring	296

Leeswijzer

De jaarstukken zijn het sluitstuk van de begrotingscyclus, en hebben een controlerende functie. Bij de controle zijn diverse aspecten van belang. De jaarrekening moet een getrouw beeld geven en de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, moeten op een rechtmatige manier tot stand zijn gekomen. Door het vaststellen van de jaarrekening wordt het college gedechargeerd voor het uitgevoerde financieel beheer.

Het jaarverslag moet verenigbaar zijn met de jaarrekening, dat wil zeggen de cijfers in beide documenten moeten met elkaar overeenstemmen en de conclusies ten aanzien van de financiële positie moeten eenzelfde beeld uitstralen. Voorts is het jaarverslag vooral van belang voor de toetsing van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid.

De jaarstukken van de gemeente moeten volgens artikel 24 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) ten minste bestaan uit:

1. het jaarverslag;
2. de jaarrekening

waarbij het jaarverslag ten minste moet bestaan uit:

- de programmaverantwoording;
- de paragrafen

en de jaarrekening ten minste moet bestaan uit:

- overzicht van baten en lasten en de toelichting hierop;
- de uiteenzetting van de financiële positie (balans en de toelichting hierop);
- de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

Het jaarverslag bevat de inhoudelijke ambities en de daarbij behorende resultaten en financiën, verdeeld over de begrotingsprogramma's Wonen & leven, Zorg, Werken, Bestuur en Financiën & grondexploitaties. De jaarrekening bevat financieel-technische overzichten, die dieper inzicht verschaffen in de financiële situatie van onze gemeente.

In hoofdstuk 1 zijn de algemene beschouwingen opgenomen. Dit is een terugblik op 2019 en bevat een resumé van de belangrijkste beleidsontwikkelingen. In hoofdstuk 1 zijn ook de financiële beschouwingen opgenomen waarmee in het kort het financiële beeld wordt weergegeven en toegelicht. Meer uitgebreide informatie vindt u terug in de programmaverantwoording (hoofdstuk 2) waar per programma wordt ingegaan op ambities, activiteiten, indicatoren en financiën. Hoofdstuk 3 omvat de wettelijk verplichte paragrafen.

De formele jaarrekening van de gemeente, waarop de accountantsverklaring is gebaseerd, betreft de hoofdstukken 4 Overzicht van baten en lasten, 5 Balans met toelichting en 6 Overzicht van de taakvelden per programma en de SiSa-verantwoording.

Gelet op de bestendige gedragslijn 'rekening volgt begroting' volgt de inhoud en volgorde van de jaarstukken zoveel mogelijk de inhoud en volgorde van de programmabegroting 2019.

De belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de voorgaande jaarstukken zijn:

- In de begroting is er voor gekozen niet langer sterprogramma's op te nemen naast de begrotingsprogramma's.

- De beschrijving van alle activiteiten van de gemeente (naast de politieke speerpunten ook de vaste taken). Dit heeft geleid tot een flinke toename van het aantal activiteiten;
- De ambities zijn direct gerelateerd aan budgetten in de begroting. Hierbij maken we gebruik van de in het BBV voorgeschreven taakvelden. Het uitgangspunt is dat er voor ieder taakveld een ambitie is geformuleerd met daaronder de uit te voeren activiteiten. Dit vergroot de stuurbaarheid;
- Aanpassing van de indeling van taakvelden over begrotingsprogramma's, zodat taakvelden niet meer opgeknipt zijn over meerdere begrotingsprogramma's;

Bij de ambities zijn de activiteiten opgenomen die bij de ambitie behoren. Per activiteit wordt de realisatie hiervan aangegeven door middel van de onderstaande "stoplichtensysteem". Zo krijgt de lezer snel inzicht in de stand van zaken. De kleuren hebben de volgende betekenis:

- Gerealiseerd/op koers
- Deels gerealiseerd/vertraagd
- Niet gerealiseerd/niet op koers

Onder de activiteiten wordt de ambitie en een deel van de activiteiten toegelicht. Het criterium hiervoor is of de betreffende (afwijking op de) activiteit politiek relevant is.

Jaarverslag

1. Beschouwingen

1.1 Algemene beschouwingen

Voor u liggen de jaarstukken over het jaar 2019 van de gemeente Hilversum. Dit was het eerste volledige jaar van het college. Nu we midden in het Coronaproblematiek zitten, valt het niet mee om op een goede manier terug te kijken op het jaar 2019. De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Onze aandacht zit vooral in het oplossen van de vraagstukken in het hier en nu en de komende weken. Toch zetten wij de belangrijkste onderdelen van deze jaarstukken in deze inleiding.

Sterke buurten als basis

Sterke buurten zijn in Hilversum de basis voor de leefbaarheid. Daarom heeft het college ingezet op zichtbare buurtcoördinatoren en wijkwethouders. Alle wijken hebben hun prioriteiten bepaald in 2019. De wijkwethouders bevorderen een duurzame dialoog met de wijk. Daar hebben de buurtcoördinatoren een belangrijke voorbereidende rol bij. We zien dat dit leidt tot steeds meer initiatieven in de wijk, zoals de (her)inrichting van de openbare ruimte (van Riebeeck, Ooievaarsplein en Kerkelanden). Lopende het traject hebben we geleerd dat iedere buurt een specifieke aanpak nodig heeft, daarom gaan we steeds meer inzetten op maatwerk per buurt. Specifiek hebben we voor de wijk 1221 een gebiedsagenda vastgesteld die inmiddels ook wordt uitgevoerd in goed overleg met de wijk. Met de in 2019 vastgestelde agenda WMO-welzijn en notitie buurten 3.0 zetten we in op het versterken van de sociale cohesie in de buurt, geven we invulling aan preventie en verbinden we de maatschappelijke partners die belangrijk zijn voor de buurt.

Aantrekkelijke woningmarkt en binnenstedelijk bouwen

We willen de burgers nu, en in de toekomst, voorzien van een goede en passende huisvesting. Het college zet daarom in op voldoende en kwalitatief goede woningen in Hilversum. De ambitie is om 1.000 extra woningen te bouwen voor kleine huishoudens in deze bestuursperiode. Dit is een forse opgave omdat er alleen binnenstedelijk gebouwd kan worden. In 2019 zijn er totaal 219 woningen gebouwd, waarvan 199 appartementen. Van de 219 opgeleverde woningen zijn 99 woningen sociale huurwoningen. Aansprekende woningbouwprojecten die in 2019 zijn opgeleverd, zijn de projecten Lucent en de Dasselaarstraat. En het project Egelshoek is in 2019 ook afgerond. Dit project heeft een flink aantal jaren geduurd en is succesvol opgeleverd. Er zijn 16 nieuwe vakken gerealiseerd voor huidige bewoners en personen op de wachtlijst.

In 2019 is gestart fase 3 van de Alliantie in Noord. Ook wordt er doorgebouwd op Lucent. Dat zijn nu vooral nog koopwoningen. Tenslotte zijn er bouwvelden vrijgegeven op Anna's Hoeve voor start bouw. Om ook op langere termijn aan de woningbouwbehoefte te kunnen voldoen in Hilversum, is ook financiële steun nodig van andere partijen. Daarom was het voor Hilversum belangrijk onderdeel te worden van de Woondeal MRA. We zijn daarom blij dat het is gelukt om als Sleutelproject aangemerkt te worden binnen de MRA.

In 2019 hebben we 547 meldingen en 1.000 aanvragen omgevingsvergunningen ontvangen. Tevens zijn er 313 vooronderzoeken uitgevoerd. Deze cijfers zijn ongeveer gelijk aan 2018.

Goede zorg voor een ieder die het nodig heeft

We zijn trots dat de dienstverlening voor de zorg een goede klantwaardering kent en dat we steeds meer mensen bereiken. Dit is vooral zichtbaar in de jeugdzorg. Naast het betere bereik van de jeugd zien we ook dat de kosten voor een individueel traject steeds hoger worden. Daarom lopen ook in 2019 de kosten voor jeugdzorg weer sterk op. Ook de kosten voor WMO stijgen in 2019 sterk doordat mensen steeds ouder worden en door de invoering van het abonnementstarief. Door de verplichte, lagere, eigen bijdrage is het voor veel mensen aantrekkelijk de particuliere ondersteuning in te ruilen voor ondersteuning die wordt geregeld door de gemeente. Van de Rijksoverheid is weliswaar een compensatie ontvangen, maar onze kosten komen daar bovenuit. Om de zorg in Hilversum verder te verbeteren zijn in 2019 de beleidsnota's integrale schuldhulpverlening, agenda WMO-Welzijn, Agenda jeugd, Transformatieplan Zorg voor de jeugd in Gooi- en Vechtstreek en het beleidsplan LHBTI vastgesteld.

Werk voor een ieder die dat kan

We zetten als college in om werkgelegenheid in de regio te behouden. Dat doen we onder andere door ruimte te geven aan bedrijvigheid bij de planvorming in Arenapark en Crailo. Aan het Masterplan Arenapark wordt, na een bespreking in de raad in 2019, nog hard gewerkt en de nota van uitgangspunten van Crailo is in 2019 vastgesteld in de raad. Ook zetten we in op het versterken van de netwerken met ondernemers en het onderwijs. Zo is in 2019 het netwerk voor ZZP-ers en MKB versterkt en hebben we ingezet op een betere samenwerking tussen het bedrijfsleven en het Middelbaar- en Hoger Beroepsonderwijs.

Om meer mensen naar werk te begeleiden zijn in 2019 de beleidsplannen Focus op Werk en Werken aan Werk vastgesteld door de raad. Met deze plannen willen we de uitstroom met 25% verhogen. In 2019 zijn we er in geslaagd om 294 mensen aan werk te helpen, waarvan 69 mensen die parttime werken. Daarmee hebben we onze doelstelling nog niet bereikt. Om inzicht te krijgen in de knelpunten hebben we in 2019 meerdere onderzoeken uitgevoerd om deze in beeld te krijgen. In 2020 zetten we ons in om deze knelpunten weg te werken en de gestelde doelen te halen. Gelukkig neemt het aantal mensen dat van een uitkering leeft in Hilversum af, maar omdat dit elders in Nederland ook gebeurt, kunnen wij nog niet binnen het rijksbudget van de BUIG blijven. Ook zijn wij verheugd dat het aantal werkplekken Beschut Werk in 2019 is behaald.

Een bereikbaar Hilversum

In 2019 hebben we als college veel ingezet om Hilversum op zowel korte termijn als lange termijn bereikbaar te houden. Begin 2019 is hiervoor een mobiliteitsplan opgesteld. Een deel daarvan is in 2019 afgerond, een ander deel wordt in 2020 alsnog afgerond. De werkzaamheden voor de aanleg van de HOV zijn verder voorbereid zodat de uitvoering voorspoedig kan verlopen. In nauw overleg met de wijk heeft een alternatievenstudie plaatsgevonden naar de situatie rondom de Kleine Spoorbomen. Voor de stimulering van het openbaar vervoer hebben we een verkenning uitgevoerd naar de OV-nachtverbinding tussen Utrecht en Amsterdam en naar het verplaatsen van het perron van station Sportpark. We zijn verheugd dat we twee extra fietsenstallingen op het Stationsplein en op de Zeedijk hebben gerealiseerd. Ook hebben we de concessie van het openbaar vervoer van de Provincie Noord-Holland mede voorbereid en intentieovereenkomsten gesloten over snel- en doorfietspaden in de regio Gooi- en Vechtstreek en de provincie Utrecht. Om het aantal ongevallen te verminderen hebben we gewerkt aan de het verhelpen van de onveiligste verkeerssituaties in Hilversum.

Aardgasvrij, klimaatneutraal en duurzaam

We dragen het milieu en het klimaat een warm hart toe. Via verschillende wegen werken we hard aan een aardgasvrij, klimaatneutraal en duurzaam Hilversum. In 2019 is gewerkt aan mogelijkheden om de eigen huisvesting te verduurzamen. De raad heeft inmiddels met de plannen voor deze verduurzaming ingestemd. We hebben in de gehele gemeente het aantal laadpalen voor elektrische auto's verder uitgebreid. Ook worden de plannen voor de RES in onze deelregio voorbereid. In 2019 hebben we belangrijke stappen gezet voor een routekaart aardgasvrije wijken. De plannen hiervoor zijn vastgesteld waarbij voor de Hilversumse meent een uitvoeringsplan aardgas is opgesteld. Op circa tachtig locaties is verontreiniging onderzocht. Tenslotte proberen wij met de inzet van gemeentelijke fondsen duurzaamheidsinitiatieven van particulieren te stimuleren.

Mediastad

Het Mediapark is begin 2019 van eigenaar gewisseld. De nieuwe eigenaar werkt aan nieuwe plannen voor het gebied. Deze kunnen aansluiten op de gemeentelijke plannen voor Mediapark en Hilversum Noord. Het afgelopen jaar is er vanuit het Mediapark in samenwerking met de gemeente stevig ingezet op het verlengen van bestaande huurcontracten en het verhuren aan nieuwe bedrijven. Dit is zeer succesvol verlopen. Het mediapark zit nu, langjarig, zo goed als vol.

Veiligheid in de wijken

Uit de omnibusenquête blijkt dat het gemiddelde veiligheidsgevoel van de burgers in Hilversum hoog is. Ondanks het veilige gevoel bij de inwoners heeft ook Hilversum te maken met ondermijnende criminaliteit. Om deze criminaliteit tegen te gaan heeft het college ingezet op strengere controle bij vergunningaanvragen. Daarnaast vinden er meer integrale controles plaats en sluit de burgemeester panden als er onrechtmatigheden worden aangetroffen. In 2019 heeft dit geleid tot het sluiten van vijf panden. Om de veiligheid nog meer te bevorderen is in 2019 ingezet op een betere samenwerking tussen de Veiligheidsregio's een GGD-en van de regio Gooi- en Vechtstreek en de provincie Flevoland. Er is meer capaciteit beschikbaar gekomen voor BOA's, de controle kan daardoor verder worden geïntensiveerd. Daarbij is extra aandacht voor groepen jeugd die zich op straat bevinden.

Goede voorzieningen

We hechten aan goede voorzieningen in onze gemeente. Het doet ons daarom goed dat de meerderheid van onze inwoners tevreden is over onze culturele- en sportvoorzieningen. Wij hebben in 2019 een intentieverklaring voor een lokaal sportakkoord (met vijf ambities: Inclusief sporten en bewegen, Duurzame sportinfrastructuur, Vitale sport- en beweegaanbieders, Positieve sportcultuur en Van jongs af aan vaardig in bewegen) vastgesteld met ruim 40 organisaties. Ook is er een overeenkomst gesloten met NOC/NSF om sportverenigingen te ondersteunen in de organisatiekracht en de openclubgedachte. Voor zwembad De Lieberg hebben we een locatieonderzoek afgerond. We vinden culturele initiatieven belangrijk. Daarom proberen wij zowel in ons beleid als in onze subsidieregels veel ruimte te geven voor deze initiatieven. Eén van die initiatieven heeft mede geleid tot de vestiging van de Zilveren Camera in Hilversum. Om de mogelijkheden om een cultuurcluster op de Kerkbrink te kunnen realiseren hebben we een haalbaarheidsonderzoek gedaan. Hiervoor is in juli 2019 Stichting Mediaplein opgericht waarin de bibliotheek, Museum Hilversum en Beeld & Geluid zijn vertegenwoordigd. Binnen de stichting wordt een businesscase onderzocht naar het ontwikkelen van een Mediaplein. Hilversum en Gooise Meren hebben overeenstemming bereikt over een toekomstscenario van het streekarchief.

Goed onderwijs

De samenwerking met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties is geïntensiveerd. Er worden afspraken gemaakt over onderwijskansen en huisvesting. Zo wordt er samen gewerkt aan een nieuw huisvestingsplan, IHP 2020-2035. Met het IHP geeft het college uitwerking aan de opgave om de groei van het aantal leerlingen op te vangen, de schoolgebouwen te verduurzamen en het monumentale karakter te behouden. We zijn er trots op dat in 2019 de nieuwbouw is geopend van De Kleine Prins en de Sterrenschool. Op De Kleine Prins, in de groene omgeving van Zorgpark Monnikenberg, krijgen leerlingen met een lichamelijke of meervoudige beperking en leerlingen die langdurig ziek zijn, onderwijs, opvoeding en pedagogische begeleiding. Ook de uitbreiding van de Donnerschool is gereed. Helaas verloopt het vinden van een nieuwe locatie voor de internationale school traag. Inmiddels wordt ook gezocht naar een alternatieve locatie voor deze school.

Inzetten op digitaliseren

Zeker in deze tijden rondom de coronacrisis merken we weer hoe belangrijk digitale toepassingen zijn overall. In Hilversum zetten we ons in om een “Slimme Stad” te worden. In 2019 is succesvol een innovatieve aanbesteding van Smart City afgerond. Ook is, als tweede stad in Nederland, het Giganet uitgerold in Hilversum zodat burgers en bedrijven toegang hebben tot 10 x zo snel internet. Ook binnen de eigen organisatie staan we voor de taak de technische ontwikkelingen bij te houden en bestaande applicaties te vervangen. In 2019 zijn de aanbestedingen voorbereid voor het zaaksysteem, E-HRM en BRP.

1.2 Financiële beschouwingen

In deze collegeperiode is verder gewerkt aan een nieuwe dynamiek in de verhouding tussen inwoners, ondernemers, andere samenwerkingspartners en gemeente. Om te borgen dat de opgaven voor de stad zowel financieel als inhoudelijk worden afgerond, hebben we onze voornemens ingebed in de reguliere P&C-cyclus. De jaarrekening koppelt terug over de resultaten die hier in 2019 op zijn behaald. Inhoudelijk gebeurt dit via de programmaverantwoording.

Tekorten Sociaal domein

2015 was het eerste jaar waarin gemeenten de drie gedecentraliseerde taken voor de Jeugdzorg, WMO en Participatiewet hebben uitgevoerd. In 2015 en 2016 hadden deze taken een wezenlijk positief aandeel in het gerealiseerde resultaat. In tegenstelling tot de jaren 2015 en 2016 is in 2017, 2018 en 2019 meer uitgegeven dan begroot aan de uitvoering van de Jeugdwet en de WMO. Het negatieve aandeel in het resultaat is opgelopen tot € 3,0 miljoen. De overschrijding ten opzichte van de bijgestelde begroting bedraagt voor de WMO en Jeugdwet respectievelijk € 1,3 miljoen en € 1,7 miljoen. Hierin is de gemeente Hilversum niet uniek, in de landelijke pers lezen we over berichten over forse tekorten op de zorgbudgetten bij andere gemeenten door toegenomen complexiteit en zorgvraag tegenover tekortschietende rijksmiddelen. De Participatiewet is binnen de begroting uitgevoerd.

De beperkte grip van gemeenten op de kosten in het sociaal domein wordt ten dele ook veroorzaakt door een aantal beperkingen die het Rijk aan de gemeenten de laatste jaren heeft opgelegd. Deze ingrepen waren vanuit zorginhoud of politiek mogelijk terecht, maar hadden wel gevolgen voor de beheersbaarheid. Dit zijn onder andere:

- Verbod op inzet alfahulpen
- De verplichting aan gemeenten om reële tarieven te hanteren
- Bevoegdheid van huisartsen om door te verwijzen
- Invoering uniform abonnementstarief Wmo

Toelichting op het resultaat

Bij de jaarrekening vergelijken we het werkelijke resultaat met het door de raad vastgestelde begrote resultaat. Het rekeningresultaat werd bij de primaire Begroting 2019 op € 0,25 miljoen voordelig begroot. Door de tussentijdse besluitvorming (raadsvoorstellen en de 2-jaarlijkse tussenrapportages) door de Raad wordt dit oorspronkelijk begrote resultaat altijd bijgesteld. Het daadwerkelijke begrote jaarrekeningresultaat is bijgesteld naar € 0,53 miljoen negatief. Het werkelijke resultaat is € 2,2 miljoen negatief.

Om een goed beeld te krijgen van de oorzaak van de afwijkingen wordt in deze jaarrekening weergegeven binnen welke programma's verschillen optreden en hoe groot die zijn. Vervolgens worden de grootste afwijkingen toegelicht. Voor een uitgebreide analyse per programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt onderscheid gemaakt tussen het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten en het gerealiseerd resultaat. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 13,3 miljoen nadelig over 2019. Voor de realisatie van verschillende plannen is per saldo € 11,1 miljoen uit de reserves onttrokken, waarmee het gerealiseerd resultaat afgerond € 2,2 miljoen nadelig bedraagt. Dit resultaat is 0,8% van de werkelijke lasten.

Relevant voor het uiteindelijke resultaat is het 'resultaat na bestemming'. Dat is het resultaat na budgetoverhevelingen en mutaties reserves. Door verschillende bestemmingen van het "bruto"-

resultaat wordt dit resultaat aanzienlijk lager en bedraagt € 7,3 miljoen nadelig. In onderstaande tabel ziet u hoe dit resultaat tot stand is gekomen:

Financieel resultaat	Bedragen x € 1.000
Werkelijke lasten	270.447
Werkelijke baten	-257.166
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	13.281
Stortingen in de reserves	288
Onttrekkingen uit de reserves	-11.392
Gerealiseerd resultaat (afgerond)	2.177
Resultaatbestemming: budgetoverhevelingen	3.422
Resultaatbestemming: dotatie reserves	1.679
Resultaat na bestemming	7.278

Toelichting jaarrekeningresultaat

Totstandkoming begrotingssaldo

Bij de jaarrekening vergelijken we het werkelijke resultaat met het door de raad vastgestelde begrote resultaat. Het rekeningresultaat werd bij de primaire Begroting 2019 op € 0,3 miljoen voordelig begroot. Door de tussentijdse besluitvorming door de Raad wordt dit oorspronkelijk begrote resultaat door begrotingswijzigingen bijgesteld. De belangrijkste bijstellingen van de begroting betreffen de grondexploitatie voor € 1,5 miljoen positief en de aanpassing in het sociaal domein voor Jeugd en WMO met € 3,5 miljoen negatief. Het uiteindelijke begrote resultaat is bijgesteld naar € 0,5 miljoen nadelig.

Om een goed beeld te krijgen van de oorzaak van de afwijkingen is in deze paragraaf weergegeven binnen welke categorieën verschillen optreden en hoe groot die zijn. Vervolgens worden de grootste afwijkingen toegelicht. Voor een uitgebreidere analyse per programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.2 van de jaarstukken.

Afwijking t.o.v. actuele begroting

Onderstaande tabel geeft inzicht in de belangrijkste oorzaken van het verschil tussen het geprognosticeerde resultaat van € 0,5 miljoen negatief en de werkelijk gerealiseerde baten en lasten bij de jaarrekening van € 2,2 miljoen nadelig (voor budgetoverhevelingen en dotaties reserves). Het verschil tussen begroting en de daadwerkelijke realisatie bedraagt afgerond € 1,6 miljoen nadelig. In de onderstaande tabel is te zien wat de grootste afwijkingen in de jaarstukken zijn. De onderstaand gepresenteerde afwijkingen zijn, behoudens de afrekeningen van de openeinderegelingen, incidenteel van aard.

Grootste financiële afwijkingen	Bedragen x € 1.000
Grondexploitatie:	
Winstneming Anna's Hoeve/mutatie voorziening	1.570
Budgetoverhevelingen (nog niet uitgevoerde plannen)	-3.422
Autonoom/Techniek:	
Decembercirculaire (resterend na overheveling van € 1.305)	-565

Egalisatievoorziening riolering	346
WMO (openeinderegeling)	1.326
Jeugd (openeinderegeling)	1.672
Stelposten: Onvoorzien en Nieuwe kansen	-250
Werken aan Werk (onttrekking reserve)	-1.196
Pensioenvoorziening college	616
Voorziening belastingdebiteuren	680
Onderhoudsvoorziening vastgoed	671
Overige afwijkingen:	
Verkoopopbrengst Lieven de Key	1.034
Verkoop panden	500
Leges Wabo	-989
Overig verschillen per saldo < € 250	-350
Totaal afwijkingen t.o.v. begroting	1.643

Het nadelige resultaat wordt voor een groot deel gevormd door meer tussentijdse winstneming in de voorgaande jaren dan gezien de huidige inzichten noodzakelijk was voor de grondexploitatie Anna's Hoeve. Hierdoor is de begrote winstname voor 2019 niet gerealiseerd. Bij de actualisatie van de grondexploitaties (behandeling in de raad van mei 2020) is de winstneming voor 2019 vastgesteld. Hierdoor was het niet meer mogelijk om de begroting 2019 aan te passen en wordt de winstneming nu als afwijking op de begroting gepresenteerd. In de actualisatie is nu ook een meerjarig beeld gegeven van de toekomstig verwachte winstnemingen. Hierop zal de meerjarenbegroting 2020-2023 worden aangepast waarmee deze grote afwijkingen zijn verwerkt voor de volgende jaren.

Een belangrijke bijdrage aan het resultaat wordt veroorzaakt door niet (volledig) uitgevoerde plannen in 2019. Voor in totaal € 3,4 miljoen is een verzoek gedaan om niet uitgegeven budgetten uit 2019 over te hevelen naar 2020 voor de verdere uitvoering van de onderliggende plannen. De hoogte van de overhevelingen wordt veroorzaakt door vertragingen in de uitvoering. Voor de vertragingen zijn verschillende oorzaken te noemen:

- aanvullende onderzoeken voor optimalisering eindresultaat;
- samenwerking met derden dat meer tijd vraagt;
- inspraak/participatie burgers;
- planningsoptimisme, meer ambities dan mogelijkheden om deze te realiseren binnen de tijd.

De vermelde afwijkingen onder het kopje autonoom/techniek hebben enerzijds betrekking op ontvangen baten die vanwege de late ontvangst in het jaar niet meer aan de raad konden worden voorgelegd voor een begrotingswijziging. De decembercirculaire is per definitie te laat om in de begroting te worden verwerkt en leidt daarom tot een afwijking. Een deel van de decembercirculaire is betrokken bij de overhevelingsvoorstellen. Dit is aangegeven in de tabel.

Anderzijds zijn de financiële afwijkingen onder dit kopje een technische uitkomst van afwijkingen die blijken bij de afsluiting van het boekjaar:

De financiële afwijking voor de egalisatievoorziening riolering is de resultante van alle plussen en minnen voor de riolering. Door de "gesloten box" voor de riolering worden de "tegenvallers" in de exploitatie aan de voorziening onttrokken.

De lasten voor maatwerkvoorzieningen Jeugd en WMO zijn afgerekend met de Regio. Dit betreffen zogenaamde open-einderegelingen waarvoor we het belangrijk vinden dat ieder persoon die zorg nodig heeft toegang heeft hiertoe, ook als blijkt dat de lasten het niveau van de begroting overstijgen.

De posten onvoorzien en nieuwe kansen zijn minder aangesproken dan begroot.

Ook ontstaan er afwijkingen om te kunnen voldoen aan de landelijke regelgeving:

De werkzaamheden van de Regio Gooi- en Vechtstreek voor het plan Werken aan Werk vanuit de reserve HHT middelen zijn vertraagd. Daarom heeft de uitbetaling aan de Regio nog niet plaatsgevonden. Vanuit het BBV wordt voorgeschreven dat een begrote onttrekking uit een reserve ook daadwerkelijk dient plaats te vinden. Dit heeft een voordeel van € 1.196.000 tot gevolg. De gemeente moet (wettelijk) jaarlijks de voorzieningen onderbouwen. Uit de onderbouwingen is gebleken dat aan de voorzieningen voor pensioenen college, belastingdebiteuren en onderhoud vastgoed een aanvullende dotatie noodzakelijk is om deze op de juiste hoogte te brengen.

Onder "Overige afwijkingen" zien we dat de verkoop van de grond voor het woningbouwplan Lieven de Key en de verkoop van panden enige vertraging hebben opgelopen.

Financiële positie

Deze paragraaf geeft een financiële beschouwing op het eigen vermogen, de financiering en het weerstandsvermogen. Voor de beoordeling van de financiële positie is het namelijk belangrijk om zowel naar de exploitatie als de balans te kijken. In de balans komt de verhouding van de bezittingen (activa) in beeld en de daarvoor beschikbare eigen middelen (reserves) en financieringsmiddelen van derden (schulden). Ook voor het bepalen van het eigen vermogen kijken we naar de balans. Waarbij het eigen vermogen de uitkomst is van de waarde van alle bezittingen (activa) minus de schulden.

Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het saldo van de jaarrekening. De reserves zijn in 2019 met een bedrag van € 7,5 miljoen afgenomen. Deze afname wordt grotendeels veroorzaakt door onttrekkingen uit de algemene reserve (€ 5,1 miljoen) en onttrekkingen voor de decentralisatie sociaal domein en HHT middelen (resp. € 1,2 en € 1,4 miljoen).

Per saldo daalt het eigen vermogen in 2019 met € 13,3 miljoen (stand van 31-12-2018: € 92,4 miljoen) ten opzichte van de stand 31-12-2019 (€ 79,1 miljoen). Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt door de eerder genoemde onttrekkingen van de reserves. Anderzijds is het (negatieve) resultaat al in mindering gebracht op de stand van het eigen vermogen.

De reservepositie bestaat voor een gedeelte (€ 5,0 miljoen) uit "bestemmingsreserves". Aan deze reserves heeft de raad eerder een bestemming gegeven. Deze reserves zijn zonder (nieuwe) besluitvorming van de raad niet vrij besteedbaar. De algemene reserve van de gemeente is binnen de financiële beleidskaders wel vrij aanwendbaar en bedraagt eind 2019 € 76,2 miljoen (exclusief het resultaat bij de jaarrekening). In de Toelichting op de Staat van Reserves (hoofdstuk 5.4) bij deze jaarrekening worden de verschillen tussen begrote en werkelijke mutaties per reserve toegelicht.

Naast het jaarrekeningsaldo van € 2,2 miljoen negatief (afgerond) liggen claims voor bestemming van de algemene reserve: een bedrag van € 3,4 miljoen voor budgetoverheveling van 2019 naar 2020, en voor een bedrag van € 1,7 miljoen om de reserves voor het herplant- en mobilisatiefonds, Regionaal Mediacentrum en Inzet HHT-middelen te vullen. Door deze budgetoverhevelingen en storting in de reserves ontstaat een nadelig resultaat van € 7,3 miljoen na bestemming, dat ten laste wordt gebracht van de algemene reserve.

Houdbaarheid gemeentefinanciën

Schuldpositie

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën op de langere termijn hangt af van de ruimte om, naast de noodzakelijke uitgaven voor publieke voorzieningen, de schuldverplichtingen in de vorm van rente en aflossingen te betalen. Daarom letten wij naast de baten en lasten (exploitatie) ook nadrukkelijk

op de geldstromen, de hoogte van de schuld in relatie tot het kunnen betalen van de rente en aflossing en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het is wenselijk dit goed te monitoren omdat een oplopende schuldenpositie de begrotingsruimte op termijn kan verminderen.

De langlopende schuld is uitgekomen op € 168,6 miljoen en is conform de prognose zoals deze is opgenomen in de begroting 2019. Ten opzichte van vorig jaar is de schuld met € 2,2 miljoen afgenomen. De schuldontwikkeling is nog steeds binnen de veiligheidsmarges zoals de VNG die hanteert. In de paragraaf Financiering (hoofdstuk 3.4) staat een uitgebreide analyse op het vreemd en eigen vermogen.

Risico's

Hilversum is een stad die wil blijven investeren en presteren. Hieraan zijn onlosmakelijk financiële risico's verbonden. Daarom is en blijft het van belang te sturen op het beheersen van deze risico's. Hilversum kent daartoe een risicomanagementbeleid, bouwt aan een relatief compleet risicoprofiel en hecht veel waarde aan de opgave om het weerstandsvermogen in evenwicht te houden met de gekwantificeerde risico's.

Bij de totstandkoming van deze jaarrekening zijn de risico's geactualiseerd. Vervolgens is berekend welk bedrag nodig is om deze risico's financieel af te dekken. Dit bedrag is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen die in onderstaande tabel is gepresenteerd.

Weerstandsvermogen bedragen x € miljoen	Jaarverslag 2019	Jaarverslag 2018	Jaarverslag 2017
Beschikbare capaciteit (A)	95,6	102,5	97,7
Benodigde capaciteit (B)	4,0	4,1	2,7
Ratio weerstandsvermogen	24,9	24,9	36,8
Weerstandsvermogen (A-B)	91,6	98,4	95

Het weerstandsvermogen classificeert als meer dan uitstekend en was in de voorgaande jaren flink toegenomen. Als laatste geldt in het algemeen dat de rapportage over het weerstandsvermogen altijd een momentopname is. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden waardoor het weerstandsvermogen aan tussentijdse fluctuaties onderhevig is.

Kengetallen

Om nog meer transparantie te creëren en een benchmark mogelijk te maken tussen gemeenten, geeft onderstaande tabel allereerst inzicht in zes financiële indicatoren. Verder in deze paragraaf wordt de financiële vermogenspositie op hoofdlijnen toegelicht. Daarnaast zijn de indicatoren gekoppeld aan begrotingsparagrafen waar ze meer inhoudelijk zijn beschreven.

Kengetal	Verloop van de kengetallen			
	JS2018	B2019	JS2019	B2020
netto schuldquote	76%	78%	80%	76%
netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	75%	78%	79%	75%
solvabiliteitsratio	28%	25%	24%	25%
grondexploitatie	4%	1%	3%	0%
structurele exploitatieruimte	-0,8%	0,7%	-1,9%	0,1%
belastingcapaciteit	104%	103%	104%	102%

De financiële vermogenspositie van Hilversum is op orde. De (netto) schuld is niet erg hoog, maar normaal. Ook als je deze corrigeert voor het wanbetalingsrisico op doorgeleende gelden en corrigeert voor de executiewaarde van de voorraden grondexploitatie.

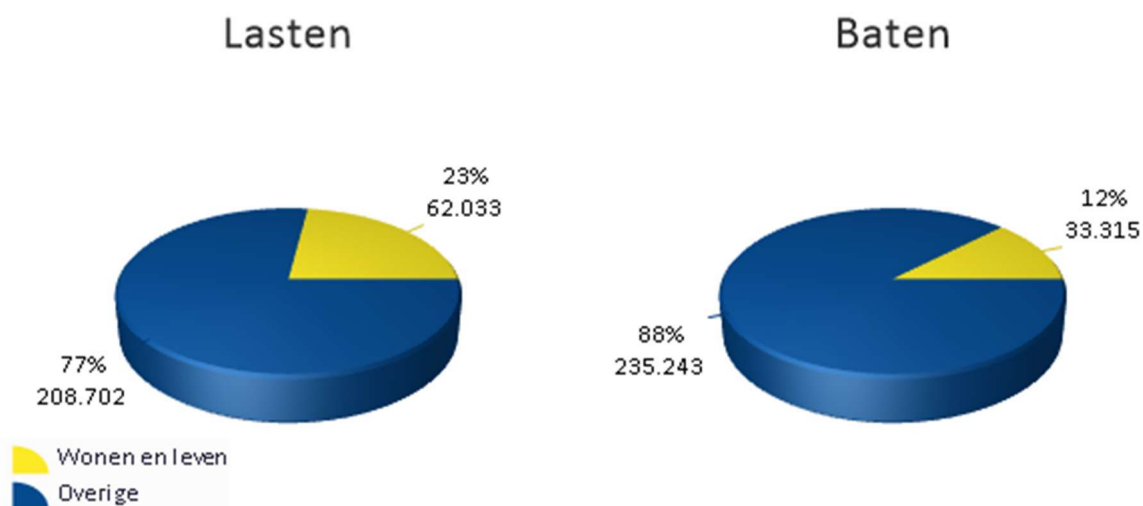
Hilversum heeft wel te maken met exploitatietekorten (voor mutatie reserves) in opeenvolgende jaren. Daarnaast weten we dat Hilversum een redelijk hoge mate van afhankelijkheid kent van rijksoverdrachten. Daarmee is Hilversum erg gevoelig voor kortingen van het Rijk (lees: dus gevoelig voor tekorten sociaal domein e.d.). Het huidige exploitatietekort zou kunnen worden opgevangen met een verhoging van de OZB. Er is voldoende onbenutte belastingcapaciteit.

Het overzicht van de incidentele lasten en baten (hoofdstuk 4.3) laat zien dat in de jaarstukken de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten. Het saldo dient positief zijn; de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten. Waar in de oorspronkelijke begroting de structurele baten hoger waren geraamd dan structurele lasten, wordt in de jaarstukken zichtbaar dat structurele lasten deels zijn gedekt door incidentele baten. De structurele lasten zijn in totaal € 4.957.000 hoger dan de structurele baten. Het kengetal voor de structurele exploitatieruimte komt hiermee op -1,9%. De oorzaak van de negatieve exploitatieruimte is niet direct toe te wijzen aan afzonderlijke hogere lasten of lagere baten. Dat komt doordat in de gemeentelijke financiën veelal de baten niet één op één toe te wijzen zijn aan de lasten. Inkomsten uit de algemene uitkering en de OZB gelden niet als dekking voor toewijsbare lasten in de begroting. Zo hebben we ook in de jaarstukken te maken met over- en onderschrijdingen die elkaar op saldoniveau kunnen compenseren, maar geen verband met elkaar hebben. Wel is duidelijk dat we te maken hebben met hogere lasten voor de zorgtaken en belastingdebiteuren, en lagere lasten voor b.v. mobiliteitsplannen. Per saldo constateren we dat het kengetal voor het evenwicht tussen de structurele lasten en –baten negatief is. De constatering van het ontbrekende evenwicht in de jaarstukken is een belangrijk aandachtspunt bij het opstellen van de komende begroting.

Het BBV schrijft voor: “een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie”. Volgens de Nota van Toelichting bij het wijzigingsbesluit is het aan het College van B&W om die beoordeling te geven. Naast het kengetal voor de structurele exploitatieruimte valt geen enkel kengetal in de categorie ongunstig en drie van de zes voor Hilversum relevante kengetallen vallen zelfs in de categorie meest gunstig. Daarnaast laat het weerstandsvermogen zien dat de gemeente Hilversum een zeer degelijke financiële positie heeft. Daarom beoordeelt ons college de “onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie” als *goed*.

2. Programma verantwoording

Programma 1: Wonen en leven

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Wonen en leven:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Goois Natuur Reservaat (GNR) (verbonden partij)
- Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) (verbonden partij)
- Provincie Noord-Holland
- Erfgoedorganisaties
- Woningcorporaties
- Culturele organisaties
- Sportverenigingen
- Sportservice Noord-Holland
- Stichting Centrum Hilversum
- Uitvaartstichting Hilversum
- (Commerciële) vastgoedpartijen
- Huurdersorganisaties
- Provincie Utrecht
- Busvervoerders (Connexxion, Syntus)
- ProRail
- Rijkswaterstaat

Kaderstellende nota's

Bodem, water, riolering

- Gemeentelijk Rioleringsplan (2015-2020)
- Keur AGV 2011, inclusief bijbehorende en/of later vastgestelde Vrijstellingen en Beleidsregels
- Structuurvisie Ondergrond (landelijk, 2015)
- Verordening havengelden (2018)
- Verordening rioolheffing (2018)

Milieu en duurzaamheid

- Visie 'Hilversum Klimaatneutraal 2050' (2012)
- Uitvoeringsprogramma: Duurzaam Hilversum 2016-2020 (2016)
- Dierenwelzijnsbeleid Hilversum (2016)
- Regionaal Uitvoeringsplan Huishoudelijk afval 2015-2020 (2016)
- Verordening afvalstoffenheffing (2018)
- Actieplan Geluid (2013)
- Provinciale Milieuverordening (tranche 8)

Bereikbaarheid

- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)
- Parkeerverordening Hilversum (2018)
- Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2030 (2016)
- Herziening laadpalenbeleid (2015)
- Verordening parkeerbelastingen (2018)
- Verordening Mobiliteitsfonds Hilversum (2009)
- Wijziging verordening Mobiliteitsfonds Hilversum 2009 (2019)

Groen en begraafplaatsen

- Nota Impuls voor extra groen in Hilversum (2016)
- Groenbeleidsplan 2030 (2013) Wonen
- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)
- Lokale Woonvisie Hilversum 2016-2020 (2016)
- Regionale Woonvisie Regio Gooi en Vechtstreek 2030 (2016)
- Regionale Huisvestingsverordening Gooi en Vechtstreek (2019)

Openbare ruimte

- Visie Hilversum Buiten (2004)
- Handboek Beheer Hilversum Buiten (2009)
- Handboek Inrichting Hilversum Buiten (2009)

Mooie stad

Hilversum is een compacte stad, gelegen in een oase van groen. Om die waardevolle positie te behouden bouwen wij alleen binnen de bebouwde omgeving. Daarbij zoeken we constant naar de juiste balans tussen ruimte voor wonen en ruimte voor werken. Hilversum is een gewilde woonstad. Er is een grote vraag naar woningen, met name in het sociale en het middeldure huursegment. Hilversum blijft daarom de komende jaren bouwen en spreekt ook regiogemeenten aan op het realiseren van woningbouw. Tegelijkertijd zijn we ook een gemeente waar gewerkt wordt. Om bedrijvigheid een impuls te geven jagen we een groot aantal ruimtelijke opgaven aan, zoals de spoorzone, het stationsgebied, Crailo, MediaPark en Arenapark.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Beoordeling beheer en onderhoud openbare ruimte	Centrum: niveau A; gemeente: niveau B	conform streefwaarden (centrum A, gemeente B)	Gemeente Hilversum
	Nee	Aantal sociale huurwoningen	11.455	11.367	Woonmonitor
	Nee	Positie woonaantrekkelijkheidsindex t.o.v. G50	≤ 30	26	Gemeente Hilversum
035	Ja	Gemiddelde WOZ-waarde (maal duizend euro)	geen streefwaarde	314	Waarstaatje-gemeente.nl
036	Ja	Nieuw gebouwde woningen, aantal per 1.000 bestaande woningen	6,1	5,2 (219 nieuw)	Gemeente Hilversum (BAG), Waarstaatje-gemeente.nl

De iets lagere gerealiseerde waarde van het aantal nieuwe woningen uitgedrukt in percentage van de bestaande voorraad wordt m.n. veroorzaakt door de definitie van de prestatie-indicator. De afgelopen jaren is er een relatief hoge nieuwbouwproductie geweest, waardoor de totale voorraad in omvang is toegenomen. Het aantal nieuwe woningen 2019 is op peil, maar wordt in percentage van de bestaande voorraad uitgedrukt enigszins neerwaarts beïnvloed.

Ambitie met activiteiten

1. Ruimtelijke ordening

Samen met inwoners, bedrijven en instellingen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden en hierbij zo veel als mogelijk te werken in de geest van de op handen zijnde Omgevingswet

Activiteiten

- Omgevingsvisie: In 2019 stellen we een Omgevingsvisie 1.0 op, dit is een abstracte visie op het niveau van de stad. Een kort en bondig vergezicht “wat voor stad willen we op termijn zijn” waarin een aantal strategische keuzes voor de toekomst zijn gemaakt. Deze visie vertalen we daarna, met de samenleving, op gebieds- en/of themaniveau door.
- Het schetsen van een visie op de verdeling van woon- en werklocaties in de stad.
- Koersbepaling van het Omgevingsplan aan de hand van pilotprojecten zoals: de Spoorzone, het omgevingsplan NW-Villagebied en het experiment Geluid.
- Vormgeven van een bouwsteen Gezondheid In Omgevingswet. We stellen vast hoe c.q. in welke vorm we gezondheid integraal mee gaan nemen in ontwikkelingen binnen het fysieke domein.
- Integraal vormgeven van de planvorming rondom een aantal grote gebiedsontwikkelingen, bijvoorbeeld Stationsgebied en Crailo.

Toelichting op activiteiten

Voor het behouden en verder ontwikkelen van een goede ruimtelijke ordening in Hilversum zijn in 2019 diverse activiteiten gepland en uitgevoerd. Om tot vaststelling van de definitieve omgevingsvisie in 2020 te komen is aan meerdere producten gewerkt. In september 2019 is een plan van aanpak voor de Omgevingsvisie Hilversum door de gemeenteraad vastgesteld. Het gesprek met de inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties van Hilversum over de omgevingsvisie is gestart. Er is een zogenaamde omgevingsfoto gemaakt. De omgevingsfoto is een analyse van de leefomgeving voor Hilversum.

Het thema gezondheid wordt integraal meegenomen bij de omgevingsvisie Hilversum en gezondheid is ook vertegenwoordigd in het projectteam. De GGD wordt hierbij ook inhoudelijk nadrukkelijk betrokken.

Het nieuwe sleutelproject in Hilversum was niet voorzien en heeft extra werkzaamheden met zich meegebracht. In 2019 is er onder andere gewerkt aan de ‘Agenda Economie & Media’, aan het Sleutelproject en aan diverse producten in het kader van de Omgevingsvisie Hilversum. Hiermee is een visie geschetst op de verdeling van woon- en werklocaties in de stad.

In 2019 is de Gebiedsagenda 1221 (Spoorzone) vastgesteld. Dat is een programma in lijn met de Omgevingswet. Aan de hand van dat Programma wordt in 2020 een Bestemmingsplan-plus met verbrede reikwijdte gemaakt waarvoor de voorbereidingen in 2019 zijn gestart. In 2019 is ook gestart met de pilot ‘omgevingsplan’ NW Villagebied. In dat plan oefenen we met de integratie van verordeningen.

In regionaal verband is verkend hoe je met regels en beleid op gebiedsniveau kan omgaan. Hierbij is onderzocht of er tussen gebieden gedifferentieerd kan worden. Dit is een lastige en complexe opgave. Bij de overgang naar de Omgevingswet veranderen overigens de regels rondom geluid niet. De gemeente Hilversum heeft besloten om bij de overgang naar de omgevingswet deze zo beleidsneutraal mogelijk te laten verlopen en eerder gemaakte afspraken vooralsnog voort te zetten.

De gebiedsontwikkelingen Stationsgebied en Crailo worden integraal vormgegeven. Ook bij de gebiedsontwikkeling van het Arenapark (in het masterplan) en van het Sleutelproject is er sprake van integrale planvorming en vormgeving.

In 2019 heeft de gemeente Hilversum het Rijk verzocht om het grondgebied van de gemeente Hilversum aan te wijzen voor het maken van bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte. Dit verzoek is toegekend door het Rijk / ministerie van BZK.

In 2019 heeft het college de beleidsregels over het afwijken van een bestemmingsplan bij de kruimelregeling ingetrokken, omdat deze beleidsregels niet meer passen bij het gedachtegoed van de Omgevingswet.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	3.444	-13	3.431
Realisatie	3.280	-66	3.214
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-164	-52	-217

Zoals is vermeld in de collegebrief van 4 december (Voortgang en planning Masterplan Arenapark) is voor het opstellen van het Masterplan Arenapark aanvullend onderzoek nodig. Nadat de uitkomsten van de onderzoeken bekend zijn, kan een nieuw Masterplan opgesteld worden waarin de verschillende wensen zichtbaar worden. Het budget is in 2019 niet volledig uitgegeven, de Raad wordt daarom middels een overhevelingsvoorstel gevraagd het budget van €133.000 over te hevelen naar 2020.

2. Wonen en bouwen

Samen met marktpartijen en corporaties het bouwen en vernieuwen van de stad. Waarbij de gemeente een stimulerende rol heeft om dit mogelijk te maken.

Activiteiten

- Stimuleren van de uitbreiding van de woningvoorraad om te komen tot de gewenste 1000 woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens (zowel voor jongeren als ouderen).
- Inzetten op het minimaal op peil houden van de sociale woningvoorraad en het verhogen van het aanbod van middenhuur.
- Het ruimte bieden aan nieuwe woonvormen (o.a. voor ouderen en jongeren).
- Het opbouwen van een lokale samenwerkingstafel met woningcorporaties en marktpartijen voor het realiseren van de bouwopgaven.
- Nieuwe (regionale) huisvestingsverordening opstellen en vaststellen.
- Mede uitvoering geven aan het project senioren Wooncoach en daarmee bijdragen aan het goed wonen van senioren en doorstroming op de sociale huurmarkt.
- Uitvoering geven aan (leges) omgevingsvergunning.
- Uitvoering geven aan bouw- en woningtoezicht.
- Uitvoering geven aan basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).

Toelichting op activiteiten

De geplande activiteiten voor wonen en bouwen lopen en zijn op koers. De verordening middenhuur is in 2019 in de raadscommissie besproken en wordt in 2020 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	4.333	-2.448	1.884
Realisatie	4.437	-3.454	983
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	104	-1.006	-902

Met het aantrekkelijke economisch klimaat als wind in de rug wordt in de stad veel gebouwd en vernieuwd. Dit is terug te zien in de meeropbrengsten van de bouwleges.

Bouwen dient te gebeuren op veilige grond en daarvoor zijn in 2019 incidentele budgetten aangevraagd voor bodemonderzoek. Deze budgetten waren met name voor bodemonderzoeken voor het gebied rondom Seinhorst. Nu blijkt dat deze onderzoeken doorlopen naar 2020. De Raad wordt daarom middels een overhevelingsvoorstel gevraagd niet uitgegeven budgetten van €125.000 over te hevelen naar 2020.

3. Begraafplaatsen en crematoria

De Uitvaartstichting Hilversum exploiteert alle gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium in Hilversum. De gemeente stuurt op een hoog serviceniveau van begraven en cremieren en op het behoud van de monumentale uitstraling van de begraafplaatsen. Sturingsmogelijkheid heeft de gemeente via de Raad van Toezicht, de tarieven, de begroting en jaarrekening van de Uitvaartstichting.

Activiteiten

- Eigenarenonderhoud aan de gebouwen op de begraafplaatsen.
- Vervangen van tijdelijke huisvestingsoplossingen op Zuiderhof.
- Aanvang asbestsanering gemeentelijke begraafplaatsen na besluitvorming in 2019.
- Afronden administratieve achterstanden en op orde brengen van papieren archief.

Toelichting op activiteiten

De activiteiten lopen volgens de gemaakte afspraken. Planvorming voor het vervangen van de tijdelijke huisvesting op begraafplaats Zuiderhof heeft in 2019 plaatsgevonden en de definitieve huisvesting van de Uitvaartstichting wordt gerealiseerd op de locatie aan de Bosdrift.

In 2019 is er een nieuwe directeur benoemd bij de Uitvaartstichting Hilversum. Door de realisatie en ingebruikname van een nieuw crematorium in Laren, nabij de gemeentegrens met Hilversum, vonden er minder crematies in Hilversum plaats dan verwacht. De gemeenteraad is hierover in 2019 geïnformeerd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	861	-792	69
Realisatie	653	-538	115
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-208	254	46

De exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium vinden plaats binnen de gestelde financiële kaders. Als gevolg van dalende lasten is eveneens de gebruiksvergoeding voor het gebruik van onze gebouwen van de uitvaart stichting naar beneden bijgesteld.

In 2019 is zoals afgesproken gestart met de asbestsanering van de gemeentelijke begraafplaatsen. Nu blijkt dat deze saneringen doorlopen naar 2020. De Raad wordt daarom middels een overhevelingsvoorstel gevraagd niet uitgegeven budgetten van €67.000 over te hevelen naar 2020.

Levendige stad

Een levendig, divers en bruisend Hilversum maakt de stad aantrekkelijk. De uitdaging is om de goede ingeslagen weg verder uit te bouwen. Een hoge kwaliteit van de culturele en sportieve voorzieningen zorgt voor een prettig woon- en leefklimaat. Zij vormen samen met de evenementen een belangrijke factor voor het vestigingsklimaat. Evenementen vergroten de bekendheid van Hilversum en zorgen voor ontmoeting. Het aantal evenementen neemt toe, waarbij het centrum de centrale plek van beleving is. Op regionaal niveau zetten we ons in om meer toeristen richting Hilversum te trekken. Hiervoor ligt samenwerking op het niveau van de Metropoolregio Amsterdam voor de hand.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de culturele voorzieningen	≥ 63% (2018)	53%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de sportvoorzieningen en sportmogelijkheden	≥ 69% (2018)	69%	Hilversum Monitor
	Nee	Bezoekersaantallen van vijf culturele instellingen (Museum, Vorstin, Filmtheater, Bibliotheek en MCO)	556.000 (2022)	Filmtheater 142.376, Museum 35.914, Vorstin 77.860, Bibliotheek en MCO n.n.b.	Jaarverslagen culturele instellingen
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over het evenementen aanbod	≥ 61% (2018)	54%	Hilversum Monitor
020	Ja	Aandeel niet sporters in de gemeente	45,0%	48% (2016)	RIVM, Waarstaatje-gemeente.nl

Het percentage inwoners dat tevreden of zeer tevreden is over de culturele voorzieningen is gedaald, waarbij opvalt dat de waardering op het niveau 'neutraal' navenant is gestegen. Paradoxaal, gezien de gestegen bezoekersaantallen, die uit de bezoekcijfers van instellingen zelf blijken en ook vanuit de Monitor enquête 2019. Een verklaring hiervoor zou gevonden kunnen in nader (kwalitatief) onderzoek (bijv. burgerpanel); het kan te maken hebben met een gestegen verwachtingspatroon van nieuwe bezoekers (de bezoekersaantallen zijn namelijk gestegen) en een veranderende vraag en behoefte aan cultuur van nieuwe inwoners. Het percentage dat expliciet ontevreden/zeer ontevreden is over het aanbod blijft (met een lichte stijging) laag.

Het lagere percentage inwoners dat tevreden is over het evenementenaanbod wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat Hilversum Alive voor de 2 maal op rij niet doorging. Verder was bij een aantal andere evenementen in 2019 sprake van erg slechte weersomstandigheden zoals bijv. bij de Sinterklaasoptocht en Koningsdag.

Ambitie met activiteiten

1. Sportbeleid en activering

De gemeente wil dat zo veel mogelijk inwoners bewegen en/of sporten. Het is belangrijk dat er in Hilversum voldoende toegang tot laagdrempelige sportvoorzieningen is voor alle lagen van de bevolking. Vitale sportverenigingen, beweegprogramma's voor specifieke doelgroepen en buurtsport zijn voor Hilversum belangrijk. Sportevents brengen levendigheid in Hilversum en dragen bij aan een goed sportklimaat.

Activiteiten

- Het actief ondersteunen van de sportverenigingen om ze te helpen bij het verbeteren van de organisatiekracht en de openclubgedachte.
- De inzet van sportparkmanager(s) voor meer verenigingen op één sportpark onderzoeken om sportverenigingen concreet te helpen bij het onderhoud, andere verenigingstaken en betere bezetting van de sportaccommodaties met nieuwe doelgroepen.
- Inzet van buurtsportcoaches in buurten in samenwerking met verschillende organisaties om iedereen in beweging te krijgen en te houden.
- Actief bijdragen om samen met andere partijen het sportnetwerk te continueren, bijvoorbeeld door de organisatie van Sportontmoeting Hilversum en het sportoverleg met besturen van grote sportverenigingen.
- Ondersteunen van grote (inter)nationale en lokale sportevenementen, zoals Melkhuisje Masters en Hilversum City Run.
- Nieuwe initiatieven in 2019 krijgen de ruimte. Bijvoorbeeld: de Arenapark Obstaclerun en het Gooisch Streethockey Festival.

Toelichting op activiteiten

Met het NOC NSF is een overeenkomst tot en met 2022 aangegaan om sportverenigingen te ondersteunen in de organisatiekracht en de openclubgedachte. Deze samenwerking en opzet werpt nu al vruchten af. De startbijeenkomst werd bezocht door 25 sportclubs en na de zomer 2019 zijn 14 sportclubs gestart met Verenigingsondersteuning Hilversum. Het invoeren van een sportparkmanager voor meerdere verenigingen op één sportpark heeft op dit moment geen draagvlak. Er zijn 2 succesvolle Sportontmoetingen geweest en het sportoverleg heeft 7 keer plaatsgevonden. We zijn bijzonder trots op het gerealiseerde Lokaal Sportakkoord Hilversum met de vijf ambities: Inclusief sporten en bewegen, Duurzame sportinfrastructuur, Vitale sport- en beweegaanbieders, Positieve sportcultuur en Van jongs af aan vaardig in bewegen. Meer dan 40 organisaties hebben de intentieverklaring van Sportakkoord Hilversum getekend. In de jaren 2020 en 2021 gaan we hier samen invulling aan geven. Hiermee lopen we voorop in Nederland. Grote (inter)nationale en lokale sportevenementen zijn doorgegaan, behalve de Melkhuisje Masters vanwege het ontbreken van een sluitende begroting. Nieuwe initiatieven voor sportevents worden gestimuleerd, maar worden nog niet aangedragen door partners. Wel is onderzocht welke evenementen extra kunnen bijdragen aan een levendig Hilversum. Helaas hebben de organisatoren van de Arenapark Obstaclerun (om organisatorische redenen) en het Gooisch Streethockey Festival (na evaluatie vorig event) besloten om deze in 2019 niet te organiseren.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	961	-5	956
Realisatie	756	-8	749
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-205	-2	-207

Ondanks onze pogingen om sportevenementen te stimuleren heeft dit in 2019 beperkt geleid tot nieuwe initiatieven van derden en hebben de Melkhuisje Masters en Arenapark Obstacalrun niet plaatsgevonden.

Daarnaast is het voornemen om buurtsportcoaches in te zetten voor het sportparkmanagement en cultuurcoaches in Hilversum nog niet volledig gerealiseerd.

2. Sportaccommodaties

Sportaccommodaties dienen goed onderhouden en in voldoende mate aanwezig te zijn. Bij de sportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, wordt het beheer en onderhoud, afgestemd met de sportverenigingen. Daar waar mogelijk kunnen op wens van sportverenigingen bepaalde taken worden overgenomen. Voor niet gemeentelijke sportaccommodaties kunnen sportverenigingen zich aansluiten bij de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum om tegen goede voorwaarden een lening aan te gaan om investeringen mogelijk te maken. De gemeente staat voor de stichting garant.

Activiteiten

- Onderzoek naar de toekomst van zwembad de Lieberg.
- Verkenning van de overdracht van een deel van het beheer en onderhoud bij de sportvereniging(en) op sportpark Anna's Hoeve en sportpark Berestein.
- Aanbesteden van binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzaal en zwembad).
- Onderhoud van sportvelden van de gemeenten volgens vastgesteld meerjarigonderhoudsplan.
- Onderhouden van trapveldjes zoals het Cruyff Court. Nieuwe initiatieven voor trapveldjes in buurten worden blijvend ondersteund.

Toelichting op activiteiten

Naast een verkenning, zijn er veel gesprekken gevoerd over de overdracht van een deel van het beheer en onderhoud op de sportparken Anna's Hoeve en Berestein. Alleen sportpark Anna's Hoeve heeft aangegeven verder in gesprek te willen om toe te werken naar overdracht van een deel van het beheer en onderhoud.

De binnensportaccommodaties zijn in 2019 niet opnieuw aanbesteed, dit gebeurt in 2020, vanwege de bijzondere situatie van de nieuwbouw van het zwembad De Lieberg.

Het masterplan Arenapark geeft ruimte voor onderzoek naar een indoor atletiekaccommodatie, dat gefaciliteerd wordt door de gemeente.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.635	-758	1.877
Realisatie	2.931	-934	1.997
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	297	-176	121

Jaarlijks wordt beoordeeld of de voorziening voor het groot onderhoud toereikend is. Er is gebleken dat dit niet het geval is. Om de voorziening op peil te brengen is een dotatie van € 300.000 nodig geweest. Deze dotatie wordt onder meer bepaald door prijsstijgingen, het aantal te onderhouden panden en fiscale correcties.

Als gevolg van een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie ten aanzien van het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties is ter compensatie van de fiscale correcties door het rijk in 2019 € 90.000 aan Hilversum uitgekeerd. De dotatie aan de voorziening en de compensatie waren niet begroot.

3. Culturele activiteiten, instellingen en educatie

Culturele activiteiten zijn gericht op het vergroten van de levendigheid en het versterken van de identiteit van Hilversum als stad van media, muziek en architectuur. Culturele instellingen, op professioneel en amateurniveau, zijn daarin van vitaal belang. De gemeente ondersteunt culturele instellingen, maar vraagt daarvoor een duidelijke bijdrage aan de identiteit van de stad.

Activiteiten

- Ondersteuning van amateurverenigingen aan de hand van het nieuwe subsidiestelsel dat beloont op prestatie in plaats van een vaste subsidie toekent. Prestaties zijn:
 - Bijdragen aan identiteit van de stad.
 - Verbinding met andere terreinen, zoals het sociaal domein.
 - Geven van publieke optredens.
- Nieuwe culturele instellingen met het nieuwe subsidiestelsel verleiden tot aanvraag.
- Landelijke culturele instellingen zoals Beeld & Geluid en Het Muziekcentrum van de Omroep meer betrekken bij de stad.
- Scholen worden gestimuleerd om cultuureducatie en mediawijsheid te bevorderen. Hiertoe continueren we het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit.
- Stimuleren programmatische samenwerking tussen de door gemeente gesubsidieerde instellingen Dudok Architectuur Centrum, Vorstin, Museum Hilversum, Globe, bibliotheek, Filmtheater en het Grafisch Atelier.
- Bevorderen van de toeristische aantrekkelijkheid.

Toelichting op activiteiten

Er is ruimte voor nieuwe culturele initiatieven. Voorbeeld van de ondersteuning van amateurverenigingen is de landelijke opening van het festival Iktoon dat een groot succes was. Het nieuwe subsidiestelsel heeft onder andere geleid tot de definitieve vestiging van de Zilveren Camera in Hilversum (momenteel kantoorhoudend en exposerend in Museum Hilversum). De bedoeling is om meer te richten op het versterken van de bestaande culturele infrastructuur (samenwerking) en het stimuleren van kwaliteit en nieuwe programma's dan slechts op het ondersteunen van nieuwe instellingen. Voorafgaand aan de Culturele Seizoensopening op de Markt in september werd samengewerkt op marketing en programmering.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	3.920	-828	3.092
Realisatie	3.958	-507	3.451
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	38	322	359

Om het inzicht te vergroten zijn in de jaarrekening 2019 de huurinkomsten vastgoed verantwoord bij de ambities waar deze betrekking op hebben. Dit veroorzaakt bij de ambities diverse voor- en nadelen die op totaalniveau tegen elkaar wegvallen. Ook bij de ambitie culturele activiteiten, instellingen en educatie veroorzaakt dit een nadeel van € 314.000.

4. Musea

De gemeente heeft een initiërende en faciliterende rol als het gaat om het verbinden van media en cultuur in de stad, passend bij de identiteit van Hilversum als Mediastad. Het omvormen van de Kerkbrink tot cultuurcluster zorgt voor een levendiger plein in het centrum van de stad. Het streekarchief dient in de tijd van digitalisering uit te groeien tot een robuuste en stabiele archieforganisatie

Activiteiten

- Museum Hilversum voortzetten met nadruk op haar mediacultuurprofiel en verbinding met andere instellingen, zoals Beeld & Geluid.
- Haalbaarheidsonderzoek naar Kerkbrink cultuurcluster.
- Ontwikkelen scenario's voor toekomst streekarchief.
- Begeleiding en beoordeling van onderzoek naar archeologie bij bestaande gebouwen.

Toelichting op activiteiten

De gemeenten Hilversum en Gooise Meren zijn het eens over het toekomstscenario van het streekarchief, dit moet echter nog doorontwikkeld worden. De twee colleges hebben besloten per 1 januari 2021 een scenario uit te voeren.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	1.337	-323	1.014
Realisatie	1.215	-347	868
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-122	-25	-146

In overeenstemming met het convenant "Gemeente Hilversum met Museum Hilversum 2019-2020" heeft museum Hilversum in 2019 € 138.000 minder subsidie ontvangen.

5. Cultureel erfgoed

Het cultuurhistorisch erfgoed van Hilversum is één van de identiteitsdragers van de stad. De gemeente heeft een regierol bij het beschermen en toekomstbestendig maken van het monumentenbestand samen met de eigenaren van de monumenten. Toekomstbestendig betekent ook dat er ruimte moet zijn voor het herontwikkelen en herbestemmen van monumenten.

Activiteiten

- Visievorming samen met eigenaar van Zonnestraat om waarde voor inwoners en bezoekers te vergroten.
- Beschermen en behouden van het volledige cultureel erfgoed in Hilversum, met in 2019 specifieke aandacht voor post 1965 erfgoed zoals de televisietoren.
- Cultureel erfgoed in totale stad in beeld brengen in het licht van grote gebiedsontwikkelingen zoals de Spoorzone en vooruitlopend op de aanstaande Omgevingsvisie.
- Digitaal beschikbaar stellen van informatie over erfgoed via website.
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen en monumentenkader aan elkaar koppelen.
- Actief en structureel communiceren met eigenaren van monumenten over verduurzamingsmogelijkheden en voorwaarden voor herbestemming.
- Continueren van het revolverend restauratiefonds voor monumenten.
- Continueren van kleine subsidies aan monumenten voor kleinere ingrepen, waaronder verduurzaming.

Toelichting op activiteiten

Hilversum beschermt en behoudt haar cultureel erfgoed, informatie over het erfgoed is te vinden op de website www.gooienvechthistorisch.nl. Het onderzoek naar post1965 is doorgeschoven naar 2020 vanwege te weinig capaciteit.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	783	-45	739
Realisatie	604	-57	547
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-179	-13	-192

Net als voorgaande jaren is het voor monument-eigenaren mogelijk kleine subsidies te ontvangen voor kleinere ingrepen, waaronder verduurzaming. Doordat de aanvraagprocedure van aanvraag tot vaststelling soms wel 30 maanden kan duren, fluctueren de jaarlijkse uitgaven. Daarnaast zijn er minder aanvragen ingediend.

6. Lokale media en bibliotheek

Cultuurdragers zijn voor de Mediastad van groot belang. De gemeente ondersteunt bijvoorbeeld de bibliotheek en denkt na over haar toekomst als onderdeel van een groter cultuurcluster. Er wordt toegewerkt naar een lokale omroep die als voorbeeld dient voor lokale omroepen binnen en buiten de Mediavalley.

Activiteiten

- Bibliotheek toegankelijk houden voor de inwoners van Hilversum.
- Toekomst van de bibliotheek bezien naast de ontwikkelingen in het cultuurcluster Kerkbrink.
- Inzetten op ontwikkeling tot één lokale omroep, met participatie van burgers en bedrijven en het aangaan van publiek-private samenwerkingsverbanden.

Toelichting op activiteiten

In juli 2019 is de stichting Mediaplein opgericht waarin bibliotheek, Museum Hilversum en Beeld & Geluid zijn vertegenwoordigd. De stichting heeft in september 2019 een extern bureau de opdracht gegeven een businesscase te ontwikkelen voor het Mediaplein. Een deel van het onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden, in 2020 wordt dit vervolgd.

Het ontwikkelen van een streekomroep waarin burgers, bedrijven en publiek-private samenwerkingen worden samengebracht is niet gelukt. De reserve die hiervoor bestemd was (Reserve Regionaal Media Centrum) wordt, op basis van aangenomen motie M18-109, ingezet voor een subsidieregeling Innovatieve Lokale Media.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	1.806	-1	1.805
Realisatie	1.621	-3	1.618
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-185	-2	-187

Als gevolg van de op 12 december 2018 aangenomen motie M18-109 “Hilversums mediafonds” wordt het budget voor een innovatieve streekomroep aangewend voor een subsidieregeling innovatieve lokale journalistiek. Hiervoor is in de begroting 2019 een onttrekking uit de reserve Regionaal Mediacentrum begroot. Echter is er vertraging opgelopen door vertraagde besluitvorming bij Ziggo, waardoor er geen uitgaven zijn gedaan.

Bereikbare stad

Hilversum is door haar centrale ligging en goede verbindingen met de rest van Nederland een gewilde plaats om in te wonen en te werken. Daardoor is de mobiliteit in en om de stad relatief groot. Een goede bereikbaarheid is aan de ene kant essentieel om de economische vitaliteit op peil te houden, aan de andere kant zorgt de toenemende verkeersdruk ervoor dat deze in gevaar kan komen. De bereikbaarheid van Hilversum is daarom een blijvend aandachtspunt. Hilversum wil een goed bereikbare stad zijn voor voetgangers, fietsers, trein- en busreizigers en automobilisten. Verkeersveiligheid heeft hierbij onze grootste aandacht. De opgave van de stad is om zowel bereikbaarheid van buiten als de bereikbaarheid in de stad zelf te verbeteren. Er zijn verschillende knelpunten zoals de bereikbaarheid van het Media Park. Daarnaast zullen we de komende jaren te maken krijgen met de aanleg van de HOV-verbinding en de onderdoorgang in de Oosterengweg.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over verplaatsing met fiets	≥ 86% (2018)	91%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over verplaatsing met auto	≥ 33% (2018)	32%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage achterstallig onderhoud wegen	≤ 7%	17%	Gemeente Hilversum

Het achterstallig onderhoud wegen bedraagt 17%. Dit is 10% boven het landelijk aanvaardbare niveau van achterstallig onderhoud wegen. Het oplopen van het achterstallig onderhoud wegen is het gevolg van de vanaf 2010 doorgevoerde structurele bezuinigingen op het beheer en onderhoud van de wegen (in 2010 €188.000, 2013 € 250.000, totaal jaarlijks structureel € 438.000). De bezuinigingen leiden tot het oplopen van het achterstallig onderhoud.

Ambitie met activiteiten

1. Verkeer en vervoer

Verbetering van de bereikbaarheid van Hilversum, verkeersveiligheid, de doorstroming van het verkeer en de bereikbaarheid van het centrum. Ook zetten wij in op de bevordering van het fietsverkeer en het gebruik van het openbaar vervoer.

Activiteiten

- Start van de grote werkzaamheden voor HOV in 't Gooi waaronder de werkzaamheden aan de onderdoorgang Oosterengweg, de busbaan en natuurbrug.
- Onderzoek doen naar aanpassing verkeerssituatie bij de Kleine spoorbomen.

- Stimuleren van elektrisch vervoer door het uitbreiden van het aantal laadpalen –ook bij gemeentelijke voorzieningen waar veel mensen komen- en het stimuleren van elektrische stadsdistributie.
- Stimuleren fietsgebruik en openbaar vervoer.
- Verkenning naar de realisatie van een OV-nachtverbinding met Utrecht en Amsterdam.
- In samenwerking met de OV partners het verbeteren van efficiëntie, klantvriendelijkheid en duurzaamheid van het openbaar vervoer door innovatie en het uitvoeren van pilots. Bijvoorbeeld verkenning naar de realisatie van een snelle en directe OV-verbinding tussen station Hilversum en de werklocaties Media Park en Arenapark.
- Verkenning van de mogelijkheden tot verplaatsing van het perron van station Sportpark.
- Realisatie van snelfietspaden binnen de regio Gooi en Vechtstreek.
- Faciliteren van de verkeerscampagne ‘Veilig naar school’.
- Faciliteren van het verkeersexamen op scholen.
- Onderzoek doen naar het voortzetten van de gedragscampagne ‘Hilversum fietst’.
- Bestaande Verkeersregelininstallaties omschakelen naar intelligente-verkeersregelininstallaties (i-VRI).
- Start verbetering toegankelijkheid van alle bushaltes binnen de gemeente voor minder validen.
- Voorbereiden van de openbaar vervoer concessie waarvan de Provincie Noord-Holland eigenaar is.
- In stand houden van en het verder voorzien van LED-lampen van de openbare verlichting.
- Gefaseerd vervangen van geluidsreducerend asfalt op de buitenring, waarbij rekening wordt gehouden met de bereikbaarheid van Hilversum.
- Aanleg, reconstructie en onderhoud van de openbare ruimte in de breedste zin van het woord, en waar nodig maatregelen nemen vanuit de structuurvisie om de situatie verkeersveilig te maken.
- In stand houden van de verkeersmaatregelen binnen de gemeente (verkeersborden, verkeersregelininstallaties, bewegwijzering en straatmeubilair ten behoeve van verkeersregulering).
- In stand houden van de civieltechnische kunstwerken (onder andere inspectie, beheer en onderhoud van bruggen en tunnels).
- Uitvoeren van de gladheidsbestrijding conform het Gladheidsbestrijdingsplan.
- Uitvoeren van de straatreiniging conform het handboek Hilversum Buiten.
- Reguleren, faciliteren en uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van de gemeentelijke ondergrondse infrastructuur.
- Verlening van vergunningen voor het reguleren van de openbare ruimte.
- Verlening van vergunningen voor het tijdelijk plaatsen van voorwerpen op de openbare weg.
- Actualisatie van de handboeken Visie, Inrichting en Onderhoud.

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn veel activiteiten uitgevoerd voor de verbetering van de bereikbaarheid van Hilversum, het vergroten van de verkeersveiligheid, het verbeteren van de doorstroming van het verkeer en de bereikbaarheid van het centrum. Fietsgebruik en het gebruik van openbaar vervoer wordt in Hilversum gestimuleerd.

In 2019 is er bijvoorbeeld een extra tijdelijke fietsenstalling op het stationsplein Hilversum gerealiseerd en is een grote overdekte fietsenstalling in het centrum aan de Zeedijk geopend. In 2019 zijn twee intentieovereenkomsten gesloten m.b.t. snel- en doorfietspaden (te weten 'de regio Gooi- en Vechtstreek' (diverse routes in de regio Gooi en Vechtstreek) en 'provincie Utrecht' (verbinding Hilversum – Baarn – Soest – Amersfoort)).

De campagne Hilversum Fietst is in 2019 uitgevoerd. Het educatieve deel van deze campagne is overgedragen aan de organisatie Natuur en Milieu Educatie.

In 2019 is het aantal laadpalen aanzienlijk uitgebreid. Ondernemers in het centrum en de Gijsbrecht zijn in 2019 gestart met het onderzoeken van een mogelijkheid om een duurzame goederenhub te realiseren.

In 2019 zijn de uitgangspunten voor de nieuwe ov-concessie vastgesteld. Verbeteren efficiency, klantvriendelijkheid en duurzaamheid van het openbaar vervoer zijn selectiecriteria voor nieuwe concessiehouder(s). In het tweede kwartaal van 2020 wordt bekend welke vervoerder de concessie krijgt toegewezen. De treinverbinding tussen het station Hilversum en de werklocaties Media Park en Arenapark, met beide een eigen treinstation, is een snelle en directe OV-verbinding.

De verkenning naar de mogelijkheden voor het verplaatsen van Station Sportpark is uitgevoerd en de uitkomsten zijn betrokken bij de planvorming van het Masterplan Arenapark.

Met de verbetering van de toegankelijkheid van alle bushaltes voor minder validen is in 2019 niet gestart. De provinciale subsidiemogelijkheden waren in 2019 ontoereikend om de kosten van de uitvoering te kunnen dekken. De gemeente Hilversum is met de provincie in overleg over de financiering en de uitvoering.

Een deel van de maatregelen om de situatie verkeersveiliger te maken (top 10) is in 2019 uitgevoerd en het nog niet uitgevoerde deel wordt in 2020 uitgevoerd.

De handboeken Visie, Inrichting en Onderhoud zijn in 2019 niet geactualiseerd. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd middels een collegebrief. Met de actualisatie wordt in 2021 gestart. Prioriteit is in 2019 gegeven aan het maken, ontwikkelen en vaststellen van beleid over gerelateerde beleidsterreinen, omdat dit van invloed is en direct gevolg heeft voor de inhoud van de genoemde handboeken. Deze beleidsterreinen betreffen bijvoorbeeld de actualisatie van het Groenbeleidsplan, actualisatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en de Regionale Energiestrategie.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	15.699	-2.043	13.656
Realisatie	15.058	-1.989	13.070
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-640	54	-586

Aan de Mobiliteitsplannen 2019 is uitvoering gegeven. Hierop is een voordeel van € 645.000. In de collegebrief van 14 januari 2020 bent u hierover geïnformeerd. Een aantal plannen is nog niet afgerond en lopen door in 2020. Hiervoor wordt de Raad voorgesteld niet bestede middelen van € 224.000 over te hevelen naar 2020. Daarnaast wordt de Raad voorgesteld voor een integrale aanpak voor de toekomst van station Hilversum € 345.000 over te hevelen naar 2020.

De uitvoering van verschillende werkzaamheden en onderzoeken voor de tijdelijke en definitieve invulling van het Stationsgebied zijn verschoven naar 2020. Aan de Raad wordt voorgesteld de daarmee gemoeide budgetten van € 98.000 en € 92.000 over te hevelen naar 2020.

Door gerechtelijke procedures in het aanbestedingstraject voor de HOV is een deel van de werkzaamheden verschoven van 2019 naar 2020. Dit heeft tot gevolg dat zowel kosten als baten lager uitvallen.

Netbeheerder Liander heeft in 2019 meer vergunningen aangevraagd voor het leggen van kabels en leidingen. Dit heeft tot gevolg dat er hogere opbrengsten zijn gerealiseerd.

2. Parkeren

Een evenwichtige parkeerbalans, bereikbaar en leefbaar houden van de buurten en een effectiever gebruik van beschikbare parkeerplaatsen.

Activiteiten

- Realisatie van twee inpandige fietsenstallingen.
- Handhaving van de huidige parkeertarieven met uitzondering van de 1e parkeervergunningen voor inwoners en bedrijven, die worden verlaagd.
- Mogelijke uitbreiding van gereguleerd parkeren op initiatief van en in overleg met buurtbewoners.
- Onderhoud van open en gesloten parkeervoorzieningen waarbij bij de vervanging van verouderde installaties rekening wordt gehouden met innovaties.
- Verlening van parkeervergunningen en –onthefingen.
- Aanschaf van parkeerautomaten en bebording.

Toelichting op activiteiten

Vrijwel alle activiteiten voor 2019 zijn uitgevoerd of liggen op koers. In overleg met de gemeenteraad is besloten om één onbewaakte en inpandige fietsenstalling in het centrum te realiseren op de Zeedijk in plaats van de geplande twee fietsenstallingen. Deze fietsenstalling is in november 2019 geopend. Daarnaast is nog een tijdelijke fietsenstalling geopend op het stationsplein.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	3.272	-5.700	-2.428
Realisatie	3.167	-5.732	-2.565
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-105	-32	-137

Het streven naar een evenwichtige parkeerbalans, bereikbaar en leefbaar houden van de buurten en een effectiever gebruik van beschikbare parkeerplaatsen vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

Duurzame stad

Hilversum is al een groene gemeente, maar staat voor een grote uitdaging om in de komende jaren nog groener te worden. Dat betekent, groen in letterlijke zin: het beschermen en uitbreiden van het groen dat de gemeente rijk is. Maar het betekent ook groen in figuurlijke zin: de duurzaamheidsopgave. We moeten de energietransitie versnellen om uiterlijk in 2040 afscheid te nemen van het aardgas. Deze grote klus klaart de gemeente niet alleen. Alle inwoners, ondernemers en instellingen zijn nodig. Dat betekent dat we nu beginnen met een planning waarin staat hoe en wanneer we de wijken aanpakken. De gemeente wil het goede voorbeeld geven door snel grote stappen te zetten in het klimaatneutraal maken van de eigen organisatie. In 2019 is een start gemaakt met certificering op de CO2 prestatieladder niveau 3 en met de opzet van een digitale marktplaats voor regiogemeente waarbij van materialen uit de openbare ruimte worden aangeboden voor hergebruik.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Percentage circulair ingekocht	25% (2022)	15%	Gemeente Hilversum
	Nee	CO2-uitstoot van Hilversum	413 kiloton	419 kiloton (2017)	Rijkswaterstaat, Klimaatmonitor
	Nee	Percentage hernieuwbare energie	25% (2020)	7% (2017)	Rijkswaterstaat, Klimaatmonitor
	Nee	Percentage gescheiden afval t.o.v. de totale hoeveelheid ingezameld afval	75% (2020)	64% (2018)	GAD Meter
033	Ja	Aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner	106 kg (2020)	188 kg (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl
034	Ja	Percentage hernieuwbare elektriciteit	14% (2020)	2% (2018)	RWS, Waarstaatje-gemeente.nl

Circulair inkopen: In 2019 is een nulmeting uitgevoerd volgens de binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) afgesproken methodiek voor circulair inkopen en opdrachtgeverschap, waarbij wordt gemeten over alle lopende (ook oude) contracten. Daaruit blijkt dat we een prima startpositie hebben (ca. 15%) om onze doelstelling voor 2022 (25%) te behalen. Zeker omdat in de loop van 2020 in alle nieuwe aanbestedingen het thema circulaire economie wordt geadresseerd, zal het percentage snel gaan toenemen. Daarnaast kan soms ook binnen lopende contracten nog worden gestuurd op het voorkomen van (grondstof)verspilling, wat positief bijdraagt aan de score. Hilversum behoort overigens door haar aandacht voor het thema tot de kopgroep binnen de MRA en draagt actief bij aan kennisontwikkeling op het gebied van circulaire inkoop.

De resultaten voor gescheiden afval en aantal kg huishoudelijk afval blijven achter. Dat is te verklaren doordat deze cijfers zijn opgesteld grotendeels voorafgaand aan de invoering van het nieuwe inzamelsysteem met onder meer de extra minicontainer (kliko) voor verpakkingen van Plastic, Metaal en Drankenkarton (PMD) en de nieuwe ondergrondse containers voor gescheiden afvalinzameling in

centrumgebieden en bij hoogbouw. Door de invoering van dit nieuwe systeem is de verwachting dat het doel 2020 nog wel haalbaar is.

Voor de hernieuwbare energie blijven de resultaten achter op de EU doelstelling. Dat is landelijk ook het beeld en in vergelijking met andere gemeenten scoort Hilversum lager dan gemiddeld, vooral omdat hier geen windmolens staan.

Ambitie met activiteiten

1. Duurzaamheid en milieubeheer

Hilversum is klimaatneutraal en klimaatadaptief in 2050. In 2040 wordt afscheid genomen van aardgas en in 2020 is de gemeentelijke organisatie klimaatneutraal. Huiseigenaren, corporaties, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden door de gemeente gefaciliteerd om deze grote veranderopgave gezamenlijk vorm te geven. Op het gebied van milieubeheer voert de gemeente regie als het gaat om beleid. De Omgevingsdienst Flevoland Gooi & Vechtstreek is de verbonden partij die de uitvoering voor zijn rekening neemt. De gemeente houdt toezicht op deze samenwerking.

Activiteiten

- Opstellen van een energietransitieplan en een routekaart aardgasloze wijken.
- Onderzoeken van de mogelijkheden om in regionaal verband een energiedienstenbedrijf te initiëren.
- Voor een klimaatneutrale organisatie: verduurzamen vastgoed en gezond en circulair aanbesteden.
- Financieel aanvullen van de duurzaamheidsfondsen voor bewoners en maatschappelijke organisaties en start pilot gebouw gebonden financiering.
- Aanspreken van bedrijven en organisaties op hun rol in de energietransitie en dit opnemen als randvoorwaarde bij partners die door de gemeente worden gefinancierd.
- Stimuleren van elektrisch vervoer door het uitbreiden van het aantal laadpalen en het stimuleren van elektrische stadsdistributie.
- Uitvoeren jaarplan Duurzaam Hilversum 2019.
- Samen met Hilversumse partners uitvoeren van de Green Deals: media, kantoren, HilverZon, elektrische deelauto's Hilversumse Energie Transitie (HET) en Eco-schools.
- Stimuleren van energietransitie door initiatieven van inwoners zelf via onder meer de Hilversum100.
- Onderzoek naar nieuwe manieren van luchtkwaliteit meten, bijvoorbeeld via slimme lantaarnpalen (Smart City).
- Het bodeminformatiesysteem actualiseren en 80 locaties op verontreiniging onderzoeken.
- Afronding van de prioriteitenlijst als het gaat om geluidshinder.
- Sturen op de prestaties van de verbonden partij OFGV, die een aantal milieutaken voor de gemeente uitvoert.
- Energieaudits bij bedrijven ter uitvoering van de landelijke wet Milieubeheer.

Toelichting op activiteiten

Hilversum ligt op koers om in 2050 klimaatneutraal en klimaatadaptief te zijn. Het programma energietransitie ligt op koers. In 2020 stellen we het energietransitieplan op. De routekaart aardgasvrije wijken is gerealiseerd. De Meent is als eerste wijk intensief begeleid om aardgasvrij te worden. De verkenning naar een regionaal energiedienstenbedrijf is afgerond en de eerste stap naar de uitvoering hiervan is gezet. We hebben een deel van de 80 locaties op verontreiniging in 2019 onderzocht. De werkzaamheden zijn uitgelopen waardoor in 2020 de onderzoeksresultaten worden opgeleverd. De afronding van de prioriteitenlijst geluidshinder is vertraagd en wordt naar verwachting in 2020 afgerond. Vanaf 1 juli 2019 is het bevoegd gezag voor het uitvoeren van energieaudits bij bedrijven overgegaan van de gemeente naar de Rijksdienst voor Ondernemen (RVO). Voor wat betreft het uitvoeren van de informatieplicht energiemaatregelen voor bedrijven ligt Hilversum op koers.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.768	-120	2.648
Realisatie	2.918	-196	2.722
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	151	-76	74

De uitvoering van het beleid ten aanzien van duurzaamheid en milieubeheer vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

2. Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Hilversum is een groene stad, omringd door een prachtig natuur- en recreatiegebied. De gemeente heeft het doel de hoeveelheid binnenstedelijk groen op peil te houden en op plekken te vergroten. Groeninitiatieven uit buurten nemen alsmaar toe. De gemeente stimuleert deze betrokkenheid en biedt waar nodig begeleiding aan inwoners met groene plannen

Activiteiten

- Stimulering en ondersteunen van groenbeheer en onderhoud in buurten.
- Afronden project Groen in het centrum.
- Monitoren van de verbonden partij Goois Natuur Reservaat, die natuur- en recreatiewaarden in natuurgebieden vergroot.
- Onderhouden van verschillende groenniveaus op basis van Handboek beheer Hilversum buiten. Met altijd het streven naar participatie uit wijken en buurten.
- Actualiseren Groen beleidsplan en verduurzamen Handboek beheer Hilversum buiten.

Toelichting op activiteiten

In 2019 waren er meer dan 120 buurtinitiatieven voor zelfbeheer, onderhoud en gezamenlijke aanleg van groen in de buurt. De prioriteit in 2019 lag bij het opstarten, ontwikkelen en actualiseren van groen beleid (m.b.t. onderwerpen als biodiversiteit, klimaatadaptatie, natuurinclusief bouwen en hittestress). Als dit is vastgesteld, wordt op basis daarvan het Handboek beheer Hilversum geactualiseerd. De raad is over de planning van het groenbeleid en de handboeken middels een collegebrief geïnformeerd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	6.774	-357	6.417
Realisatie	6.451	-414	6.037
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-323	-57	-380

Voor het Herplantfonds is de beoogde aanplant in de Van Kinsbergenlaan in overleg met de bewoners niet doorgegaan en het plan voor extra bomen in de Ingenieursbuurt kende een aanbestedingsvoordeel. De afkoop van de herplantplicht is niet opgenomen in de begroting. De Raad zal worden voorgesteld het resultaat van bovenstaande, € 99.000, aan de reserve Herplantfonds toe te voegen.

Er zijn voor het organiseren van evenementen in de stad minder aanvragen gedaan voor subsidies.

3. Riolering

Het beheren en onderhouden van het riool is een omvangrijke gemeentelijke taak. Zeker nu klimaatverandering zorgt voor heftige buien en overstromingen en daarmee meer druk op het rioolstelsel. Een optimaal functionerend rioolstelsel met speciale aandacht voor klimaatadaptatie is ook in 2019 het uitgangspunt.

Activiteiten

- Vervangen van 6,5km in het rioolstelsel, als onderdeel van 65km vervangen tussen 2015 en 2025.
- Beheer en onderhoud van het rioolstelsel volgens het gemeentelijk rioleringsplan en verder onderzoeken welke rol klimaatadaptatie hierin speelt. Binnen de bestaande mogelijkheden wordt klimaatadaptatie ook direct gerealiseerd.
- Infiltratieveld Hilversum-Noord (4m diep, 35m lang) afronden om rioolstelsel minder te belasten.
- Bestrijden van en toezicht houden op overlast grond- en regenwater.
- Controleren en handhaven van gestort huiswater en drijfvuil oppervlaktewater.

Toelichting op activiteiten

Het nieuwe Gemeentelijk Watermanagementplan (GWP) is in 2019 opgesteld en wordt in 2020 aan de raad voorgelegd. In dit nieuwe plan is er speciale aandacht voor klimaatadaptatie.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	6.432	-8.279	-1.846
Realisatie	6.747	-8.453	-1.706
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	314	-174	140

Het resultaat op rioolheffing is het gevolg van een toename van het aantal aansluitingen en een stijging van oninbare vorderingen. Het saldo hiervan wordt toegevoegd aan de egalisatievoorziening Rioleringen. Zie ook de paragraaf Lokale heffingen.

4. Afval

De Grondstoffen en Afvalstoffendienst (GAD) Gooi & Vechtstreek voert namens de gemeente het verwijderen van afval uit. De gemeente houdt via de begroting van het GAD toezicht op een effectieve en efficiënte afvalinzameling. Daarmee worden de tarieven voor afvalstofheffing voor de inwoner zo laag en stabiel mogelijk gehouden.

Activiteiten

- Sturen op de prestaties van de GAD.
- Innemen van alle afvalstofheffing bij inwoners, deze kostendekkend maken, en vervolgens overhevelen aan de GAD.
- Toezicht houden op de inzameling van bedrijfsafval.

Toelichting op activiteiten

Het toezicht en het sturen op de prestaties van de GAD is in 2019 naar behoren verlopen.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	7.832	-9.616	-1.784
Realisatie	7.788	-9.681	-1.892
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-43	-65	-108

Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen de gestelde financiële kaders.

5. Economische havens en waterwegen

In stand houden en onderhouden van de huidige natte infrastructuur

Activiteiten

- Regulier onderhoud van waterkeringen en afwatering, waarbij bij de vervanging van waterkeringen rekening wordt gehouden met natuurvriendelijke oevers.
- Uitvoeren van de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden, met name baggerwerkzaamheden, conform het onderhoudsplan.
- In stand houden, onderhouden en bereikbaar houden van de binnenhavens en doorgaande waterwegen.
- Beheer en onderhoud van schutsluis 't Hemeltje en de vervanging van de technische installaties van de schutsluis.

Toelichting op activiteiten

In 2019 is een aantal natuurvriendelijke oevers gepland, die in 2020 worden aangelegd. De vervanging van de technische installaties van de schutsluis gebeurt in samenwerking met de provincie. Dit heeft vertraging opgelopen, maar staat op de planning voor 2020.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	470	-28	442
Realisatie	448	-70	378
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-22	-42	-64

Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen de gestelde financiële kaders.

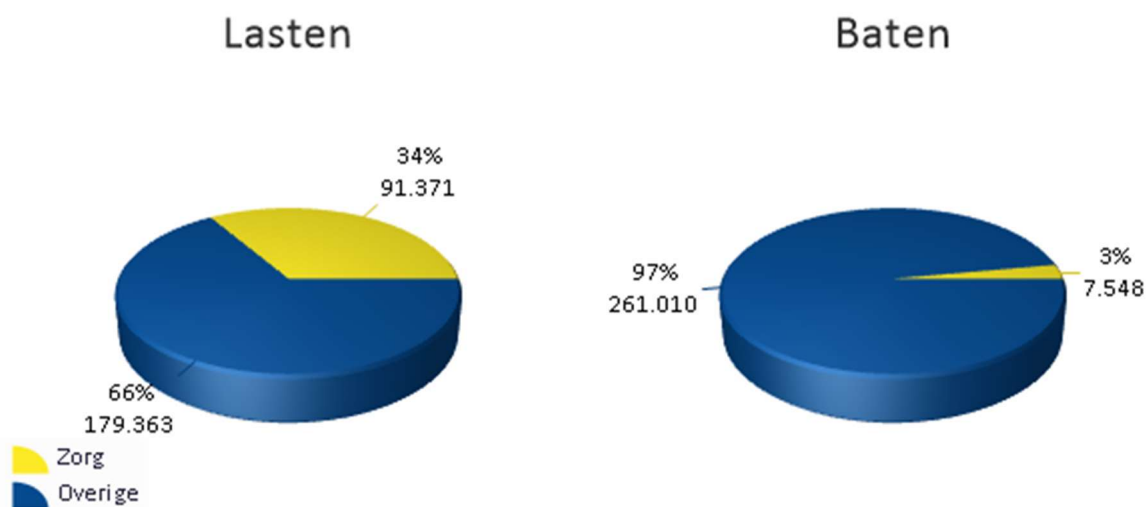
Middelen programma

bedragen x € 1.000

Programma 1. Wonen en leven	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	729	132	861	653	-208
8.1 Ruimtelijke ordening	2.902	542	3.444	3.280	-164
8.3 Wonen en bouwen	4.316	17	4.333	4.437	104
Lasten thema Mooie stad	7.948	691	8.638	8.370	-268
5.1 Sportbeleid en activering	765	196	961	756	-205
5.2 Sportaccommodaties	2.698	-63	2.635	2.931	297
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.863	57	3.920	3.958	38
5.4 Musea	1.337	0	1.337	1.215	-122
5.5 Cultureel erfgoed	783	0	783	604	-179
5.6 Media	1.831	-25	1.806	1.621	-185
Lasten thema Levendige stad	11.277	165	11.442	11.086	-356
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	43	43
2.1 Verkeer en vervoer	14.607	1.092	15.699	15.058	-640
2.2 Parkeren	3.662	-390	3.272	3.124	-148
Lasten thema Bereikbare stad	18.269	702	18.971	18.226	-745
2.4 Economische havens en waterwegen	549	-79	470	448	-22
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.914	860	6.774	6.451	-323
7.2 Riolering	6.433	-1	6.432	6.747	314
7.3 Afval	7.924	-92	7.832	7.788	-43
7.4 Milieubeheer	2.874	-106	2.768	2.918	151
Lasten thema Duurzame stad	23.694	582	24.276	24.352	76
Totaal Lasten	61.187	2.140	63.327	62.033	-1.294
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-792	0	-792	-538	254
8.1 Ruimtelijke ordening	-13	0	-13	-66	-52
8.3 Wonen en bouwen	-2.423	-26	-2.448	-3.454	-1.006
Baten thema Mooie stad	-3.229	-26	-3.254	-4.058	-804
5.1 Sportbeleid en activering	-5	0	-5	-8	-2
5.2 Sportaccommodaties	-758	0	-758	-934	-176
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-828	0	-828	-507	322
5.4 Musea	-323	0	-323	-347	-25

5.5 Cultureel erfgoed	-45	0	-45	-57	-13
5.6 Media	-1	0	-1	-3	-2
Baten thema Levendige stad	-1.960	0	-1.960	-1.856	104
0.63 Parkeerbelasting	-4.145	-290	-4.435	-4.576	-141
2.1 Verkeer en vervoer	-1.466	-577	-2.043	-1.989	54
2.2 Parkeren	-1.058	-207	-1.265	-1.156	109
Baten thema Bereikbare stad	-6.669	-1.074	-7.743	-7.720	22
2.4 Economische havens en waterwegen	-28	0	-28	-70	-42
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-357	0	-357	-414	-57
7.2 Riolering	-8.279	0	-8.279	-8.453	-174
7.3 Afval	-9.616	0	-9.616	-9.681	-65
7.4 Milieubeheer	-120	0	-120	-196	-76
Baten thema Duurzame stad	-18.400	0	-18.400	-18.813	-413
Totaal Baten	-30.257	-1.099	-31.356	-32.448	-1.091
Saldo van baten en lasten	30.930	1.040	31.970	29.585	-2.385
Mutatie reserve	-621	-246	-867	-867	0
Resultaat	30.309	794	31.103	28.718	-2.385

Programma 2: Zorg

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Zorg:

- Mantelzorgers en vrijwilligers
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Instellingen én professionals die ondersteuning bieden
- De diverse medische en zorgpartijen zoals huisartsen, ziekenhuis en zorgverzekeraar
- Onderwijsinstellingen
- Woningcorporaties
- Netwerken in de stad: zoals kerken en verenigingen voor ontspanning, sport, welzijn en cultuur

Kaderstellende nota's

- Kadernota Sociaal Domein 2018-2021
- Onderwijskansenbeleid 2018-2021
- Onderwijshuisvestingsbeleid en meerjarenplanning 2017-2024 (2016)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0
- Ontwikkelagenda Passend Onderwijs 2014-2018
- Regionale nota bescherming en opvang (2017)
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2020-2024 (2019)
- Agenda Wmo-Welzijn in de wijk 2019 - 2021 (2019)
- Agenda Jeugd (2019)
- Transformatieplan Zorg voor de Jeugd Gooi en Vechtstreek (regionaal; 2019)
- Beleidsplan LHBTI 2019-2022 (2019)

Verbindende stad

Hilversum wil bijdragen aan een gezonde en sociale samenleving voor alle inwoners. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wordt gewerkt aan sterke sociale buurten. Mensen voelen zich meer verbonden met hun buurt en leefomgeving. Buurtenbeleid is er op gericht om in te zetten op het gebied van verbondenheid, welzijn en preventie, met name voor mensen die het nodig hebben. Door meer ondersteuning in de buurt te organiseren, is contact maken laagdrempelig en versterken we de zelfredzaamheid en bestrijden we de eenzaamheid van mensen. Wijkcentra hebben een brede functie en in iedere wijk waar daar behoefte aan is, is dan ook een wijkcentrum. Hier kan men niet alleen terecht voor ondersteuning, maar er is ook gelegenheid voor ontspanning. De buurt bepaalt de programmering en daar waar nodig biedt de gemeente ondersteuning. Ondersteuning bieden we ook aan mantelzorgers, als vraagbaak, maar ook om richting te geven wanneer er specialistische hulp nodig is.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Waardering van inwoners over sociaal vangnet; mate waarin buurtgenoten elkaar ondersteunen	geen streefwaarde	51%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage volwassenen met hoge emotionele/ sociale eenzaamheidsscore	≤ 40%	De enquête van CBS/RIVM is niet in 2019 uitgevoerd.	Gezondheidsmonitor volwassenen (GGD, CBS en RIVM)
	Nee	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met vrijwilligerswerk	≥ 37% (2018)	38%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich verbonden voelt met de buurt	≥ 84% (2018)	85%	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over de buurt	8,0	8,0	Hilversum Monitor

Ambitie met activiteiten

1. Samenkracht en burgerparticipatie

Stimuleren om meer voor elkaar te betekenen via sterke veerkrachtige netwerken in de wijken. Versterken van het zelfsturend vermogen van buurtnetwerken en de samenwerking met vrijwilligers.

Activiteiten

- Faciliteren van burgerinitiatief.

- Uitvoering geven aan uitvoeringsplan ontmoeting en ondersteuning in de wijken/ sterkere algemene voorzieningen in de wijk: ✓
 - meer sociaal werk in de wijken,
 - verbeteren samenwerking op gebied van vrijwilligerswerk,
 - herkenbare ontmoetingscentra.
- Buurtcyclus doorlopen: Met inwoners en partners een continue proces van evalueren en verantwoorden vormgeven. Door in kaart te brengen wat de behoefte van de inwoners is, het analyseren van de resultaten en het inventariseren van ervaringen kan men adequate ondersteuning bieden. ✓
- Verbinding zoeken met de bestaande netwerken in de stad, zoals kerken en verenigingen op het gebied van ontspanning, sport, welzijn en cultuur. ✓
- Jaarlijks buurtactiviteitenplan (wijkagenda) samen met inwoners opstellen, uitvoeren, schouwen en koppelen met beleidsthema's. !
- Het verkennen van de mogelijkheden op het vlak van het LHBTIQ-beleid. ✓
- Uitvoering geven aan het project ketenaanpak statushouders. ✓
- De ontwikkelingen binnen zorg, welzijn en buurten verbinden, met betrekking tot (hulp)vragen van inwoners door samenwerking tussen de toegang van het sociaal plein en de (maatschappelijke) organisaties in de buurt en wijk. ✓
- Verdere leerervaringen opdoen met het ontwikkelen en uitvoeren van de 'buurtpeilingen'. ✓
- Vergroten burgerparticipatie. ✓
- Versterken communicatie en dialoog met bewonersgroepen in de Hilversumse buurten. ✓

Toelichting op activiteiten

De kern van de Agenda Wmo-Welzijn 2019-2021 is het in gang zetten van een 'beweging'. Deze beweging betreft het organiseren van expertise in het gewone leven van mensen, invulling geven aan preventie en de omslag van 'verwijzen' naar 'erbij halen'. Het gaat hier om het bouwen van netwerken van inwoners, vrijwilligers en professionals om elkaar te leren kennen en kennis te delen en te verbinden. Deze netwerken vormen de verbinding tussen partijen in de sociale basisinfrastructuur. Dit sluit naadloos aan bij het beoogde buurtenbeleid, wat gaat om het organiseren van laagdrempelige interactie tussen gemeente en inwoners, ruimte geven aan en stimuleren van initiatieven uit de buurten, om sterke wijken te creëren, samen met bewoners, professionals en organisaties.

In 2019 zijn de ervaringen met de buurtcyclus en de wijkagenda per buurt/wijk heel verschillend geweest. De veronderstelde maakbaarheid blijkt zeer beperkt. Eveneens blijkt de wijkagenda geen goed instrument omdat iedere wijk uniek is met eigen onderwerpen, sociale problematiek, behoeften, bevolkingsopbouw en mogelijkheden. Dit vraagt om een aanpak op maat, gebaseerd op het (zelf)organiserend vermogen van die wijk in relatie tot verenigingen, (religieuze) netwerken en maatschappelijke organisaties. Daarom is in 2019 besloten om de buurtcyclus pragmatischer vorm te geven en meer aan te laten sluiten op de dynamiek in de verschillende wijken.

In 2019 hebben we hiervoor de basis gelegd. We hebben gewerkt aan een infrastructuur voor wijkgericht werken en netwerkvorming. Iedere wijk heeft een eigen wijkwethouder, die speciale aandacht heeft voor het wel en wee van de buurten in de wijk. De wijkwethouder heeft de leiding als het gaat om het duurzame dialoog met de wijk in relatie tot de buurtinitiatieven, wijkthema's en gemeentelijke opgaven die er in een wijk spelen (Duurzame Dialoog).

In plaats van de meerjarige wijkagenda is in 2019 per wijk door bewoners, organisaties, wijkwethouders en buurtcoördinatoren bepaald welke thema's (op basis van de wijkanalyse) prioriteit hebben. Meer aansluiten bij de thema's van de wijk leidt ook tot meer betrokkenheid van de inwoners van de wijk. De uitdaging is daarbij om inwonerinitiatieven, wijkthema's en gemeentelijke opgaven in samenhang op te pakken. Hiervoor zijn samenwerkingsverbanden gemaakt, rondom de wijkthema's, met partners en bewoners uit de formele en informele netwerken uit de wijken. In 2018 zijn opbouwwerk en maatschappelijk werk versterkt. Eind 2019 is de basisvoorziening begeleiding in de wijken Oost en Zuid-West van start gegaan. Dit lijkt nu effect te hebben en tot betere resultaten in de wijken te leiden. In 2019 is ook extra ingezet op jongerenwerk in het centrum.

De koers naar sterke netwerken is ingezet en de resultaten laten zien dat er steeds meer initiatieven zijn van (groepen) bewoners die zich organiseren en zich gezamenlijk inzetten voor een bepaald doel. Zo zijn steeds vaker en meer bewoners betrokken bij de (her)inrichting van de openbare ruimte (van Riebeeck, Ooievaarsplein) en met elkaar en met ons in dialoog (Kerkelanden). Ook zoeken de bestaande formele en informele netwerken in de wijken steeds meer de verbinding met elkaar (transformatie interne wijkteams naar externe wijkteams).

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	10.854	-139	10.715
Realisatie	10.722	-498	10.224
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-132	-359	-491

Ook binnen deze ambitie is er sprake van verschillen als gevolg van de huurinkomsten. Om het inzicht te vergroten zijn in de jaarrekening 2019 de huurinkomsten vastgoed verantwoord bij de ambities waar deze betrekking op hebben. In eerdere jaren en de begroting 2019 was dit (nog) niet altijd het geval. Dit veroorzaakt bij de ambities diverse voor- en nadelen die op totaalniveau tegen elkaar wegvallen. Bij de ambitie Samenkracht en burgerparticipatie veroorzaakt dit een voordeel van € 210.000.

Er is in 2019 geen invulling gegeven aan het experiment Burgerbegroting vanwege het eerst ontwikkelen van buurtgericht werken.

Het amendement motie lokale aanpak eenzaamheidsbestrijding (19/78) is niet uitgevoerd in 2019, maar zal in 2020 plaatsvinden. De raad wordt middels een overhevelingsvoorstel gevraagd het beschikbare budget van € 31.000 over te hevelen naar 2020.

2. Volksgezondheid

Het bevorderen van gezondheid. Inwoners van onze regio leven gemiddeld gezonder in vergelijking met inwoners van andere gemeenten in Nederland. Onze inzet is om deze gezondere levensstijl de komende jaren te handhaven. Nadruk ligt op het gezond opgroeien van de jeugd

Activiteiten

- Stimuleren dat professionals van het Sociaal plein en andere organisaties werken vanuit de huidige inzichten rondom Positieve Gezondheid. ✓
- Faciliteren van de GGD en andere partijen om hun wettelijke basistaken in het kader van de gezondheid uit te voeren, mede door het vaststellen en uitvoeren van het Jaarplan Jeugd en Gezin 2018. ✓
- Met behulp van de resultaten van beschikbare gezondheidspeilingen het beleid verder ontwikkelen. ✓
- Stimuleren van sport en beweging, onder andere via aandacht voor buitenruimte (omgevingswet), in samenwerking met de huisartsen, continueren buurtsportcoaches. ✓
- Continueren van Jongeren op gezond gewicht (JOGG) en uitbreiden naar meerdere wijken. ✓
- Het Preventie- en handhavingsplan Jeugd en Alcohol wordt verder uitgevoerd. ✓
- Versterken van de voorlichting, advisering en begeleiding van positief gezond gedrag bij jeugdigen en hun ouders. ✓
- Samenwerking met huisartsen uitbreiden. ✓
- De samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en professionals ondersteunen zodat de behoefte van inwoners, specifiek ouderen, en hun mantelzorgers gesignaleerd en opgepakt wordt. ✓
- Bijdrage leveren aan een innovatief zorgpark. ✓

Toelichting op activiteiten

Omdat inwoners van onze regio gemiddeld gezonder leven in vergelijking met inwoners van andere gemeenten in Nederland, hebben we geen nieuw beleid ontwikkeld in 2019. Wij versterken het bestaande beleid door convenanten met partners en organisaties te sluiten. In 2019 zijn alle aanpakken en plannen op het gebied van gezondheidsbevordering uitgevoerd (en nog lopend). Hierbij wordt ingezet op preventie (bijvoorbeeld Preventie- en handhavingsplan Jeugd en Alcohol en de Gezonde Schoolaanpak, Rookvrije speeltuinen) en op de sociale infrastructuur in de wijken. Zo zijn de buurtsportcoaches gecontinueerd, zijn praktijkondersteuners toegevoegd aan de huisartsenpraktijken en de samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en professionals is sterker door netwerkvorming en het instellen van wijkspreekuren. In 2019 is de agenda 'Wmo welzijn in de wijk 2019-2021' vastgesteld door de raad. Een onderdeel van deze agenda is de investering in de sociale basisinfrastructuur. Hiermee versterken we de ondersteuning van vrijwilligers en sociaal werkers. Onze belangrijkste maatschappelijke partners hebben hun werkwijze hierop afgestemd (ABCD-werkwijze).

Met name op het gebied van de samenwerking met huisartsen en Ter Gooi hebben we stappen gezet. In dit kader is er ook periodiek overleg met Zilveren Kruis, de aangewezen zorgverzekeraar/zorgkantoor voor onze regio. De GGD is een belangrijke stakeholder in het bevorderen van gezondheid.

Een gezonde leefomgeving is tevens een belangrijk speerpunt van de Omgevingsvisie.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.939	0	2.939
Realisatie	2.860	-83	2.777
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-80	-83	-163

Ook binnen deze ambitie is er sprake van verschillen als gevolg van de huurinkomsten. Om het inzicht te vergroten zijn in de jaarrekening 2019 de huurinkomsten vastgoed verantwoord bij de ambities waar deze betrekking op hebben. In eerdere jaren en de begroting 2019 was dit (nog) niet altijd het geval. Dit veroorzaakt bij de ambities diverse voor-en nadelen die op totaalniveau tegen elkaar wegvallen. Bij de ambitie volksgezondheid veroorzaakt dit een voordeel van € 83.000. Naast dit voordeel is er sprake van een voordeel van € 54.000 die voortkomt uit de resultaat bestemming 2018 van de Regio Gooi en Vechtstreek.

Kansrijke stad

Ieder kind heeft het recht om gezond en gelukkig op te groeien, met dezelfde ontwikkelingsmogelijkheden. Hilversum wil bijdragen aan gelijke kansen voor ieder kind. Daar waar de basisvoorzieningen zoals peuterspeelzalen, onderwijs, sport, cultuur en gezondheidszorg niet voldoende zijn, bieden we aanvullende maatregelen. Door het bieden van ondersteuning, geven wij ouders een steuntje in de rug en de jeugd een grotere ontwikkelkans. Dit doen wij door de inzet van jeugdgezondheidszorg, opvoedondersteuning en een gezond onderwijsklimaat, maar ook het verkleinen van achterstanden door de inzet van extra taalonderwijs en vroegschoolse educatie.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
017	Ja	Absoluut verzuim, aantal per 1000 leerlingen	0,70	0,50 (2017)	DUO, Ingrado, Waarstaatje-gemeente.nl
018	Ja	Relatief verzuim, aantal per 1000 leerlingen	28,0	28,0 (2018)	DUO, Ingrado, Waarstaatje-gemeente.nl
019	Ja	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie, percentage deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,5%	2,1% (2018)	DUO, Ingrado, Waarstaatje-gemeente.nl
023	Ja	Kinderen in uitkeringsgezin, percentage kinderen tot 18 jaar	Geen streef-waarde	5% (2018)	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel, Waarstaatje-gemeente.nl

De stijging van het aantal vroegtijdig schoolverlaters is een landelijke trend. Regionaal is het ongeveer gelijk gebleven. In het jaarverslag 2018-2019 van het RBL staat een en ander uitgebreid beschreven (inclusief cijfers). Daarnaast ook wat het RBL allemaal doet om deze jongeren weer te activeren om weer naar school te gaan. Het jaarverslag zal begin 2020 aan de raad worden aangeboden.

Ambitie met activiteiten

1. Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Bieden van gelijke ontwikkelkansen voor kinderen en volwassenen door stimuleren en faciliteren om gebruik te maken van de voorzieningen op het gebied van (voorschoolse en passende) educatie. En de samenwerking te intensiveren tussen (BO en VO) scholen, peuterspeelzalen, kinderopvang, jeugdzorg, sociaal plein, werkgevers en maatschappelijke organisaties in de buurt en wijk

Activiteiten

- Uitvoering geven aan het door de raad vastgestelde onderwijskansenbeleid en harmonisatie peuterspeelzalen.
- Evaluatie van het onderwijskansenbeleid conform afspraken met de raad.
- In samenwerking met de schoolbesturen opstellen van maatwerkplannen om de doorgaande leerlijn te borgen.
- Faciliteren van een goede overdracht tussen peuterspeelzalen, kinderopvang en het basisonderwijs door het oprichten van een overleg/regiegroep met alle betrokken instellingen.
- In samenwerking met de regiegroep een plan van aanpak opstellen waarin in ieder geval afspraken worden gemaakt op welke manier de doorgaande leerlijn wordt geborgd en hoe ouders betrokken worden.
- Ontwikkelen van een monitor om de voortgang en resultaten van het uit te voeren beleid te kunnen toetsen.
- Stimuleren ouders om gebruik te maken van peuterspeelzalen (voorschoolse educatie voorzieningen) in samenwerking met Jeugd en Gezin.
- Om de aansluiting tussen Passend Onderwijs en jeugdzorg goed te organiseren, is er het wettelijk verplicht overleg (OOGO) tussen onderwijs en gemeenten.
- Uitvoering geven aan de regionaal opgestelde ontwikkel agenda.
- In regionale samenwerking afstemmen en structurele afspraken maken over onderwijs-zorg combinaties.
- Ondersteunen van jeugdhulp/ jeugdzorg binnen MBO.
- Lokaal uitvoering geven aan het regionaal opgestelde uitvoeringsprogramma Match op Meedoen, waarin het tegengaan van jeugdwerkloosheid, de aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV- rijkssubsidie), reguliere leerplichttaken en de RMC taken (rijkssubsidie) zijn ondergebracht.
- Afstemming en structurele afspraken rondom de uitstroom van “kwetsbare jongeren” (VSO, praktijkschool).
- Extra inzetten op voorkomen van jeugdwerkloosheid door begeleiding van jongeren zonder diploma, opleiding, werk of inkomen die door het regionaal bureau leerlingzaken (RBL) worden aangedragen.
- Deelname aan coöperatie Productief Leren; plusvoorziening voor overbelaste jongeren.
- Uitvoering geven aan talentontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid door samenwerking met MBO, de maatschappelijke stage, Media Campus en volwasseneducatie, door:
 - MBO: Opstellen van een uitvoeringsagenda gemeente en MBO om de samenwerking te versterken,
 - Maatschappelijke stages: Jaarlijks realiseren van maatschappelijke stages voor 1000 leerlingen van 7 deelnemende VO scholen daarmee stimuleren van vrijwilligerswerk,
 - Media Campus: talentontwikkeling voor mediasector door uitwisseling en samenwerking te organiseren van mediabedrijven en scholen.
- Volwasseneneducatie: Inzetten op het beter herkennen van laaggeletterdheid
 - De consulenten van het sociaal plein worden getraind op herkennen van laaggeletterdheid,
 - Op scholen en peuterspeelzalen meer aandacht vragen voor laaggeletterdheid, door pedagogisch medewerkers, leerkrachten en docenten,
 - Motiveren van inwoners om een taaltraject te starten en doorverwijzen.

- Uitvoering geven aan de nieuwe inkoopssystematiek waarbij taalaanbieders meer vrijheid hebben om taaltrajecten in te richten.
- Monitoren wat de effecten zijn van taaltrajecten met betrekking tot werk, maatschappelijke participatie en het volgen van een opleiding.
- Leerlingvervoer: onderzoeken op welke manier het zelfstandig reizen van kinderen bevorderd kan worden.

Toelichting op activiteiten

Het afgelopen jaar is de samenwerking met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties geïntensiveerd. Bijeenkomsten op zowel bestuurlijk als uitvoerend niveau hebben geleid tot nieuwe samenwerkingsafspraken op het gebied van onder andere onderwijskansen en huisvesting.

Het 'Op Overeenstemming Gericht Overleg' (OOGO) over Passend Onderwijs en de regionale samenwerkingsagenda zijn niet gerealiseerd, beide als gevolg van een gebrek aan ambtelijke capaciteit in de regio.

Er is een applicatie aangeschaft om jongeren in een kwetsbare positie te kunnen volgen. Het streven is om in de loop van 2020 van deze applicatie gebruik te kunnen gaan maken en zo deze jongeren effectief te kunnen begeleiden en jeugdwerkloosheid te voorkomen. Dit gebeurt in samenwerking met het Regionaal Bureau Leerlingzaken.

Het algemene beeld is dat na het volgen van een eerste taaltraject, het taalniveau van inwoners nog onvoldoende is voor arbeidsparticipatie of het volgen van een opleiding. Daarom is budget gereserveerd om deze inwoners vervolgtrajecten te bieden.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	5.998	-3.131	2.867
Realisatie	5.493	-3.353	2.140
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-505	-222	-727

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van diverse Rijksregelingen. De financiering hiervan vindt met name plaats door het rijk en andere overheden. Deze inkomsten kunnen qua hoogte afwijken dan vooraf begroot en uitgaven kunnen daardoor later plaatsvinden dan gepland. De regelingen Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV), Regionale meld- en coördinatiecentra VSV (RMC), Onderwijs achterstandenbeleid (OAB) en Volwasseneneducatie (WEB) zorgen hierdoor gezamenlijk voor € 160.000 meer lasten, waar eveneens hogere baten tegenover staan.

Daarnaast zijn inkomsten ontvangen, welke in 2019 nog niet hebben geleid tot uitgaven. Deze dienen in 2020 plaats te vinden. De Raad wordt daarom middels een overhevelingsvoorstel gevraagd het resterende budget van € 545.000 over te hevelen naar 2020. Het gaat hier om € 418.000 ten behoeve van internationaal Onderwijs en € 127.000 ten behoeve van banenkansen kwetsbare jongeren.

2. Onderwijshuisvesting

Het bieden van voldoende duurzame, voldoende ruime en kwalitatief op orde zijnde huisvesting voor leerlingen in het primair, voortgezet, speciaal en internationaal onderwijs en stimuleren van multi-functioneel gebruik van de schoolgebouwen

Activiteiten

- Uitvoering geven aan het onderwijshuisvestingsprogramma 2019.
- Vaststellen van de staat van onderhoud van schoolgebouwen op basis van het wettelijk toetsingskader.
- Onderzoek doen naar de eventuele meerkosten van het onderhoud van monumentale schoolgebouwen.
- Onderzoek doen naar de consequenties van een upgrade van gymnastieklokalen.
- Verder uitwerken van het protocol renovatie schoolgebouwen versus vervangende nieuwbouw.
- Opstellen van een meerjarig uitvoeringsprogramma voor 'Frisse Scholen'.
- Verduurzamen van schoolgebouwen.
- Uitvoering geven aan de besluitvorming van de businesscases Internationaal onderwijs.
- Onderzoek doen naar de afschrijvingstermijnen van onderwijshuisvesting.
- Opstellen van een integraal huisvestingsplan voor de lange termijn, inclusief financiële consequenties, en inclusief de uitkomsten van de hiervoor genoemde onderzoeken en geformuleerde kaders en uitvoeringsmaatregelen.
- Actualiseren van de verordening materiele en financiële gelijkstelling.
- Actualiseren van de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.

Toelichting op activiteiten

Op het gebied van onderwijshuisvesting zijn in 2019 concrete resultaten geboekt: de Sterrenschool, De Kleine Prins en de uitbreiding van de Donnerschool zijn dit jaar geopend. De Sterrenschool is een zeer duurzaam schoolgebouw, waarvoor het schoolbestuur is genomineerd voor de Circulaire Ring: de meest duurzame opdrachtgever van het jaar. De opdrachtgever heeft veel partijen durven betrekken in haar zoektocht naar een duurzaam en gezond gebouw, zoals ouders, kinderen, de buurt en leveranciers. Begin 2019 is De Kleine Prins in de groene omgeving van Zorgpark Monnikenberg opgeleverd. Op deze school krijgen leerlingen met een lichamelijke of meervoudige beperking en leerlingen die langdurig ziek zijn, onderwijs, opvoeding en pedagogische begeleiding.

Daarnaast hebben schoolbesturen en gemeente intensief samengewerkt aan het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2020-2035. Dit plan geeft een overzicht van de opgaven waar we als gemeente voor staan. Daarnaast bevat het de oplossingen en financiële doorrekening om in de komende jaren de groei van het aantal leerlingen te faciliteren, gebouwen te verduurzamen, monumentale schoolgebouwen te behouden en schoolgebouwen te renoveren. In het plan is aandacht voor medegebruik van schoolgebouwen en sportfaciliteiten. Het is van groot belang dat het IHP een gezamenlijk plan is, dat door zowel schoolbesturen als gemeente gedragen wordt. Hiervoor bleek meer tijd nodig dan is eerste instantie beoogd. In de eerste helft van 2020 zal het IHP aan de gemeenteraad worden aangeboden.

De verordening materiële en financiële gelijkstelling en de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs zullen worden aangepast nadat het IHP is vastgesteld.

Voor de uitvoering van de besluitvorming van de business case Internationaal Onderwijs is de gemeente afhankelijk van een externe partij, de eigenaar van de grond. Omdat er op dit proces erg weinig voortgang geboekt werd, wordt ook gezocht naar een alternatieve locatie.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	8.171	-112	8.058
Realisatie	8.163	-315	7.848
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-8	-202	-210

2019 heeft in het teken gestaan van het opstellen van het Integraal Huisvestingsplan, die in 2020 aan de raad zal worden aangeboden. Een deel van de werkzaamheden lopen door in 2020. De Raad wordt daarom middels een overhevelingsvoorstel gevraagd het resterende budget van € 72.000 over te hevelen naar 2020.

Daarnaast is met STIP Hilversum overeengekomen dat de gemeente Hilversum € 193.000 in rekening brengt bij STIP voor het gebruik van de Emmastraat (2017-2019).

3. Openbaar basisonderwijs

Uitvoeren van de wettelijke taak door het toezicht houden op het openbaar basisonderwijs op basis van het “Convenant extern toezicht op het openbaar primair onderwijs” dat gesloten is tussen de Gemeente Hilversum en STIP Openbaar basisonderwijs Hilversum

Activiteiten

- Zorgdragen voor informatievoorziening aan de gemeenteraad over de werkzaamheden en de financiële stand van zaken van Stip.
- Houden van twee maal per jaar van bestuurlijk overleg tussen de wethouder onderwijs en bestuur Stip Openbaar Onderwijs Hilversum ter beoordeling van de continuïteit van het openbaar onderwijs in Hilversum.

Toelichting op activiteiten

Naast bovengenoemde activiteiten met betrekking tot het openbaar basisonderwijs, zijn ook de volgende activiteiten uitgevoerd met betrekking tot het openbaar voortgezet onderwijs:

- Beoordelen en goedkeuren van de begroting en jaarrekening van het gemeentelijk Gymnasium door de gemeenteraad
- Voeren van bestuurlijk overleg met het gemeentelijk Gymnasium

Financiële analyse

Voor deze ambitie zijn geen budgetten opgenomen.

Ondersteunende stad

Hilversum wil zijn inwoners de ondersteuning bieden die zij nodig hebben. Het uitgangspunt is dat het voor iedereen belangrijk is om zelf de regie in handen te houden. Daar waar men hulp nodig heeft wordt bepaald wat de mogelijkheden zijn en bieden we indien nodig maatwerk. Dit start met goede dienstverlening en informatievoorziening vanuit het Sociaal Plein. Hier is persoonlijk contact belangrijk, maar ook de beschikbaarheid van e-diensten op een gebruiksvriendelijke website. Het is van groot belang om de afnemers van zorg duidelijk te informeren over datgene wat zij mogen verwachten, maar ook bij aanbieders van zorg beter te sturen op de gemaakte afspraken.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Aantal huishoudens met ondersteuningstraject SHV vanuit gemeente	≤ 620	625	Gemeente Hilversum
	Nee	Waardering algehele dienstverlening Sociaal Plein	7,5	7,0	Hilversum monitor
022	Ja	Jongeren met een delict voor de rechter, percentage 12 t/m 21 jarigen	1,00%	1% (2018)	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel, Waarstaatje-gemeente.nl
029	Ja	Jongeren met jeugdhulp, percentage van de jongeren tot 18 jaar	7%	8%	Waarstaatje-gemeente.nl
030	Ja	Jongeren met jeugdbescherming, percentage van alle jongeren tot 18 jaar	0,6%	0,7%	Waarstaatje-gemeente.nl
031	Ja	Jongeren met jeugdreclassering, percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,2%	0,3%	Waarstaatje-gemeente.nl
032	Ja	Clënten met maatwerkarrangement WMO, aantal per 10.000 inwoners	600	640	GMSD, Waarstaatje-gemeente.nl

Ambitie met activiteiten

1. Toegang

Laagdrempelige toegang organiseren, zo vroeg en dicht mogelijk bij inwoners, en in aansluiting op de behoefte van de inwoners.

Activiteiten

- De aansluiting van het Sociaal Plein op de voorzieningen in de wijken doorontwikkelen.
- Versterken van ontmoetingscentra (fysieke plekken) voor groepsactiviteiten.

- Onderzoek doen naar het verbeteren van de dienstverlening door toepassing van serviceformules. Serviceformules dragen bij aan het klantgericht, efficiënt en herkenbaar maken van gemeentelijke dienstverlening.
- Samenwerking met de specialistische zorg vormgeven.
- Versterken van de ondersteuning vrijwilligers.
- Versterken van ondersteuning door sociaal werkers (professionals).

Toelichting op activiteiten

In 2019 is de 'Agenda Wmo welzijn in de wijk 2019-2021' vastgesteld door de raad. Dit is een doorontwikkeling van de uitvoeringsagenda 'Ontmoeting en Ondersteuning in de wijken'. Er is een start gemaakt met indicatieloze Wmo-begeleiding in twee wijken, als aanvulling op de bestaande geïndiceerde begeleiding.

Een ander belangrijk onderdeel van de agenda is de investering in de sociale basisinfrastructuur. Hiermee versterken we de ondersteuning van vrijwilligers en sociaal werkers. Onze belangrijkste maatschappelijke partners hebben hun opbouwwerkmethode hierop afgestemd (Asset Based Community Development of ABCD-werkwijze).

De dienstverlening van het Sociaal Plein wordt continu verbeterd, onder andere door de ontwikkeling van e-dienstverlening en aandacht voor gespreksvoering en maatwerk.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	1.900	-2	1.898
Realisatie	1.853	-7	1.846
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-47	-5	-52

Het organiseren van laagdrempelige toegang heeft plaatsgevonden binnen de gestelde financiële kaders.

2. Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Zorgdragen voor de uitvoering van maatwerkvoorzieningen met als doel dat inwoners langer zelfstandig kunnen functioneren.

Activiteiten

- Het versnellen van de afhandeling WMO.
- Op basis van een indicatie worden voorzieningen getroffen (zoals: woningaanpassingen, hulpmiddelen en scootmobielen) waarmee uitvoering wordt gegeven aan de WMO.
- De beleidsregels en verordening worden indien nodig aangepast omdat er een wijziging in de berekening van de eigen bijdrage wordt doorgevoerd.

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn maatregelen genomen om de afhandeltermijn van de Wmo te verkorten. De tijdelijke inzet van extra capaciteit heeft hiertoe bijgedragen. Door toename van het aantal meldingen bij het Sociaal Plein is de afhandeltermijn daarna echter weer opgelopen. Er is een start gemaakt met de optimalisatie van het werkproces om de productiviteit te verhogen.

Voor de aanpassing van de beleidsregels en de verordening zijn alle voorbereidingen getroffen. In 2020 vindt hierover besluitvorming plaats. Met de beleidsregels worden kaders gesteld om te indiceren en bij te sturen op het beleid. Met de beleidsregels worden –in lijn met de Wmo-agenda- kaders gesteld om te indiceren en bij te sturen op het beleid. De aanpassing van de verordening hangt samen met de invoering van het abonnementstarief.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.929	-10	2.919
Realisatie	3.575	-75	3.500
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	646	-65	581

Onder de maatwerkvoorzieningen vallen onder andere: Trapliften, rolstoelen en scootmobielen. Met name de scootmobielen laten een grote stijging zien. De lasten stijgen van € 660.000 in 2018 naar € 990.000 in 2019, terwijl € 750.000 begroot was. Deze stijging komt overeen met een verhoogde aanvraag van nieuwe scootmobielen.

Vooralsnog laten de woonvoorzieningen en in het bijzonder de trapliften eveneens een nadeel zien (€ 220.000). Ten aanzien van de woonvoorzieningen zijn voorlopige cijfers gepresenteerd. De definitieve cijfers worden 1 mei 2020 door de regio Gooi en Vechtstreek ter beschikking gesteld en vervolgens verwerkt in de definitieve versie van de jaarrekening.

3. Maatwerkdienstverlening volwassenen

Bieden van een goed vangnet om de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving

Activiteiten

- Bieden van individuele begeleiding.
- Bieden van huishoudelijke verzorging met signaleringsfunctie.
- Inzet van respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers.
- Bieden van individueel vervoer.
- Eigen bijdragen; de beleidsregels en verordening worden zo nodig aangepast omdat er een wijziging in de systematiek van de eigen bijdrage wordt doorgevoerd.
- Deelnemen aan de regionale inkoop collectief vervoer.
- Inzet van en toezien op een rechtmatige verstrekking van de persoonsgebonden budgetten (PGB's).

- Op basis van huisbezoek en in overleg met de inwoner passende voorzieningen bieden.
- Inzet van schuldhulpverlening:
 - Om de inzet van bewindvoering te verminderen.
 - In beleid wordt het bieden van schuldhulpverlening op maat voor iedereen (preventief) meegenomen.

Toelichting op activiteiten

Met maatwerkdienstverlening wordt bedoeld: dienstverlening die op indicatie en met een beschikking wordt verstrekt.

In juni 2019 heeft de raad het beleidsstuk 'Integrale schuldhulpverlening 2020-2024' vastgesteld. Hierin is specifiek aandacht voor de inzet van schuldhulpverlening om kosten van bewindvoering te verminderen en voor verbreding van de doelgroep. In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen en per 1 januari 2020 is gestart met de uitvoering van het beleid.

Naar aanleiding van de stijgende uitgaven, geven we prioriteit aan activiteiten uit de agenda, die bedoeld zijn om kosten te reduceren.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	15.525	-565	14.960
Realisatie	16.462	-719	15.743
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	938	-155	783

In afwachting van de definitieve cijfers betreffen de gepresenteerde cijfers een prognose. Over deze prognoses bent u geïnformeerd met raadinformatiebrief 2019-67. De definitieve cijfers worden 1 mei 2020 door de regio Gooi en Vechtstreek ter beschikking gesteld en vervolgens verwerkt in de definitieve versie van de jaarrekening.

De zorglasten zijn opgelopen van € 11,4 miljoen in 2018 naar € 12,6 miljoen in 2019. Dit is een stijging van ongeveer 10%. Hoofdoorzaak hiervan is dat we onze verwachting bevestigd zien dat het per 1 januari 2019 ingevoerde abonnementstarief leidt tot toenemend gebruik van de voorziening.

Daarnaast is een mogelijke oorzaak de algemene tendens van extramuralisering in de zorg, het beperkt aantal plekken in verpleeghuizen en bij beschermd wonen, waardoor een groter beroep op ambulante begeleiding vanuit de Wmo is ontstaan.

4. Geëscaleerde zorg volwassenen

Bieden van een veilige en beschermende woonomgeving waarin de zelfredzaamheid van inwoners wordt gestimuleerd om deel te kunnen nemen aan de samenleving. In lijn met het regionale beleidsplan Bescherming en Opvang kunnen inwoners met psychisch-sociale problemen 24 uren zorg krijgen in de wijk. Hierdoor komt er meer ruimte vrij in de beschermd wonen voorzieningen voor inwoners die dit het meeste nodig hebben.

Activiteiten

- Bieden van vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis).
- Bieden van beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen.
- Bieden van een inloophulp voor de GGZ doelgroep.
- Bieden van maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving.
- WMO maatwerkdienstverlening en - maatwerkvoorzieningen bij opvang.
- Uitvoering geven aan de aanpak verward gedrag in de wijken.
- Uitvoering geven aan de aanpak terugdringen van huiselijk geweld.

Toelichting op activiteiten

In 2019 is het regionale beleidsplan Bescherming en Opvang verder in uitvoering genomen. Er is gewerkt aan een versnellingsplan dat eind 2019 is vastgesteld door de portefeuillehouders Bescherming en Opvang in de regio. Het versnellingsplan heeft tot doel om met name de uitstroom uit Beschermd Wonen te bevorderen. Een evaluatie van het beleidsplan is eind 2019 gestart.

In 2020 treedt de Wet verplichte GGZ in werking (WvGGZ). De voorbereidingen hiervoor zijn in 2019 getroffen. In Hilversum is gewerkt aan het opstarten van zogenaamde Buurtcirkels voor inwoners met een GGZ achtergrond.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	23.324	-1.294	22.030
Realisatie	23.070	-1.071	21.999
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-253	223	-31

Het beleidsplan Bescherming en Opvang wordt uitgevoerd binnen de binnen de gestelde financiële kaders. Er zijn minder eigenbijdrage ontvangen, welke 1-op-1 worden verrekend met de Regio Gooi en Vechtstreek.

5. Geïndiceerde jeugdzorg, vrijwillig en gedwongen

Zorgen voor een optimale en veilige ontwikkeling van kinderen en jongeren (tot 27 jaar)

Activiteiten

- Ouders, kinderen en jongeren steunen met advies en indien nodig en mogelijk met jeugdhulp op indicatie.
- Toekennen en monitoren van geïndiceerde jeugdhulp en –zorg (begeleiding, dagbesteding, pleegzorg, persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf, jeugdhulp en GGZ –behandeling, dagbehandeling en verblijf-, huidige doelgroepenvervoer, jeugdzorg-plus, beschermd wonen voor 18-).

- Uitvoering casussen Veilig Thuis, Ondertoezichtstellingen, jeugdreclassering.
- Voortzetten van de aanpak overlastgevende jeugd.
- Uitvoering versterkte procesregie door jeugdconsulenten.
- Versterking en vergroting pleegzorg (tot 21 jaar).
- Versteving van vroeg signalering, advisering en laagdrempelige begeleiding, zoals extra inzet voor Jeugd en Gezin en jeugdwerkers.
- Afstemming en structurele afspraken met zorgaanbieders, Veilig Thuis en gecertificeerde instellingen zoals Jeugdreclassering en Jeugdbescherming.
- In gezamenlijkheid met 6 andere gemeenten nieuwe afspraken met gecertificeerde instellingen om de jeugdhulp te waarborgen en verstevigen.
- Effectmeting Veilig Thuis.
- Onderzoek naar de inzet en mogelijke regionale en lokale uitvoering van de landelijke agenda en opdracht "Zorg voor de jeugd".
- Versteving zorgstructuren rondom onderwijs, zoals de inzet en begeleiding van jongeren met Productief Leren en Onderwijs Zorgarrangementen.
- Versteving samenwerkingsafspraken voor betere aansluiting zorgstructuren met partners, zoals Jeugd en Gezin, huisartsen, onderwijs, Veilig Thuis, welzijnspartners.
- Verbetering van overgangen tussen (laagdrempelige) zorg, zoals de uitvoering van de notitie van 18- naar 18+ ; soepele overgang naar volwassen worden.
- De samenwerking met de gecertificeerde instellingen, zoals Veilig thuis en Jeugdbescherming versterken.

Toelichting op activiteiten

Het landelijke actieprogramma 'Zorg voor de Jeugd' is in 2018 vertaald naar de Regionale Transformatieagenda Jeugd. In aanvulling hierop is de lokale Agenda Jeugd in 2019 vastgesteld door de raad. In lijn met deze agenda's zijn verschillende activiteiten voorbereid of in gang gezet, zoals meer betrokkenheid van jeugdconsulenten bij scholen, onderwijs-zorgarrangementen en de inzet van twee praktijkondersteuners Jeugd bij huisartsen.

Naar aanleiding van de stijgende uitgaven geven we prioriteit aan activiteiten uit de Agenda Jeugd, die bedoeld zijn om kosten te reduceren.

In 2019 is het rekenkameronderzoek uitgevoerd. Hierin werd de Hilversumse dienstverlening als zeer goed beoordeeld. Twee belangrijke aanbevelingen waren het krijgen van grip op de uitgaven en het terugbrengen van het aantal aanbieders in de jeugdzorg. Beide zijn in 2019 opgepakt en worden in 2020 verder uitgewerkt.

Landelijk onderzoek laat zien dat er een structurele oplossing nodig is voor de wachtlijsten, personeelstekorten en de daarmee samenhangende werkdruk bij gecertificeerde instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. Zowel op lokaal als regionaal niveau vindt overleg plaats om te komen tot verbeteringen.

In 2019 heeft geen afzonderlijke effectmeting naar Veilig Thuis plaatsgevonden. Als regio nemen we deel aan een vierjarig onderzoek naar de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit onderzoek loopt tot medio 2020.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	17.675	-12	17.663
Realisatie	19.174	-36	19.138
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	1.499	-25	1.474

In afwachting van de definitieve cijfers betreffen de gepresenteerde cijfers een prognose. Over deze prognoses bent u geïnformeerd met raadinformatiebrief 2019-67. De definitieve cijfers worden 1 mei 2020 door de regio Gooi en Vechtstreek ter beschikking gesteld en vervolgens verwerkt in de definitieve versie van de jaarrekening.

In lijn met het landelijk beeld stijgen ook in Hilversum de lasten van de jeugdzorg. Deze zijn opgelopen van € 16 miljoen in 2018 naar € 18 miljoen in 2019. Dit is een stijging van ongeveer 12%. De oorzaak hiervan ligt met name in stijgende aantallen en een beperkt deel in de tarieven.

Er wordt met name een stijging in verwijzingen door huisartsen waargenomen.

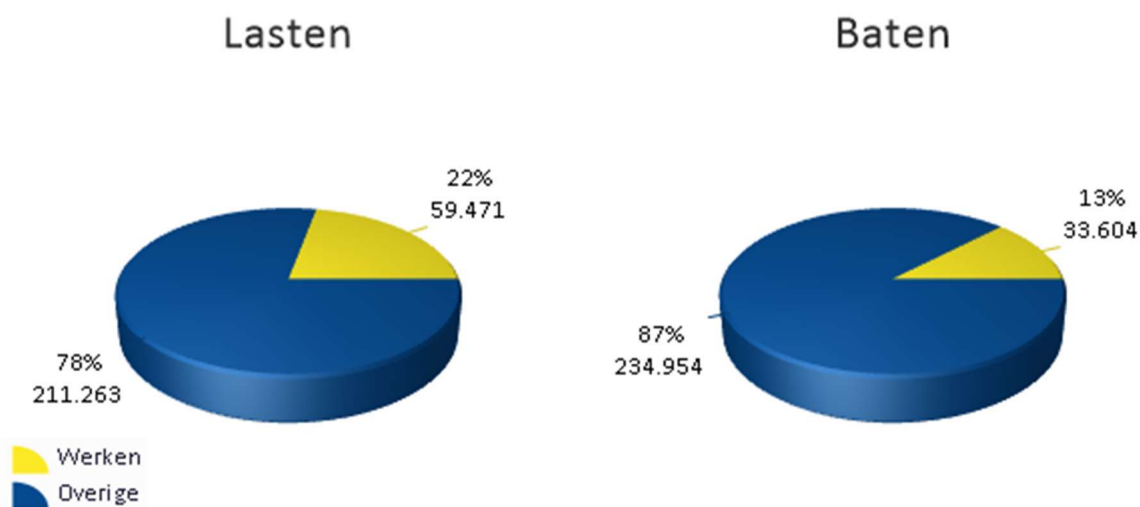
Middelen programma

bedragen x € 1.000

Programma 2. Zorg	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.471	383	10.854	10.722	-132
7.1 Volksgezondheid	2.861	78	2.939	2.860	-80
Lasten thema Verbindende stad	13.333	461	13.794	13.582	-212
4.2 Onderwijshuisvesting	8.354	-183	8.171	8.163	-8
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.426	572	5.998	5.493	-505
Lasten thema Kansrijke stad	13.780	389	14.169	13.656	-513
6.2 Toegang	1.897	3	1.900	1.853	-47
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.029	900	2.929	3.575	646
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	13.234	2.291	15.525	16.462	938
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	12.158	1.926	14.085	15.659	1.574
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	22.460	864	23.324	23.070	-253
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.913	-323	3.590	3.515	-75
Lasten thema Ondersteunende stad	55.692	5.661	61.353	64.134	2.781
Totaal Lasten	82.804	6.511	89.315	91.371	2.057
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-139	0	-139	-498	-359
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	-83	-83
Baten thema Verbindende stad	-139	0	-139	-581	-442
4.2 Onderwijshuisvesting	-112	0	-112	-315	-202
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.131	0	-3.131	-3.353	-222
Baten thema Kansrijke stad	-3.243	0	-3.243	-3.668	-425
6.2 Toegang	-2	0	-2	-7	-5
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-10	0	-10	-75	-65
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-565	0	-565	-719	-155
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-8	0	-8	-26	-18
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.294	0	-1.294	-1.071	223
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3	0	-3	-10	-7
Baten thema Ondersteunende stad	-1.882	0	-1.882	-1.909	-27
Totaal Baten	-5.264	0	-5.264	-6.157	-893
Saldo van baten en lasten	77.540	6.511	84.051	85.214	1.163
Mutatie reserve	-1.060	-331	-1.391	-1.391	0

Resultaat	76.480	6.180	82.660	83.824	1.164
-----------	--------	-------	--------	--------	-------

Programma 3: Werken

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Werken:

- Ondernemers(organisaties)
- Media Perspectives en Hilversum Marketing
- Stadsfonds
- Onderwijsinstellingen; vooral MBO, HBO en universiteiten
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Samenwerkingsverbanden als de Metropoolregio Amsterdam (MRA), Amsterdam Economic Board (AEB), de Economic Board Utrecht (EBU) en G40
- Tomin (verbonden partij)

Kaderstellende nota's

Ondernemende stad

- Winkeltijdenverordening (2018)
- Horecakader (2017)
- Detailhandelskader (2017)
- Evenementenkader (2017)
- Mediavisie (2016)
- Centrumvisie (2015)
- Programma Kerkelanden (2014)
- Programma Havenkwartier (2013)
- Programma Aanpak Leegstand (2012)
- Uitwerkingsnota Zorg, Economische kansen voor de zorg (2009)
- Uitwerkingsnota Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid, Handen uit de mouwen (2008)
- Uitwerkingsnota Toerisme en Recreatie, Binnenpret en Buitenkanen (2008)
- Kenniscentrum Hilversum, Economische Visie (2007)
- Verordening marktgelden (2018)
- Marktverordening Hilversum 2019 (2019)

Werkende stad, sociale stad

- Beleidsplan minimabeleid 2020 (ingande 2020)
- Regionaal arbeidsmarktbelevingsplan "Werken aan werk" (2019)
- Focus op werk: 25% meer mensen aan het werk vanuit de Participatiewet (2019)
- Kindpakket (2017)
- Beleidsregels kindregelingen Hilversum (2015)
- Beleidsregels Verhaal en Terugvordering (2015)
- Beleidsregels woonkosten en schoolverlaters (2015)
- Meerjarenbeleidsplan Participatie (2015-2018)
- Verzamelverordening inkomensvoorzieningen Participatiewet (2016)
- Verordening Inburgering (overgangsrecht) (2013)
- Verordening Persoonsgebonden budget begeleid werken WSW gemeenschappelijke regeling Tomingroep (2008)
- Verordening cliëntenparticipatie WSW gemeenschappelijke regeling Tomingroep (2008)
- Beleidsregels re-integratie (2016)
- Beleidsregels boete bij schending inlichtingenplicht (2016)
- Beleidsregels Inkeerregeling (2017)
- Beleidsregels terugvordering WWB, loaw en loaz, (2013)
- Beleidsregels terugvordering levensonderhoud Bbz (2011)
- Beleidsregels Inburgering (2013)
- Beleidsregels Schuldhulpverlening (2012)
- Beleidsnota Schuldhulpverlening aan (ex)-ondernemers (2009)
- Nota bijzondere bijstand, 2004, inclusief beleidsregels op onderwerp
- Beleidsregel Individuele studietoelage (2016)
- Regeling Meedoen Hilversum (2016)
- Beleidsregel vergoeding eigen bijdrage kinderopvang (2013)
- Beleid krediet hypotheek en pandrecht bijstand (2008)

Ondernemende stad

Hilversum wil een stad voor wonen en werken blijven. In de afgelopen jaren is de werkgelegenheid gedaald. De ambitie is om dit beeld te veranderen door kansen voor werkgelegenheidsgroei te pakken. Dat doen we door te investeren in de sectoren die in de Hilversumse economie sterk zijn: de creatieve sector, gezondheid en sport. Binnen deze sectoren simuleert de gemeente clustervorming, netwerken, innovatie en talentontwikkeling. We leggen een rode loper uit voor nieuwe bedrijvigheid. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat en goede werklocaties zijn daarvoor onmisbaar. Net als een uitstekende dienstverlening vanuit de gemeente aan grote bedrijven, de middelgrote en kleine bedrijven, en zelfstandigen. Bestaande werklocaties kunnen we versterken door in te zetten op een mix van werken, ontmoeten en onderwijs.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Werkgelegenheidsgroei	≥ 2,2% (2018)	2,2%	CBS, LISA
014	Ja	Percentage functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen)	52,0%	52,8% (2018)	LISA, Waarstaatje-gemeente.nl
016	Ja	Vestigingen van bedrijven, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	150	157 (2018)	LISA, Waarstaatje-gemeente.nl
021	Ja	Banen, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	825	817,8 (2018)	LISA, Waarstaatje-gemeente.nl

Ambitie met activiteiten

1. Economische ontwikkelingen

Het versterken van de Hilversumse en daarmee regionale economie door beter samen te werken met bedrijven, onderwijsinstellingen en andere overheden. De gemeente jaagt aan, initieert en faciliteert, waarna de regie ook bij andere partijen komt te liggen

Activiteiten

- Versterken van de rol van Hilversum in samenwerkingsverbanden die helpen bij economische versterking: Economic Board Utrecht; Metropoolregio Amsterdam; Economic Board Gooi & Vechtstreek; Amsterdam Economic Board; G40.
- Opstellen uitvoeringsprogramma's voor versterking clusters media en gezondheid.
- Faciliteren van de doorontwikkeling van Media Perspectives.

- Ondersteunen van de stichting Stadsfonds bij evaluatie van het fonds en treffen voorbereidingen (verordening, uitvoeringsovereenkomst). ✓
- Faciliteren convenant Centrummanagement. ✓
- Onderzoeken naar over te dragen budgetten voor parkmanagement Havenkwartier en Kerkelanden. ✓
- Faciliteren van de verbinding tussen ondernemers, specifiek de ontwikkeling van een ZZP-netwerk. ✓
- Smart City platform verder ontwikkelen. ✓
- Inzetten op innovatieve, technologische toepassingen ter versterking van het vestigingsklimaat. ✓
- Het verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers door het verlagen van de administratieve lastendruk. ✓

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn de samenwerkingsverbanden verstevigd met genoemde partijen, waaronder de Metropoolregio Amsterdam en de Economic Board Utrecht / regio Utrecht. Met hen is gewerkt aan de oprichting van InvestMRA en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (ROM). De Economic Board Gooi & Vechtstreek heeft in 2019 een doorstart gemaakt naar een netwerkorganisatie. De mediasector wordt versterkt door clustermanagement: het vernieuwen, faciliteren en laten groeien van de sector. Voor de sector Gezond, Sport & ICT wordt een verkenning naar de economische kansen opgesteld in 2020. Voor Smart City is in 2019 de innovatieve aanbesteding afgerond en een langjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Daarnaast is in Hilversum als tweede gemeente in Nederland GigaNet uitgerold, het tien keer zo snelle internet van Ziggo voor bewoners en bedrijven.

De online dienstverlening aan ondernemers is verbeterd door de ontwikkeling van online diensten en het implementeren van e-herkenning (DigiD voor bedrijven).

In samenwerking met Stichting Media Perspectives, platform economie en BVHilversum faciliteerden we het netwerk van ZZP-ers en MKB door het mede organiseren van bijeenkomsten. Daarnaast is een groot aantal scholingsactiviteiten voor zzp-ers georganiseerd. Voor de 'Dag van de Ondernemer' op 15 november hebben we aan ca. 40 ondernemers een ontbijt aangeboden. Uit onderzoek bleek dat voor het overhevelen van budgetten voor parkmanagement Havenkwartier en Kerkelanden (ZuidWest) de tijd nog niet rijp was. In 2020 bekijken we met de ondernemersvereniging wat komende periode mogelijk is.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.723	-444	2.279
Realisatie	2.764	-516	2.248
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	41	-72	-31

Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen de gestelde financiële kaders.

2. Werklocaties

Het realiseren en behouden van voldoende, aantrekkelijke en levendige werklocaties, bestaande uit een mix van formele en informele werklocaties

Activiteiten

- Onderzoeken van de mogelijkheden tot doorontwikkelen van het Media Park.
- Doorontwikkelen van het Arenapark in nauwe samenwerking met alle stakeholders.
- Behouden en realiseren van voldoende toekomstbestendige werklocaties (formeel en informeel) in de Spoorzone en het daar omliggend gebied.
- Planvorming Crailo, specifiek het opstellen van het bestemmingplan, om zo snel als mogelijk bedrijvigheid op Crailo mogelijk te maken.
- Planvorming Kerkbrink, gericht op realisatie van een mediacultuurcluster rond het plein en een aantrekkelijk heringerichte openbare ruimte.
- Planvorming stationsgebied, gericht op het realiseren van een aantrekkelijk entree naar het centrum, een betere bereikbaarheid en een autoluwe Stationsstraat.

Toelichting op activiteiten

In 2019 is het Media Park van eigenaar gewisseld. Met de komst van deze eigenaar is er ruimte voor nieuw perspectief voor het park. Op het Arenapark is met alle stakeholders gewerkt aan de doorontwikkeling met het opstellen van het masterplan. Daarnaast is de Ondernemersvereniging Arenapark Laapersveld opgericht en is een aantal quick wins op het park uitgevoerd. In 2019 is de gebiedsagenda 1221 opgesteld. Op verschillende locaties in 1221 wordt de komende jaren herontwikkeld. Voor de ontwikkeling van Crailo is in 2019 de nota van uitgangspunten vastgesteld en in 2020 ligt het bestemmingsplan in de gemeenteraden voor ter vaststelling. De Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) Crailo B.V. kan niet de wettelijke taken rondom planvorming uitvoeren. Voor de vorming van een mediacultuurplein op de Kerkbrink is in 2019 een stichting opgericht met Beeld en Geluid, Museum Hilversum en Bibliotheek Hilversum, die in 2020 een businesscase afrondt.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	69	0	69
Realisatie	71	17	88
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	2	17	19

Het realiseren en behouden van voldoende, aantrekkelijke en levendige werklocatie vinden vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

3. Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Beter faciliteren van bestaande, gevestigde bedrijven en meer nieuwe bedrijven en instellingen verleiden om zich in Hilversum te vestigen

Activiteiten

- Het ontwikkelen van een ondernemerssteunpunt.
- Strategisch accountmanagement naar grote bedrijven, groeiers en bedrijven die voorzien in lager geschoolde arbeidsplaatsen.
- Strategisch accountmanagement voor het aantrekken van nieuwe bedrijven en instellingen. Kansen liggen met name in de creatieve sector.
- Investeren in internationaal onderwijs.
- Aandacht voor de aansluiting van (laaggeschoolde) arbeid op de arbeidsmarkt via o.a. programma's zoals MakeITwork.

Toelichting op activiteiten

Met de campagne Media Valley Holland pleegden we strategisch accountmanagement, met extra focus op Engeland (i.v.m. Brexit). Daarnaast werkten we samen met Trade & Invest Utrecht en Amsterdam inbusiness om beter op de kaart te komen als aantrekkelijke vestigingslocatie. Het digitale ondernemerssteunpunt is in 2019 verder ontwikkeld. Ook op regionaal niveau zijn de eerste stappen gezet om ondernemers beter online te bedienen. Zo is een regionaal overleg ingesteld waar accountmanagers informatie delen en kennis uitwisselen. In 2019 hadden we veel aandacht voor het behoud en aantrekken van bedrijven met aanbod in laaggeschoolde arbeid, en zetten we in op het versterken van het middelbaar en hoger beroepsonderwijs (MBO).

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	357	-592	-235
Realisatie	312	-512	-200
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-45	81	36

Het beter faciliteren van bestaande, gevestigde bedrijven en meer nieuwe bedrijven en instellingen verleiden om zich in Hilversum te vestigen vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

4. Economische promotie

Beter promoten van Hilversum (naar bewoners, bezoekers en bedrijven) en leuke, beter bezochte en bij het profiel van Hilversum passende evenementen

Activiteiten

- Het bevorderen van aantrekkelijke evenementen op meerdere plekken in de stad voor alle doelgroepen.
- Stimuleren van de verdere ontwikkeling van Hilversum Marketing als marketingorganisatie.
- Het bevorderen van toerisme door ons aan te sluiten bij het spreidingsbeleid van Amsterdam Citymarketing.

- Ondersteunen van de Dutch Media Week.
- Vaststellen van locatieprofielen voor evenementenlocaties en verwerken in bestemmingsplannen.
- Vernieuwen van de marktverordening om zo bij te dragen aan een aantrekkelijke, toekomstbestendige markt.
- Nieuwe aanbestedingen in buitenreclame, aansluitend bij de ontwikkelingen op die markt.

Toelichting op activiteiten

In 2019 is ingezet op de promotie van Hilversum en aansprekende evenementen. Hilversum Marketing heeft zich gestaag ontwikkeld tot een organisatie die met een scala aan activiteiten Hilversum als een gastvrije mediastad positioneert. De aansturing en organisatie van de Dutch Media Week is geprofessionaliseerd en in één hand (Beeld en Geluid) gelegd. In 2019 is het aantal partners toegenomen en zijn de bezoekersaantallen met 25% gestegen tot 50.000. De locatieprofielen voor evenementenlocaties zijn opgesteld en zijn ter inzage gelegd in december 2019. Vervolgens wordt dit verwerkt in bestemmingsplan centrum.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	811	0	811
Realisatie	997	-34	963
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	186	-34	152

In 2019 zijn subsidies verleend die van te voren niet konden worden voorzien, zoals subsidieverzoek van de nieuwe Ondernemersvereniging Arenapark & Laapersveld. Daarnaast is een bijdrage gedaan aan onderzoek naar stedelijke logistiek (verzoek van het Platform Economie) en het onderzoek naar de huisvestingsbehoefte van specifieke doelgroepen (o.a. studenten, expats) op verzoek van bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.

Werkende stad

Hilversum streeft naar een samenleving waarin iedereen naar eigen vermogen kan deelnemen aan de arbeidsmarkt. Niet iedereen kan op eigen kracht passende arbeid vinden om in hun inkomen te voorzien. Daar waar nodig ondersteunen we mensen in hun ontwikkeling en het bemiddelen naar passende arbeid. Daarvoor investeren wij in de samenwerking met werkgevers, de regio en het UWV. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met de indicatie “beschut werk” krijgen extra begeleiding. Daarvoor regelen we in samenwerking met Tomin passende arbeidsplaatsen, ook binnen de gemeentelijke organisatie.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
024	Ja	Netto arbeidsparticipatie, percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	68,0%	68% (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl
026	Ja	Werkloze jongeren, percentage 16 t/m 22 jarigen	1,0%	2% (2018)	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel, Waarstaatje-gemeente.nl
028	Ja	Lopende re-integratievoorzieningen, aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	180	131	Waarstaatje-gemeente.nl

Het Sociaal Plein zet een re-integratievoorziening in indien dit naar het deskundig oordeel van de klantmanager noodzakelijk is. De data die op waarstaatjegemeente.nl worden gepubliceerd zijn de cijfers die geautomatiseerd via de Suite naar het CBS worden gestuurd (S.R.G. of Statistiek Re-integratie Gemeenten). In 2019 heeft Hilversum per 1.000 inwoners van 15-64 jaar 13,1 re-integratievoorzieningen ingezet. Landelijk registreert het CBS (gezien de oplopende AOW-gerechtigde leeftijd) de aantallen per inwoners van 15-74 jaar. Het landelijke cijfer per 1.000 inwoners van 15-74 lag op 13,3 (bron: waarstaatjegemeente.nl, CBS). Hilversum ligt dus dicht tegen het landelijk gemiddelde aan. De gemeente Hilversum is momenteel bezig om de cijfers die het doorgeeft aan het CBS te uniformeren met het CBS. Hilversum heeft op dit gebied dus vergelijkbaar gepresteerd met andere gemeentes.

Ambitie met activiteiten

1. Begeleide participatie

De kansen op werk te verbeteren door begeleiding van inwoners en werkgevers naar/op werk naar eigen vermogen en waar nodig een goed vangnet bieden, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving

Activiteiten

- Uitvoering geven aan de sociale werkvoorziening (Tomin).
- Uitvoering geven aan beschut werk volgens de participatiewet.
- Uitvoering geven aan dagbesteding op grond van de participatie wet.

Toelichting op activiteiten

De Tomin Groep voert voor ons de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Dit betekent dat zij werkplekken bieden aan SW-medewerkers. De instroom van SW-medewerkers is met de invoering van de Participatiewet op 1 januari 2015 gestopt. Inwoners met een arbeidsbeperking vallen vanaf dat moment niet meer onder de WSW, maar de Participatiewet. Inwoners met een arbeidsbeperking kunnen nog steeds aan het werk bij Tomin, maar dan onder andere wet- en regelgeving. Daarnaast is het ook geen automatisme meer om een arbeidsplaats bij Tomin te realiseren. Realisatie kan ook bij reguliere werkgevers plaatsvinden.

Inwoners met een arbeidsbeperking komen in aanmerking voor plaatsing in het kader van de banenafpraak en beschut werk. Het verschil is dat er bij de banenafpraak noodzaak is voor begeleiding op de werkplek en dat er bij beschut werk ook een beschutte omgeving gecreëerd dient te worden. De banenafpraak houdt in dat werkgevers met meer dan 25 medewerkers verplicht zijn mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Het betreft dus een afspraak van de werkgevers en niet van het Sociaal Plein in Hilversum. Met betrekking tot beschut werk had de gemeente Hilversum in 2019 een taakstelling om 18 werkplekken (cumulatief vanaf 2015) te realiseren. Dit aantal is gehaald.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	7.197	-1	7.196
Realisatie	7.062	-3	7.059
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-134	-2	-136

Het verbeteren van kansen op werk door begeleiding van inwoners en werkgevers vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

2. Arbeidsparticipatie

De kansen op werk te verbeteren door begeleiding van inwoners en werkgevers naar/op werk naar eigen vermogen en waar nodig een goed vangnet bieden, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. Wanneer werk niet mogelijk is, mensen kansen bieden met sociaal werk en/ of vrijwilligerswerk

Activiteiten

- Inwoners begeleiden naar betaald werk en uitstroom uit de uitkering.
- Inwoners begeleiden naar een vorm van participatie in de Hilversumse samenleving indien betaald werk niet haalbaar is.

- Uitvoering geven aan de ketenaanpak statushouders met als doel deze te begeleiden naar werk.
- Het begeleiden van kwetsbare jongeren richting deelname aan het arbeidsproces, door aansluiting binnen onderwijs, werk en jeugd.
- Uitvoering geven aan de quotumwet: door mensen met een blijvende arbeidsbeperking te begeleiden naar een arbeidsplaats.
- Regionale werkgeversdienstverlening vanuit werkgeversservicepunt (WSP) samen met lokale uitvoering.

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn nieuwe beleidsplannen vastgesteld, waarin aan het werk komen en andere vormen van participatie centraal staan:

- 'Focus op Werk', met als doel 25% meer uitstroom uit de bijstand;
- 'Werken aan Werk', met als doel het bewerken van de regionale arbeidsmarkt.

Nadat deze plannen zijn vastgesteld, is er in het verloop van 2019 gewerkt aan de implementatie. In het plan 'Focus op werk' is onder meer nieuw beleid geformuleerd voor begeleiding van mensen voor wie betaald werk niet haalbaar is. Het streven is om deze doelgroep zo veel mogelijk mee te laten doen in de samenleving.

Vooralsnog lijkt de uitstroom uit de bijstand minder hoog dan met Focus op Werk werd beoogd en dit leidde tot hogere uitgaven. De belangrijkste verklaring hiervoor is het feit dat we nog niet alle interventies vanuit 'Focus op Werk' geïmplementeerd hebben.

Echter, in deze cijfers zijn nog niet de openstaande beëindigingen van 2019 (lopende afhandelingstermijnen) opgenomen. Daarnaast zijn in deze cijfers ook nog niet de cijfers met betrekking tot 'parttime werk' en 'instroombeperking' opgenomen, zoals benoemd in Focus op Werk. Eind februari 2020 zullen de definitieve cijfers worden vastgesteld.

Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd, met als doel de dienstverlening te verbeteren en de ambitie te realiseren. De eerste aanbevelingen uit de onderzoeken zijn overgenomen en geïmplementeerd. In 2020 wordt verder gewerkt aan de overige aanbevelingen. Het betreft zowel procesgerichte en personele aanbevelingen als het gebruik van data en de inzet van re-integratie- en activatie-instrumenten.

Binnen de regio bestonden er verschillende inzichten over de inzet van het Werkgeversservicepunt. Voor Hilversum geldt dat het niet enkel om matching van kandidaten op bestaande vacatures moet gaan, maar dat er (juist) ook gekeken moet worden naar het creëren van banen, jobcarving en de individuele plaatsing van een kandidaat bij een werkgever. Mede om die reden is er een aanzet gegeven voor een nieuwe bestuursopdracht voor het regionale WSP.

In de samenwerkingsagenda met het MBO is er extra aandacht voor de uitstroom van jongeren uit het MBO naar werk of een andere opleiding. Hiermee versterken we hun positie op de arbeidsmarkt. In regionaal verband wordt het programma 'Match op Meedoen' uitgevoerd. Doel van dit programma is om jongeren die thuis zitten, weer naar school of aan het werk te helpen.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	4.746	-167	4.579
Realisatie	3.727	-86	3.641
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-1.019	81	-938

In overeenstemming met het plan Werken aan Werk (raadsvergadering 26 juni 2019) zou de gemeente Hilversum een bedrag van € 1.196.000 vanuit de reserve Inzet HHT middelen doorgeven aan de Regio Gooi en Vechtstreek. Vanwege de vertraging in de uitvoering heeft de uitbetaling aan de Regio Gooi en Vechtstreek nog niet plaatsgevonden. De Raad zal worden voorgesteld het resultaat van bovenstaande aan de reserve Inzet HHT middelen toe te voegen.

Met de raadsinformatiebrief 2019-75 bent u reeds geïnformeerd over het besluit van het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningsschap Tomin om in beginsel geen dividend meer uit te keren aan de deelnemende gemeenten. Voor de gemeente Hilversum heeft dit een nadeel van € 150.000 tot gevolg.

Sociale stad

Hilversum wil de mensen die het nodig hebben een (tijdelijk) financieel vangnet bieden. Dit doen wij door een inkomen te verstrekken wanneer men hier recht op heeft en daar waar nodig aanvullende inkomensondersteuning te bieden. Uitgangspunt bij het minimabeleid is dat wordt gekeken naar wat mensen nodig hebben om deel te nemen, zodat de kwaliteit van leven toeneemt en het beroep op sociale voorzieningen afneemt. De voorzieningen die wij bieden zijn een vangnet en zorgen ervoor dat werk moet lonen.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Saldo aantal personen in- en uitstroom in een uitkering	-121	-85	Gemeente Hilversum
	Nee	Aantal personen dat uitstroomt naar werk	267 (2022)	294 (waarvan parttime 69)	Gemeente Hilversum
027	Ja	Personen met een bijstandsuitkering, aantal per 10.000 inwoners	369	369,5	Waarstaatje-gemeente.nl

Saldo in- en uitstroming: In 2019 is het streefcijfer -70 vastgesteld door de raad waarmee het streefcijfer van -121 vervalt. In 2019 is een daling van 85 gerealiseerd. Dit is 21% hoger dan het vastgestelde streefcijfer in 2019. Reden voor de hogere daling ligt o.a. in het poorteffect, de aantrekkende arbeidsmarkt (lagere instroom en hogere uitstroom) en het rechtmatigheidsonderzoek naar voorliggende voorzieningen.

Ambitie met activiteiten

1. Inkomensregelingen

Door begeleiding van inwoners en werkgevers, de kansen op werk naar eigen vermogen te verbeteren. Daar waar nodig bieden wij een goed vangnet, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving.

Activiteiten

- Beperken instroom door het versterken van de poortbewaking en preventieve inzet.
- Rechtmatig verstrekken van Participatiewet-uitkeringen, IOAW, IOAZ, BBZ.
- Uitvoering geven aan de ca. 32 minimaregelingen.
- Uitvoering geven aan de landelijke regelingen waaronder de studietoelage, inkomenstoelage, bijzondere bijstand.
- Herijken van het minimabeleid.
- Effecten van de evaluatie kind pakket meenemen in het herijken van het minimabeleid.

- Uitvoering geven aan het herijkte minimabeleid.
- Ontwikkelen van een kader voor de Hilversumpas.
- Onderzoeken mogelijkheden parttime ondernemerschap in relatie tot de participatiewet.
- Invoeren loondispensatie naar aanleiding van de verwachte wetswijziging.

Toelichting op activiteiten

Vanwege toenemende BUIG-tekorten heeft de raad in juni 2019 de volgende nieuwe plannen vastgesteld:

- 'Focus op werk', met als doel 25% meer uitstroom uit de bijstand;
- 'Minimabeleid op maat vanaf 2020', met als doel werken lonend maken.

In het nieuwe minimabeleid is veel aandacht voor het voorkomen van de armoedeval bij werkenden. Dit beleid is in 2019 voorbereid en per 1 januari 2020 van kracht.

In 2019 is de business case voor de Hilversumpas aan de raad voorgelegd. Op basis van de aanbevelingen van de raad wordt deze nu doorontwikkeld.

Daarnaast zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd, met als doel de dienstverlening te verbeteren. Een aantal adviezen uit deze onderzoeken zijn reeds overgenomen en geïmplementeerd. Andere adviezen zullen we in 2020 verder uitwerken en implementeren.

Loondispensatie was bedoeld als vervanger van de reeds bestaande loonkostensubsidie in het kader van de participatiewet. De betreffende wijziging had als doel om voor werkgevers eenduidige, gelijke regelingen te maken. De voorgestelde wetswijziging is echter niet doorgegaan en daarom is loondispensatie niet ingevoerd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	43.426	-30.607	12.819
Realisatie	44.287	-30.588	13.699
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	862	18	880

Om de ambities te verwezenlijken ten aanzien van de inkomensregelingen zijn in 2019 diverse nieuwe beleidsplannen opgesteld en werkzaamheden opgepakt. Dit leidde tot meer personele inzet, hetgeen tot hogere lasten heeft geleid. Voor afwijkingen op de loon- en organisatiekosten wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering van deze jaarstukken.

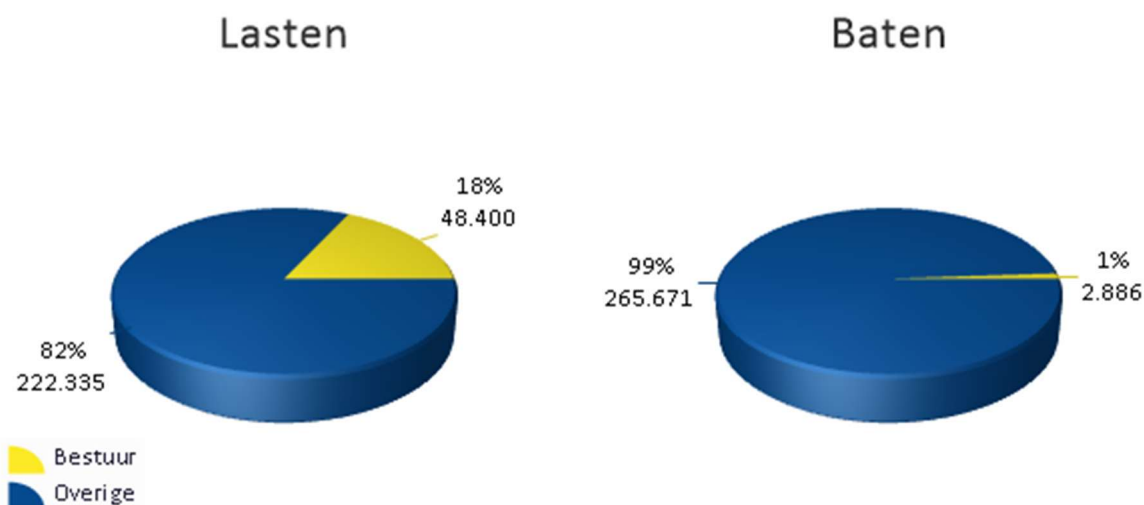
Voor het jaar 2019 is niet nodig om de Vangnetregeling aan te vragen zoals voorgaande jaren nog wel nodig was.

Middelen programma

bedragen x € 1.000

Programma 3. Werken	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
3.1 Economische ontwikkeling	2.573	150	2.723	2.764	41
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	159	-90	69	71	2
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	276	81	357	312	-45
3.4 Economische promotie	811	0	811	997	186
Lasten thema Ondernemende stad	3.819	141	3.960	4.145	185
6.4 Begeleide participatie	7.119	78	7.197	7.062	-134
6.5 Arbeidsparticipatie	3.313	1.433	4.746	3.727	-1.019
Lasten thema Werkende stad	10.431	1.511	11.942	10.789	-1.153
6.3 Inkomensregelingen	39.762	3.664	43.426	44.287	862
Lasten thema Sociale stad	39.762	3.664	43.426	44.287	862
Totaal Lasten	54.012	5.316	59.328	59.221	-107
3.1 Economische ontwikkeling	-444	0	-444	-516	-72
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	17	17
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-592	0	-592	-512	81
3.4 Economische promotie	0	0	0	-34	-34
Baten thema Ondernemende stad	-1.036	0	-1.036	-1.046	-9
6.4 Begeleide participatie	-1	0	-1	-3	-2
6.5 Arbeidsparticipatie	-167	0	-167	-86	81
Baten thema Werkende stad	-168	0	-168	-89	79
6.3 Inkomensregelingen	-28.793	-1.814	-30.607	-30.588	18
Baten thema Sociale stad	-28.793	-1.814	-30.607	-30.588	18
Totaal Baten	-29.997	-1.814	-31.811	-31.723	88
Saldo van baten en lasten	24.016	3.502	27.518	27.499	-19
Mutatie reserve	-200	-1.431	-1.631	-1.631	0
Resultaat	23.816	2.071	25.887	25.868	-19

Programma 4: Bestuur

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Bestuur:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Politie en Openbaar Ministerie
- Veiligheidshuis
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Economic Board Utrecht (EBU)

Kaderstellende nota's

- Integraal veiligheidsplan 2018-2022
- Sluiting drugspannen Hilversum, artikel 13B Opiumwet, Damoclesbeleid
- Programmabegroting 2019 Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Regionaal Beleidsplan 2019 – 2022 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (2019)
- Landelijk Programma Digitale Overheid (Digitale Overheid 2017)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0
- Ontwikkelingsvisie Noordvleugel Utrecht (2015-2030)
- Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2018)
- Regionale Samenwerkingsagenda RSA (2016)
- Uitvoeringsprogramma 2017-2018 Regionale Samenwerkingsagenda
- Actieagenda Economic Board Gooi en Vecht (2015)

Veilige stad

Veiligheid is een belangrijk thema voor de inwoners van Hilversum. Uitgangspunt is een leefbaar en veilig Hilversum met betrokken inwoners. Het gaat steeds over preventie, signaleren, interveniëren en handhaven. Een veilig Hilversum is ook een voorwaarde voor een levendig Hilversum. Een veilig Hilversum vraagt een integrale aanpak van criminaliteit, overlast en onveilige situaties. Dit betekent een heldere aansturing vanuit de gemeente met voldoende capaciteit en goede samenwerking met de veiligheidspartners. Hierbij hebben we ook oog voor de kostenbeheersing van de Veiligheidsregio.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Geregistreerde drugscriminaliteit, per 1.000 inwoners	0,5 (2021)	0,5	Politie
	Nee	Percentage inwoners dat zich 's avonds veilig voelt op straat in het centrum tijdens het uitgaan	80%	83%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich veilig voelt in eigen buurt	≥ 90%	84%	Hilversum Monitor
006	Ja	Verwijzingen Halt, aantal per 10.000 jongeren	85	72 (2018)	Bureau Halt, Waarstaatje-gemeente.nl
008	Ja	Winkeldiefstallen, aantal per 1.000 inwoners	2,5	2,6 (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl
009	Ja	Geweldsmisdrijven, aantal per 1.000 inwoners	4,5	4,9 (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl
010	Ja	Diefstallen uit woning, aantal per 1.000 inwoners	3,0	2,5 (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl
011	Ja	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners	5,0	6,5 (2018)	Waarstaatje-gemeente.nl

Percentage dat zich veilig voelt in eigen buurt: In de jaren 2016 t/m 2018 was een mooie stijgende lijn te zien: mensen voelden zich steeds veiliger in de wijken (eigen wijk). Helaas laat 2019 een daling zien. Waarschijnlijk wordt de daling veroorzaakt doordat de criminaliteitsincidenten en -cijfers ook waren toegenomen in 2019 t.o.v. 2018.

Ambitie met activiteiten

1. Crisisbeheersing en brandweer

Een effectief en efficiënt functionerende Veiligheidsregio. Het doel voor Hilversum is minder branden, minder schade en minder slachtoffers. Daarnaast zetten wij in op het vergroten van het bewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven met als doel het zoveel mogelijk voorkomen van incidenten.

Activiteiten

- Intensievere inzet van de wijkbrandweerman in het geven van voorlichting en advies, waarbij nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan brandpreventie in gebouwen waar personen wonen die zichzelf niet of minder goed in veiligheid kunnen brengen.
- Inspecteren van de fysieke veiligheid van portiekflats in samenwerking met woningcorporaties en brandweer.
- Trainen van zorgprofessionals die bij inwoners 'achter de voordeur' komen met als doel het versterken van de brandveiligheid door het geven van voorlichting.
- Vergroten van de brandveiligheid van senioren en minder-zelfredzamen in samenwerking met de Veiligheidsregio door intensivering van de samenwerking tussen zorg en veiligheid in drie kritieke gebieden: Centrum, Zuid-Oost en Zuid/ Zuid-West.
- Voortzetten van de professionalisering van incidentbestrijding waarbij de aanbevelingen uit het inspectierapport "Inrichting repressieve brandweezorg" worden doorgevoerd.
- Inzetten van een breed pakket aan maatregelen om de bereikbaarheid van Hilversum te borgen en de dienstverlening van brandweer, politie en ambulancediensten in stand te houden.
- Aanleg van een tijdelijke calamiteitenroute wegens de aanleg van de HOV.
- Voortzetten van het treffen van voorbereidingen voor de verhuizing van de meldkamer naar Hilversum, door samenwerking met de meldkamer Flevoland en het verbeteren van de robuustheid van de virtuele samenvoeging.
- Het overhevelen van de mogelijkheid voor realistisch oefenen en vakbekwaam worden en blijven naar een geschikte alternatieve locatie wegens de sluiting van oefencentrum Crailo.
- Verkennen van een fusie met andere Veiligheidsregio's.
- Operationeel uitvoeren van de visie op Bluswatervoorziening.
- Voorlichting blijven geven over risico's.
- Preventieprojecten uitvoeren.
- Opstellen van risicoanalyses.
- Versterken van het Veiligheidsbureau.

Toelichting op activiteiten

Op 4 december 2019 hebben de Veiligheidsregio's en de beide GGD'en een samenwerkingsovereenkomst getekend. Ze willen intensief samenwerken om in beide veiligheidsregio's de kwaliteit te verhogen en de organisatorische en financiële kwetsbaarheid te verkleinen. De wet veiligheidsregio's maakt fuseren overbodig. De Meldkamers van Gooi en Vechtstreek (Hilversum) en Flevoland (Lelystad) werken samen, voor verbetering van de robuustheid van de virtuele samenvoeging. De nieuwbouw en daarmee de verhuizing van de Meldkamer Midden Nederland zal naar verwachting in 2025 gerealiseerd worden. De voortgang van de regionale afspraken (dienstverleningsovereenkomst) tussen brandweer, gemeenten en drinkwaterleidingbedrijven over de bluswatervoorziening wordt 2 keer per jaar besproken. Nu het oefencentrum in Crailo is gesloten, is de Veiligheidsregio bezig om ergens anders te gaan trainen en opleiden in het kader van vakbekwaam worden en blijven. De brandweer kent een programma Brandveilig Leven gericht op preventie en voorlichting, dit is uitgebreid met twee personen. De HOV tunnel en bijbehorende calamiteitenroute heeft de aandacht. Brandveiligheid van portiekflats valt onder verantwoordelijkheid van de betreffende eigenaar, de gemeente houdt toezicht en de brandweer voert het toezicht op brandveiligheid uit.

Bouw en woningtoezicht controleert de oude aanleunwoningen en uitkragende galerijen (duurt tot juni 2020).

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	7.943	-13	7.930
Realisatie	7.801	-1	7.799
Vershil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-142	12	-131

De Veiligheidsregio heeft het jaar 2018 afgesloten met een positief resultaat. Een deel daarvan vloeit terug naar de reserve van de Veiligheidsregio en het restant is aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd. Voor gemeente Hilversum betekent dit een bedrag van € 185.000.

2. Openbare orde en veiligheid

Een leefbare en veilige stad. Wij zetten daarbij in op de vergroting van het veiligheidsgevoel door middel van preventie, signalering en handhaving en zoeken daarbij de samenwerking op met interne en externe partners.

Activiteiten

- Intensiveren van de aanpak van ondermijning met als speerpunten de aanpak van witwassen, spilfiguren en drugshandel, en tevens de aanpak van mensenhandel.
- Intensiveren van de aanpak van jongerenoverlast door de integrale aanpak verder uit te breiden, met name richting preventie en vroegsignalering waarbij scholen, ouders en de buurt zo vroeg mogelijk worden betrokken.
- Intensiveren van de aanpak van drugscriminaliteit waarbij wij door willen gaan met de integrale aanpak tegen hennepsteelt, het bundelen van meldingen uit de samenleving en het sluiten van drugspanden door middel van het Damoclesbeleid.
- Realiseren van een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag door middel van een persoonsgerichte aanpak met extra aandacht voor de zogenoemde top 60, waarbij sprake is van een optimaal functionerende bedrijfsvoering tussen veiligheid en zorg.
- Vergroten van bekendheid van de wijkagent door het geven van voorlichting, in aanvulling op de acties die reeds vanuit de politieorganisatie zelf worden gedaan om de bekendheid te vergroten.
- Investeren in een sterke samenwerking tussen BOA's en politie waarbij wordt ingezet op betere informatie-uitwisseling, oog voor persoonlijke veiligheid van BOA's en aangescherpte afspraken over de gevolgen van uitbreiding van bevoegdheden en uitrusting van BOA's.
- Effectiviteit en draagvlak vergroten van de gemeentelijke BOA's op het gebied van jeugd, drank en horeca, milieu en buurten door samenlevingsgericht handelen en participeren in wijkteams, zorgnetwerken en buurtoverleggen.
- Handhaving op fietsparkeren en het geven van voorlichting hierover.
- Toename van de inzet van BOA's in de openbare ruimte en bij evenementen.
- Verlengen van de driejaarlijkse overeenkomst met de regio voor inzet van BOA's voor controle op de naleving van de drank en horeca wet.
- Onderzoeken van de mogelijkheden naar voortzetten en uitbreiden van het project 'preventie woninginbraken'.

- Toepassen van bestuursdwang via de APV, waarbij de burgemeester de bevoegdheid heeft om zware woonoverlast aan te pakken op grond van de Wet aanpak woonoverlast.
- Onderzoeken van de mogelijkheden naar voortzetten en uitbreiden van cameratoezicht.

Toelichting op activiteiten

Ondermijning is een speerpunt in het Integraal Veiligheidsplan (IVP 2018-2022). Vanaf 1 januari 2019 is er een cluster ondermijning die aan de hand van het in oktober vastgestelde actieplan vergunningsaanvragen toetst, integrale controles doet en op last van de burgemeester panden sluit. Bij de handhavingsestafette massagesalons zijn geen mensenhandel of arbeidsuitbuiting praktijken aangetroffen. Dit was een voorbereidende actie op de nu gemeentelijke taak van controles op prostitutie. Dergelijke situaties zijn niet aangetroffen. In 2019 is ook gestart met de landelijke aanpak adreshouding.

Jeugd en Veiligheid is ook een speerpunt in het IVP. Diverse partners zijn betrokken bij het in kaart brengen en aanpakken van de jeugdgroepen die zich bewegen in Hilversum. Er worden ook een aantal casussen besproken in de Persoonsgerichte aanpak voor jongeren (23-).

De bedoeling is om personen met verward gedrag zo lang als mogelijk ambulant (thuis) van hulp te voorzien, echter de doelgroep is in veel gevallen zorgmijndend, waardoor deze hulpverlening slecht aansluit bij de situaties waarin de doelgroep verkeert. Het samenwerkingsverband heeft gezorgd voor het proces van de persoonsgerichte aanpak.

Vanuit het coalitieakkoord zijn er 2 extra boa's aangenomen in januari 2019: zij werken op wijkniveau samen met alle netwerkpartners, waaronder ook de wijkagent. Het document van de politie "boa en politie, niet naast elkaar, maar met elkaar" gebruiken we als uitgangspunt in de verdere samenwerking met de politie.

Het evaluatierapport over het cameratoezicht werd in januari 2020 in de raad besproken. Eén van de conclusies uit het onderzoek was dat uitbreiding van de camera's in principe niet nodig is. De raad heeft besloten over het voortzetten van het cameratoezicht tot 1 januari 2022. Flexibel cameratoezicht kan de burgemeester inzetten bij mogelijk te verwachten overlast. Bij de jaarwisseling wordt hiervan gebruik gemaakt en we informeren de raad hierover.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.942	-254	2.688
Realisatie	2.788	-314	2.474
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-153	-60	-214

De uitvoering van deze ambitie vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders.

Dienstverlening aan de stad

De dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. De maatschappij ontwikkelt zich. Inwoners zijn zelfbewuster en mondiger geworden en er is sprake van toenemende zelfredzaamheid. Wij richten de dienstverlening hierop in. Daarbij richten wij ons op drie thema's: innovatie, het verder digitaliseren van de dienstverlening en het verbeteren van de efficiëntie van de dienstverlening. Om dit te realiseren richten wij ons op de volgende aspecten. Ten eerste het gemak voor de gebruiker: wij houden rekening met de digitaliserende samenleving, de gemeentelijke producten zijn vindbaar en toegankelijk en wij zijn bereikbaar voor onze doelgroepen. Ten tweede richten wij ons op betrokkenheid: onze medewerkers zijn klantgericht, gaan op zoek naar de vraag achter de vraag en durven af te wijken van de gebaande paden wanneer dat nodig is. Het derde aspect is open en helder: Wij zijn transparant over wat er van ons verwacht mag worden en wij streven er actief naar dit waar te maken. De gemeente is een lerende organisatie en staat open voor de meningen van onze inwoners, ondernemers en instellingen als het gaat om onze dienstverlening.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Waardering van inwoners over de dienstverlening van de gemeente	7,5	7,3	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal vergunningen dat van rechtswege verleend wordt	< 5	Er zijn 0 vergunningen van rechtswege verleend	Gemeente Hilversum
	Nee	Waardering van inwoners over de digitale dienstverlening van de gemeente	7,0	7,1	Hilversum Monitor

Ambitie met activiteiten

1. Burgerzaken

Het uitvoeren van de wettelijk taak op het gebied van burgerzaken waarbij wij in de dienstverlening, daar waar dat mogelijk is, zoveel mogelijk aansluiten op de wensen van de klant

Activiteiten

- Verzorgen klantcontact via internet, social media, telefonie, post en aan het loket.
- Verstrekking reisdocumenten, uittreksels, verklaringen omtrent gedrag, burgerzaken producten, omgevingsvergunningen, parkeervergunningen etc..
- Onderzoek doen naar het verbeteren van de dienstverlening door toepassing van serviceformules. Serviceformules dragen bij aan het klantgericht, efficiënt en herkenbaar maken van gemeentelijke dienstverlening.

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn de reguliere activiteiten uitgevoerd. Er zijn procesmatige verbeteringen doorgevoerd en waar mogelijk e-diensten toegevoegd. In samenwerking met VNG Realisatie is onderzoek gedaan naar serviceformules. De uitkomsten leverden een samenhangende set formules op voor Omgevingswet en Dienstverlening. In samenwerking met de VNG wordt het implementatieplan voor de serviceformules opgesteld en uitgevoerd in 2020.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.341	-1.055	1.285
Realisatie	2.698	-1.386	1.312
Vershil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	357	-331	27

Het uitvoeren van de wettelijk taak op het gebied van burgerzaken vindt plaats binnen de gestelde financiële kaders. De hogere lasten en baten komen met name voort uit hogere aantallen verstrekte paspoorten en NID kaarten (baten) en bijbehorende afdrachten aan het rijk (lasten).

Effectief en efficiënt bestuurde stad

Als bestuur geven wij het goede voorbeeld. Transparant, open en integer bouwen wij aan vertrouwen. Vertrouwen in en betrouwbaarheid van de lokale overheid is van groot belang in de samenwerking met inwoners, instellingen en bedrijven binnen Hilversum. Dit geldt evenzeer voor de samenwerking met andere overheden. Op die manier versterken wij de positie en identiteit van Hilversum.

De samenleving verwacht steeds meer een gelijkwaardige overheid die meedenkt. Dat betekent dat inwoners van de gemeente Hilversum behoefte hebben aan meer ruimte en verantwoordelijkheid en dat vraagt om een meedenkende rol van de gemeente. Tegelijkertijd verwacht de overheid steeds meer zelfredzaamheid bij de samenleving. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de overheid alles regelt en bepaalt.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat het eens is met de stelling 'Ik voel mij vertegenwoordigd door de gemeenteraad'	65%	12%	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over alle inspanningen van de gemeente	7,0	7,1	Hilversum Monitor
001	Ja	Formatie, aantal fte per 1000 inwoners	7,0	7,0	Eigen begroting/jaarrekening
002	Ja	Bezetting, aantal fte per 1000 inwoners	7,0	6,6	Eigen begroting/jaarrekening
003	Ja	Apparaatskosten, kosten per inwoner	564	664	Eigen begroting/jaarrekening
004	Ja	Externe inhuur, kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	4,7%	19%	Eigen begroting/jaarrekening, zie par. Bedrijfsvoering
005	Ja	Overhead, percentage van totale lasten	11,3%	11,5%	Eigen begroting/jaarrekening

De indicator voor het percentage inwoners dat zich vertegenwoordigd voelt door de raad is in 2019 voor het eerst in de Monitor opgenomen. Er was geen ervaringscijfer waarop het streefpercentage 65% is gebaseerd. Bijna 60% geeft als antwoord 'weet niet/geen mening', een heel erg hoge score voor een enquêtevraag. Het merendeel van de bevolking kan dus weinig met deze vraag. Dan blijft nog zo'n 28% over die aangeeft zich niet vertegenwoordigd te voelen door de gemeenteraad en 12% die zich wel vertegenwoordigd voelt.

Apparaatskosten: Tot en met de begroting 2019 werd alleen het totaal van de ambtelijke salarislasteren opgenomen onder de apparaatskosten. Vanaf de jaarstukken 2018 betrekken we, conform de definitie van de "apparaatskosten", ook de materiële lasten op het taakveld Overhead hierbij.

Ambitie met activiteiten

1. Bestuur

Hilversum heeft een open, transparant en integer bestuur dat in de samenleving staat. Het bestuur gaat het gesprek aan. Zowel met inwoners als met bedrijven en instellingen. Maar ook in regionaal en bovenregionaal verband. Het bestuur is laagdrempelig en benaderbaar en investeert in relevante relaties en netwerken. Er wordt gebouwd aan vertrouwen in en betrouwbaarheid van de lokale overheid

Activiteiten

- Vertegenwoordigen en positioneren van Hilversum in regionaal en bovenregionaal verband.
- Ambtelijke samenwerking aangaan met de gemeente Wijdmeren op het onderdeel Administratie.
- Het organiseren van bijeenkomsten om te investeren in de relatie met inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden.
- Gereed hebben van een formulering van de nieuwe taken, rollen en verantwoordelijkheden van de raad en het college in relatie tot de Omgevingswet.
- Voornemen om alle declaraties van het bestuur op de gemeentelijke website te publiceren.

Toelichting op activiteiten

In het laatste kwartaal van 2019 heeft Hilversum een inhaalslag gemaakt in het vertegenwoordigen en positioneren van Hilversum in regionaal en bovenregionaal verband. Ook is door het college geïnvesteerd in zichtbaarheid in de wijk. De samenwerking met gemeente Wijdmeren is, naast het onderdeel financiële en salarisadministratie, uitgebreid met gastheerschappen op belastingen en WOZ/BGT.

De nevenfuncties en kilometerdeclaraties van de bestuursleden zijn gepubliceerd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	4.356	-1	4.355
Realisatie	5.278	-300	4.979
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	923	-299	624

Voor de pensioenverplichting voor huidige en oud wethouders is er een voorziening. De uitkeringen die hier uit onttrokken worden, krijgen wij vergoed vanuit Loyalis. Deze vergoeding van € 285.000 wordt toegevoegd aan de voorziening. Jaarlijks wordt beoordeeld of deze voorziening toereikend is. Door de lage rentestanden is gebleken dat dit niet het geval is. Om de voorziening op peil te brengen is een dotatie nodig geweest. De extra storting is € 616.000. Voor een uitgebreide uitleg, zie de collegebrief d.d. 18 december 2019.

2. Overhead

Een organisatie die efficiënt en doelmatig werkt en kwalitatief hoogwaardig werk levert. De overhead richt zich op de eigen organisatie en biedt ondersteuning om de taken en primaire processen zo effectief mogelijk uit te voeren. Er wordt gewerkt aan het doelmatiger en verder digitaliseren van de bedrijfsvoering van de organisatie.

Activiteiten

- Het verder ontwikkelen van het digitaal werken en vergaderen binnen het bestuur (Raad, College) en de organisatie. Mede gericht op het doelgericht vergaderen met optimale inzet van automatiseringsmogelijkheden.
- Verbeteren van werkprocessen (minder stappen en afschaffen van controles welke geen waarde toevoegen).
- Voorbereidingen treffen voor het invoeren van het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Toelichting op activiteiten

De digitale ondersteuning van de Omgevingswet is ingevoerd. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) maakt het mogelijk dat initiatiefnemers, belanghebbenden en bevoegd gezag de informatie raadplegen die zij nodig hebben bij het gebruik van de Omgevingswet. Landelijk is het ambitieniveau voor het DSO verlaagd.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	29.502	-510	28.992
Realisatie	29.797	-835	28.961
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	295	-326	-31

De overhead richt zich op de eigen organisatie en biedt ondersteuning om de taken en primaire processen zo effectief mogelijk uit te voeren. Dit is uitgevoerd binnen de gestelde financiële kaders.

Overzicht van overhead

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
1. Personeel	21.287	0	21.287	21.307	21
2. Huisvesting & facilitair	4.706	-63	4.643	4.509	-134
3. ICT	2.770	-350	2.420	2.548	128
4. Overig	662	-20	642	596	-46
Totaal	29.425	-433	28.992	28.961	-31

Toelichting bij: Overzicht van overhead

De overhead bestaat uit de volgende vier hoofdcomponenten:

1. Personeel

De begrote en gerealiseerde lasten wijken af van die in het programma Bestuur, thema Effectief en efficiënt bestuurde stad, ambitie Overhead. Dit komt door dat de cijfers daar alleen de doorbelaste formatiekosten bevatten, terwijl de cijfers hier, ook de kosten van opleidingen, werving & selectie en de Arbo bevatten.

2. Huisvesting en facilitair

Onder de component "Huisvesting en facilitair" vallen alle exploitatiekosten voor de vijf locaties van de ambtelijke huisvesting (Raadhuis, stadskantoor, kantoorvilla, werf en de Wilhelminastraat). Hieronder vallen onder meer de onderhoudskosten, energie, verzekering/belastingen en de kapitaallasten van de gebouwen. Daarnaast vallen ook de kosten vanuit de facilitaire dienstverlening onder deze component (bijvoorbeeld catering, schoonmaken, printers, drukwerk, leaseauto's

3. ICT

De ICT kosten op overhead bestaan voornamelijk uit de kosten van de kantoorautomatisering, de licentiekosten en kapitaallasten voor de onder overhead vallende applicaties en de kosten informatiemanagement (inclusief beveiliging).

4. Overig

Onder "overig" vallen onder meer de kosten van interne- en externe communicatie, de ondernemingsraad, juridische zaken (inclusief bezwaar en beroep), aansprakelijkheidsverzekeringen personeel en bestuur en de kosten voor onderzoek.

Het voordelig saldo op taakveld Overhead bedraagt nog geen 0,6%. Voor een toelichting op het verschil tussen begroting en realisatie wordt u verwezen naar de financiële analyse onder het programma Bestuur, thema Effectief en efficiënt bestuurde stad, ambitie Overhead.

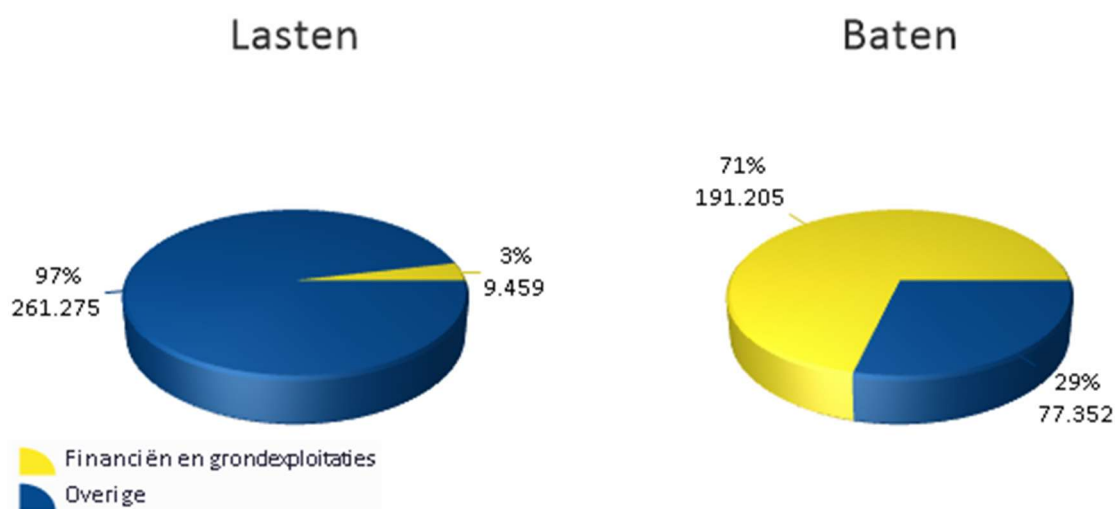
Middelen programma

bedragen x € 1.000

Programma 4. Bestuur	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.943	0	7.943	7.801	-142
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.942	0	2.942	2.788	-153
Lasten thema Veilige stad	10.885	0	10.885	10.589	-296
0.2 Burgerzaken	2.255	86	2.341	2.698	357
Lasten thema Dienstverlening aan de stad	2.255	86	2.341	2.698	357
0.1 Bestuur	4.356	0	4.356	5.278	923
0.4 Overhead	29.612	-111	29.502	29.797	295
Lasten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	33.968	-111	33.857	35.075	1.218
Totaal Lasten	47.107	-25	47.083	48.362	1.279
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-13	0	-13	-1	12
1.2 Openbare orde en veiligheid	-254	0	-254	-314	-60
Baten thema Veilige stad	-267	0	-267	-315	-49
0.2 Burgerzaken	-1.055	0	-1.055	-1.386	-331
Baten thema Dienstverlening aan de stad	-1.055	0	-1.055	-1.386	-331
0.1 Bestuur	-1	0	-1	-300	-299
0.4 Overhead	-187	-323	-510	-835	-326
Baten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	-188	-323	-511	-1.135	-624
Totaal Baten	-1.510	-323	-1.832	-2.836	-1.004
Saldo van baten en lasten	45.597	-347	45.250	45.525	275
Mutatie reserve	-12	0	-12	-12	0
Resultaat	45.585	-347	45.238	45.513	275

Programma 5:

Financiën en grondexploitaties

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Financiën en grondexploitaties:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (verbonden partij)
- Vitens (verbonden partij)

Kaderstellende nota's

- Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (12 juli 2017)
- Nota Grond en vastgoedbeleid (2019) (ingande 2020)
- Verordening onroerende zaakbelasting (2018)
- Verordening precariobelasting (2018)
- Verordening hondenbelasting (2018)
- Legesverordening (2018)

Financieel gezonde stad

Door de positieve economische ontwikkeling verwachten wij de komende jaren extra ruimte te realiseren om nieuwe uitgaven en investeringen te doen, die Hilversum en haar inwoners ten goede komen. Gezonde gemeentefinanciën blijven het uitgangspunt, want alleen met een gezond beleid kan je goede en verantwoorde keuzes maken voor de toekomst. De afgelopen periode is een solide en transparant financieel beleid vastgesteld en gevoerd, wat wij op deze manier willen voortzetten. Wij houden alle reserves kritisch tegen het licht en bezien welke concrete investeringen en lasten kunnen worden gedekt uit reserves en voorzieningen.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
037	Ja	Demografische druk	71,1%	71,5%	Waarstaatje-gemeente.nl
038	Ja	Gemeentelijke woonlasten 1-persoons-huishoudens, in euro's	Stijgen met niet meer dan inflatie (verwacht 2,4%)	€ 646 (+1,47%)	COELO, Waarstaatje-gemeente.nl
039	Ja	Gemeentelijke woonlasten meer-persoons-huishoudens, in euro's	Stijgen met niet meer dan inflatie (verwacht 2,4%)	€ 767 (+1,47%)	COELO, Waarstaatje-gemeente.nl

Ambitie met activiteiten

1. Financiële huishouding

Wij hebben als uitgangspunt dat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn en dat er een gezonde verhouding is tussen inkomsten, bezit en schulden, waarbij structurele uitgaven niet met incidentele inkomsten worden gedekt. Hierdoor zijn we minder kwetsbaar voor de schommelende inkomsten, voornamelijk degene die we vanuit het rijk ontvangen. Als gemeente willen wij een buffer in stand houden om in slechte tijden nadelen op te kunnen vangen en dat in goede tijden de ruimte die ontstaat geïnvesteerd kan worden in de stad.

Activiteiten

- Middelen reserveren voor het stationsgebied. ✓
- Beschrijven van beter meetbare prestatie indicatoren. ✓
- Uitwerken van financiële kengetallen in samenwerking met de raad, waarop we gaan sturen. ✓
- Reëel en structureel evenwicht van inkomsten en uitgaven. ✗
- Doorlopend werken aan een flexibele en beïnvloedbare begroting. ✓
- Beoordelen reserves en voorzieningen, mede om te bezien of deze kunnen dienen ter dekking van concrete investeringen. ✗
- Sturen op een beheersbare schuldquote. ✓
- Sturen op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. ✓
- Evalueren van de Financiële verordening 2018. ✗

Toelichting op activiteiten

In 2019 heeft de gemeente Hilversum een solide en transparant financieel beleid gevoerd. Volgens landelijke regelgeving en eigen beleid kunnen reserves en voorzieningen niet meer worden ingezet als dekking voor investeringen. Reserves en voorzieningen worden periodiek beoordeeld. Eventuele ruimte in reserves en voorzieningen vallen vrij en kunnen door de raad voor andere doelen worden ingezet.

Er is een start gemaakt met de evaluatie van de Financiële verordening 2018. Als gevolg van veel vacatures in 2019 heeft dit niet de hoogste prioriteit gekregen.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	335	-156.452	-156.117
Realisatie	508	-157.042	-156.534
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	173	-590	-417

Vanuit het Rijk is er € 565.000 extra ontvangen vanuit de Decembercirculaire. Hiervoor heeft u een RIB ontvangen (RIB 2020-08). Er worden jaarlijks in de begroting stelposten opgenomen voor onvoorziene uitgaven en nieuwe kansen, deze budgetten zijn niet volledig besteed waardoor er een voordeel ontstaat van € 250.000.

Afgelopen jaar heeft een inhaalslag plaatsgevonden op het incasseren van openstaande belastingbedragen. Hierdoor is het inzicht in de inbaarheid van deze belastingdebiteuren sterk vergroot. De inbaarheid blijkt lager dan werd verondersteld. Dit heeft als gevolg dat een deel van de belasting debiteuren niet geïnd gaat worden. Dit zorgt voor een additionele last van € 680.000.

2. Innen lokale belastingen en heffingen

Vanuit het beginsel 'de gebruiker betaalt' willen wij de gemeentelijke belastingen geleidelijk kostendekkend maken. Wij streven ernaar het totaal aan woonlasten met maximaal het inflatiepercentage te laten stijgen

Activiteiten

- Het verhogen van de kostendekkingsgraad van gemeentelijke belastingen.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	2.372	-22.259	-19.887
Realisatie	2.486	-22.257	-19.772
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	114	1	115

De belangrijkste afwijking is de die op de loon- en afdelingskosten: Afwijkingen op de loon- en organisatiekosten worden centraal toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering van deze jaarstukken.

Grondexploitatie en vastgoed

Grondexploitatie is bij uitstek een instrument om onze maatschappelijke doelen te realiseren zoals de realisatie van minimaal 1.000 woningen. Het vastgoed in eigendom van de gemeente houden wij op orde. Wij zien het hebben, onderhouden en exploiteren van vastgoed niet als een kerntaak van de gemeente. Wij toetsen jaarlijks nut en noodzaak van het aanhouden van vastgoed.

Prestatie-indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Streef waarde	Realisatie 2019	Bron
	Nee	Er is geen indicator op dit niveau			

Ambitie met activiteiten

1. Beheer gebouwen en gronden

Vastgoed kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de gemeentelijke ambities, maar voor de gemeente Hilversum is het eigendom en beheren van het vastgoed geen kerntaak. Het uitgangspunt is dat de markt in de vastgoed behoefte voorziet.

Activiteiten

- Onderhouden gemeentelijk vastgoed.
- Verhuren van de kernvoorraad van het vastgoed.
 - Beheer van panden in gebieden waarop een voorkeursrecht is gevestigd op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten.
- Verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.
- Het verkopen van vastgoed dat we willen afstoten.
- Professionaliseren vastgoedbeheer met de basis op orde en uitwerken beleid vastgoedbeheer.
- Opstellen van vastgoed beleid.

Toelichting op activiteiten

Op diverse gronden en panden gelegen aan de Koninginneweg is in 2018 een Wet voorkeursrecht gemeenten gevestigd. In 2019 is in dit gebied een aantal gronden en panden aangekocht.

Eind 2019 is een voorstel in de commissie behandeld over de verduurzaming van een deel van de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. In 2020 wordt dit voorstel ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Na besluitvorming worden de werkzaamheden voor de verduurzaming gestart. Daarnaast wordt in 2020 een raadsvoorstel over de strategische huisvesting van de gehele gemeentelijke organisatie ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

In 2019 zijn de meerjaren onderhoudsplanningen voor het gemeentelijke vastgoed geactualiseerd en deze planningen worden medio 2020 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

In afwachting van nieuw te ontwikkelen vastgoedbeleid in 2020 is voor het jaar 2019 geen nieuwe tranche voor de verkoop van gemeentelijk vastgoed vastgesteld. In 2019 is nog gewerkt aan het afronden en uitvoeren van de tranches 2017 en 2018 over de verkoop van gemeentelijke gronden en panden, maar dit heeft geen verkoop van vastgoed tot gevolg gehad. Aan de geplande verkoop van het voormalig theater Achterom is in 2019 gewerkt, maar door de vernieuwde verkoopstrategie heeft de verkoop meer tijd gekost en zal het pand naar verwachting pas in 2020 worden verkocht. In 2019 is er extra capaciteit geworven om in te zetten op het gebied van gemeentelijk vastgoed.

De kaders van het nieuwe vastgoedbeleid en grondbeleid zijn door de gemeenteraad eind 2019 vastgesteld. In 2020 wordt op basis van deze nota een aantal uitwerkingsnota's opgesteld, zoals de Uitwerkingsnota's Grondprijzen, Vastgoed, Bovenwijkse voorzieningen en toerekening grondexploitaties en Uitvoeringsnota Risicomanagement en Planning & Control.

Het gemeentelijke beheer van het vastgoed is professioneler geworden en de basis verder op orde gebracht.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	1.301	-2.428	-1.126
Realisatie	1.532	-1.426	106
Verschil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	230	1.001	1.232

Aankoop en verkoop van vastgoed is niet altijd goed te plannen binnen het kalenderjaar. Dit heeft als resultaat dat er zowel voordelen als nadelen zijn op de baten en lasten. Het belangrijkste nadeel op de baten (€ 1,5 miljoen) betreft Lieven de Key. Er is een overeenkomst voor de verkoop van Lieven de Key in afwachting van de omgevingsvergunning die wordt afgegeven in 2020. In 2019 heeft er geen juridische levering plaatsgevonden terwijl daar in de begroting 2019 wel op werd gerekend. In 2020 wordt deze opbrengst gerealiseerd en toegevoegd aan de reserve Stedelijke ontwikkeling. Op Crailo zijn onderzoeken gedaan en bommen geruimd vanuit WO II. Het rijk stelt hiervoor een 100% dekkende bijdrage beschikbaar.

2. Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

Activiteiten

- Anna's Hoeve; alle gronden moeten zijn verkocht in 2019. Grondexploitatie loopt tot en met 2020.
- Egelshoek; grootste gedeelte van de herstructurering is gereed. Grondexploitatie loopt tot en met 2020.
- Stationsgebied; grondexploitatie wordt geopend. Verwerven van gronden.
- Crailo; intergemeentelijke grondexploitatie die gevoerd wordt via GEM BV.
- Circusterrein; uitvoeren van onderzoek naar de mogelijkheden van dit terrein, wat in de toekomst kan leiden tot een grondexploitatie.
- Onderzoeken van planontwikkeling voor toekomstige projecten.
- Initiëren van nieuw grondbeleid en bijbehorende instrumenten waarbij we rekening houden met de invoering van de omgevingswet.
- Ontwikkelen van instrumenten voor het toerekenen van bovenwijkse voorzieningen aan bouwgrondcomplexen.

Toelichting op activiteiten

In 2019 zijn in Anna's Hoeve 7 vrije kavels verkocht en overgedragen. De voortgang van de gebiedsontwikkeling Anna's Hoeve is vertraagd, mede door onverwachte ontwikkelingen, zoals de stikstofproblematiek, de PFAS-problematiek en bezwaar –en beroepsprocedures tegen verleende vergunningen. In 2019 zijn nog niet alle gronden van het plangebied Anna's Hoeve verkocht. De verwachting is dat de grondexploitatie doorloopt tot in 2022.

In 2019 is geen grondexploitatie voor het stationsgebied geopend. Er zijn al wel enkele gronden in het gebied verworven. Daarnaast is er voor het stationsgebied een stedenbouwkundig plan gemaakt en vastgesteld. Ook zijn er een voorontwerp bestemmingsplan en een voorontwerp beeldkwaliteitsplan gemaakt en deze plannen zijn beide in procedure gebracht.

De intergemeentelijke grondexploitatie Crailo wordt gevoerd via de opgerichte Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij (GEM) Crailo BV. De ambtelijke en politieke samenwerking tussen de drie betrokken gemeenten in de GEM Crailo loopt goed. Diverse taken komen alsnog op het conto van de gemeente Hilversum door wettelijke verplichtingen hiertoe.

In het coalitieakkoord is visievorming voor het Circusterrein in deze collegeperiode opgenomen. Komend jaar wordt hiermee gestart. Eind 2019 is er door middel het aannemen van een raadsnotie een besluit genomen dat in het tweede kwartaal van 2020 zal worden begonnen met het onderzoek naar het Circusterrein.

Over het algemeen is de Hilversumse projectenportfolio al goed gevuld en wordt er terughoudend omgegaan met het starten van nieuwe onderzoeken. Eind 2019 heeft de gemeente Hilversum, na een onderzoeksfase, met succes bij de Metropool Regio Amsterdam (MRA) een voorstel voor het aanwijzen van een nieuw Sleutelproject gedaan. In Hilversum is er behoefte aan extra ruimte voor wonen, werken en oplossingen voor mobiliteit. Vanuit de MRA kan de gemeente Hilversum nu ondersteuning krijgen in de vorm van capaciteit, kennis en kunde, regelgeving, bereikbaarheid en financiële middelen.

In 2019 zijn de kaders van het nieuwe grondbeleid door de gemeenteraad vastgesteld. In 2020 volgt een verdiepingsslag met meer uitwerkingen op basis van de reeds vastgestelde kaders, zoals de keuze voor situationeel grondbeleid. In 2020 wordt de ontwikkeling van nieuwe instrumenten over grondbeleid betrokken bij het op te stellen nieuwe grondbeleid.

In 2019 is er een Wet voorkeursrecht gemeenten op diverse gronden in en rondom het Oosterspoorplein gelegd. Hiermee zijn verkopers van gronden en panden in dit gebied verplicht om deze gronden en panden bij verkoop eerst aan de gemeente aan te bieden. In 2019 zijn er in dit gebied nog geen gronden en/of panden aangekocht.

Financiële analyse

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)

	Lasten	Baten	Saldo
Begroting na wijziging	9.417	-9.438	-21
Realisatie	4.934	-3.277	1.657
Vershil (realisatie t.o.v. gewijzigde begroting)	-4.483	6.162	1.678

Uit de jaarrekeningcijfers blijkt dat er in 2019 minder opbrengsten zijn gerealiseerd dan begroot. Daar staan lagere lasten tegenover. De belangrijkste afwijking heeft betrekking op een niet gerealiseerde tussentijdse winstneming voor Anna's Hoeve (€ 1,5 miljoen). Grote afwijkingen tussen de lasten en de baten hebben betrekking op technische, budget-neutrale, verrekeningen voor het Onderhanden Werk van de grondexploitaties. Voor een meer gedetailleerd inzicht in de mutaties wordt verwezen naar de Nota Actualisatie Grondexploitaties waarin de verschillen tussen de actualisatie 2019 en 2020 verklaard worden.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lokale heffingen	-20.891	-1.130	-22.021	-21.953	68
Gemeentefonds	-153.311	-2.696	-156.007	-156.558	-551
Financieringsfunctie	-1.105	1.170	65	-72	-137
Dividend	-260	-165	-425	-425	0
Totaal	-175.567	-2.821	-178.388	-179.008	-620

Toelichting bij: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

Onder de algemene dekkingsmiddelen wordt verstaan:

- Lokale heffingen, waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is. Denk bijvoorbeeld aan OZB, precario en hondenbelasting.

- Algemene uitkering. Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk krijgen is de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Gemeenten hoeven zich niet te verantwoorden over de besteding van de algemene uitkering richting het Rijk en kunnen deze, met inachtneming van wet- en regelgeving, vrij besteden aan taken die het Rijk heeft opgedragen of aan eigen beleid.
- Dividend, een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.
- Saldo van de financieringsfunctie, dit is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de programma's en de werkelijk betaalde rente over de lang- en kortlopende leningen. Ook wel het renteresultaat genoemd.
- Overige algemene dekkingsmiddelen. Dit zijn overige inkomsten waar geen bestedingsdoel voor is bepaald. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld boetes, of rente die bespaard wordt.

Per saldo zijn de lasten van de programma's 1 tot en met 4 hoger dan de baten. In programma 5 Financiën en Grondexploitatie zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen onder thema's 5.1 Financieel gezonde stad. De algemene dekkingsmiddelen op het thema 5.1 vormt de dekking van het negatieve financiële saldo van de programma's 1 tot en met 4.

De grootste afwijking betreft de uitkering uit het gemeentefonds. Via een raadsinformatiebrief is de raad geïnformeerd over het resultaat van de decembercirculaire 2019. De decembercirculaire is altijd te laat om de begroting nog aan te passen. De mutaties worden daarom rechtstreeks in de jaarrekening verwerkt en toegelicht.

In de brief (RIB 2020-8) is de raad geïnformeerd dat de algemene uitkering 2019 € 565.000 hoger uitvalt dan begroot. In deze brief wordt toegelicht dat een bedrag van per saldo € 1.305.000 (nieuwe middelen) via een overhevelingsvoorstel (besluit College 10 maart) via de algemene reserve naar 2020 wordt overgeheveld. Voor een groot deel betreft dit zogenaamde doeluitkeringen die worden doorgeleid naar de Regio Gooi- en Vechtstreek. Concernbreed resteert van de hogere algemene uitkering (na de overhevelingen) een nadeel van € 786.000.

Het nadeel op de lokale heffing wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere inkomsten uit de OZB. Bij thema 5.1 Financieel gezonde stad wordt toegelicht dat dit vooral wordt veroorzaakt door de voorziening dubieuze debiteuren op niveau te brengen. Ook de opbrengst voor de precariobelasting is lager door minder verhuur bij evenementen.

Middelen programma

bedragen x € 1.000

Programma 5. Financiën en grondexploitaties	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
0.5 Treasury	-1.085	1.170	85	-32	-117
0.61 OZB woningen	617	0	617	655	38
0.62 OZB niet-woningen	507	260	767	799	32
0.64 Belastingen overig	663	325	988	1.032	44
0.8 Overige baten en lasten	437	-187	250	686	436
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	-146	-146
Lasten thema Financieel gezonde stad	1.139	1.568	2.707	2.994	287
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	868	433	1.301	1.532	230
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	13.734	-4.317	9.417	4.934	-4.483
Lasten thema Grondexploitatie en vastgoed	14.602	-3.884	10.718	6.466	-4.253
Totaal Lasten	15.741	-2.316	13.425	9.459	-3.966
0.5 Treasury	-280	-165	-445	-466	-21
0.61 OZB woningen	-10.785	-545	-11.330	-11.423	-93
0.62 OZB niet-woningen	-9.284	-260	-9.544	-9.523	22
0.64 Belastingen overig	-1.060	-325	-1.385	-1.312	73
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-153.311	-2.696	-156.007	-156.558	-551
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	-18	-18
Baten thema Financieel gezonde stad	-174.720	-3.991	-178.711	-179.299	-588
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-925	-1.503	-2.428	-1.426	1.001
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	-12.486	3.048	-9.438	-3.277	6.162
Baten thema Grondexploitatie en vastgoed	-13.411	1.545	-11.866	-4.703	7.163
Totaal Baten	-188.130	-2.446	-190.577	-184.002	6.575
Saldo van baten en lasten	-172.390	-4.762	-177.151	-174.543	2.609
Mutatie reserve	-4.051	-3.152	-7.203	-7.203	0
Resultaat	-176.441	-7.914	-184.354	-181.746	2.609

3. De paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen betreft zowel heffingen waarvan de bestedingen gebonden zijn (afvalstoffenheffing en rioolheffing) als heffingen waarvan de bestedingen ongebonden zijn (onroerendezaakbelastingen, precario- en hondenbelasting).

Gebonden heffingen en wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording.

De wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording heeft -met ingang van de begroting 2017- nieuwe eisen gesteld aan de inzichtelijkheid van de begroting met betrekking tot de kosten die in de tarieven worden meegenomen. In de onderbouwing van de kosten moet onder meer zichtbaar worden gemaakt wat er aan overhead en BTW in deze tarieven zit en welke verdeelsleutel de gemeente hanteert met betrekking tot overhead. Ook de nieuwe regels voor de berekening van de interne gemeentelijke rekenrente zijn van invloed op de tarieven. Ook voor de jaarrekening 2019 voldoet de inrichting van deze paragraaf aan de nieuwe eisen.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- het gevoerde tarievenbeleid ten aanzien van de belangrijkste lokale heffingen;
- een overzicht van de totale baten uit belastingen, tarieven en leges;
- een overzicht van de lokale lastendruk in de periode 2017 tot en met 2019;
- het kwijtscheldingsbeleid;
- de landelijke woonlastenvergelijking.

3.1.2 Beleid ten aanzien van lokale heffingen

De tarieven 2019 van de voor de woonlasten belangrijkste heffingen zijn conform de besluitvorming van de gemeenteraad in november 2018 ten opzichte van de tarieven 2018 als volgt aangepast:

Heffing	Tariefwijziging 2019
Onroerendezaakbelasting woningen (uitsluitend inflatiecorrectie)	+ 2,4%
Onroerendezaakbelasting niet-woningen (uitsluitend inflatiecorrectie)	+ 2,4%
Rioolheffing (verlaging van voorziening)	- 7,35%
Afvalstoffenheffing	+ 7,13%

De onroerendezaakbelastingen

De verhoging van de tarieven voor de onroerendezaakbelastingen was gebaseerd op de voor het jaar 2019 geraamde inflatie van 2,4% voor zowel het tarief woningen als de tarieven niet-woningen. De systematiek is dat wat een eigenaar of gebruiker met een gemiddelde waarde (woning of niet-woning) betaald het volgende jaar met maximaal de inflatie mag stijgen.

De rioolheffing

Voor de rioolheffing geldt dat de tarieven maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Voor 2019 was er gekozen om 96% van de begrote kosten door te belasten via de heffing of door een onttrekking aan de egalisatievoorziening. De resterende 4% van de begrote kosten komt ten laste van de algemene middelen. Indien bij de jaarrekening de lasten lager of hoger uitvallen dan begroot is het uitgangspunt dat dit terugvloeit naar de burger door een lagere of hogere onttrekking aan de egalisatievoorziening.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	oorspr. begroting	gewijz. begroting	realisatie
Kosten op taakveld 7.2 Riolering			
- kosten exploitatie	2.436	2.436	2.466
- kapitaallasten	1.557	1.081	1.126
- straatreiniging	345	345	
- oninbare vorderingen	75	75	75
- mutatie spaarvoorziening	2.804	2.804	2.804
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-110	-110	-158
Netto kosten taakveld	7.107	6.631	6.313
Toe te rekenen kosten andere taakvelden			
- kwijtscheldingen	575	575	591
- voorziening dubieuze debiteuren			143
- heffing en inning	71	71	69
- overhead	828	828	822
- BTW	415	415	346
Totale kosten	8.996	8.520	8.284
Kostendekkendheid	96%	96%	96%
Toe te rekenen kosten heffing/voorziening	8.636	8.160	7.924
Toe te rekenen kosten algemene middelen	360	360	360
	8.996	8.520	8.284
Opbrengst rioolheffingen	-8.236	-8.236	-8.345
Mutatie egalisatievoorziening	-400	75	421
	-8.636	-8.161	-7.924

In de primaire begroting was een onttrekking van € 400.000 aan de egalisatievoorziening geraamd. Bij de 2^e Tussenrapportage is deze gewijzigd in een storting van € 75.000 als gevolg van een voordeel op de kapitaallasten (rente en afschrijving). In de realisatie is de dotatie uiteindelijk € 346.000 hoger dan de gewijzigde begroting. Belangrijkste oorzaak is het per abuis dubbel meenemen van de kosten van straatreiniging in de raming (€ 345.000 V). Overige grote afwijkingen zijn een hogere opbrengst van de rioolheffing door meer aansluitingen (€ 109.000 V) en de noodzakelijke toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren (€ 143.000 N).

De afvalstoffenheffing

Ook voor de afvalstoffenheffing geldt dat de tarieven maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Voor 2019 was er gekozen om 96% van de begrote kosten door te belasten via de heffing of door een onttrekking aan de egalisatiereserve. De resterende 4% van de begrote kosten komt ten laste van de algemene middelen. Indien bij de jaarrekening de lasten lager of hoger uitvallen dan begroot is het uitgangspunt dat dit terugvloeit naar de burger door een lagere of hogere onttrekking aan de egalisatiereserve.

Berekening kostendeckendheid afvalstoffenheffing	oorspr. begroting	gewijz. begroting	realisatie
Kosten op taakveld 7.3 Afval			
- kosten exploitatie (GAD)	8.105	7.921	7.922
- teruggaaf resultaat 2018 (GAD)	-629	-538	-538
- veegkosten	345	345	345
- oninbare vorderingen	75	75	75
Netto kosten taakveld	7.896	7.803	7.804
Toe te rekenen kosten andere taakvelden			
- kwijtscheldingen	575	575	660
- voorziening dubieuze debiteuren			169
- heffing en inning	72	72	69
- overhead (personeel- en organisatiekosten)	74	74	69
- BTW	1.789	1.789	1.636
Totale kosten	10.406	10.313	10.408
Dekkingspercentage	96%	96%	96%
Toe te rekenen kosten heffing/reserve	9.990	9.897	9.992
Toe te rekenen kosten aan algemene middelen	416	416	416
	10.406	10.313	10.408
Opbrengst afvalstoffenheffingen	-9.690	-9.690	-9.753
Ottrekking egalisatiereserve	-300	-207	-239
	-9.990	-9.897	-9.992

In de primaire begroting was een onttrekking van € 300.000 aan de egalisatiereserve geraamd. Bij de 2^e Tussenrapportage is deze gewijzigd in een onttrekking van € 207.000 als gevolg van een hoger resultaat 2018 van de GAD. In de realisatie is de onttrekking uiteindelijk € 32.000 hoger dan de gewijzigde begroting. Belangrijkste oorzaken zijn de extra toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren (€ 169.000 N) en meer kwijtscheldingen (€ 85.000 N). Meevallers zijn te zien op de door te berekenen BTW (€ 153.000 V) omdat de kosten exploitatie (GAD) lager zijn. Verder is de bruto-opbrengst van de afvalheffing hoger door meer aansluitingen (€ 63.000 V). De overige afwijkingen zijn per saldo € 6.000 nadelig.

Conform de vigerende wetgeving is het een raadsbevoegdheid om over de onttrekking van de egalisatiereserve te besluiten. De geraamde onttrekking van € 207.000 is in de jaarrekening opgenomen. Voor het verschil ad € 32.000 zal bij behandeling van de jaarstukken gevraagd worden deze alsnog te onttrekken aan deze reserve.

Voorziening belasting debiteuren

Afgelopen jaar heeft een inhaalslag plaatsgevonden op het incasseren van openstaande belastingbedragen. Hierdoor is het inzicht in de inbaarheid van deze belastingdebiteuren sterk vergroot. De inbaarheid blijkt lager dan werd verondersteld. Dit heeft als gevolg dat een deel van de belasting debiteuren niet geïnd gaat worden. Dit zorgt voor een additionele last van € 680.000.

Hiervan wordt € 312.000 toegerekend aan de riool- en afvalstoffenheffing. In de tabellen hierboven met betrekking tot de kostendekkendheid van riool- en afvalstoffenheffing is het bedrag van deze extra last terug te vinden.

Marktgelden

Met de marktcommissie (en ook de raadscommissie) is gesproken over de toerekening van kosten. Voor begroting 2019 heeft dit geleid tot een genuanceerdere kostenopstelling met tarieven die lager liggen dan de tarieven van 2018, waarover ook consensus is bereikt met de marktcommissie. Het betreft dan een lagere doorrekening van kapitaallasten, de kosten van de gewijzigde bouwfasering en een deel van de schoonmaakkosten.

In februari 2019 is met terugwerkende kracht door de raad besloten de tarieven van de zaterdag en woensdag markt te verlagen met ingang van 2018. Dit kon niet meer verwerkt worden in de begroting 2019. De lasten voor de teruggave over 2018 zijn tevens ten laste van 2019 geboekt.

Berekening kostendekkendheid marktgelden	oorspr. begroting	gewijz. begroting	realisatie
Toe te rekenen kosten			
- kapitaallasten	15	15	15
- gewijzigde bouwfasering Marktplaats	16	16	16
- personeels- en organisatiekosten	162	162	177
- schoonmaakkosten	107	107	85
- beheerkosten	12	12	15
- promotie	17	17	13
Totale kosten	329	329	321
Dekkingspercentage	80%	80%	65%
Toe te rekenen kosten	264	263	209
Totaal opbrengsten	263	263	209

Havengelden

De havengelden bestaan uit liggelden van woonboten en kadegelden voor vracht- en recreatievaart. Het overgrote deel is afkomstig van woonschepen. Kostendekkende tarieven zijn niet haalbaar. De gemeentelijke tarieven zijn nu al vergelijkbaar of hoger dan de commerciële tarieven van de particuliere havens in de omgeving. Daarnaast bieden particuliere havens meer faciliteiten en toezicht.

Berekening kostendekkendheid havengelden	oorspr. begroting	gewijz. begroting	realisatie
Kosten op taakveld 2.4 Havens en waterwegen			
-Kosten taakveld, incl omslagrente	549	470	446
-Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-25	-25	-65
Netto kosten taakveld	524	445	381

Kosten buiten taakveld			
- overige toe te rekenen kosten	2	2	3
- overhead incl. (omslag)rente	99	99	77
- BTW	33	33	32
Totale kosten	658	579	493
Opbrengst heffingen	17	17	20
Dekkingspercentage	2,6%	2,9%	4,1%

3.1.3 Totale baten uit belastingen, leges en rechten

	oorspr begroting 2019	gewijz. begroting	realisatie	verschil
<u>Ongebonden Heffingen:</u>				
OZB woningen	10.779	11.324	11.395	71
OZB niet - woningen eigenaren	5.866	5.866	5.860	-6
OZB niet - woningen gebruikers	3.416	3.416	3.485	69
Hondenbelasting	510	510	472	-38
Precariobelasting	312	312	230	-82
Totaal niet gebonden heffingen	20.883	21.428	21.442	14
<u>Gebonden Heffingen:</u>				
Rioolheffing	8.236	8.236	8.345	109
Afvalstoffenheffing	9.690	9.690	9.752	62
Marktgelden	263	263	209	-54
Opbrengsten parkeervoorzieningen	3.210	3.500	3.507	7
Opbrengsten fiscale parkeerheffingen	935	935	1.068	133
Leges bouwvergunningen c.a.	2.350	2.350	3.339	989
Leges burgerlijke stand (inclusief huwelijken/partnerschap)	170	170	285	115
Leges rijbewijzen/paspoorten/identiteitskaart	707	707	881	174
Leges gemeentelijke basisregistratie	149	149	161	12
Overige leges en heffingen	246	246	234	-12
Totaal gebonden heffingen	25.956	26.246	27.781	1.535

Leges omgevingsvergunningen In de begroting is de legesopbrengst voor het behandelen van aanvragen voor omgevingsvergunningen geraamd op € 2,3 miljoen. De gerealiseerde opbrengst is € 3,3 miljoen. De extra opbrengst is het gevolg van het aantrekkende economische klimaat. Hierdoor zijn er meer aanvragen ingediend dan oorspronkelijk verwacht, waarvan in december 2019 twee vergunningen met een legesopbrengst van € 613.000.

3.1.4 Overzicht van de lokale lastendruk

Hieronder is weergegeven hoe de lokale lastendruk zich van 2017 tot en met 2019 heeft ontwikkeld.

Omschrijving	2017	2018	2019
Gemiddelde woningwaarde	251.103	263.550	297.812
Onroerendezaakbelasting eigenaren	234,53	238,87	255,12
Rioolheffing	206,52	208,56	193,20
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	277,87	285,36	305,76
Totaal	718,92	732,79	754,08

Procentuele wijziging woonlasten	2017 t.o.v. 2016	2018 t.o.v. 2017	2019 t.o.v. 2018
Stijging voor eigenaar én gebruiker van woningen	0,64%	1,90%	2,90%
Stijging lastendruk voor huurders van woningen	1,24%	2,00%	1,02%

De peildatum van de woningwaarde is telkens de waarde per 1 januari van het voorafgaande jaar. Dit betekent voor de in de tabel opgenomen jaren:

Belastingjaar	Waardepeildatum	Gemiddelde waardeontwikkeling t.o.v. voorgaand jaar
2017	1 januari 2016	6,0% hoger
2018	1 januari 2017	5,0% hoger
2019	1 januari 2018	13,0% hoger

De gemiddelde waardestijging van de woning voor het belastingjaar 2019 is 13%. Bij het vaststellen van de tarieven is uitgegaan van een verwachte stijging van 8%. De waardestijging van woningen is circa 5% hoger dan ingeschat. Bij het berekenen van de tarieven in augustus 2018 was nog onvoldoende inzicht van de aanzienlijke waardeontwikkeling. De hogere waardeontwikkeling heeft een positief effect op de baten OZB.

De OZB is met meer dan de inflatiecorrectie toegenomen. Dit is het gevolg van de methodiek voor het bepalen van de OZB-tarieven. Bij de berekening van de OZB tarieven moeten wij vroegtijdig een inschatting maken van de waarde ontwikkeling. In de loop van het jaar wordt de uiteindelijke waarde bepaald aan de hand van verkoopcijfers en worden ook eventuele verbouwingen en uitbreidingen meegenomen. Deze uiteindelijke waarde is vorig jaar gemiddeld meer gestegen dan de inschatting van 8%.

3.1.5 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Hilversum kent een aanzienlijk aantal huishoudens dat moet rondkomen van een minimuminkomen en wil dat ook burgers met een laag inkomen kunnen meedoen aan de samenleving. Daarom biedt de gemeente Hilversum burgers en ondernemers die niet of met moeite in staat zijn om de lokale belastingen te betalen de gelegenheid gebruik te maken van de kwijtscheldingsregeling. Hiervoor dient men aan een aantal voorwaarden te voldoen. De rijksoverheid bepaalt de normen voor deze regeling.

Het is alleen mogelijk kwijtschelding aan te vragen voor onderstaande heffingen:

- rioolheffing;
- afvalstoffenheffing;
- hondenbelasting (uitsluitend de eerste hond);
- zuiverings-/verontreinigingsheffing en watersysteemheffing ingezetenen van Waternet (alleen voor burgers).

In een convenant met Waternet te Amsterdam is vastgelegd dat de gemeente Hilversum de kwijtscheldingsverzoeken voor aanslagen behandelt die Waternet oplegt aan de burgers van de gemeente Hilversum. Dit betreft de zuiverings-, verontreinigings- en de watersysteemheffing.

Het aantal kwijtscheldingsverzoeken laat zich moeilijk voorspellen. Het aantal verzoeken (3.510) is iets lager dan in 2018 (3.724) maar nog steeds hoger dan begroot (3.250). Het streven is om de kwijtscheldingsverzoeken binnen zes maanden af te handelen. Door het hoge aantal verzoeken en de problemen met de administratieve verwerking is 88% binnen zes maanden afgehandeld.

Op 31 december 2019 waren er nog 315 verzoeken waarvoor een verzoek moest worden afgehandeld. Voor het afhandelen van deze verzoeken wordt gewacht op informatie van het inlichtingenbureau. Deze informatie wordt in het eerste kwartaal van 2020 verwacht. De overgang naar een nieuwe belastingapplicatie heeft ook in 2019 nog invloed gehad op het proces kwijtschelding. Tot aan het laatste kwartaal van 2019 hebben we nog grote problemen ondervonden bij het inlezen van gegevens van het inlichtingenbureau. Het laatste kwartaal zijn we hard bezig geweest om deze problemen op te lossen samen met onze software leverancier. Dit heeft geleid tot een nieuwe efficiëntere manier van het indienen en behandelen van kwijtscheldingsverzoeken. Naar verwachting zijn de nog af te handelen verzoeken eind eerste kwartaal 2020 afgehandeld.

Ook het aantal administratieve beroepen is in 2019 gedaald. Dit komt door het in 2016 ingezette beleid om incomplete verzoeken niet in behandeling te nemen totdat deze na ontvangst van de opgevraagde aanvullingen wel compleet waren. Deze verzoeken leiden tot een herziening van het verzoek. In voorgaande jaren werden deze incomplete verzoeken afgewezen op onvolledigheid en pas in administratief beroep aangevuld.

In de 133 beroepschriften zijn ook de hernieuwde verzoeken opgenomen. Dit geeft een vertekend beeld en is tevens de verklaring waarom het aantal ongegronde beroepschriften zo laag is. Dit omdat vaak blijkt dat na het ontvangst van de ontbrekende stukken toch sprake is van recht op kwijtschelding. Om in de toekomst een beter beeld te kunnen geven zijn hiervoor aanpassingen in het systeem gedaan. De hernieuwde verzoeken en daadwerkelijke beroepschriften zullen worden gescheiden en vanaf 2020 apart in beeld worden gebracht.

Overzicht van kwijtscheldingen

	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Aantal kwijtscheldingsverzoeken (incl. Waternet), waarvan:	3.655	3.724	3.250	3.510
- Geheel toegekend.	2.310	2.371	2.450	2.556
- Gedeeltelijk toegekend.	45	27	150	63
- Afgewezen.	594	350	650	576
- Per 31 december in behandeling.	706	976	0	315
Verzoeken afgehandeld < 6 maanden	81%	88%	100%	88%
Totaalbedrag kwijtschelding	1.041.628	1.221.229	1.184.000	1.285.888
Aantal beroepschriften	179	174	100	133
% ongegrond beroepschriften	23%	26%	95%	23%
% beroepschriften afgehandeld < 8 weken	100%	77%	100%	58%

3.1.6 Landelijke woonlastenvergelijking

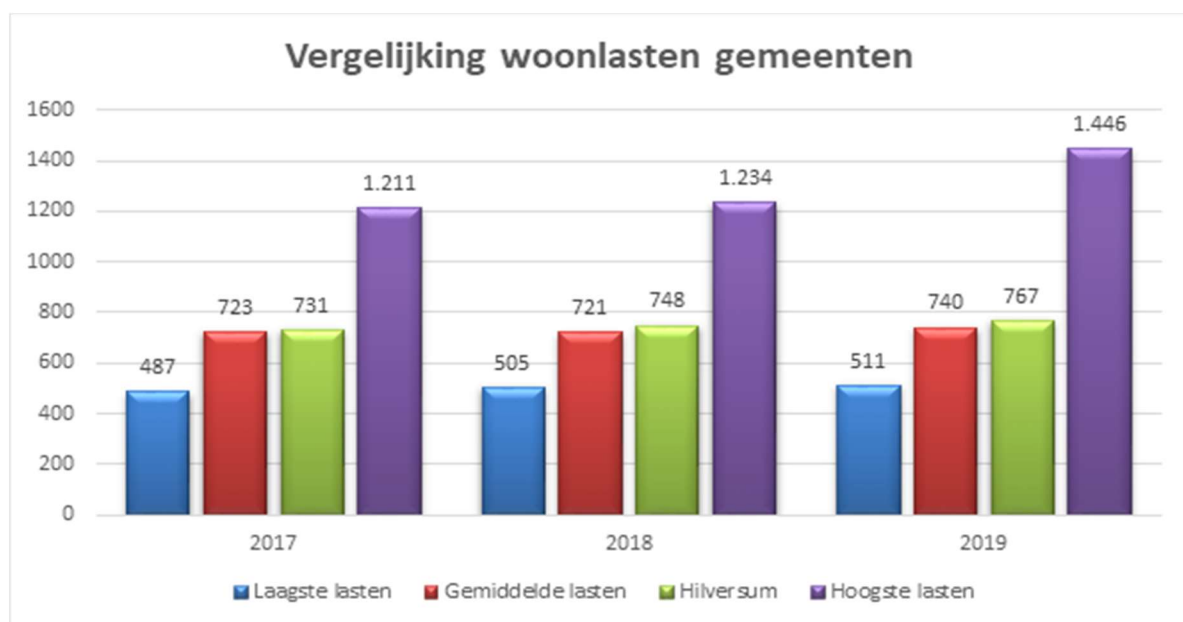
Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) van de Rijksuniversiteit van Groningen vergelijkt onder meer de lokale lasten. Het COELO brengt hierover jaarlijks de 'Atlas van lokale lasten' uit, met daarin informatie over alle gemeenten in Nederland.

COELO houdt bij het berekenen van de gemiddelde WOZ-waarde geen rekening met de verlaging van de WOZ-waarden door bezwaar of beroep. Hierdoor kan het door de gemeente gepresenteerde bedrag aan gemiddelde woonlasten afwijken van de door COELO gepresenteerde bedragen. Hilversum presenteerde voor 2019 een bedrag aan gemiddelde woonlasten van € 743. COELO kwam voor Hilversum uit op een bedrag van € 767 in 2019.

Het overzicht van de gemeenten (nummer 1 heeft de laagste gemiddelde woonlasten) voor een meerpersoonshuishouden met daarin opgenomen de positie van gemeente Hilversum, ziet er als volgt uit.

Omschrijving	2017		2018		2019	
	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag
COELO Atlas overzichten van alle gemeenten:						
Gemeente met de laagste lasten	1	487	1	505	1	511
Gemiddelde van alle gemeenten		723		721		740
Gemeente met de hoogste lasten	398	1.211	387	1.234	372	1.446
Gemeente Hilversum	166	731	203	748	208	767

Veel gemeenten staan (evenals Hilversum) in de rangorde rond het gemiddelde geconcentreerd. Kleine wijzigingen in de woonlasten (van minder dan 10 %) leiden hierdoor al tot een grote verschuiving in de rangorde.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing (hierna aangeduid als paragraaf Weerstandsvermogen) is een door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) voorgeschreven begrotingsparagraaf. De paragraaf bestaat uit de onderdelen 'Kengetallen' en 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Deze onderdelen lichten we hieronder toe.

3.2.2 Kengetallen

Het BBV schrijft sinds 2015 voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen zes kengetallen worden opgenomen. De wetgever wil met deze kengetallen inzicht geven in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid (de mate waarin een gemeente bij een tegenvaller financieel kan bijsturen) van de gemeente. De kengetallen geven ook aan over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te dekken of op te vangen.

Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen zullen in samenhang gezien worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie. De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente is het van belang om naar het totaal en samenhang van kengetallen te kijken en minder naar individuele kengetallen.

Van de Provincie Noord-Holland is een handreiking ontvangen om de kengetallen te kwalificeren aan de hand van signaleringswaarden die afkomstig zijn van de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden hebben de volgende indeling:

Ref.	Kengetal	Categorieën		
		A	B	C
1	netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	<90%	90-130%	>130%
3	solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
4	grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5	structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
6	belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden wordt aan de categorieën door de provincie geen normering gegeven. Wel meldt de provincie dat over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

De berekening van de kengetallen en de inrichting van de tabel waarin de kengetallen moeten worden getoond, zijn voorgeschreven in ministeriële besluiten. In het geval van de jaarstukken moeten de kengetallen worden vermeld van jaar t – 2 (nu 2018 op realisatiebasis) en van het jaar t – 1 (nu 2019 op begrotingsbasis en op realisatiebasis). Aanvullend zijn de kengetallen uit de programmabegroting 2020 ook opgenomen.

Voor de gemeente Hilversum zien de kengetallen er als volgt uit:

Ref.	Kengetal	Verloop van de kengetallen			
		JS2018	B2019	JS2019	B2020
1	netto schuldquote	76%	78%	80%	76%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	75%	78%	79%	75%
3	solvabiliteitsratio	28%	25%	24%	25%
4	grondexploitatie	4%	1%	3%	0%
5	structurele exploitatieruimte	-0,8%	0,7%	-1,9%	0,1%
6	belastingcapaciteit	104%	103%	104%	102%

1. Netto schuldquote

Betekenis. De netto schuldquote is het percentage van de netto schuld ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. Hierbij is de netto schuld gedefinieerd als de totale schuld (kortlopend en langlopend) minus de geldelijke bezittingen zoals banktegoeden en uitgeleend geld. Het percentage dat hieruit voortkomt, geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Het percentage bedraagt 80% en valt in de categorie 'minst risicovol'.

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Betekenis. Dit kengetal verschilt maar op één, voor Hilversum ondergeschikt punt van het vorige: in dit kengetal worden uitgeleende gelden buiten beschouwing gelaten. Die komen immers normaal gesproken weer terug naar de gemeente. Bij een groot bedrag aan uitgeleende gelden zal het percentage lager (lees: gunstiger) uitvallen dan het percentage onder 1 hierboven. Hilversum heeft een bedrag van € 4,4 miljoen aan leningen, waarvan de diverse leningen aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) met € 3,1 miljoen de grootste zijn. Ook voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Hilversum heeft geen grote bedragen uitgeleend, dus de uitkomst scheelt slecht 1% met het bovenstaande kengetal. Het percentage bedraagt 79% en valt ook in de categorie 'minst risicovol'.

3. Solvabiliteitsratio

Betekenis. De solvabiliteitsratio geeft aan in welke mate het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen, of, anders gezegd, in welke mate het bezit is afbetaald. Het kengetal geeft aan of de gemeente, als de nood aan de man komt, met de opbrengst van de bezittingen haar schulden kan aflossen. Voor dit kengetal geldt: hoe hoger, hoe beter. Wij willen daarbij wel opmerken dat solvabiliteit in de private sector van groter belang is dan in de publieke sector. Dit komt omdat het voor de private sector een basis is waarop o.a. de leencapaciteit wordt bepaald. Bij publieke organisaties is dat niet het geval. Wij hechten daarom meer waarde aan het kengetal netto schuldquote. Dat kengetal geeft aan in hoeverre de rentelasten en aflossingen binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen. Derhalve beschouwen we het solvabiliteitsratio van minder belang en kijken wij vooral naar het kengetal netto schuldquote.

Beoordeling. Het percentage in deze begroting is 24% en valt in de tussencategorie B. Wij blijven aandacht hebben voor dit kengetal zodat het niet in de categorie meest risicovol komt. Mede hierdoor heeft het College bij de Kadernota 2019 voorgesteld om de solvabiliteitsratio te bekijken in combinatie met de ratio weerstandsvermogen. Het streven is om categorie B als minimale norm te stellen voor beide ratio's afzonderlijk maar vooral ook te kijken naar de combinatie. Als voorbeeld: als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen is matig, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen onvoldoende zijn. Als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen ruim voldoende, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen toch voldoende kunnen zijn. Aangezien de weerstandsratio als uitstekend te kwalificeren valt, beoordelen wij de uitkomst van beide ratio's als goed.

4. Kengetal grondexploitatie

Betekenis. Dit percentage is de uitkomst van de vergelijking van de waarde van onze grondexploitaties met de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.

Beoordeling. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum bedraagt 3% en ligt ruim onder het percentage van 20%, die in de handreiking van de provincie als meest gunstig wordt beoordeeld.

5. Structurele exploitatieruimte

Betekenis. De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken. Anders gezegd, een percentage van 0 of hoger geeft aan dat Hilversum geen structurele kosten dekt met incidentele inkomsten.

Beoordeling. Het kengetal is goed zolang het niet negatief is. Een negatief getal betekent immers dat structurele lasten ten dele met incidentele baten worden gedekt. Het gevaar daarvan is, dat als die incidentele inkomsten wegvallen, er een gat in de begroting en jaarrekening ontstaat. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum is 1,9% negatief en valt zodoende in de categorie C.

6. Belastingcapaciteit

Betekenis. Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten in Hilversum zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Tot de woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Beoordeling. Voor de realisatie 2019 ligt de uitkomst op 104 % en valt in categorie B van de beoordelingstabel. Bij dit kengetal geeft categorie B aan dat Hilversum rondom het gemiddelde (=100%) schommelt.

Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor: "een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie" (sic). Volgens de Nota van Toelichting bij het wijzigingsbesluit is het aan het College van B&W om die beoordeling te geven. Behalve het kengetal voor de structurele exploitatieruimte valt geen enkel kengetal in de categorie ongunstig en drie van de zes voor Hilversum relevante kengetallen vallen zelfs in de categorie meest gunstig. Daarnaast laat het weerstandsvermogen (zie sectie III) zien dat de gemeente Hilversum een zeer degelijke financiële positie heeft. Daarom beoordeelt ons college de "onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie" als *goed*.

3.2.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen van de gemeente Hilversum beoordelen wij als uitstekend. In de volgende paragrafen leggen we uit hoe we tot deze waardering zijn gekomen. Eerst bespreken we het beleidskader omtrent risico's en weerstandscapaciteit. Vervolgens inventariseren we de risico's die de financiële positie kunnen bedreigen en brengen die samen in een risicoprofiel. Dan berekenen we de weerstandscapaciteit en ten slotte berekenen en beoordelen we het weerstandsvermogen.

Beleid met betrekking tot risico's en weerstandscapaciteit

Het beleidskader bestaat uit de door de Raad vastgestelde Financiële verordening gemeente Hilversum 2018. Doel van de gemeente Hilversum op het gebied van risico's is om te voorkomen dat elke tegenvaller invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau. Omdat tegenvallers leiden tot hogere lasten of lagere baten dan waarmee vooraf rekening is gehouden, rust het beleid op twee pijlers:

Ten eerste wordt er via de inrichting van het begrotingsproces voor gezorgd dat uitgaven die onvermijdelijk op de gemeente afkomen, tijdig in de begroting worden opgenomen. Daartoe worden ieder jaar in het kader van de opstelling van de begroting gemeentebreed autonome ontwikkelingen geïnventariseerd en beoordeeld op 'vermijdelijkheid'. Met algemene kostenontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen wordt - in relatie tot de verwachte ontwikkeling van de algemene uitkering - in de meerjarenraming rekening gehouden via stelposten. Zo wordt voorkomen dat deze voorzienbare en kwantificeerbare ontwikkelingen leiden tot overschrijdingen van de begroting. In de tweede plaats worden mogelijke negatieve ontwikkelingen die te voorzien zijn en tot op zekere hoogte kwantificeerbaar zijn, maar waarvan onzeker is of ze zich zullen voordoen (risico's), in beeld gebracht in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting of de jaarrekening. Dat kan leiden tot bijstelling van de hoogte van de algemene reserve.

Financiële tegenvallers kunnen leiden tot rekeningtekorten. Deze worden in eerste instantie opgevangen door de algemene reserve. Door de kans dat zich onvermijdelijke maar niet begrote uitgaven voordoen te verkleinen - op de wijze zoals bij de eerste pijler beschreven - verkleinen we het risico dat we een beroep moeten doen op de algemene reserve.

Risicoprofiel

Onder risico's verstaan we alle gebeurtenissen die je aan kunt zien komen met mogelijk negatieve financiële gevolgen – bijvoorbeeld hogere lasten of lagere baten - waarvan niet zeker is dat ze zich daadwerkelijk zullen voordoen. Of hoe groot de financiële gevolgen zullen zijn als ze zich voordoen. Vanwege deze onzekerheid is met deze gebeurtenissen nog geen rekening gehouden door het opnemen of aanpassen van budgetten in de begroting, het vormen van voorzieningen of bestemmingsreserves, of het afwaarderen van activa. Dit betekent dat als zo'n gebeurtenis daadwerkelijk optreedt, het financiële gevolg zich manifesteert als (a) een niet begrote last, (b) een hoger-dan-begrote last, of (c) een lager-dan-begrote bate. In de wandelgangen noemen we dit een 'financiële tegenvaller'. Voor het samenstellen van het financiële risicoprofiel hebben we de risico's opgenomen, waarbij we uitgaan van de gegevens die bij het opstellen van deze jaarstukken bij ons bekend zijn. Het gaat hierbij om de niet afgedekte risico's, dus risico's waar geen budget, afwaardering, voorziening, bestemmingsreserve of verzekering tegenover staat.

In overeenstemming met een advies van de Audit- en rekeningencommissie, kwantificeren we de gesignaleerde risico's steeds zo goed mogelijk. De kwantificering van de risico's bestaat uit een inschatting van enerzijds het bedrag dat met het risico gemoeid kan zijn, en anderzijds de kans dat het risico zich daadwerkelijk voor doet.

bedragen x 1.000

Ref.	Risico	Progr.	Kans	Risicobedrag		Benodigde weerstands-capaciteit	
				incid	struct	incid	struct
1	Gewaarborgde geldleningen soc. woningbouw	1 W&L	1%		4.500		45
2	Rechtstreekse borging van geldleningen	1 W&L	5%	2.400		120	
3	Garanties op woninghypotheken	1 W&L	1%	1.500		15	
4	Verruimen BTW Sportvrijstelling	1 W&L	30%	70		21	
5	Borgstelling Ter Gooi Ziekenhuizen	1 W&L	1,01%	5.500		56	
6	Sanering railverkeerlawaaï	1 W&L	20%	110		22	
7	Onderwijshuisvesting	2 Zorg	10%		500		50
8	Jeugd	2 Zorg	50%		1.500		750
9	WMO	2 Zorg	50%		1.000		500
10	Saldo inkomsten en uitgaven bijstand	3 Werken	40%		1.900		760
11	Herkeuringen WIA	5 Fin&Gr	5%	1.000		50	
12	Grondexploitaties (gemeentelijk)	5 Fin&Gr	div.	div.		627	
13	Algemene uitkering gemeentefonds	5 Fin&Gr	25%		1.200		300
14	Sloop van het voormalig UWV pand	5 Fin&Gr	10%	843		84	
15	Crailo	5 Fin&Gr	P.M.	P.M.		P.M.	
16	Vennootschapsbelasting (VPB)	5 Fin&Gr	25%	400		100	
17	Rechtstreekse geldleningen	diverse	10%	3.400		340	
18	Uitbraak Corona-virus	diverse	P.M.	P.M.		P.M.	
	Totaal			15.223	10.600	1.435	2.405

Toelichting op de onderdelen van het risicoprofiel

1. Gewaarborgde leningen sociale woningbouw

Gewaarborgde leningen sociale woningbouw

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 4.500.000 structureel

Kans: 1%

Het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) borgt voor rente- en aflossingsverplichtingen van leningen die corporaties afsluiten op de kapitaalmarkt om de sociale woningbouw in de gemeente te bevorderen. De gemeente Hilversum vormt samen met andere Nederlandse gemeenten en het Rijk een tertiaire achtervang voor de leningen.

Per ultimo 2019 was de stand van het door Hilversum geborgde deel € 449,3miljoen (op een totaal voor Nederland van € 79,8 miljard (cijfers WSW 2018)). Dit is € 53,8 miljoen hoger dan de stand per ultimo 2018 (€ 395,5 miljoen). Voor een overzicht van de mutaties in deze stand verwijzen wij u naar de staat van gewaarborgde geldlening op blz. 282. De achtervang werkt als volgt: Eerst moeten de corporaties de eigen reserves aanspreken om verliezen te dekken. Daarna wordt het vermogen van het waarborgfonds aangesproken. Als het waarborgfonds onder een bepaalde omvang daalt, moeten rijk (50%), schadegemeenten (25%) en alle overige gemeenten (25%) het tekort aanvullen door het verstrekken van renteloze leningen aan het waarborgfonds, die worden terugbetaald zodra het vermogen van het waarborgfonds weer op peil is. De met de renteloze leningen gemoeide rentederving komt ten laste van de kredietverstrekkers/gemeenten. De kans dat aanspraak wordt gemaakt op de gemeentelijke achtervang is gering, maar kan invloed hebben op de gemeentelijke schuldpositie en de rentelasten van de gemeente. De gemeente zal moeten financieren met een langlopende lening waar rente over moet worden betaald. Het financiële risico wordt op 'laag' geschat.

Het risicobedrag van de via het WSW geborgde leningen schatten we op afgerond € 4,5 miljoen. De kans schatten we op 1%.

2. Rechtstreekse borging geldleningen

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 2.400.000 incidenteel

Kans: 5%

Op 14 november 2018 heeft de raad ingestemd met het voorgenomen besluit om garant te staan voor een maximum bedrag van € 2,2 miljoen ten behoeve van de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum. Een deel van de borgstelling ad € 270.000 is in 2019 daadwerkelijk tot stand gekomen. In de loop van 2020 zal deze borging worden uitgebreid. Hiermee komt het schuldrestant van de rechtstreeks door Hilversum geborgde leningen uit op een bedrag per 31 december 2019 van afgerond € 2,4 miljoen. (exclusief de borging voor stichting Tergooi). Het gaat hierbij om een borgstelling voor een woningbouwlening (circa € 0,6 miljoen) maar ook om borging voor andere leningen zoals; de bibliotheek, een kinderdagverblijf, sportverenigingen, poppodium de Vorstin en het Sportinvesteringsfonds Hilversum. Het risicobedrag is daarmee tevens € 2,4 miljoen. De kans van optreden schatten wij in op 5%. Bedrag 5% maal € 2,4 miljoen is € 120.000. Voor een totaaloverzicht wordt verwezen naar de staat van gewaarborgde geldleningen in § 5.8

3. Garantie op woninghypotheken

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 1.500.000 incidenteel

Kans: 1%

Op 1 januari 1995 is de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) ingevoerd. Gemeenten konden vóór die datum ook al garant staan voor hypotheek. Ook in Hilversum was dit het geval. Op basis van de jaaropgaven van financiële instellingen, komt het resterende bedrag op 31 december 2019 uit op € 1,5 miljoen. Als het gaat om spaarhypotheek, is het saldo van de lening verminderd met het opgebouwde spaartegoed. Omdat het om zeer oude leningen gaat (minimaal 20 jaar oud), gaan we er vanuit dat aan deze hypotheek geen 'onderwater' risico's kleven en dat het risico hierop daarom zeer beperkt is. De kans dat dit risico optreedt, schatten we daarom in op 1%.

4. Verruimen BTW- Sportvrijstelling

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag € 70.000 incidenteel

Kans: 30%

Gemeenten kunnen vanaf 1 januari 2019 door een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie de btw op kosten die zij maken voor de sportaccommodaties niet meer bij de fiscus vorderen. Daarom geeft het rijk de gemeente voor dit verlies een compensatie volgens de specifieke uitkering stimulering sport (SPUK). De gemeente kan in het kader van deze SPUK- regeling een aanvraag indienen bij het Rijk voor de ontstane BTW-nadelen. Het uitkeringsplafond van deze regeling is € 152 miljoen per jaar en wordt naar rato verdeeld als het plafond wordt bereikt. Voor 2019 is bekend dat het plafond op 81,7% is gesteld. Dit betekent dat 81,7% van onze aanvraag voor 2019 gehonoreerd zal worden.

De gemeente heeft in 2019 € 319.586 aangevraagd en daarvan is € 261.107 ontvangen. Omdat er investeringen zijn uitgesteld naar 2020, er in de doorberekende overhead een onderschrijding is en ook in de exploitatie minder is uitgegeven dan begroot, is een correctie berekend over 2019 van € 170.219 dat de Gemeente teveel heeft ontvangen. Deze correctie is reeds verwerkt in de jaarrekening.

Voor 2020 is een bedrag aangevraagd van € 347.336. Wij gaan er vanuit dat ook in 2020, uitgaande van eenzelfde uitkeringsplafond van € 152 miljoen als in 2019, een kortingspercentage van (afgerond) 20% gehanteerd zal worden. De kans op een hoger kortingspercentage schatten we op 30%.

5. Borgstelling Tergooi Ziekenhuizen

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 5.500.000 incidenteel

Kans: 1,01%

Op 3 juni 2019 heeft het College een voorgenomen besluit genomen om een borgstelling af te geven aan Tergooi Ziekenhuizen van maximaal € 10 miljoen. Op 19 juli 2019 heeft de raad hiermee ingestemd waarbij er geen wensen en bedenkingen door de raad zijn opgegeven. Het College heeft een risico inschatting laten maken door een externe partij die het risicoprofiel op deze borgstelling als 'acceptabel' heeft geclassificeerd. Op 26 november heeft het College het definitieve besluit genomen om borg te staan voor een bedrag van € 10 miljoen en eind 2019 is deze borgstelling voor een periode van 30 jaar ook geëffectueerd doordat het ziekenhuis Tergooi een lening bij de BNG heeft afgesloten met een looptijd van 30 jaar.

De gemeente heeft van de BNG een (standaard) akte van borgtocht getekend. De gemeente staat niet alleen borg voor het bedrag van de lening van € 10 miljoen maar ook, indien van toepassing, te vermeerderen met boeten, kosten en wettelijke en overeengekomen renten. Vandaar dat in het eerste jaar het risicobedrag hoger is dan bedrag van de lening. De hoogte van de borgstelling en daarmee het risico, neemt af door de aflossingen op de lening door het ziekenhuis Tergooi. Tergooi zal de lening in 30 jaar aflossen waarbij de eerste 3 jaar (gedurende bouw nieuwe Ziekenhuis) niet afgelost zal worden.

Binnen de financiële verordening is in artikel 16 aangegeven onder welke voorwaarde een borgstelling mogelijk is. Elke borgstelling, dus ook deze aan Tergooi Ziekenhuizen, wordt aangemerkt als een risico. Het Waarborgfonds voor de Zorgsector staat mede garant. Het consortium van banken en Waarborgfonds voor de Zorgsector als financiers hebben hun bestaande zekerheden (hypotheek op onroerend goed) gedeeld met de Gemeente Hilversum als onderpand voor de borgstelling. Onderpand in de vorm van hypotheek als 'normale' zekerheidstelling, die in dit geval gelijk is aan de zekerheid van de private investeerders, is daarmee marktconform. Of en in welke mate de hypothecaire zekerheden de borgstelling afdekt, is moeilijk in te schatten. Het onroerend goed heeft waarde als ziekenhuis, maar welke waarde het heeft bij faillissement weten we niet. Door de marktconformiteit in zekerheden achtten wij het niet nodig om een voorziening in te stellen, maar volstaat het om het risico op te nemen in de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening.

Afgesproken is dat de gemeente dezelfde informatiestroom krijgt als de andere financiers. Deze informatie moet echter wel door de gemeente beoordeeld worden. Hiervoor zullen wij expertise in huis moeten halen. Om de door de gemeente gemaakte kosten te dekken is een rentevergoeding (met een risico-opslag) in rekening gebracht. Met het ziekenhuis Tergooi is hiervoor een borgstellingsovereenkomst afgesloten.

Het extern bureau heeft in haar risicoanalyse een inschatting gemaakt wat het percentage is van de kans op faillissement in het eerstvolgende jaar (2020). Dit percentage wordt geschat op 1,01%. De gemeente heeft in geval van faillissement een gedeelde hypotheek op het onroerend goed als zekerheid. Als de waarde van de zekerheid lager is dan de garantie dan is een verlies voor de gemeente Hilversum aan de orde: (waarde gedeelde zekerheid op onroerend goed -/- bedrag

garantie) x 1,01%. Voor nu schatten wij dit op: waarde gedeelde zekerheid € 6 miljoen -/- bedrag garantie € 11.500.000 (bedrag lening inclusief inschatting boete en bijkomende kosten) x kans 1,01% is dan een bedrag van € 56.000 (afgerond).

6. Sanering Railverkeerlawaaï

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 110.000 incidenteel

Kans: 20%

Voor het project sanering railverkeerlawaaï is in 2003 de eerste aanvraag gedaan voor een subsidie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Aangezien het project voor 100% gesubsidieerd wordt, zijn de beschikkingen in de afgelopen jaren steeds aangepast aan de uitgaven en zijn voorschotten ontvangen voor de voorbereidings- en uitvoeringskosten.

De uitvoeringswerkzaamheden waren begin 2019 afgerond, zodat in februari 2019 aan het ministerie verzocht is de subsidie te wijzigen tot de hoogte van de gemaakte kosten.

Eind november 2019 zijn de wijzigingsbesluiten van de subsidie van het ministerie ontvangen. De beschikking voor de voorbereidingskosten is conform, maar bij de beschikking van de uitvoeringskosten is een tweetal facturen door het ministerie betwist. Daardoor zou een bedrag van € 109.929 niet subsidiabel kunnen zijn. De kans dat na overleg het ministerie hierin blijft volharden, wordt ingeschat op 20%.

7. Onderwijshuisvesting

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 500.000 structureel

Kans: 10%

Voor de sturing op de financiën en risico's van onderwijshuisvesting wordt gewerkt met een investeringsplafond en een egalisatiekrediet (voorheen de gesloten box). Deze systematiek biedt de mogelijkheid om voorzieningen in de onderwijshuisvesting boven dit investeringsplafond af te wijzen en risico's op te vangen met eerdere overschotten uit het egalisatiekrediet. Daarmee zijn maatregelen genomen om binnen het investeringskrediet te blijven. Daarnaast wordt de reserve Onderwijsgebouwen gebruikt om grote fluctuaties in de exploitatielasten door kosten voor tijdelijke huisvesting en afwaarderen boekwaardes op te vangen.

In 2019 en 2020 is door gemeente en schoolbesturen gewerkt aan een integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs. Het IHP is opgesteld voor een periode van 16 jaar. In die periode kan van alles gebeuren, wat nu nog niet wordt voorzien. Onzekerheden zijn groei en krimp van scholen in het algemeen en specifiek het recent aangekondigde sleutelproject en de wetswijziging rond uren bewegingsonderwijs. Daarnaast zijn er risico's zoals bijvoorbeeld asbestsanering, complexe inpassing van nieuwe schoolgebouwen door gebrek aan ruimte (bijvoorbeeld door combineren school en woningen/kantoren), gewijzigd onderwijsbeleid, grondaankoop en extra tijdelijke huisvesting als gevolg van vertraging.

In het IHP staan per opgave verschillende oplossingsrichtingen beschreven. Financieel is gekozen voor de minimale variant, wat het totaal is van alle goedkoopste oplossingen per school. Dit zijn oplossingen op hoofdlijnen. Wanneer de uitvoering start, wordt onderzocht wat op dat moment de beste oplossing is. Het kan voorkomen dat toch de duurste oplossing de best uitvoerbare oplossing is. Tegenover deze negatieve risico's bestaat een aantal zaken die kunnen leiden tot lagere rente en afschrijving. De lastigste te ramen is 'vertraging'. Immers, er zal dan later rente en afschrijving in de exploitatie worden opgenomen.

Bovenstaande is vertaald naar een risicobedrag ter grootte van € 500.000 aan kapitaallasten, welke is berekend op basis van de helft van het investeringsrisico tussen de duurste en de goedkoopste oplossingen. We schatten de kans in op 10%.

8. Jeugd

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 1.500.000 structureel

Kans: 50%

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Jeugdwet. Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. Rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begrotingsramingen. Voor de uitvoering van de jeugdwet constateren wij dat wij deze taken in 2019 niet binnen de aanwezige budgetten hebben kunnen uitvoeren. Vooruitkijkend verwachten wij voor de komende jaren eveneens een verhoogd risico op stijgende lasten.

Blijvende risico's zijn:

- Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties zijn vaak afhankelijk van onafhankelijke landelijke indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering.
- De toegang tot de jeugdzorg loopt niet alleen via het Sociaal Plein, maar ook via gemachtigde verwijzers zoals huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen, waardoor er minder grip is op de kosten van deze zorg.
- Afgelopen periode zijn de kosten binnen de jeugdwet jaarlijks gestegen. Wij hebben geen aanwijzingen dat deze trend zich niet voortzet. Het rijk heeft de gemeenten tot en met 2021 weliswaar extra middelen ter beschikking gesteld, maar nog niet voor de jaren erna. Daarvoor onderzoekt het rijk eerst of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben.

In de nota "*Visie & Agenda Jeugdhulp 2019-2020*" hebben wij aangegeven het belangrijk te vinden te investeren in jeugdhulp en dan vooral in de preventieve sfeer. Juist door preventieve zorg beperken we hopelijk een verdere stijging van de uitgaven.

9. WMO

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 1.000.000 structureel

Kans: 50%

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. De rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begroting. De belangrijkste onzekerheden hebben betrekking op de te verwachten normale instroom en/of uitstroom. Bij verder gelijke omstandigheden wordt op termijn, een groeiend beroep op de individuele voorzieningen verwacht, omdat op basis van demografische ontwikkeling steeds meer ouderen te verwachten zijn en omdat ouderen steeds langer zelfstandig thuis zullen blijven wonen.

Voor de uitvoering van de WMO constateren wij dat wij deze taken in 2019 niet binnen de aanwezige budgetten hebben kunnen uitvoeren. Vooruitkijkend verwachten wij voor de komende jaren eveneens een verhoogd risico op stijgende lasten.

Meer specifiek zijn te noemen:

- Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties zijn vaak afhankelijk van landelijk bepaalde indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering.
- Vanaf 2020 geldt een eigen bijdrage -onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen- te maximeren via het zogeheten "abonnementstarief" van € 19 per maand (2019: € 17.50 per 4 weken). Doel daarvan is om stapeling van eigen bijdragen bij een huishouden te voorkomen. Als gevolg van deze (voor veel mensen) verlaging van de eigen bijdrage is het waarschijnlijk dat meer mensen zich bij het Sociaal Plein melden, waardoor de afhandelings- en zorgkosten stijgen. Vooralsnog is het onduidelijk hoeveel de (zorg)kosten als gevolg van het abonnementstarief nog zullen stijgen. Via de algemene uitkering heeft het rijk de gemeenten alleen gecompenseerd voor de lagere inkomsten uit eigen bijdragen en niet voor de verwachte stijging van de kosten als gevolg van de toegenomen vraag en de bijbehorende afhandelingskosten.
- Het uitvoeringsplan 'ontmoeten en ondersteuning in de wijken' en ook de "Agenda WMO-welzijn in de wijk 2019-2021" veronderstellen o.a. dat de vraag naar individuele (duurdere) zorg via het Sociaal Plein zal dalen doordat meer burgers gebruik zullen gaan maken van de uit te breiden algemene voorzieningen (basisvoorziening begeleiding). De kans bestaat dat deze verschuiving zich later of anders voordoet dan nu verondersteld.

Bovenstaande risico's zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voor doen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.

10. Saldo inkomsten en uitgaven bijstand

Programma: 3 (Werken)

Bedrag: € 1.900.000 structureel

Kans: 40%

In 2015 tot en met 2019 was het budget voor de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) ontoereikend en is gebruik gemaakt van de landelijke vangnetregeling (2015-2018). In 2019 hoeven we, door de goede resultaten die behaald zijn, geen vangnetregeling aan te vragen.

Voor tekorten op het BUIG-budget geldt een getrapte vergoeding, waarbij tekorten deels worden gecompenseerd door het Rijk. Door de landelijke vangnetregeling wordt het eigen risico beperkt. Voor 2020 betekent dat het nadeel voor de gemeente nooit hoger zal zijn dan € 3 miljoen.

In de begroting 2020 wordt uitgegaan van een tekort van € 1,1 miljoen. Het maximale risico in 2020 is hierbij € 1,9 miljoen (het verschil tussen het begrote tekort in 2020 (€ 1,1 miljoen) en het maximale risico (€ 3 miljoen)). Om dit risico te beheersen wordt ingezet op het stimuleren van de uitstroom en het zoveel als mogelijk beperken van de instroom. We doen dit o.a. op basis van het nieuwe beleidsplan Focus op Werk en uitvoering geven aan de adviezen van het rapport van AEF.

Wij schatten in dat dit risico structureel is en de kans van voordoen 40%.

11. Herkeuringen WIA

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 1.000.000 incidenteel

Kans: 5 %

In het kader van de verscherpte herkeuringen WIA (voorheen WAO) loopt de gemeente een risico. Onbekend is of er nog (ex-)medewerkers van de gemeente Hilversum daadwerkelijk afgeschat gaan

worden en zo ja, tegen welk percentage. Een lager percentage leidt tot extra lasten omdat de gemeente zelf de WW-uitkering of het wachtgeld betaalt. Vanwege de vele onzekerheden (aantal, leeftijd, inschaling, afschattingspercentage, huidige rechten op wachtgeld of WW, enz.) kunnen de werkelijke kosten aanzienlijk variëren. De grootste kans op afschattingen is geweest op het moment van wetswijziging. Tot dusver hebben bij voormalige personeelsleden, die een WAO-uitkering hadden, geen daadwerkelijk afschattingen plaatsgevonden. Gezien de ervaringen bij andere gemeenten is er evenwel geen garantie dat er geen claims zullen binnen komen. Het risico blijft bestaan, omdat het UWV herkeuringen uitvoert. We schatten het maximale risicobedrag op € 1.000.000. We schatten de kans op 5%.

12. Grondexploitatie (gemeentelijk)

Programma: 5 (Financiën en grondexploitatie)

Bedrag: € 627.000 incidenteel

Kans: p.m.

Binnen de gemeente Hilversum worden de grondexploitatie jaarlijks geanalyseerd en geactualiseerd, omdat zich binnen grondexploitatie aanzienlijke risico's kunnen voordoen als gevolg van bijvoorbeeld marktontwikkelingen en saneringskosten. Voor alle verlieslatende grondexploitatie is een voorziening gevormd op basis van de in de Actualisatie Grondexploitatie 2020 geraamde nadelige saldi. Het risico dat grondexploitatie nadeliger uitvallen dan voorzien is daarmee echter niet afgedekt. Vandaar dat de grondexploitatie tevens in de risicoparaagraaf aan de orde komen. Voor de risicoanalyse met betrekking tot de grondexploitatie maken we onderscheid tussen enerzijds *prijrisico's*, die voor alle grondexploitatie in gelijke mate gelden, en anderzijds de *intrinsieke risico's van de afzonderlijke grondexploitatie*.

Wat betreft de *prijrisico's*: In de huidige markt is het moeilijk in te schatten hoe de prijzen zich in de nabije toekomst zullen ontwikkelen. Dit geldt zowel voor de baten- als voor de lastenkant. In de actualisering 2020 anticiperen wij op de marktomstandigheden door de lasten met 2,25 % te laten stijgen. In de grondexploitatie is voor de baten een trendmatige stijging overbodig aangezien alle resterende gronden in 2020 op de markt worden gebracht. Dit doen wij op basis van de verwachtingen van:

- de consumenten-prijsindexen van het CBS (de verkoopcijfers van en de prijswijzigingen in de woningbouw);
- het Bureau Documentatie Bouwwezen (de kostenontwikkelingen van investeringen in vastgoed);
- de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM): verkoopcijfers en prijswijzigingen in de woningbouw;
- diverse informatiebronnen op het internet betreffende grond-, weg- en waterbouw.

Afgezet tegen het bovengenoemde uitgangspunt van 2,25% voor de lasten schatten wij het risico van afwijkende prijsontwikkelingen als volgt in:

- a. 1% extra kostenstijging ad. € 20.000
- b. 1% opbrengstendaling ad. € 147.000

Het maximale risico van de mogelijke tegenvallers (de kostenstijging plus de opbrengstendaling) ligt daarmee op € 167.000 (€ 20.000 + € 147.000). We schatten de kans op 50%.

Voor wat betreft de *intrinsieke risico's van afzonderlijke grondexploitatie*:

Elke grondexploitatie heeft haar eigen specifieke risico's en kansen. Onderstaand schema geeft de inschatting daarvan voor alle grondexploitatie, waarbij we een vergelijking hebben gemaakt tussen de inschatting bij de vorige actualisatie (maart 2019) en de nieuwste actualisatie (maart 2020).

bedragen x 1.000

Vergelijking risico's in jaren	actualisatie maart 2019	actualisatie maart 2020	verschil 2019 - 2020	opmerking
Negatieve risico's (kans x gevolg)	716	460	256	vermindering negatieve risico's

Het bedrag aan risico's ter grootte van € 460.000 heeft betrekking op de grondexploitaties Anna's Hoeve Bouwplan (€ 367.000) en Egelshoek (€ 93.000). De kans hierop is opgebouwd uit meerdere risicopercentages.

De grondexploitatie Anna's Hoeve Bouwplan nadert zijn voltooiing. Hiermee neemt ook de zekerheid toe, dat het geraamde resultaat gerealiseerd zal worden. Ieder risico, dat zich feitelijk manifesteert, zal ongeacht of het nu wel of niet in de risicoanalyse van deze grex is opgenomen, derhalve direct en naar volle omvang van invloed zijn op het te realiseren resultaat.

Als we alle risicobedragen van de afzonderlijke grondexploitaties en het risicobedrag van de prijsrisico's optellen, komen we op een totaal risicobedrag van € 627.000 (€ 167.000 + € 460.000).

13. Algemene Uitkering gemeentefonds

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 1.200.000 structureel

Kans: 25%

De hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is afhankelijk van de Rijksuitgaven. Dit gaat op basis van het principe "samen de trap op en af". Meer rijksuitgaven betekent meer geld voor het gemeentefonds, minder rijksuitgaven betekent minder geld voor het gemeentefonds.

Daarnaast zijn er nog algemene mutaties op basis van de wijzigingen van de Hilversumse aantallen van de verdeelmaatstaven, die de basis vormen van de verdeling van het gemeentefonds (aantallen inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers, leerlingaantallen etc.) Ook deze kunnen ertoe leiden dat Hilversum meer of minder geld uit het gemeentefonds ontvangt. Bijvoorbeeld; het inwonertal van Hilversum groeit wat een gunstige uitwerking heeft op de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De Algemene uitkering bestaat voor een bedrag van € 34,6 miljoen uit Integratie- en Decentralisatie uitkeringen. Het overige bedrag van € 121,9 miljoen is te beschouwen als het klassieke deel van de algemene uitkering. Een afwijking van 1% is € 1,2 miljoen.

Herijking verdeling gemeentefonds

De minister van Binnenlandse zaken heeft op 26 februari 2020 een brief naar de Tweede Kamer verzonden waarin wordt medegedeeld dat de ingangsdatum van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds met een jaar zal worden uitgesteld tot 1 januari 2022. Dit omdat de geplande herverdeling voor twee op de drie gemeenten nadelig zou uitpakken. De Minister van Binnenlandse Zaken laat aanvullend onderzoek doen waarvan de uitkomsten in het najaar van 2020 bekend moeten zijn.

De financiële gevolgen voor de jaren 2022 en verder zijn afhankelijk van de uitkomsten van de herijking van het gemeentefonds en kunnen voordelige en nadelige effecten met zich meebrengen. Op dit moment is daar geen inschatting van te maken.

14. Sloop van het voormalig UWV pand

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 843.000 incidenteel

Kans: 10%

De vernieuwing van het stationsplein is in gang gezet met de sloop van het voormalig UWV pand aan het Stationsplein 25. De sloopkosten zijn uitgekomen op € 843.000 en zijn in het investeringsprogramma opgenomen. Op deze wijze kunnen we, als we te zijner tijd een grex openen voor de ontwikkeling van de grond, het krediet bij de grex betrekken. Hiervoor geldt dat binnen 5 jaar nadat de investering geactiveerd is, een grex geopend moet zijn. Komt het niet binnen 5 jaar tot een grex, dan dient de investering in één keer afgeschreven te worden. We achten deze kans klein (10%) omdat de raad een visie op het stationsplein heeft vastgesteld waarin geen plaats is voor het bestaande gebouw. De tijdslimiet (voor 2023) waarbinnen er een grex geopend moet worden, zorgt voor vermelding in deze risicoparagraaf.

15. Crailo

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: p.m.

Kans: p.m.

De gemeente Hilversum heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Laren de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg € 82 miljoen ter hand genomen met een winstgevend resultaat. De gemeenten hebben daartoe een grondexploitatiemaatschappij opgericht. De gemeente Hilversum is voor 45% aandeelhouder in deze uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo BV.

De gronden en opstallen in het plangebied zijn nog in eigendom van de gemeenten, waarbij in *de Akte van toetreding* volmacht is verleend aan GEM Crailo BV voor wat betreft beheer en onderhoud. De gemeente Hilversum staat voor 45% (€ 9 miljoen) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het risico van Hilversum zich tot de deelneming in de BV (45%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) *de intergemeentelijke grondexploitatie*, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo BV terzake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.
 - a. De op 25 maart 2020 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie 2020 (met peildatum 31 december 2019) kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van € 3,46 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2020 van € 2,84 miljoen.
 - b. In *de intergemeentelijke grondexploitatie* is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo BV beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's.
In 2019 heeft GEM Crailo BV een bredere en diepere risico-analyse laten uitvoeren op basis van de zogenaamde RISMAN-methode. Onderwerpen en invalshoeken, die hierin onder meer geraakt worden, zijn technisch/fysiek, (project-)organisatorisch, planologisch/milieu-technisch, politiek/bestuurlijk, juridisch/contractueel, financieel/(plan-)economisch en maatschappelijk (incl. stakeholders) van aard. De uitkomsten van deze bredere en diepere risico-analyse zijn verwerkt in de actuele grondexploitatie 2020.
 - c. De governance-structuur van GEM Crailo BV is v.w.b. de opzet in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo BV en de planontwikkeling en –uitvoering verkeren. De accountant van GEM Crailo BV heeft dit op 3 juni 2019 bevestigd

in zijn rapport Bevindingen opzet interne (financiële) beheersorganisatie. Doordat GEM Crailo BV een bredere en diepere risico-analyse voor de actuele grondexploitatie heeft laten uitvoeren, benadrukt Hilversum het belang van de opzet, bestaan en werking van beheersmaatregelen (anders dan alleen financiële beheersmaatregelen) op de risico's voortkomend uit het toepassen van de RISMAN methode.

2. Aanvullend op de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

- a. Als gevolg van de Corona uitbraak in het 1^e kwartaal 2020 in Nederland zijn de uitkomsten in de grondexploitatie 2020 onzeker geworden; de geldigheid is beperkt te noemen. De huidige grondexploitatie 2020 is vastgesteld, puur in samenhang met de jaarrekening 2019 GEM Crailo BV, die ook is vastgesteld.
De Algemene Vergadering GEM Crailo BV heeft tevens besloten dat in het najaar 2020 een nieuwe, inhoudelijke grondexploitatie komt.
- b. Fiscaal regime en grondrouting
Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitteefbare (rode) gronden en niet uitteefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo BV, projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger).
In oktober 2019 is de Belastingdienst - vrijblijvend - verzocht haar zienswijze kenbaar te maken op de classificatie van de gronden in het plangebied Crailo.
In 2020 zal GEM Crailo BV met de stakeholders doorgaan te onderzoeken of het risiconiveau samenhangend met deze complexiteit verlaagd kan worden door sluitende afspraken over de wijze en het moment van grondoverdracht vast te stellen.
De resultaten van dit onderzoek naar de meest gunstige inrichting van de grondrouting worden meegenomen in de nieuwe grondexploitatie in het najaar van 2020.
- c. Beheer gemeentelijke gronden
Tot het moment van grondoverdracht van de gemeenten aan GEM Crailo BV zijn de gemeenten eigenaar van hun eigen kadastrale percelen gelegen binnen de gebiedsontwikkeling Crailo en drager van de aan dat eigendom verbonden risico's. In dit licht heeft GEM Crailo BV de algemene afspraken over tijdelijk beheer en onderhoud van deze gronden tot aan het moment van grondoverdracht nader gespecificeerd. Hierdoor is het duidelijk welke taken GEM Crailo BV uitvoert m.b.t. het tijdelijke beheer en onderhoud en welke taken als resultante bij de gemeenten blijven. De gemeenten kunnen, zo heeft GEM Crailo bevestigd, gemeentelijke lasten samenhangend met en voortvloeiend uit de bij de gemeente resterende taken, zoals bijvoorbeeld verzekeringspremies en belastingen, jaarlijks bij GEM Crailo BV declareren.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeldt onder de punten 2a t/m 2c kunnen niet nader gekwantificeerd worden in termen van *kans* maal *impact*. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo BV als PM.

16. Vennootschapsbelasting (VPB)

Programma: 5 (financiën en grondexploitatie)

Bedrag: € 400.000 incidenteel

Kans: 25%

Vanaf 1 januari 2016 moeten publiekrechtelijke ondernemingen (waaronder gemeenten) vennootschapsbelasting (VPB) betalen voor de fiscale winst die zij met hun ondernemingsactiviteiten maken. Op basis van een inventarisatie zijn de gemeentelijke activiteiten ingedeeld in 23 clusters. De voorlopige inschatting was dat een drietal clusters ondernemingsactiviteiten bevatten die op basis van de huidige inzichten onder de vennootschapsplicht vallen (grondexploitaties, dienstverlening aan

derden, en het parkeerbedrijf). Na verdere toetsing aan wettelijke criteria en valide argumenten blijven ook de activiteiten m.b.t. dienstverlening aan derden en het parkeerbedrijf buiten de vennootschapsbelasting, waarmee de (mogelijke) vennootschapsbelastingplicht m.b.t. de grondexploitatieactiviteiten resteert.

Risico

Met de belastingdienst heeft een overleg plaatsgevonden over de methode waarop de fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 is vastgesteld. Het doel van dit overleg is geweest om (open en transparant) de fiscale uitgangspunten van de waardering van de fiscale openingsbalans per 1-1-2016 met de belastingdienst af te stemmen. De afspraken zijn opgenomen in een zogenaamde vaststellingsovereenkomst waardoor geen verschil van fiscaal inzicht kan ontstaan. Daardoor wordt een wijziging van de belastingpositie (en de te betalen VPB) uitgesloten.

Er blijft echter een risico dat de gemeente door een andere interpretatie van de wetgeving (m.u.v. wat in de vaststellingsovereenkomst is geregeld) door de belastingdienst geconfronteerd kan worden met extra VPB-heffingen. Dit geldt met name voor de (privaatrechtelijke) reclame inkomsten omdat de belastingdienst over dit onderwerp gaat procederen. Het risico kwantificeren wij op 50% van de fiscale winst (raming € 400.000 * 25%) = € 50.000. Meerjarige fiscale monitoring, planning en sturing kunnen dit risico verder beperken.

17. Rechtstreekse geldleningen

Programma: diverse

Bedrag: € 3.400.000 incidenteel

Kans: 10%

De gemeente Hilversum heeft ook een aantal uitstaande leningen. Het gaat om een totaalbedrag van ongeveer € 3,4 miljoen per 31 december 2019. Het totaalbedrag bestaat grotendeels uit leningen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting zijn verstrekt in het kader van stimuleringsregelingen voor particuliere woningverbetering en duurzaamheid. Daarnaast zijn leningen verstrekt via het Nationaal Restauratiefonds en aan het Pinetum Blijdenstein. Het risicobedrag van de rechtstreekse leningen schatten we op afgerond € 3,4 miljoen. De kans schatten we op 10%.

18. Uitbraak Corona-virus

Programma: diverse

Bedrag: p.m.

Kans: p.m.

Na de balansdatum heeft Nederland, evenals de rest van de wereld, te maken gehad met het de dreiging van het coronavirus. Zowel landelijk alsook gemeentelijk zijn verschillende maatregelen genomen om het virus in te dammen. De gemeente heeft hierin de landelijke richtlijnen nageleefd. Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019. Wel heeft het COVID-19 virus gevolgen voor de financiën van 2020 vanwege de maatschappelijke impact. Dit is dan ook een gebeurtenis na balansdatum die niets zegt over de situatie op balansdatum maar wel iets zegt over de situatie na balansdatum en voordat de jaarstukken worden vastgesteld. Gevolgen zijn mogelijk op het gebied van de volksgezondheid, onderwijs, werkgelegenheid, economie etc. De omvang van de gevolgen hiervan zijn nog niet inzichtelijk, maar duidelijk is dat dit een impact zal hebben op onze maatschappij en de gemeente Hilversum (bijvoorbeeld een totale lock down, stagnerende grondverkoop of veel zieken door het Coronavirus, als gevolg waarvan inhuur moet plaatsvinden). Zowel het risicoprofiel als de beschikbare weerstandscapaciteit zullen in 2020 door de crisis kunnen wijzigen. In 2020 zal het bestaande risicoprofiel opnieuw worden bezien. De gemeente beschikt over buffers om de negatieve effecten van deze crisis op te kunnen vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit alle financiële middelen waarmee financiële tegenvallers gedekt kunnen worden. Dit betreft zowel incidentele (éénmalige) als structurele (jaarlijks terugkerende) middelen. Ook gaat het om zowel reeds beschikbare middelen (zoals de algemene reserve) als beschikbaar te maken middelen (bijvoorbeeld door verhogen van de OZB).

Onderstaand overzicht toont de verwachte weerstandscapaciteit. Van de vermelde reserves (nummer 1) heeft alleen de 'algemene reserve' de functie om risico's op te vangen. De bestemmingsreserves hebben dat per definitie niet. Zij kunnen evenwel, als de algemene reserves tekort schieten, in geval van nood toch worden aangesproken. De onderdelen met nummers 2 t/m 4 'kijken vooruit'. De belastingcapaciteit (nummer 5) is weer gebaseerd op de werkelijke cijfers 2018.

Tabel: weerstandscapaciteit

bedragen x 1.000

	Incidenteel		Structureel	
Actueel	1. Algemene reserve	81.247	2. Onvoorzien	150
			3. Nieuwe kansen	100
			4. Stelpost autonome ontwikkelingen	2.250
	<i>subtotaal Actueel Incidenteel</i>	<i>81.247</i>	<i>subtotaal Actueel Structureel</i>	<i>2.500</i>
Potentieel			5. Onbenutte belastingcapaciteit	11.826
			<i>subtotaal Potentieel structureel</i>	<i>11.826</i>
Totaal	<i>Totaal incidenteel</i>	81.247	<i>Totaal structureel</i>	14.326

Toelichting op de onderdelen van de weerstandscapaciteit

1. Algemene reserve en bestemmingsreserves

De algemene reserve heeft de functie van buffer voor het opvangen van risico's waarvoor geen maatregelen kunnen worden getroffen (bijvoorbeeld: afsluiten verzekering, instellen van een voorziening op de balans). De bestemmingsreserves zijn - zoals de term aangeeft- bestemd voor de diverse doelen waarvoor ze zijn ingesteld. Ze vormen (als onderdeel van het eigen vermogen) een weerstandscapaciteit die kan worden aangesproken in het geval dat de algemene reserve tekort schiet. Het geraamde totaal aan reserves bedraagt per 31 december 2018 € 81,2 miljoen.

2. Onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een post voor onvoorziene lasten opgenomen. Ten laste van dit budget mogen alleen uitgaven worden geboekt die voldoen aan de zogenoemde drie o's: onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar. Een deel van de tegenvallers kan dus met dit budget worden opgevangen. De post 'onvoorzien' in de programmabegroting 2020 en volgende jaren bedraagt structureel € 150.000.

3. Budget nieuwe kansen

In de nieuwe financiële verordening is de post 'Nieuwe kansen' opgenomen. De post 'Nieuwe kansen' mag alleen worden aangesproken voor incidentele uitgaven die het mogelijk maken om in te spelen op kansen die zich gedurende het jaar voordoen. Het college stelt hiervoor in de uitvoeringsafspraken stringente voorwaarden op.

4. Stelpost autonome ontwikkelingen

Voor het opvangen van autonome ontwikkelingen is in de meerjarenraming een stelpost geraamd die elk jaar € 1,5 miljoen hoger wordt. Binnen de horizon van de lopende programmabegroting – van 2020 tot en met 2023 – loopt de post op van € 0 (2020 is al benut) tot € 4,5 miljoen (2023). Dat is bij elkaar opgeteld € 9 miljoen. Daarmee wordt in de periode 2020-2023 gemiddeld een bedrag van € 2,25 miljoen toegevoegd aan de structurele weerstandscapaciteit.

5. Onbenutte capaciteit Onroerende zaakbelasting

De onbenutte OZB-capaciteit is het verschil tussen enerzijds de OZB-opbrengst bij het door de gemeente Hilversum vastgestelde tarief en anderzijds de opbrengst die zou worden behaald als de gemeente het tarief zou hanteren dat minimaal nodig is om in aanmerking te komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw (Financiële verhoudingswet). Dit landelijke (voor alle gemeenten gelijke) ‘artikel 12 normtarief’ is een gewogen percentage op basis van de economische waarde van de drie categorieën belastingobjecten (woningen, niet-woningen eigenaren en niet-woningen gebruikers). Het normtarief wordt elk jaar door het rijk vastgesteld en bedraagt voor 2020 (meicirculaire 2019): 0,1853%.

Het gewogen percentage van de gemeente Hilversum, op basis van de door de gemeenteraad voor 2019 voorgestelde tarieven, is 0,1184%. Hilversum zit daarmee 0,0669% onder het normtarief.

Wanneer dit verschil wordt vermenigvuldigd met de opgetelde economische waarde voor de drie categorieën – € 17,7 miljard – dan levert dit een onbenutte OZB-capaciteit van € 11,8 miljoen op.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Zoals getoond in de risicoprofieltabel in §3, en in de tabel hieronder, bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 1,4 miljoen incidenteel en € 2,4 miljoen structureel. Zoals getoond in de weerstandscapaciteitstabel in §4, en in de tabel hieronder, bedraagt de aanwezige weerstandscapaciteit € 81,2 miljoen incidenteel en € 14,3 miljoen structureel. Dit betekent een incidenteel weerstandsvermogen van 56,6 en een structureel weerstandsvermogen van 6,0. Omdat de ‘Overige risico’s’ niet gekwantificeerd zijn, is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit – en daarmee het weerstandsvermogen – enigszins geflatteerd. Tegelijkertijd is het verschil in benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit zo enorm groot dat deze flattering geen invloed heeft op het algemene beeld dat de gemeente Hilversum een buitengewoon goed weerstandsvermogen heeft.

Tabel: weerstandsvermogen

bedragen x 1.000

	aanwezige weerstandscapaciteit	benodigde weerstandscapaciteit	weerstands- vermogen	beoordeling
incidenteel	81.247	1.435	56,6	uitstekend
structureel	14.326	2.405	6,0	uitstekend
totaal	95.573	3.940	24,9	uitstekend

Om een ‘algeheel weerstandsvermogen’ te kunnen bepalen, moeten de incidentele en structurele cijfers bij elkaar worden opgeteld. Dat kan alleen als we bepalen hoe lang we, als dat nodig mocht zijn, mogelijke structurele tegenvallers willen laten drukken op incidentele weerstandscapaciteit. Het antwoord is: zo kort mogelijk, dus maximaal één jaar. Het is namelijk ongeschreven financieel beleid dat structurele tegenvallers in het eerstvolgende jaar meteen worden gecompenseerd met bezuinigingen. Dit voorzichtige en verantwoorde financiële beleid draagt er aan bij dat we de structurele weerstandscapaciteit zo min mogelijk aanwenden en om die reden qua omvang niet heel groot hoeft te zijn. Zoals de tabel laat zien, is het algehele weerstandsvermogen 24,9. Oftewel, we kunnen 24,9 keer de benodigde weerstandscapaciteit dekken uit de aanwezige weerstandscapaciteit.

Hoe moeten we deze getallen waarderen? In het artikel 'Een norm voor het weerstandsvermogen' (B&G, oktober 2006) heeft Smorenberg een beoordelingstabel voor het weerstandsvermogen voorgesteld.

Tabel: beoordeling van het weerstandsvermogen

Categorie	Weerstandsvermogen	Beoordeling
A	>2	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Aan de hand van deze beoordelingstabel vallen zowel het incidentele, het structurele als het algehele weerstandsvermogen van de gemeente Hilversum in de hoogste categorie en verdienen zij de beoordeling uitstekend.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat conform het Besluit Begroting en Verantwoording over onderhoudsmaatregelen waarmee kapitaalgoederen gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau worden gehouden. Uitgaven voor onderhoud worden in de begroting opgenomen en/of voor onderhoud wordt via de begroting een onderhoudsvoorziening opgebouwd. Om het beeld over de stand van zaken rond kapitaalgoederen te completeren wordt in deze paragraaf ook op de maatregelen in de investerings sfeer ingegaan (vervanging van een kapitaalgoed, uitbreiding of renovatie).

Een zuivere splitsing tussen vervangings- en uitbreidingsinvesteringen valt niet te maken. Als hoofdregel (conform het BBV en ons beleid) hanteren wij dat levensduur verlengende en waarde verhogende investeringen op consistente basis worden geactiveerd. Daarentegen worden niet levensduur verlengende en niet waarde verhogende investeringen ten laste van de voorziening groot onderhoud gebracht.

Met het onderhoud van en de investeringen in de kapitaalgoederen wegen, water, openbaar groen, riolering en gebouwen is een substantieel bedrag gemoeid. Bepalend voor de omvang van die budgetten is het gekozen kwaliteitsniveau en de vertaling daarvan naar de maatregelen die nodig zijn om dat kwaliteitsniveau te realiseren. Per soort kapitaalgoed worden het ambitieniveau, de bijbehorende maatregelen en kosten vastgelegd in een meerjarig programma. De mate waarin één en ander wordt geactualiseerd en wordt ingepast in de begroting is mede bepalend voor de gezondheid van de begroting.

In het vervolg van deze paragraaf kapitaalgoederen worden de ontwikkelingen in beleid en uitvoering weergegeven voor het jaar 2019 op de gebieden wegen, riolering, water, groen, en gebouwen. Per onderdeel worden de beschikbare uitgavenbudgetten voor onderhoud en investeringen in beeld gebracht.

3.3.2 Wegen

Beleid

In het Handboek Beheer Hilversum Buiten (vastgesteld in 2009), is het beleid voor het beheer en onderhoud van de wegen en de openbare verlichting binnen de gemeente Hilversum vastgelegd. In 2010 is in het kader van bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plus-gebieden in het handboek "Beheer Hilversum Buiten" teruggebracht naar het basisniveau.

Sinds 2015 werkt de gemeente Hilversum met een nieuw vervangingsprogramma voor de openbare verlichting in Hilversum in de vorm van duurzame led verlichting voor de zogenoemde armaturen. Het ambitieniveau van het programma onderhoud wegen van Hilversum is gebaseerd op een landelijk gehanteerd normenstelsel voor rationeel wegonderhoud. Voor de investeringen in wegen in 2019 houden wij rekening met een goede balans tussen het investeringsniveau en het kwaliteitsbeheer van de openbare ruimte. Het is van belang dat in het kader van veiligheid en leefbaarheid de kwaliteit van de openbare ruimte voor de korte en lange termijn gewaarborgd blijft. Daarnaast is er in 2007 een meerjarenprogramma onderhoud kunstwerken (bruggen en viaducten) opgesteld. Dit programma is de leidraad voor de investeringen in het onderhoud van kunstwerken. De uiteindelijke gemeten kwaliteit van de kunstwerken bepaalt of wij het programma volgen of daar gemotiveerd van afwijken.

Uitvoering onderhoud

De meldingen van klachten over het actuele onderhoudsniveau van wegen binnen de gemeente Hilversum lopen via de Meldingen Openbare Ruimte. De achterstand van de gemeente in het onderhoudsniveau bedraagt ongeveer 17%. Dit gemiddelde percentage is gebaseerd op visuele inspecties die gedaan zijn in 2019. Landelijk wordt een percentage van 7% als aanvaardbaar beschouwd.

Voor 2019 hebben wij (naast het lopende klein onderhoud) op de volgende locaties groot onderhoud uitgevoerd:

Het aanbrengen van een nieuwe asfaltdeklaag:

- Steijnlaan (rijbaan)
- Trompenbergerweg/Tromplaan
- Trompenbergerweg
- 1ste Loswal (rijbaan)
- 2de Loswal (rijbaan)
- Witte Kruislaan (rijbaan en fietspad)
- Mussenstraat (rijbaan)
- Rotonde Larenseweg/Jan van der Heijdenstraat
- Kortehoefsedijk
- Buitenring Noord

Het aanbrengen van een asfalt slijtlaag en vullen scheuren:

- Boomberg Noord
- Trompenberg Noord
- Staatsliedenbuurt

Het herstellen van klinker- en tegelverharding rijbanen en voetpaden:

- Steijnlaan (voetpad)
- Olivier van Noortstraat (rijbaan en voetpad)
- Admiraal de Ruyterlaan (rijbaan)
- Mussenstraat (voetpad)
- Snelliuslaan (achterpad)
- Graaf Wichmanstraat (achterpad)
- Herenstraat (rijbaan en voetpad)
- Bosdrift (drempels)
- Willem Bontekoe (rijbaan)
- Arena park (busstation)

Uitvoering investeringen

In 2019 zijn op diverse locaties in Hilversum de wegen vernieuwd. Hierbij hebben wij zoveel mogelijk gekozen voor een integrale aanpak, door verhardingswerkzaamheden te combineren met rioleringswerken en investeringen in openbaar groen. Daarnaast is de dynamische afsluiting van het centrum vervangen.

De volgende wegen (vervolgfase uit 2018) zijn vernieuwd:

- Boomberg
- Raadhuiskwartier fase 4
- Hyacintenlaan

- Noord
- Staatsliedenbuurt
- NW Villagebied

Van de volgende gebieden is de openbare verlichting vernieuwd, waarbij wij LED-verlichting hebben geïnstalleerd:

- Loosdrechtseweg
- Vreelandseweg
- Hollandselaan
- Julianalaan
- Wernerlaan
- Nassaulaan
- Eikbosserweg
- Rembrandtlaan
- Frans Halslaan
- Van Ostadelaan
- Vermeerlaan
- Pieter van de Hooghlaan
- Van der Helstlaan
- Gerard Doulaan
- Frans van Mierislaan
- Govert Flincklaan
- Ruysdaellaan
- Fabritiuslaan
- Diependaalse drift
- Gabriël Metsulaan
- Paulus Potterlaan
- Hobbemalaan
- Diependaalselaan
- Reestraat
- Vaartweg
- Jan van Goyenlaan

bedragen x € 1.000

progr	Wegen	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
1	Onderhoudslasten	3.045	4.165	3.727
1	Investerings	213	2.251	326
	Totaal	3.258	6.416	4.053

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten, (2004)
2. Meerjarenprogramma onderhoud kunstwerken (2007)
3. Hilversum Buiten handboek Beheer (2009)
4. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.3 Riolering

Areaal

Tot de kapitaalgoederen van de riolering behoren alle openbare voorzieningen die aanwezig zijn voor de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het gaat om riolen, rioolgemalen, bufferbassins en bijkomende voorzieningen.

Beleid

Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) bevat de beleidsuitgangspunten voor de exploitatie van het riool en de financiële consequenties daarvan en beslaat steeds een periode van vijf jaar. Het GRP is geactualiseerd in 2015 en heeft betrekking op de periode 2015-2020. Het opstellen van een rioleringsplan berust op een wettelijke verplichting die is neergelegd in de Wet Milieubeheer.

Uitvoering onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijke rioolstelsel omvat onder meer het reinigen, ontstoppen en repareren van riolen en kolken, dagelijks beheer van rioolgemalen en het vegen van straten. Per jaar reinigen wij ongeveer 15% van het totale areaal aan riolen. De kolken worden twee keer per jaar geleegd.

Daarnaast behoort ook het opsporen en zo mogelijk saneren van foutieve aansluitingen op het riool en het opsporen van onjuiste interne koppelingen tot het takenpakket van de gemeente. De dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers is een belangrijke, dagelijkse bezigheid.

Uitvoering investeringen

Jaarlijks wordt aan het gemeentebestuur een uitvoeringsprogramma voorgelegd waarin de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen. In het GRP 2015-2020 is het beleid opgenomen om riolen die aan vervanging toe zijn ook te "relinen". Bij het relinen wordt niet de hele buis vervangen, maar verstevigen wij de bestaande buis aan de binnenkant zodat deze daarna weer decennialang mee kan. De kosten hiervan zijn veel lager indien de weg boven het "gerelinde" riool nog in een goede staat is. Normaal gesproken wordt het riool vervangen als ook de weg is afgeschreven. Het uitvoeringsprogramma betreft dus deels het relinen van de riolering en deels het vervangen van de riolering.

In 2019 zijn in de volgende wegen renovatieprojecten voor de riolering uitgevoerd

- Boomberg 3^e fase
- Raadhuiskwartier 4^e fase
- Noord 3^e fase
- Relinen 't Hoogt van 't Kruis
- Relinen en huisaansluitingen NW Villagebied
- Rioolgemalen
- Putdeksels Diependaalselaan

bedragen x € 1.000

progr	Riolering	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
1	Onderhoudslasten	1.249	1.316	1.229
1	Investeringen	27	1.683	303
1	Toevoeging voorziening afboeking activa riolering	2.151	2.804	2.804
	Totaal	3.427	5.803	4.336

Relevante beleidsnota's

1. Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2020.
2. Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2012-2015

3.3.4 Water**Areaal**

Het betreft de waterbodems en oeverbeschermingen van alle openbare oppervlaktewateren en vijvers in de stad. Daarnaast is de gemeente Hilversum eigenaar van het Hilversums Kanaal.

Baggeren is nodig om vaarwegen op diepte te houden voor de scheepvaart en voor overige waterpartijen. Via het baggeren waarborgt de gemeente Hilversum dat het water van de vaarwegen voldoende doorstroomt en verbetert de gemeente de waterkwaliteit.

Onderhoud waterbodems en beschoeiingen

Na het bijstellen van het vaarwegprofiel van het Hilversums Kanaal is nautisch baggeren van het kanaal niet meer nodig. Een rapport van adviesbureau ATMilieuAdvies (uit april 2013) bevestigt dat de actuele doorvaartdiepte voldoende is.

Het beheer van de overige stadswateren is op orde. Voor het beschermen van de oevers zijn rond en/of langs de meeste waterpartijen houten of stalen beschoeiingen aanwezig. Er zijn beperkte mogelijkheden tot preventief of curatief onderhoud van beschoeiingen. Er zijn beperkte bedragen beschikbaar voor klein onderhoud.

Uitvoering onderhoud (waterbodems en beschoeiingen)

Het accent ligt op het opheffen van calamiteiten. In 2019 is de stalen damwand van de Kerkelandenvijver vervangen. Daarnaast diverse kleinere onderhoudswerkzaamheden aan de waterbodems en beschoeiingen. De onderhoudskosten van € 96.000 bleven daarbij binnen het budget van € 108.000.

Uitvoering investeringen (beschoeiingen en sluizen)

Het vervangen van beschoeiingen en onderhoud van sluizen geschiedt via het investeringsprogramma. In 2019 zijn de beschoeiingen van de 3^e Havendam en het Hilversums Kanaal vervangen. Met betrekking tot de geplande investeringen 2019 zijn nog geen uitgaven gedaan. Deze worden gefaseerd uitgevoerd in 2020 en verder. Het gaat daarbij om de vervolgfase van het vervangen van de beschoeiingen van het Hilversums Kanaal. Daarnaast zal de aandrijving van Sluis 't Hemeltje worden vervangen.

bedragen x € 1.000

progr	Water	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
1	Onderhoudslasten	135	108	96
1	Investerings	2	877	-
	Totaal	137	985	96

3.3.5 Groen

Beleid

In het Handboek Beheer Hilversum Buiten (vastgesteld in 2009) en in het Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld in 2013) is het beleid voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de bomen vastgesteld. In 2010 is in het kader van de bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plusgebieden in het handboek Beheer Hilversum Buiten teruggebracht naar het basisniveau, met uitzondering van het groen rondom het Raadhuis. De programma's omvatten zowel het beleid over het onderhoud als de investeringen voor (het inrichten) van het openbaar groen. De gemeente zoekt aansluiting bij de zonering-niveaus van het Handboek Beheer Hilversum Buiten. Op dit moment zijn de budgetten voor groen voldoende voor het onderhoud en de noodzakelijke renovatie.

Het beleid met betrekking tot bomen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan en in het Handboek Beheer Hilversum Buiten. De ambitie van de gemeente Hilversum is een structureel gezond, divers bomenbestand. Om dit te bereiken, voert de gemeente jaarlijks een VTA inspectie uit. De resultaten neemt zij mee in het programma boomverzorging. Op dit moment zijn de budgetten voor bomen voldoende voor het onderhoud en de noodzakelijke renovatie.

De nota Impuls voor extra groen is in de Raad van 28 september 2016 voorgelegd. In deze nota zet de gemeente Hilversum in op zeven sporen en zoekt zij aansluiting met de ambities en maatregelen uit het groenbeleidsplan 2030. Voor één van die sporen heeft de Raad in januari 2016 een krediet van € 120.000 vrijgegeven voor het toevoegen van extra groen in het centrum.

Uitvoering onderhoud

Tot juli 2023 voert SBS, net zoals in de voorgaande jaren vanaf 2007 de onderhoudswerkzaamheden aan groen en bomen uit, conform het onderhoudsbestek groen. Voor sommige werkzaamheden is een bepaalde frequentie vastgesteld. Andere werkzaamheden toetsen wij op vooraf overeengekomen beeldkwaliteit.

Uitvoering investeringen

Bij het uitvoeren van investeringen wordt zoveel mogelijk gekozen voor een integrale benadering. Waar mogelijk stemt de gemeente de werkzaamheden aan het groen af met gelijktijdige werkzaamheden aan infrastructurele werken zoals: het vervangen afgeschreven wegen, rioleringswerkzaamheden en projecten. Het kan voorkomen dat wij grotere renovatiewerkzaamheden aan groen apart uitvoeren, omdat de levensduur van het groen niet altijd dezelfde is als die van riolen en andere infrastructurele voorzieningen.

In 2019 is op de volgende locaties het openbaar groen gerenoveerd en zijn de bomen vervangen:

Plantsoenen:

- Plantsoen rond de Joodse Begraafplaats
- Plantsoen Rigelstraat
- Groenstrook langs de Lutherhofvijver

Daarnaast zijn op de volgende locaties kastanjabomen vervangen vanwege de kastanjabloedingsziekte:

- Grasstrook Rietmeent tot Kruidenmeent (15x)
- Groenstrook tussen de Varenmeent en Klavermeent (5x)
- Jac. P. Thijsseplein (5x)

- Groenstrook Kamerlingh Onnesweg, ter hoogte van 55-67 (4x)

bedragen x € 1.000

progr	Groen	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
1	Onderhoudslasten	3.710	3.461	3.872
1	Investerings		151	-
	Totaal	3.710	3.612	3.872

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten, 2004
2. Hilversum Buiten handboek Beheer, 2009
3. Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld begin 2013)
4. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.6 Kantoorgebouwen

Beleid

Voor het Raadhuis, het Stads kantoor, de 1^e Loswal en de kantoorvilla zijn door externe bureaus meerjarige onderhoudsplannen opgesteld (de zogenoemde MOP's). De gemeente actualiseert de MOP's in principe eens in de vier jaar. Jaarlijks wordt voor de MOP's een vast bedrag gereserveerd waaruit wij alle toekomstige onderhoudslasten kunnen betalen.

De MOP's zijn onderverdeeld in een eigenaars- en een gebruikersdeel. De kosten gemoeid met het eigenaarsonderhoud zijn vanaf 2017 ondergebracht bij het team Vastgoed en Installaties van Openbare Ruimte, terwijl de kosten van het dagelijkse/gebruikersonderhoud zijn achtergebleven bij het team Serviceportaal van de afdeling Interne Dienstverlening.

In het najaar van 2019 zijn de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd voor de periode 2020-2049. Deze worden in het voorjaar van 2020 aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn al verwerkt in de jaarrekening 2019.

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud raadhuis en stadskantoren. In 2019 is € 180.000 aan de voorziening onderhoud stadskantoren toegevoegd. Daarnaast is een extra dotatie van € 113.000 noodzakelijk om de voorziening op peil te houden voor de planperiode 2020-2029. Voor het dagelijkse/gebruikersonderhoud is voor de kantoorgebouwen een budget beschikbaar van € 450.000 en voor de locatie 1^e Loswal € 49.000.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed waar de kantoorgebouwen deel van uitmaken, is een belangrijke opgave in ons duurzaamheidsbeleid. De maatregelen zijn uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020.

Uitvoering eigenaars onderhoud

Raadhuis Dudokpark 1

Zoals eerder vermeld is het MOP van januari 2017 is geactualiseerd. Het geactualiseerde MOP heeft een looptijd van 20 jaar (periode 2020-2039). Het MOP is een dynamisch document. Jaarlijks wordt aan de hand van een schouw bepaald wat wij dat jaar gaan uitvoeren en wat wij eventueel door kunnen schuiven naar latere jaren. Ook het naar voren halen van later geplande werkzaamheden

komt voor, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van efficiëntie. In 2019 zijn voornamelijk werkzaamheden uitgevoerd aan de raadhuisvijvers en is het tegelwerk van diverse stoepen vervangen.

Stadskantoor Oude Enghweg 23

Het stadskantoor is in 2009 opgeleverd. In 2019 is keukenapparatuur vervangen en is de zonwering vervangen.

Uitvoering gebruikersonderhoud (dagelijks onderhoud)

Voor de huisvesting van de afdeling Sociaal Plein wordt een pand gehuurd aan de Wilhelminastraat. Het huidige huurcontract van de locatie Wilhelminastraat loopt tot 1 januari 2022.

Het geplande dagelijkse onderhoud van het Raadhuis, Stadskantoor, villa en de Wilhelminastraat bestaan uit onderhoudscontracten en diverse kleine onderhoudswerkzaamheden. In 2019 is € 395.000 uitgegeven uit het beschikbare budget van € 450.000.

Huisvesting 1^e Loswal

Het geplande dagelijkse onderhoud van de 1^e Loswal (gemeentewerf) bestaat uit onderhoudscontracten en diverse kleine onderhoudswerkzaamheden. In 2019 is € 39.000 uitgegeven uit het beschikbare budget van € 49.000.

Uitvoering investeringen

Vervanging noodstroomaggregaat

Het huidige aggregaat voldoet niet meer aan de eisen. Vervanging is noodzakelijk om de kosten van de serverruimte te reduceren (mede vanuit duurzaamheidsoverwegingen). In 2019 is € 2.000 uitgegeven van het beschikbare krediet van € 180.000.

Bouwkundige aanpassingen

In 2019 zijn voor een bedrag van € 20.000 bouwkundige aanpassingen gedaan uit het beschikbare krediet van € 230.000. Aanpassingen zijn gedaan voor een rookvoorziening in de fietsenstalling. Daarnaast zijn aanpassingen gedaan voor het inrichten van een brainstormruimte.

Verplaatsen serverruimte

Van het beschikbare krediet van € 250.000 om de serverruimte te verplaatsen is in 2019 € 4.000 uitgegeven.

bedragen x € 1.000				
progr	Kantoorgebouwen	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
5	Onderhoudslasten (raadhuis, stadskantoor, kantoorvilla)	366	450	395
5	Onderhoudslasten (locatie Loswal)	49	49	39
5	Investeringen	732	705	26
5	Toevoeging voorziening onderhoud	126	180	293
	Totaal	1.273	1.384	753

Relevante beleidsnota's

1. Meerjaren onderhoudsplannen Raadhuis (2017) en Stadskantoor (2015)
2. Uitvoeringsprogramma duurzaam Hilversum 2012-2015
3. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.7 Onderwijshuisvesting

Beleid

Onderwijshuisvesting is een wettelijke taak voor de gemeente. Voor nieuwbouw en het uitbreiden van de onderwijshuisvesting stelt de gemeente investeringsbudgetten beschikbaar. Via het investeringsprogramma legt de gemeente vast welke investeringsbudgetten er in de komende vier jaar voor onderwijshuisvesting beschikbaar zijn. Het investeringsbedrag is in 2019 nog niet toebedeeld aan specifieke projecten. In de raad van december worden de kredieten voor onderwijshuisvesting ter vaststelling aangeboden. Het dagelijkse onderhoud, en het levensduur verlengend onderhoud van de scholen zijn taken van de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben de mogelijkheid om te investeren in het verduurzamen van de schoolgebouwen. De kosten voor het verduurzamen van de schoolgebouwen zijn voor het schoolbestuur. De gemeente biedt wel een duurzaamheidslening aan voor het bestaande (maatschappelijke) vastgoed. De maatregelen zijn uitgewerkt in het programma Duurzaam Hilversum 2016-2020.

Voor het onderhoud van de gymlokalen in het primair onderwijs is een onderhoudsvoorziening ingesteld om de kosten van het geplande onderhoud gelijkmatig over tien jaren te spreiden. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd om de gymzalen op het vereiste onderhoudsniveau te houden/krijgen. In het najaar van 2019 zijn de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd voor de periode 2020-2049. Deze worden in het voorjaar van 2020 aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn al verwerkt in de jaarrekening 2019. In 2019 is dat een bedrag van € 113.000. Het beschikbare budget voor onderhoud is gebaseerd op een meer jaren onderhoudsplan dat wij elke vier jaar actualiseren.

Uitvoering onderhoud

In 2019 zijn de gymzaaldeuren op het P. Planciusplein 12 (ATC) vervangen. Daarnaast zijn de meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) geactualiseerd van alle gymlokalen

Uitvoering investeringen

Met betrekking tot de geplande investeringen van 2019 zijn investeringen gedaan voor uitbreiding van de praktijkschool en de J.H. Donnerschool.

bedragen x € 1.000				
progr	Onderwijshuisvesting	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
2	Investeringen	896	2.094	613
2	Toevoeging voorziening onderhoud	227	125	113
	Totaal	1.123	2.219	726

Relevante beleidsnota's

1. Onderwijshuisvestingsbeleid (OHVB) en –meerjarenplanning 2017-2024
2. Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Hilversum 2016
3. Onderwijs huisvestingsprogramma 2019
4. Meer jaren onderhoudsplan gymlokalen t.b.v. primair onderwijs (2015-2034)
5. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.8 Overig maatschappelijk vastgoed

Beleid

De gemeente bezit buitensportaccommodaties en panden voor sociale, culturele en welzijnsdoeleinden, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden. Het noodzakelijk onderhoud wordt beschreven in een meer jaren onderhoudsplan (MOP) voor de periode 2015-2024. Met dit plan richt de gemeente zich op het sober en doelmatig in stand houden van het maatschappelijk vastgoed.

In het najaar van 2019 zijn de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd voor de periode 2020-2049. Deze worden in het voorjaar van 2020 aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn al verwerkt in de jaarrekening 2019. Om de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, hebben wij een onderhoudsvoorziening ingesteld. Hieraan voegen we in 2019 een bedrag van € 665.000 toe. Daarnaast is een extra dotatie van € 477.000 noodzakelijk om de voorziening op peil te houden voor de planperiode 2020-2029.

Het bezit van maatschappelijk vastgoed is een kerntaak van de gemeente. Op basis van (nieuw) vastgesteld vastgoedbeleid wordt jaarlijks door het College van B&W bepaald welke objecten de gemeente de komende jaren af kan stoten.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed is een belangrijke opgave in het duurzaamheidsbeleid. De maatregelen hebben wij uitgewerkt in de twee uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020. Deze plannen voert de gemeente momenteel uit.

Uitvoering onderhoud

In 2019 zijn de volgende panden werkzaamheden uitgevoerd.

Panden Kinderopvang

- Augustinushof 61a, De Speeldoos, vervangen riolering
- Eikbosserweg 166, Bink Hilversum + De Mallemolen, vervangen brandmeldinstallatie

Panden Sociaal Cultureel Werk

- Kerkbrink 6, Museum, vervanging brandmeldinstallatie
- Koninginneweg 44, Vorstin, vervanging warmwaterboiler

Sportgebouwen

- Dudoktribune, schilderwerk
- Zwembad Lieberg, vervangen schakelkasten en bouwkundige werkzaamheden, betonreparaties

De hiervoor benodigde budgetten worden rechtstreeks uit de voorziening gehaald en drukken niet op de exploitatie. Alleen ten behoeve van het onderhoud kunst is een exploitatiebudget opgenomen.

Panden

- Larenseweg 277a, buitenschilderwerk
- Herenstraat 69b, vervangen CV-ketel

Panden begraafplaatsen/crematorium

Met ingang van 1-8-2016 is de exploitatie en het beheer van de begraafplaatsen/crematorium overgedragen aan de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum. De gemeente blijft eigenaar van de panden en daarmee verantwoordelijk voor het eigenaarsonderhoud. In het najaar

van 2019 zijn de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd voor de periode 2020-2049. Deze worden in het voorjaar van 2020 aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn al verwerkt in de jaarrekening 2019.

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud gebouwen begraafplaatsen. In 2019 is € 101.000 aan de voorziening onderhoud gebouwen begraafplaatsen toegevoegd. Echter op basis van het geactualiseerde MOP is een lagere dotatie van € 102.000 noodzakelijk om de voorziening op peil te houden voor de planperiode 2020-2029.

In 2019 zijn o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Kolhornseweg 13, Zuiderbegraafplaats, luchtverwarmingsunits vervangen
- Laan 1940-1945, Noorderbegraafplaats, diverse dak reparaties

Parkeergarages

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud parkeergarages. In 2019 is € 142.000 aan de voorziening onderhoud parkeergarages toegevoegd. Echter op basis van het geactualiseerde MOP is een hogere dotatie van € 154.000 noodzakelijk om de voorziening op peil te houden voor de planperiode 2020-2029.

In 2019 zijn o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Parkeergarage Gooische Brink, vervangen parkeerafhandelingssysteem
- Parkeergarage Leeuwenhoek, onderhoud parkeerdek
- Parkeergarage Gooiland, vervangen plafond en armaturen entree.

Uitvoering investeringen

Met ingang van 2014 zijn de vervangingsinvesteringen voor buitensportaccommodaties in het investeringsprogramma opgenomen. Door een andere rolverdeling wat betreft de verantwoordelijkheid van de gemeente bij de levering (en de kwaliteit) van het drinkwater, investeren we in 2018 in een eigen watervoorziening voor elk clubgebouw op de diverse, gemeentelijke sportparken. Zodat deze straks over een eigen nutsvoorziening, watermeter en leidingnet beschikken. In 2019 is een begin gemaakt met (onderzoek) en vervanging van de lichtmasten op sportpark Loosdrecht.

Vanaf 2019 wordt de vervanging van speelgelegenheden in het investeringsprogramma opgenomen (en niet meer uit de voorziening betaald). De dotatie aan de voorziening onderhoud maatschappelijk vastgoed is daardoor structureel verlaagd met € 182.000. In 2019 zijn o.a. speeltoestellen geplaatst en vervangen op het Jac. Thysseplein/Janseniushof, bij de Van Hasseltschool (speelparcours Oneida) en de Violenschool.

Met betrekking tot de duurzaamheidsmaatregelen gemeentelijke gebouwen zijn energiebesparende maatregelen getroffen bij de 1e Loswal (gemeentewerf) door het glas te vervangen en de ventilatie te verbeteren. Voor het raadhuis is een duurzaamheidsonderzoek gedaan en bij de kantoorvilla zijn de zolder en de vloer geïsoleerd op de 2e etage.

Bij de begraafplaatsen is een ontwerpvisie Bosdrift ontwikkeld door de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum. In het kader van de verzelfstandiging zijn kredieten overgeheveld aan de Stichting waarmee investeringen (gemeente blijft eigenaar) zijn gedaan op de begraafplaats Zuiderhof m.b.t. de inrichting van urnenheuvels, urnen nissen en de plaatsing van een monument op het strooiveld.

bedragen x € 1.000

progr	Overig maatschappelijk vastgoed	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
1	Investeringen ov maatschappelijk vastgoed (sport)	281	666	2
1	Investeringen ov maatschappelijk vastgoed (speelgelegenheden)		152	144
1	Investeringen duurzaamheidsmaatregelen	125		130
1	Investeringen Zonneweide Anna's Hoeve	322		-
1	Toevoeging voorziening onderhoud maatsch vastgoed	1.042	665	1.142
1	Onttrekking voorziening onderhoud maatschappelijk vastgoed			-
3	Toevoeging groot onderhoud parkeergarages	298	142	296
1	Investering aanp begraafpl/crematorium Zuiderhof	23		118
1	Toevoeging voorz groot onderhoud begraafplaatsen	20	101	-1
	Totaal	2.111	1.726	1.831

Relevante beleidsnota's:

5. Meerjarenonderhoudsplan maatschappelijk gemeentelijke gebouwen (panden sociaal, cultureel, welzijn, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden van de voormalige afdeling grondzaken (2015-2034)
6. Meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties (2015-2034)

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

De financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening is een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Hierbij wordt de regelgeving gevolgd zoals is opgenomen in de Gemeentewet, Wet FIDO, de voorschriften van het BBV en de financiële verordening van de gemeente Hilversum.

De verhouding tussen de financiële verordening en financieringsparagraaf kan daarbij als volgt worden omschreven: De financiële verordening geeft regels voor de wijze van dekking van de financieringsbehoefte en regels voor het uitzetten van overtollige middelen (die laatste situatie doet zich in Hilversum niet voor). De hoofduitgangspunten daarbij zijn dat de risico's worden geminimaliseerd en dat de kosten zo laag mogelijk gehouden worden. In de financieringsparagraaf in begroting en rekening wordt ingegaan op de actuele situatie rond de dekking van de financieringsbehoefte in het betreffende jaar.

3.4.2 Beleid

Om investeringen te kunnen financieren, sluit de gemeente leningen af. De gemeente hanteert daarbij het systeem van integrale financiering. Dit houdt in dat voor de gemeentelijke organisatie als geheel de financieringsbehoefte bepaald wordt; er wordt dus niet voor iedere investering of grondexploitatie apart geleend.

Alle rentebaten en -lasten worden verantwoord op het taakveld Treasury en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de jaarrekening 2019 is deze bepaald op 1,4%, conform de begroting 2019. (2018: 1,4%)

Voor de dekking van het financieringstekort zijn de volgende financieringsmiddelen beschikbaar:

- Kortlopende financieringsmiddelen (< 1 jaar). Om het renterisico te beperken is de omvang van de korte schuld wettelijk gelimiteerd tot 8,5 % van het begrotingstotaal van een gemeente (= kasgeldlimiet). Deze grens is gesteld om te voorkomen dat een te groot gedeelte van het financieringstekort met (vaak goedkope) kortlopende middelen wordt gedekt.
- Langlopende financieringsmiddelen ($\geq$ 1 jaar). Deze worden aangetrokken als het wettelijk maximum voor de kortlopende schuld is bereikt. Om het renterisico op langlopende schuld te beperken (het risico dat de rente hoger is op het moment dat een lening moet worden vervangen of de rente van een bestaande lening moet worden herzien), is bepaald dat de omvang van de te herfinancieren bedragen niet boven 20 % van het begrotingstotaal van de gemeente mag uitkomen.

In het vervolg van deze paragraaf blijkt dat Hilversum in het 4e kwartaal van 2019 de kasgeldlimiet overschrijdt. Een tijdelijke overschrijding van 2 kwartalen is toegestaan. Om de overschrijding ongedaan te maken is begin januari 2020 een langlopende lening aangetrokken.

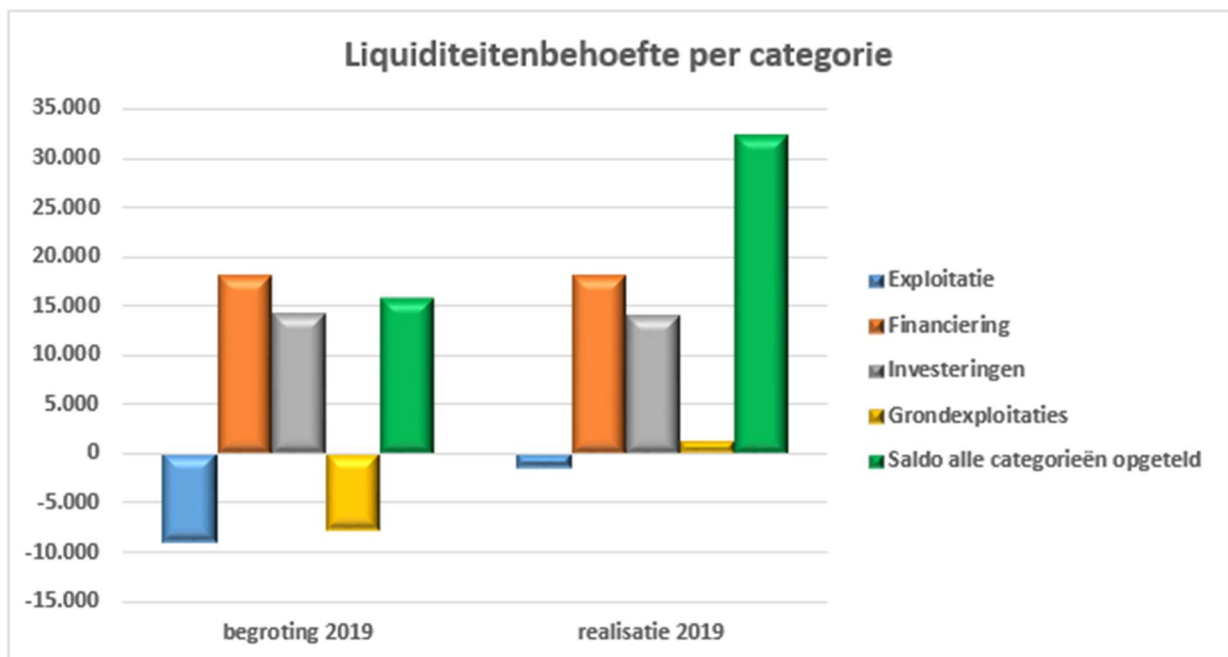
Met betrekking tot de lange financiering is Hilversum in 2019 binnen de wettelijke normen gebleven.

3.4.3 Dekking financieringstekort

De omvang van het financieringstekort is afhankelijk van de omvang en het tempo van uitvoering van de exploitatie, het investeringsprogramma, grondexploitaties en de kasstromen met betrekking tot de leningen (rente en aflossing op oude leningen en de opname van nieuwe leningen).

Bij de vaststelling van de werkelijke financieringsbehoefte kan onderscheid gemaakt worden in;

1. Het saldo van inkomsten en uitgaven t.b.v. de gewone exploitatie
2. Financiering: De uitgaven ten behoeve van de aflossingen op leningen
3. De uitgaven ten behoeve van de investeringen
4. Het saldo van uitgaven en ontvangsten van de grondexploitaties
5. Het saldo geeft de werkelijke financieringsbehoefte weer

Figuur 3.1

Uit de figuur valt af te leiden dat;

- De exploitatie meer inkomsten heeft dan uitgaven. Het voordelige verschil is echter kleiner dan verwacht.
- Financiering; De aflossingen op langlopende leningen is gelijk aan het bedrag zoals begroot.
- Het bedrag aan investeringen is ongeveer gelijk aan het bedrag waar in de begroting van 2019 was uitgegaan.
- In de begroting 2019 werd ervan uitgegaan dat er bij de grondexploitaties meer inkomsten dan uitgaven zouden zijn. Doordat met name de verkopen in 2019 niet conform de raming hebben plaatsgevonden is de geraamde voordelige bijdrage van de grondexploitaties aan het financieringstekort uiteindelijk op een nadeel uitgekomen. De uitgaven ten behoeve van de grondexploitaties kwamen wel ongeveer overeen met de begroting 2019.

Bij het opstellen van de begroting 2019 was de verwachting dat gemiddeld € 15 mln van het financieringstekort zou worden gedekt met kort geld via de rekening courant faciliteit van de BNG Bank. Volgens de berekeningsmethode van de kasgeldlimiet is de financiering via kort geld uitgekomen op een gemiddelde van € 17,7 miljoen (zie de tabel over de kasgeldlimiet in § 3.4.4). Dit

ligt hoger dan de verwachting doordat de werkelijke financieringsbehoefte hoger is dan begroot. Deze hogere financieringsbehoefte is opgevangen door extra kortlopende middelen zoals kasgeld en onze Rekening Courant faciliteit bij de BNG Bank.

Naast het gebruiken van de kredietfaciliteiten van de BNG zijn er in 2019 drie kasgeldleningen aangetrokken. Alle kasgeldleningen hadden een looptijd van 3 maanden en een negatief rentetarief. Door dit negatieve rentetarief ontstonden er rentebaten. De kasgeldleningen zijn aangetrokken om een tijdelijke overschrijding van de kredietlimiet van de BNG Bank (€ 25 mln) en de daarbij behorende excedentrente (5%) zo veel als mogelijk te vermijden.

In 2019 zijn de volgende kasgeldleningen aangetrokken:

	Kasgeld-lening	Geldgever	Stortings-datum	Datum aflossing	rentetarief	Bedrag lening	Rente-lasten
1.	3 maands	Nederlandse Waterschapsbank	4-jan-19	4-apr-19	-0,377%	5.000.000	-4.712
2.	3 maands	BNG Bank	10-apr-19	10-jul-19	-0,370%	5.000.000	-4.676
		Stichting Spoorweg					
3	3 maands	Pensioenfonds	28-nov-19	28-feb-20	-0,400%	12.000.000	-4.400
							-13.788

Tabel 3.1

In de begroting was uitgegaan van een langlopende schuld per ultimo 2019 van € 168,6 mln, gebaseerd op € 16 mln aan nieuwe langlopende leningen en een bedrag van € 18,2 mln aan aflossingen.

Eind 2019 bedraagt de langlopende schuld een bedrag van afgerond € 168,6 mln. Dit bedrag stemt overeen met hetgeen in de begroting 2019 is opgenomen.

In 2019 is de volgende langlopende lening aangetrokken:

	Langlopende lening	Geldgever	Stortingsdatum	Rentetarief	Bedrag lening	Rentelasten
1.	25 jaar lineaire aflossing	BNG Bank	14-jan-20	1,270%	16.000.000	196.000

Tabel 3.2

3.4.4 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

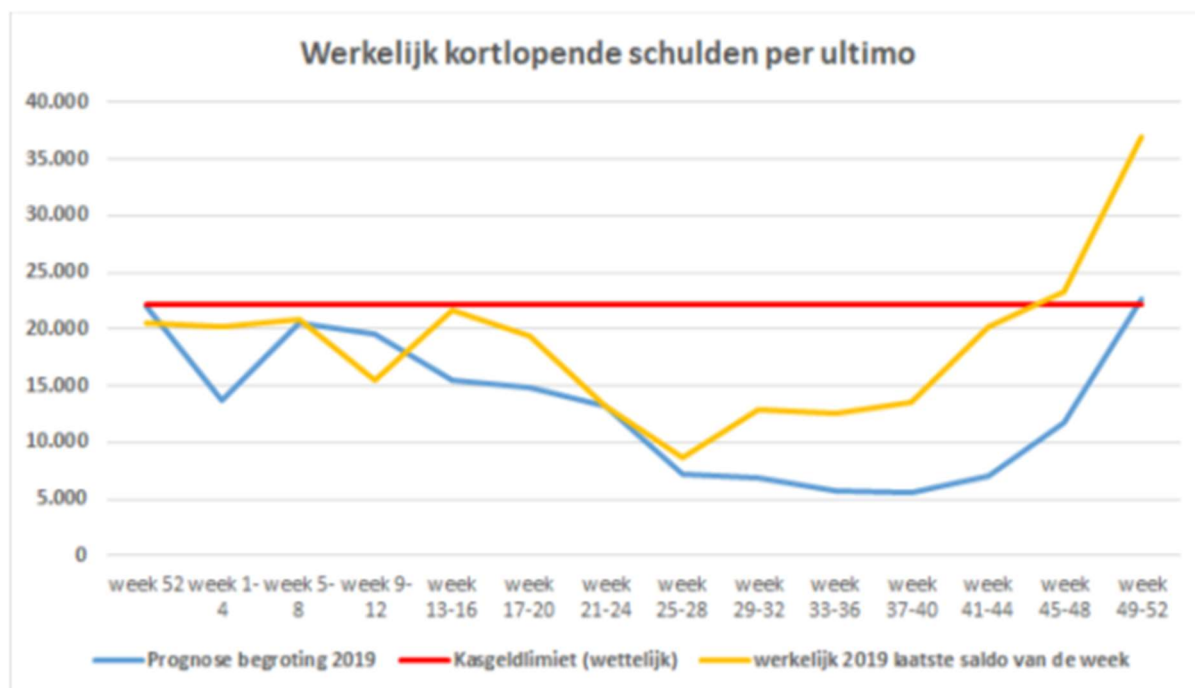
Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt tussen kortlopende financiering (< 1 jaar) en langlopende financiering (> 1 jaar).

Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Deze grens is om te voorkomen dat een te groot gedeelte van het financieringstekort met kortlopende schulden (vaak goedkoop) wordt gedekt. Kortlopende financiering kent een relatief groot renterisico: Bij korte looptijden moeten leningen vaker worden vervangen met opnieuw de onzekerheid over het actuele rentepeil op het moment van aantrekken van een nieuwe lening. Voor het jaar 2019 bedraagt de kasgeldlimiet $8,5\% \times € 261 \text{ miljoen}$ is € 22,2 miljoen.

Zolang het rentetarief voor kortlopende financiering lager is dan het rentetarief voor langlopende financiering wordt de kasgeldlimiet optimaal benut.

Op basis van de reguliere exploitatie, de uitgevoerde investeringen, de uitvoering van de grondexploitaties en de kasstromen met betrekking tot de leningen (rente en aflossing op oude leningen en de opname van een nieuwe lening) heeft de korte schuldpositie in 2019 het volgende beeld laten zien.

Figuur 4.1

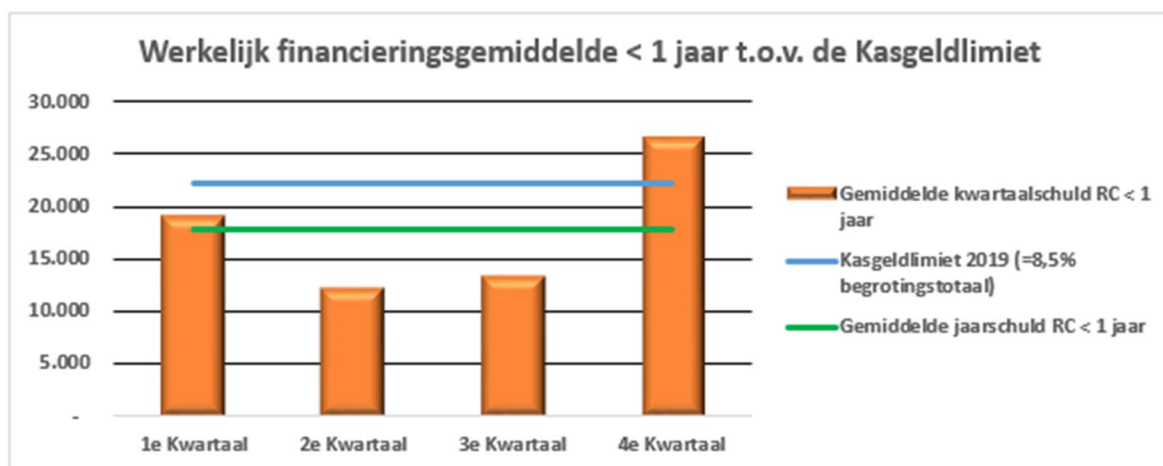
De kortlopende schulden bestaan uit het bedrag in Rekening Courant bij de BNG Bank en de op 31 december 2019 nog lopende kasgeldlening bij de Stichting Spoorwegpensioenfonds ad € 12 miljoen. In figuur 4.1 komen de effecten zoals genoemd in § 3.4.3 tot uiting in een hoger dan begroot saldo kortlopende middelen op 31 december 2019.

In de loop van het jaar toont de stand van de rekening courant positie een wisselend beeld. Dit beeld wordt vooral veroorzaakt door de ontvangsten van de woonlasten die zich voornamelijk concentreren in de maanden maart t/m juni, en de uitkering van het BTW compensatiefonds in juli. De meeste uitgaven vinden plaats in de maanden januari en december.

Vergelijking kortlopende schulden met de kasgeldlimiet

Financieringsgemiddelde < 1 jaar vs. Kasgeldlimiet		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Gem. schuld < 1 jaar.
Begrotingstotaal 1 januari 2019		261.139	261.139	261.139	261.139	
Kasgeldlimiet 2019 (=8,5% begrotingstotaal)	a	22.197	22.197	22.197	22.197	
Gemiddelde kwartaal- resp jaarschuld < 1 jaar	b	18.996	12.247	13.291	26.472	17.752
Overschrijding limiet (is +) Onderschrijding (is -)	c = b - a	-3.200	-9.950	-8.906	4.275	

Tabel 4.1 Berekening renterisico korte schuld (Bedragen x € 1.000)

Figuur 4.2 Grafische weergave financiering met kortlopende middelen < 1 jaar (Bedragen x € 1.000)

Uit Tabel 4.1 en figuur 4.2 blijkt dat de kasgeldlimiet in het vierde kwartaal is overschreden.

Langlopende financiering

Langlopende financiering wordt aangetrokken als het wettelijk maximum voor de kortlopende schuld wordt bereikt.

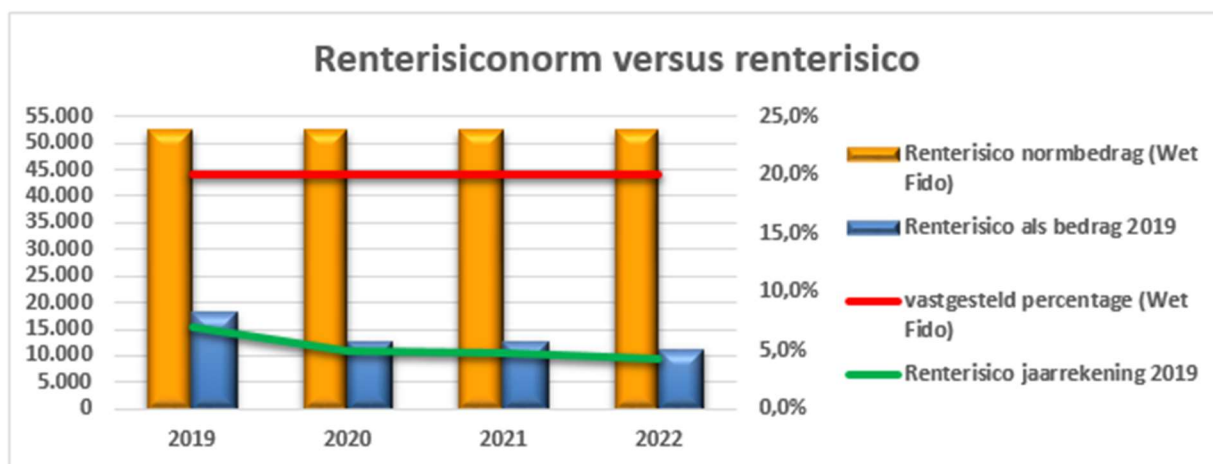
Renterisico is het risico dat herfinanciering van leningen tegen een hoger rentepercentage plaatsvindt dan tegen het oorspronkelijke rentepercentage waardoor de rentelasten omhoog zullen gaan. Het renterisico heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de langlopende schulden. Het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico van de langlopende schuld is, evenals dat van de korte schuld, wettelijk begrensd. Het renterisico wordt getoetst aan de renterisiconorm. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage van 20% van het begrotingstotaal.

	Renterisiconorm en renterisico's van de langlopende schuld per 1 januari 2019 t/m 2022, op basis van de portefeuille per 31 december 2019.	2019	2020	2021	2022
1	Begrotingstotaal	261.139	261.139	261.139	261.139
2	vastgesteld percentage (Wet Fido)	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 x 2)	52.228	52.228	52.228	52.228
4	Risico vaste schuld herfinanciering (aflossingen)	18.245	12.770	12.637	11.170
5	Ruimte onder risiconorm (3-4)	33.983	39.458	39.591	41.058
6	Risico als percentage 4/1	7,0%	4,9%	4,8%	4,3%

Tabel 4.2 Berekening renterisico lange schulden (Bedragen x € 1.000)

De bedragen genoemd op regel 4 zijn bedragen die in de jaren 2019 t/m 2022 moeten worden afgelost of waarop een renteherziening van toepassing is met betrekking tot de lening portefeuille zoals die bestaat per 31 december 2019. Bij deze berekening is het uitgangspunt dat deze bedragen opnieuw zullen worden geleend waarbij het risico bestaat dat het nieuwe rentetarief hoger is dan het huidige rentetarief voor deze leningen.

Gezien de huidige relatief lage rentetarieven lijkt dat risico zeer laag te zijn.

Figuur 4.3 Grafische weergave renterisiconorm versus renterisico lange schulden (Bedragen x € 1.000)

Uit tabel 4.2 en figuur 4.3 blijkt dat Hilversum in de periode 2019 t/m 2022 onder de wettelijk norm van € 52,2 mln en 20% blijft. Met een renterisico van 7,0 % in 2019 is het werkelijke renterisico als laag te kwalificeren.

3.4.5 Profiel huidige leningenportefeuille

Profiel lening portefeuille

Het totaalbedrag aan langlopende leningen per 31 december 2019 bedraagt € 168,6 mln, verdeeld over 27 leningen. De rentepercentages variëren tussen de 0,0 % en 4,715 %. In § 3.4.4 is vastgesteld dat Hilversum ruim binnen de rente risiconorm blijft. Dit komt, omdat het aflossingspatroon van de bestaande leningenportefeuille voldoende gespreid is.

Hilversum heeft slechts één lening waarvan de rente door de geldgever tussentijds (in 2021) wordt herzien (renteconversie). Bij dit type leningen is het renterisico het grootst, maar binnen de Hilversumse portefeuille is deze lening van ondergeschikt belang. Het gaat hierbij om een lening met een resterend saldo van € 1 mln op het moment van de renteherziening.

In onderstaande figuren wordt de samenstelling van onze leningenportefeuille samengevat voor wat betreft de verdeling naar oorspronkelijke looptijd en rentepercentages.

Figuur 5.1 Samenstelling leningen portefeuille, bedragen x € 1.000.

Uit figuur 5.1 blijkt dat het grootste deel van onze leningen portefeuille een looptijd heeft van 25 jaar en dat tevens het grootste deel van onze leningen geleend wordt tegen een rentetarief tussen de 1% en 2%. Het aandeel van de leningschuld met een rentetarief tussen de 4% en 5% neemt geleidelijk af.

Ter indicatie, op 31 december 2018 was het bedrag geleend met een rentetarief tussen de 4% en 5% nog € 47,6 miljoen, nu nog € 38,7 miljoen.

Het gewogen gemiddelde rentepercentage over de leningen portefeuille per 31 december 2019 komt uit op 2,45%. (rentelasten/gemiddelde renteschuld 2019) Zie ook 5.7 staat van langlopende schulden.

3.4.6 Rentelasten

De rentelasten worden zowel bepaald door de omvang van de schuld als door de rentetarieven. De omvang van de langlopende schuld was conform de oorspronkelijke raming. De rentetarieven lagen in 2019, zowel voor de korte als voor de lange schuld, onder het niveau van de oorspronkelijke ramingen van de begroting.

Rekening Courant

Het rentetarief van de rekening Courant bij de BNG bestaat uit het 1 maands Euribor tarief (in 2019 gemiddeld -/- 0,403%) plus een opslag van 0,15%. Dit komt neer op een rentetarief van ongeveer -/- 0,0253%

Kasgeldleningen

De rentetarieven voor de 3 kasgeldleningen met een looptijd van 3 maanden, zoals aangetrokken in 2019, waren -/- 0,377% -/- 0,37% en -/- 0,4%. (zie ook § 3.4.3)

Langlopende leningen

In 2019 is één langlopende lening aangetrokken. In de begroting was rekening gehouden met het aantrekken van langlopende leningen voor een bedrag van € 16 miljoen tegen een rentetarief van 1,8%. Het werkelijke rentetarief van de aangetrokken langlopende lening is 1,27%. (zie ook § 3.4.3)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rentelasten van externe financiering. Een totaal van € 4,1 miljoen.

Rentelasten externe financiering					
-/- = voordelig + = nadelig	Rekening 2018	Begroting 2019	Gewijzigde Begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil
Rente van bestaande langlopende leningen	4.397	3.979	4.035	3.962	-73
Rente van nieuwe langlopende leningen	116	288	196	196	-
Rente van kortlopende financieringsmiddelen	-10	5	5	-43	-48
Totaal	4.503	4.272	4.236	4.115	-121

Tabel 6.1 Overzicht rentelasten externe financiering (Bedragen x € 1.000)

Het saldo van rentelasten en rentebaten wordt via een omslagpercentage doorberekend naar de programma's.

De verdeelsleutel is het totaal aan activa dat dienstbaar is aan de betreffende programma's. Omdat het berekende omslagpercentage naar boven is afgerond naar 1,4% zijn er meer rentelasten doorberekend naar de programma's dan het werkelijke saldo van externe rentelasten en rentebaten en ontstaat er een voordelig renteresultaat zoals genoemd op regel 'i' in de tabel 3.4.

Rentetoerekening 2019		Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Vershil
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	4.272	4.236	4.115	-121
b	Externe rentebaten	-20	-20	-27	-7
c = a + b	Totaal door te rekenen externe rente	4.252	4.216	4.088	-128
d1	Rente die toegerekend moet worden aan grondexploitatie				0
d2	Rente projectfinanciering die aan betreffend taakveld moet worden toegerekend	-63	-166	-166	0
e = c + d1 + d2	Saldo, door te rekenen externe rente	4.189	4.050	3.923	-127
f1	Rente eigen vermogen				0
f2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)				0
g = e + f1 + f2	De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	4.189	4.050	3.923	-127
h	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-4.861	-4.025	-4.049	-24
i = g + h	Renteresultaat op het taakveld treasury	-672	25	-126	-151

Tabel 6.2 Doorbelasting rente aan Taakvelden (bedragen x € 1.000)

Conform de aanbeveling van het BBV is ervoor gekozen geen rente over het eigen vermogen en voorzieningen te berekenen.

In programma 5 staat bij de financieringsfunctie een resultaat vermeld van - 137.

Het verschil met het renteresultaat bestaat uit overige lasten die op het taakveld treasury worden verantwoord ad € 14.000 niet zijnde rentelasten.

3.4.7 Schatkistbankieren

De wet Fido regelt op hoofdlijnen het verplichte schatkistbankieren. Decentrale overheden zijn op grond daarvan verplicht alle beschikbare liquide middelen, die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak, in de schatkist aan te houden.

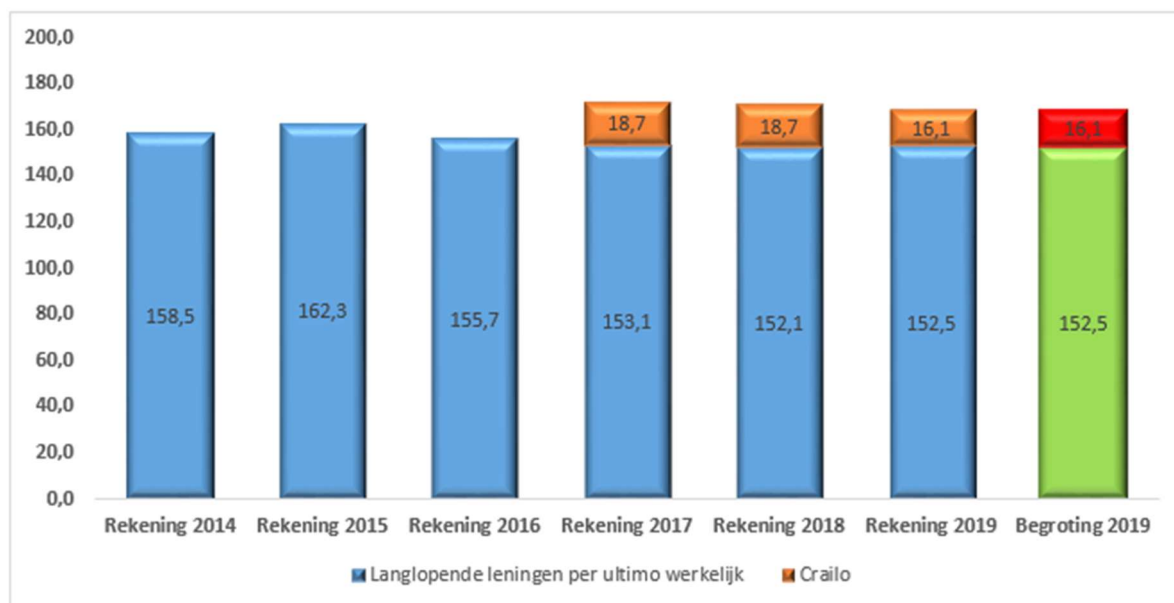
De belangrijkste uitzondering daarop is het drempelbedrag dat gemiddeld over een kwartaal buiten de schatkist aangehouden mag worden. De omvang van het drempelbedrag is afhankelijk van de omvang van de begroting met een minimumbedrag van € 250.000.

Voor Hilversum betekent dit een bedrag van 0,75% van € 261 miljoen = € 1,959 miljoen.

Gedurende het jaar 2019 waren er geen overtollige middelen boven het drempelbedrag aanwezig. Schatkistbankieren is in 2019 dan ook niet aan de orde geweest.

3.4.8 Verloop langlopende schuld

De historische ontwikkeling van de langlopende schuld vanaf 2014 is als volgt in beeld te brengen.

figuur 8.1 langlopende schulden (bedragen x € 1 miljoen)

De werkelijke langlopende schuld is eind 2019 € 168,6 miljoen en is conform de prognose zoals deze is opgenomen in de begroting 2019.

Volledigheidshalve verwijzen we hier naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing waar kengetallen zijn opgenomen die een beeld geven van de financiële positie van de gemeente Hilversum.

3.4.9 Dividend

De gemeente Hilversum is aandeelhouder van de BNG Bank N.V. en Vitens N.V. Als aandeelhouder ontvangt de gemeente jaarlijks dividend.

Dividend	Begroting 2019	bijgestelde begroting 2019	realisatie 2019	verschil
BNG Bank	170	345	345	0
Vitens	90	80	80	0
Totaal	260	425	424	-0

Tabel 9.1 bedragen maal € 1.000

3.4.10 Verleende garanties

Om externe partijen te ondersteunen bij het realiseren van hun doelstellingen kan de gemeente garant staan voor leningen.

Deze garantstelling kan gebeuren op basis van de ‘publieke taak’ van de gemeente.
Of in een concreet geval sprake is van een publieke taak, bepaalt de gemeenteraad.

Daarom moet iedere lening of garantstelling die het college overweegt, eerst aan de raad kenbaar gemaakt worden en neemt het college pas een besluit nadat zij nota heeft genomen van de wensen en bedenkingen van de raad.

In 2019 zijn er twee garanties verleend:

Sportinvesteringsfonds:

Sportverenigingen hebben over het algemeen te weinig financiële middelen om investeringen in sportaccommodaties te kunnen doen. Om toch te kunnen investeren zullen er leningen aangetrokken moeten worden bij banken ter financiering van deze investeringen.

Door de oprichting van de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum wordt het sportverenigingen in Hilversum mogelijk gemaakt om tegen een lager rentetarief dan de reguliere markt te lenen. De stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum komt zelf aan zijn middelen door bijdragen van de participanten (sportverenigingen), de gemeente Hilversum en door zelf leningen aan te trekken waarvoor de gemeente Hilversum garant zal staan.

De middelen die het Sport Investeringsfonds verwerft worden vervolgens als lening verstrekt aan sportverenigingen in Hilversum die gaan investeren in hun sportaccommodatie.

Op 14 november 2018 heeft de raad ingestemd, met het voorgenomen besluit van het college, garantie te verlenen aan de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum tot een maximum van € 2,2 miljoen.

Op 9 april 2019 heeft het college besloten tot borgstelling van de 1e tranche ad € 270.000.

Stichting Tergooi

Tergooi bouwt een volledig nieuwe ziekenhuis. In dat kader heeft Tergooi de gemeente Hilversum verzocht om een borgstelling van € 10 miljoen af te geven voor een periode van dertig jaar. Daarmee heeft Tergooi de financiering voor de laatste fase van de nieuwbouw rond. De gemeente staat dan samen met de Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector borg voor een deel van de financiering die benodigd is voor de bouw van het nieuwe ziekenhuis.

Op 26 juni 2019 heeft de raad ingestemd, met het voorgenomen besluit van het college, garantie te verlenen aan de Stichting Tergooi tot een maximum van € 10 miljoen.

Op 17 december 2019 heeft het college besloten tot borgstelling tot een maximum bedrag van € 10 miljoen (te vermeerderen met de pro rata parte aan dit bedrag toe te rekenen boeten, kosten en wettelijke en overeengekomen renten).

Voor een overzicht van alle verleende garanties wordt verwezen naar de staat van gewaarborgde geldleningen in § 5.8.

3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding

In deze paragraaf staat de bedrijfsvoering centraal. Bedrijfsvoering betreft de sturende en ondersteunende processen die nodig zijn om de strategische doelstellingen van de programma's te behalen. Voor de gemeente geldt daarbij nog specifiek dat ze een voorbeeldfunctie heeft. Onderwerpen die de gemeente belangrijk vindt, moet zij ook zelf goed regelen in de bedrijfsvoering. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een duurzame bedrijfsvoering en het beschikbaar stellen van arbeidsplaatsen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

In 2019 heeft het college van B en W de organisatievisie vastgesteld. In deze visie staat de metafoor van twee-benigheid centraal. Enerzijds moeten wij zaken goed borgen en ons aan wet- en regelgeving houden, anderzijds bevinden wij ons in een snel veranderende omgeving waarbij steeds met andere organisaties antwoorden moeten vinden op complexe maatschappelijke vraagstukken. Beide benen zijn voor de gemeente belangrijk.

In 2019 heeft de directie drie onderzoeken laten doen naar de stand van/in de organisatie. Er is een medewerkersonderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen hoe medewerkers hun werk beleven en wat ze belangrijk vinden. Er is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar de omvang van de gemeentelijke organisatie in vergelijking met andere gemeenten. En, tenslotte, is er een onderzoek uitgevoerd naar waar de organisatie sterk in is en wat verder verbeterd kan worden. Aan de hand van deze drie onderzoeken zet de directie, samen met het gehele management, stappen om de organisatie toe te rusten op de huidige complexe maatschappelijk opgaven.

Ook in Hilversum merken we dat de arbeidsmarkt aantrekt. Het verloop onder het personeel is hoger dan de afgelopen jaren en het is lastiger specialisten te vinden. Daarbij komt dat de komende jaren meer mensen met pensioen gaan. Het zijn van een aantrekkelijke, moderne werkgever om zo mensen aan ons te binden wordt de komende jaren in toenemende mate belangrijk. We hebben daarom in 2019 ingezet op recruitment en goed werkgeverschap.

Het werk van onze medewerkers verandert snel door digitale ontwikkelingen. Zowel het goed inzetten van de technische mogelijkheden als het opleiden van onze medewerkers daarin vraagt continu aandacht. In 2019 hebben we met name ingezet op het vergroten van de slagkracht van de ICT-organisatie. Hierdoor kunnen we in de toekomst naar buiten toe onze dienstverlening stapsgewijs digitaliseren en automatiseren, en ook onze interne processen steeds meer digitaal maken.

3.5.2 Personeel

2. Personeel

Per 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) ingevoerd. Dit houdt in dat de medewerkers van de gemeente Hilversum niet meer onder het ambtenarenrecht vallen, maar onder het private arbeidsrecht. Medewerkers blijven wel ambtenaar en behouden hun ambtelijke status. Voor de invoering van de Wnra zijn in 2019 verschillende acties uitgevoerd (o.a. opstellen arbeidsovereenkomsten en personeelshandboek) en zijn de managers en medewerkers betrokken bij deze invoering.

Op het gebied van organisatiebrede opleidingen zijn de trainingen Morele Oordeelsvorming allemaal uitgevoerd. In het afgelopen jaar is elke medewerker getraind in de methodiek van het zeven

stappenplan Morele Oordeelsvorming van bureau Governance & Integrity. Hilversum wil dit morele leerproces verankeren in de organisatie. Dus naast de training van alle medewerkers en managers worden dilemma's uit de praktijk ook besproken tijdens zogeheten 'morele beraden'. Om deze beraden te kunnen houden is in 2019 een eerste groep medewerkers opgeleid om de morele beraden te begeleiden, en is de tweede groep gestart. Het uitgangspunt daarbij is dat de gemeente Hilversum het moreel leerproces levend houdt en het steeds gewoner wordt om dilemma's met elkaar te bespreken en ervan te leren. Uiteraard blijven deze trainingen aangeboden worden voor nieuwe medewerkers, het is een vast onderdeel van de basistrainingen in huis.

Naast deze organisatie-brede opleidingen is de rest van het opleidingsbudget besteed aan reguliere opleidingen die horen bij het werken voor de gemeente Hilversum, teamtrainingen, individuele opleidingen en ontwikkelactiviteiten op het gebied van vakinhoudelijke ontwikkeling en/of (persoonlijke) ontwikkeling, zoals het versterken van competenties en vaardigheden. Ontwikkelingen in het Sociaal Domein, het buurtgericht werken, de Omgevingswet zijn onder meer onderwerpen waar medewerkers opleidings- en ontwikkelingsactiviteiten voor hebben gedaan.

Op het gebied van sociaal werkgeverschap zijn we voort gegaan op de ingeslagen weg. In 2019 zijn er 11 mensen met een doelgroep achtergrond in dienst. Dit komt neer op 6,24 fte (1 fte is 25,5 werkuren). Doelstelling conform de landelijke norm is 12,8 fte voor 2019, deze doelstelling is lager dan onze eigen ambities voor 2019 (18 plaatsingen in totaal). Onze eigen ambities zijn te hoog gebleken en hebben we niet gehaald. De ervaring laat zien dat plaatsing en begeleiding veel tijd en aandacht vragen van collega's en leidinggevend. Sinds september 2019 hebben we een extra inspanning verricht om goed in beeld te krijgen wie alle spelers zijn in dit ingewikkelde veld. Er is intensief contact geweest met het UWV, het werkgeversserviceportaal en met managers. Hierdoor hebben we in kort tijd drie nieuwe medewerkers uit de doelgroep weten te betrekken die zijn gestart met een proefplaatsing en waarvan we hopen dat ze in 2020 een vast contract krijgen. De arbeidsmarkt is in beweging en functies zijn lastig te werven. In 2018 waren er 78 vacatures. In 2019 zijn 128 vacatures aangemeld en daarvan hebben wij er 114 vervuld. Ongeveer 2/3 met mensen van buiten, de rest is ingevuld met eigen mensen. Dit vraagt om extra aandacht voor onze arbeidsmarktcommunicatie. Het is ons goed gelukt het overgrote deel van de vacatures zelf te vervullen, de inspanningen op social media en van onze eigen recruiter hebben hun vruchten afgeworpen. De arbeidsmarkt blijft voorlopig dynamisch dus daar zullen we op blijven investeren.

In 2019 is een medewerkersonderzoek gehouden, als vervolg op het onderzoek in 2017. De respons was hoog, 83,3%. Het werkplezier is gescoord op 6,8 ten opzichte van 6,9 van 2 jaar geleden, dat is nagenoeg gelijk gebleven. Wat goed wordt gewaardeerd door medewerkers is de zelfstandigheid, de inhoud van het werk en de collega's. Wat beter kan is de samenwerking tussen teams en afdelingen, de werkdruk, heldere doelen en de informatievoorziening. In alle teams zijn in het najaar van 2019 de teamresultaten besproken en indien nodig zijn daar afspraken over gemaakt.

3.5.3 Informatie & automatisering

3.5.3.1. Algemeen

De informatiesamenleving ontwikkelt zich razendsnel, zeker de informatie- en communicatietechnologie (ICT). Ook Hilversum ontwikkelt zich tot een data-gedreven, datagenererende, data (her)gebruikende en datapublicerende organisatie. Die data kunnen onder strikte condities van privacy en Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) met de partners in de stad en in de keten worden uitgewisseld en verrijkt. Maatschappelijke ontwikkelingen maken dat steeds hogere eisen worden gesteld aan de in de gemeente aanwezige informatiesystemen en de samenhang daartussen.

Ten behoeve van de doorontwikkeling van de e-dienstverlening en andere publieksdiensten, moet de gemeente de komende jaren investeren in know how, het eigen hardware-platform en de ontwikkeling van standaarden ('centrale datastrategie').

De toenemende datavraag en IT-complexiteit maakt het nodig dat er een betrouwbare automatisering is om continuïteit van de bedrijfsvoering (geen uitval van systemen) te waarborgen. Daarbij zijn moderne technische condities (hardware, rechten en koppelingen) nodig zodat de data veilig en bedrijfszeker worden opgeslagen en dat het bestuur en de organisatie als keten zo efficiënt, flexibel en effectief kunnen werken. Dit leidt tot lagere kosten en betere dienstverlening aan de inwoners. De ICT Benchmark die het afgelopen jaar is uitgevoerd door M&I Partners heeft laten zien dat Hilversum met 73 euro per inwoner onder het gemiddelde kostenniveau zit van de deelnemers van de benchmark.

In 2019 zijn verschillende aanbestedingen gestart (waaronder E-HRM en zaaksysteem), die in 2020 leiden tot implementatie van nieuwe systemen. Om een moderne datagedreven organisatie te zijn, zetten we in 2020 de stap naar een integraal hardwaresysteem waarin functies als onder meer telefonie en data-opslag in één totaaloplossing worden aangeboden. Hierdoor kan onder meer de datatransitie worden vormgegeven. De voorbereidingen zijn hiervoor in 2019 gestart. Voor ICT-investeringen en innovaties wordt ook samengewerkt met Gooise Meren en met partners in de stad. Voor wat betreft afgeronde projecten is het vermelden waard dat de overgang naar Windows 10 soepel is verlopen, alsmede de installatie van nieuwe WIFI-punten en verbetering / vernieuwing van netwerk componenten.

In 2019 zijn twee projecten opgestart die in belangrijke mate bijdragen aan de bedrijfscontinuïteit van de gemeentelijke processen bij stroomuitval: verplaatsen van de ICT Main Equipment Room (MER) en het aansluiten van een permanent noodstroomaggregaat voor het raadhuiseland. De huidige MER is gesitueerd in de kelder van het Raadhuis en de wand grenst aan de grote vijver. Dit betekent een risico van waterintrede en daarmee voor de bedrijfszekerheid van ICT. Het permanente noodstroomaggregaat wordt in het achterste deel van de fietsenstalling van de laagbouw geplaatst. Beide projecten worden in 2020 uitgevoerd.

In 2019 is een herziening van interne beleids- en visiedocumenten gemaakt, zoals digitale uitgangspunten en architectuur. Door de inrichting van i-Governance en het centraliseren van IT-budgetten per 1 januari 2020 kunnen we meer sturen op de totale digitalisering. Denk bij i-Governance aan het instellen van een CIO office en het werken volgens portfoliomanagement. Dit heeft ook een doorontwikkeling van de professionaliteit van de hele i-keten van de organisatie bevorderd.

Het team Informatiemanagement is versterkt met een strategisch business partner informatiemanagement en een strategische informatiemanager. Ook is de Business Intelligence-omgeving nu goed geborgd qua technisch beheer en proces voor het vormgeven van nieuwe dashboards en is gestart met datagestuurde werken.

In 2019 is er een aanvang gemaakt met de centralisatie van de IT budgetten onder BIO (Business It Ondersteuning)

3.5.3.2. Informatieveiligheid

2019 is het overgangsjaar voor de gemeenten (en andere overheden) van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) naar de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). In de 2^e helft van 2019 is mede daarom nieuw strategisch beveiligingsbeleid opgesteld. Begin 2020 wordt dit beleid vastgesteld.

Waar in de BIG de nadruk ligt op een lijst normen die geïmplementeerd moeten zijn, is in de BIO meer aandacht voor het beheersen van de risico's en het beleggen van de verantwoordelijkheden voor de informatiebeveiliging in de organisatie.

Voor een betere borging van informatieveiligheid en bewustwording is de formatie van Security Officer uitgebreid van 0,5 naar 1 fte.

Op basis van ENSIA-systematiek hebben we een evaluatie gedaan van de beveiliging. Voor de onderdelen DigiD en Suwinet zijn de bevindingen gecontroleerd door een externe auditor. Het college heeft hierover een verklaring afgegeven aan de raad.

Het aantal beveiligingsincidenten bedroeg in 2019 188. In zeventien gevallen ging het om een vermoeden van een datalek. Na onderzoek zijn vijf meldingen gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Geen van de datalekken had grote impact.

Er is geen benchmark van het aantal datalekken. Wel neemt het aantal meldingen toe, en dat is niet per se een slecht teken. Dit betekent waarschijnlijk dat het bewustzijn omhoog gaat en datalekken sneller gemeld worden. Meldingen voeden het leerproces, waardoor in de toekomst vergelijkbare lekken vermeden kunnen worden.

Tevens is er een aanpak gemaakt voor het bewustzijn op informatie beveiligingsgebied voor de gehele organisatie. Deze wordt volgend jaar verder uitgerold.

3.5.3.3. Informatiebeheer

Sinds begin 2019 wordt in de gemeente Hilversum alleen nog digitaal gearchiveerd. Daarmee is een einde gekomen aan de periode van hybride (op papier en digitaal) archivering. Een deel van de (lang te bewaren) papieren archieven zijn gedigitaliseerd om zo de dienstverlening en interne informatievoorziening eenvoudiger te maken.

Het oordeel van de provinciale toezichthouder is gelijk gebleven. De provincie hanteert drie categorieën om de uitvoering van de Archiefwet te beoordelen: 'adequaat', 'redelijk adequaat' en 'niet adequaat'. De beoordeling van de gemeente Hilversum was in 2019 'redelijk adequaat'. Daarnaast doet de provincie een aantal aanbevelingen, die wij overnemen.

3.5.3.4. Privacy

Op het gebied van privacy is de ingezette koers uit 2018 voortgezet. Privacy en de bescherming van persoonsgegevens was ook in 2019 een belangrijk speerpunt. Dit jaar is veel ervaring opgedaan met meer operationele vraagstukken. De aandacht hierbij lag met name op de in de AVG genoemde 'rechten van betrokkenen' zoals het inzage-recht of het recht op vergetelheid. In diverse casussen is hierin ervaring opgedaan die wordt meegenomen in het verbeteren van de procedures.

Op het gebied van informatieveiligheid en privacy hebben we in 2019 verdere stappen gezet en is er inmiddels een security officer die zich heeft bezig houden met Identity Access Management en bewustwording van gebruikers. In 2019 zijn we gestart met het onderzoek naar role based access management. Deze moet in 2020 een vervolg krijgen met verdere implementatie.

Verder is op advies van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) in het jaarverslag over 2018, in 2019 het privacybeleid herschreven, waarin de aandacht meer op risicosturing komt te liggen. Dit beleid wordt in 2020 voorgelegd aan de raad. Voor de concernondersteuning is de functie van privacy-officer (PO) uitgebreid van 0,5 naar 1 fte.

Ook is de samenwerking van de PO's en FG's van de Regio Gooi en Vechtstreek en de regiogemeenten gecontinueerd. In een periodiek overleg worden gezamenlijke vraagstukken besproken en kennis gedeeld.

3.5.4 Organisatie

3.5.4.1. Organisatieontwikkeling

De visie 'Twee-benigheid: Verbonden en goed geregeld' is de basis geweest waarop in 2019 verder aan de organisatieontwikkeling is gewerkt. Het management is in drie bijeenkomsten hiermee aan de slag gegaan. Samenwerken, leiderschap en organisatieontwikkeling stonden centraal. Er zijn drie organisatiebrede onderzoeken uitgevoerd (zie de inleiding bij deze paragraaf). Ontwikkelthema's die uit deze onderzoeken komen, gaan over versterken eigenaarschap, verstevigen leiderschap en vergroten professionaliteit en zakelijkheid. We koppelen deze ontwikkeling aan de inhoudelijke thema's, actualiteiten en ambities. Bijvoorbeeld het beter organiseren van het sociale domein, de visie op 2040, het sleutelproject. Zoals gebruikelijk zijn de medewerkers meegenomen in de ontwikkelingen door (zeepkist)sessies van de directie en de reguliere communicatie via intranet en de lijn. Het cultuuronderzoek (De Peilstok) is grotendeels interactief uitgevoerd met het bestuur, het management en de medewerkers. Rond de 150 collega's hebben hun bijdragen aan De Peilstok geleverd.

3.5.4.2. Interne beheersing

In 2019 zijn vervolgstappen gezet om de organisatie verder in control te krijgen. Met de komst van de rechtmatigheidsverantwoording door het college neemt het belang van rechtmatigheid en de bijbehorende goede interne beheersing toe. Het is hierbij in 2019 niet alleen gegaan om de beheersing van processen, maar vooral ook om het versterken van de cultuur (de houding en het gedrag) en het bewustzijn binnen de organisatie. Hier ligt een gezamenlijke verantwoordelijkheid bij het college, het management én de lijn. De werkprogramma's interne controle zijn daarnaast afgerond, er zijn verbijzonderde interne controles (VIC) uitgevoerd en ingebed in de planning- en control cyclus (begroting en jaarrekening). Ook zijn we gestart van het vergroten van het risicobewustzijn in de organisatie door het organiseren van bewustwordingssessies. In het najaar van 2019 is er extra tijdelijke capaciteit ingezet voor versterking op de risicovolle processen bij de Administratieve Organisatie/Interne Beheersing (AO/IB). Deze controle op dossierkwaliteit en de werking van kritieke processen is een belangrijke graadmeter voor de accountant. Uit de positieve toonzetting van de Managementletter 2019 blijkt dat er vorderingen zijn gemaakt in de interne beheersing. Interne beheersing is van de hele organisatie en door een goede samenwerking tussen de VIC en de organisatie zijn completere en kwalitatief betere dossiers en procesbeschrijvingen opgeleverd. Daarmee zijn de eerste stappen gezet in de ontwikkeling van een gegevensgerichte controle naar een efficiëntere procesgerichte controle.

3.5.4.3. Gemeentelijke samenwerking

De provincie Noord-Holland wilde de bestuurskracht in de regio versterken. Dit naar aanleiding van een onderzoek naar de bestuurskracht in de regio. Hiertoe was een Arhi-procedure gestart waarin Hilversum zou gaan fuseren met Wijdemeren. De provincie heeft echter eind 2018 besloten de lopende Arhi-procedure stop te zetten. Het Rijk is bezig met het ontwikkelen van een nieuw toetsingskader voor herindelingsvoorstellen. De provincie constateert op basis van het concept toetsingskader dat de rol voor de provincie in deze procedures wordt afgezwakt en meent dat de tijd tussen de uitvoering van het bestuurskrachtonderzoek uit 2016 en mogelijke besluitvorming in 2021 te lang wordt.

Ondanks het feit dat de provincie constateert dat er onverminderd sprake is van lokale en regionale bestuurskrachtproblematiek, heeft zij besloten de procedure te stoppen.

3.5.4.4. Samenwerken in netwerken en met externe partners

Het afgelopen jaar heeft de gemeente zowel bestuurlijk als ambtelijk actief ingezet op het participeren in de verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden. We investeren en maken gebruik van deze netwerken ten behoeve van de samenleving. Daarbij versterken de netwerken onze eigen regio en kunnen we gezamenlijk optrekken naar provincie, Rijk en Europa. We maken (via de regio) deel uit van de Metropool regio Amsterdam (MRA), de Economic Board Utrecht (EBU) en het netwerk van de G40 van middelgrote gemeenten.

Het G40-stedennetwerk is het netwerk van veertig (middel)grote steden in ons land, die elkaar vinden in stedelijke vraagstukken. Het belangrijkste doel is het behartigen van de gezamenlijke belangen op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. De verschillende beleidsterreinen zijn binnen het netwerk ondergebracht in drie pijlers; de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk en de Fysieke Pijler. Iedere pijler heeft een werkprogramma. Daarnaast biedt het G40-stedennetwerk een breed platform voor kennisuitwisseling tussen de steden onderling zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau en geeft het ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen. Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31. Het afgelopen jaar zijn wij zowel bestuurlijk als ambtelijk actief gaan participeren in de verschillende themagroepen die de G40 ons biedt, onder meer op het gebied van duurzaamheid, sociaal domein en economie. Ook richting de VNG hebben we een actieve rol ingenomen in het ondersteunen van moties met name op het gebied van sociaal domein en duurzaamheid, al dan niet via de G40.

3.5.4.5. Circulair inkopen

Circulair inkopen is een vorm van duurzaam inkopen waarbij wordt gekeken naar de hele keten en verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan. Bij circulair inkopen wordt de herbruikbaarheid van producten en materialen gemaximaliseerd en waarde vernietiging geminimaliseerd. Een voorbeeld van een circulair inkoopproject is opgenomen in paragraaf 4.7 Facilitair en Huisvesting: Facilitair en Duurzaamheid. In het verlengde van de ambities uit het coalitieakkoord 2018-2022 heeft de gemeente Hilversum zich geconformeerd aan de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), een methodiek die helpt ambities op het gebied van circulaire inkoop te realiseren.

In 2019 zijn we gestart met de invoering van de relevante onderdelen van deze Roadmap. Op het gebied van draagvlak ('weten & willen') is aansluiting gezocht bij de werkgroepen van MRA, zijn budgethouders en opdrachtgevers meegenomen in nut en noodzaak van circulaire economie en is ook breder in de organisatie aandacht besteed aan circulaire kansen door middel van kennissessies. Ook is de eerste circulaire aanbesteding (kantoorartikelen) succesvol afgerond en die van kantoor meubilair in gang gezet.

Ten aanzien van de organisatie op orde ('kunnen') is gekeken naar aanpassingen die nodig zijn in processen om circulaire inkoop te borgen en zo het nieuwe normaal te maken en daar goed over te kunnen rapporteren. Tevens is een nulmeting uitgevoerd volgens de voorgestelde methodiek van de MRA om de effecten te doorgronden.

De leer- en actiepunten zijn vertaald in een projectplan voor 2020. Daarbij ligt de focus op verankering binnen de organisatie. Bovendien gaan we als Hilversum onze kennis etaleren door mee te schrijven aan enkele door de MRA te ontwikkelen standaarden voor circulaire producten en door planmatig over onze (leer)ervaringen te communiceren.

3.5.4.6. Social return on investment

Bij Social return on investment (SROI) worden er sociale voorwaarden opgenomen bij aanbestedingstrajecten. SROI kan op verschillende manieren worden ingevuld. De prioriteit ligt bij duurzame arbeidsinschakeling van inwoners van de regio Gooi en Vechtstreek die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en afhankelijk zijn van een (bijstands)uitkering. De opdrachtnemer kan echter ook kiezen voor andere MVO-activiteiten en het inzetten van een SW-bedrijf om

maatschappelijke waarde te creëren voor de regio. SROI betreft niet alleen het aantal plaatsingen. SROI wordt standaard als (inspannings)verplichting opgenomen bij Europese aanbestedingen conform het regionaal inkoopbeleid 2017-2021 en bedraagt in beginsel 5% van de (gefactureerde) opdrachtssom. Vanaf januari 2018 is de uitvoering van SROI belegd bij het Werkgeversservicepunt van de regio Gooi en Vechtstreek. Het Werkgeversservicepunt zorgt voor de registratie en monitoring van de SROI-verplichting en rapporteert hierover tijdens het strategisch regionaal inkoopoverleg. Medio 2019 zijn er regionaal (Wijdmeren, Hilversum, Gooise Meren en Eemnes) 24 contracten in behandeling bij de adviseurs SROI. De verwachting is dat het regionale volume aan contracten met een SROI-component zal stijgen in 2020/2021.

3.5.5 Financiën

In 2020 gaan we de financiële verordening evalueren. Na deze evaluatie gaan we verder aan de slag met het opstellen van de interne, ambtelijke, afspraken hoe in de uitvoering, praktijk, dit beleid uitgevoerd moet worden.

De implementatie van de financiële verordening is grotendeels in 2019 uitgevoerd en om de financiële verordening verder te implementeren en eigen te maken zijn in 2019 cursussen over gemeentefinanciën en P&C-cyclus gegeven aan twee groepen raadsleden en acht groepen ambtenaren. Deze cursussen zijn door de deelnemers hoog gewaardeerd.

De evaluatie van de financiële verordening is in 2019 opgestart. Deze evaluatie heeft drie pijlers:

1. uitvoeringsonderzoek;
2. belevingsonderzoek bij de gebruikersgroepen (raad, college, budgethouders en controlfunctie)
3. vergelijking met andere gemeenten.

In het kader van het belevingsonderzoek vindt 2020 het eerste gesprek met de Audit- en Rekeningcommissie plaats. Het is de bedoeling dat de resultaten van de evaluatie begin 2021 worden verwerkt in een voorstel om de verordening te wijzigen per 1-1-2022. De wijziging wordt financieel verwerkt in de kadernota 2021 en de begroting 2022.

In 2020 zijn wij de Financiële Administratie van de gemeente Wijdmeren gaan uitvoeren. Met de gemeente Wijdmeren hebben wij een dienstverleningsovereenkomst (dvo) afgesloten waarin de afspraken hiervoor zijn vastgelegd.

3.5.6 Communicatie

3.5.7.1. Communicatie

In 2019 is de ontwikkeling op het realiseren van hoogwaardige externe communicatie voortgezet met als doel draagvlak krijgen én behouden voor het beleid. Verdere invulling is gegeven aan het communicatiever maken van de organisatie zodat de communicatiekracht van medewerkers toeneemt en de organisatie meer omgevingsbewust werkt. Ook is vorm gegeven aan het ophalen van wat leeft in de stad door het draaien van een pilot met een 'newsroom'. Communicatie heeft bijgedragen aan het realiseren van de ambities van Hilversum. Steeds meer wordt ingezet op het daadwerkelijk betrekken van inwoners bij beleidsontwikkeling en -uitvoering. Dit wordt ondersteund door het benutten van online communicatiekanalen zoals twitter, facebook, Instagram en YouTube. Het aantal volgers op onze sociale media kanalen blijft stijgen. De views op YouTube zijn in 2019 lager dan in 2018; gemeenteraadsverkiezing zorgde toen voor piek.

- Instagram groei 40% van 1894 naar 2667 volgers;
- Facebook groei 24% van 5544 naar 6869 volgers;
- Twitter groei 3% (trend is daling) van 8651 naar 8936 volgers;
- YouTube daling van 15% van 20.000 naar 17.000 views.

3.5.7.2. Klachtenafhandeling

Het secretariaat van de commissie bezwaarschriften/ klachtencoördinator heeft ingezet op oplossingsgericht werken. De doelstelling was om voor minimaal de helft van het aantal bezwaarschriften een passende oplossing te vinden, zodat een formeel, tijdrovend en langdurige procedure kan worden voorkomen. In 2019 zijn er 345 bezwaarschriften ingediend. Hiervan zijn er 124 informeel opgepakt waardoor geen formeel juridische procedure gevolgd hoefde te worden. Het percentage dat oplossingsgericht is afgehandeld ligt op 36%.

Daarnaast participeert de gemeente in het Mediation Netwerk Midden Nederland. Dit netwerk is een informeel netwerk, waarin overheidsorganisaties in Midden-Nederland samenwerken op het gebied van mediation (vaardigheden). De gemeente Hilversum heeft dit jaar twee keer gebruikt gemaakt van de diensten van een mediator uit dit netwerk.

Het afgelopen jaar zijn er 144 klachten ingekomen. Hierover wordt een keer per half jaar gerapporteerd aan de raad. In 2019 zijn er 56 klachten gegrond verklaard, 50 ongegrond en 17 niet ontvankelijk.

3.5.7 Huisvesting & facilitair

Op het gebied van facilitair en duurzaamheid is in 2019 het inkooptraject kantoorartikelen in samenwerking met de afdeling inkoop uitgevoerd. Met dit inkooptraject is naast een duurzame kantoorartikelen assortiment een reductie in het aantal vervoersbewegingen van 260 leveringen per jaar naar 26 leveringen per jaar gerealiseerd. Verder is het wagenpark uitgebreid met vijf elektrische deelauto's en één elektrische bestelbus en zijn er vier elektrische fietsen bijgekomen om het vervoer tussen onze gebouwen of in de nabije omgeving van Hilversum voor onze medewerkers te faciliteren.

Gemeente Hilversum is verplicht om energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar te nemen. Dit om te voldoen aan de klimaatdoelstelling om in 2030 de CO₂ uitstoot met 49% te verminderen. Uit de inspectie rapportage (EED) die in 2019 opgesteld is blijkt dat veel van de erkende maatregelen al uitgevoerd, of niet van toepassing zijn. Zaken die overblijven worden op een natuurlijk moment zoals vervanging opgepakt. Deze acties zijn opgenomen in het meer jaren onderhoudsprogramma (MJOP) en raadsvoorstel voor een verduurzamingsplan van gemeente Hilversum.

Vanuit het College is opdracht gegeven aan de Directie om een Strategische Huisvestingsvisie op te stellen en een viertal huisvestingsscenario's voor de toekomst ter besluitvorming uit te werken. Eind 2019 is een adviesbureau geselecteerd, zijn een stuurgroep en vier werkgroepen opgestart en zijn 35 interviews gepland. Eind april 2020 worden de visie en de scenario's meegenomen in de Kadernota voor 2021.

In het Jaarplan Energietransitie 2019 is besloten het gemeentelijk vastgoed voor 2040 CO₂-neutraal te maken, waarbij het vastgoed in eigendom wat we zelf ook gebruiken in 2022 CO₂-neutraal moet zijn. Uitgangspunt is dat het Raadhuis als bestuurszetel en (gedeeltelijk) kantoor in gebruik blijft en ook de gemeentewerf in de huidige functie in gebruik blijft. Voor het overige vastgoed wordt in 2020 een strategische huisvestingsvisie ontwikkeld, die uitsluitsel geeft over de toekomstige huisvesting van de gemeentelijke organisatie. De resultaten daarvan kunnen invloed hebben op het al dan niet verduurzamen van de betreffende gebouwen. Raadhuis en gemeentewerf moeten dus nu op wettelijk niveau voor hun functie gebracht worden. Voor met name het Raadhuis zijn daartoe Arbo-technische maatregelen nodig. Daarnaast moet de wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen volgens het EED wordt uitgevoerd. Eind 2019 is een voorstel naar de raad gezonden om

die maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn om het Raadhuis aardgasvrij en de gemeentewerf CO2 neutraal te maken. De raad heeft hierop in januari 2020 een geamendeerd besluit genomen.

Op 27 november 2018 is allonge 3 op de huurovereenkomst voor Wilhelminastraat 1 getekend. Als gevolg hiervan heeft de verhuurder de gemeente een aantal vergoedingen gegeven tot een totaal van 62.500 euro. Dit bedrag is in Q2 2019 ontvangen. De huidige huurovereenkomst eindigt op 31 december 2021. In 2019 zijn afspraken gemaakt voor een huurverlenging tot 31 december 2026. De gemeente zal het pand verbouwen. Verhuurder geeft daarvoor een eenmalige bijdrage ad € 150.000,- en zal de gemeenschappelijke ruimten en toiletten verbouwen.

3.5.8 Formatie

Organisatie-onderdeel	Toegestane formatie primaire begroting 2019	Toegestane formatie def. aangepaste begroting 2019	Werkelijke formatie (bezetting) per 31-12-2019	Verschil begroot en werkelijk	Ref.
Organisatie o.l.v. gem.secretaris	629	634	598	-36	1
College	7	7	7	0	
Raad	37	37	37	0	
Griffie en Rekenkamer	6	6	6	0	
Totaal gemeente	678	684	647	-36	

Formatie en bezetting in hele fte's. Door afronding kan het totaal afwijken van de som der delen.

Toelichting op de tabel

Ad 1. De stijging van normformatie van 629 naar 634 fte's wordt veroorzaakt door de omzetting van zogeheten 'materieel budget' (budget ten behoeve van de aanschaf van goederen en diensten) naar formatiebudget. De onderbezetting van 36 fte's wordt grotendeels veroorzaakt doordat vacatures moeilijk vervulbaar zijn. De budgettaire ruimte die hierdoor ontstaat, wordt benut door capaciteit in te huren, zodat het werk toch gedaan wordt. Zie voor verdere toelichting onder '3.5.11. Kosten ingehuurd personeel'.

3.5.9 Formatiebudget

Organisatie-onderdeel	Formatiekosten primaire begroting	Formatiekosten def. gewijz. Begroting	Formatiekosten werkelijk	Verschil begroot en werkelijk	Ref
Organisatie o.l.v. gem.secretaris	50.921	51.286	51.497	211	1
College	1.409	1.409	2.025	616	2
Raad	945	945	983	38	
Griffie en Rekenkamer	645	645	636	-9	
Totaal gemeente	53.920	54.285	55.140	855	

Bedragen in duizenden euro's. Door afronding kan het totaal afwijken van de som der delen. Negatieve getallen zijn voordelen (uitgaven lager dan begroot).

Toelichting op de tabel

Ad 1. De overschrijding wordt veroorzaakt door inhuurkosten, met name bij dienstverlening, beleid, en in het sociale domein. De inhuur leidt tot overschrijding, deels doordat inhuur over het algemeen duurder is dan personeel in vaste dienst, deels doordat er boven de normcapaciteit wordt ingehuurd.

om achterstanden weg te werken of te voorkomen, deels doordat de inhuur dient om langdurig zieke medewerkers te vervangen. In het laatste geval drukken zowel de salariskosten van de medewerker, als de kosten van de vervanging op het formatiebudget. De overschrijding van ruim twee ton komt overeen met 0,4% van het formatiebudget. Ter vergelijking: in 2017 was er een overschrijding van € 2,3 miljoen, in 2018 een onderschrijding van € 80.000.

Ad 2. De overschrijding wordt veroorzaakt door de extra storting in de pensioenvoorziening voor wethouders. Voor een uitgebreide uitleg, zie de collegebrief d.d. 18 december 2019.

3.5.10 Kosten ingehuurd personeel

categorie inhuur	bedrag	t.o.v. loonsom (%)	ref
formatiebudget	5.850	11,4	1
taakvelden	3.917	7,6	2
totaal	9.768	19,0	3

Bedragen in duizenden euro's. Door afronding kan het totaal afwijken van de som der delen.

Toelichting

De redenen waarom we inhuren ten laste van het formatiebudget (ref. 1), lopen uiteen. Bepaalde vacatures houden we open in voorbereiding op wijzigingen in de dienstverlening of in de organisatie. Op sommige vacatures verloopt de werving moeizaam door een krappe arbeidsmarkt. Een deel van het formatiebudget is tijdelijk, waardoor het niet prudent is om vaste medewerkers te werven voor de betreffende functies. Dit speelt met name bij het Sociaal Plein. Ten slotte huren we in om langdurig zieke medewerkers te vervangen.

Volledigheidshalve geven we ook de inhuurkosten aan die direct op de taakvelden drukken (ref. 2), en de totale inhuurkosten (ref. 3). We zien de inhuurkosten die direct op de taakvelden drukken als integraal onderdeel van de kosten van de betreffende taken en activiteiten. Het gaat om inhuur ten behoeve van bijvoorbeeld Anna's Hoeve, Arenapark, Stationsgebied, Omgevingswet, inkomensvoorzieningen, participatie en zorg.

Het in de tabel aangegeven percentage bij 'totaal' komt overeen met het landelijk gemiddelde.

3.5.11 Kosten huisvesting en ICT

kostencategorie	primaire begroting	definitieve gewijzigde begroting	werkelijk gemaakte kosten	verschil begroot en werkelijk	ref.
Huisvesting	2.568	2.505	2.609	104	1
ICT	6.574	6.224	6.518	294	2

Bedragen in duizenden euro's. Negatieve getallen zijn voordelen (uitgaven lager dan begroot).

Toelichting:

1. De huisvestingskosten betreffen de kosten van de panden die gemeente gebruikt voor zijn eigen bedrijfsvoering: Raadhuis, Stadskantoor, kantoorvilla Oude Enghweg 21 en Gemeentewerf. De kosten bestaan voor ongeveer de helft uit kapitaallasten (afschrijving en rente). De andere helft bestaat uit de huur van het pand aan de Wilhelminastraat, onderhoudskosten, energiekosten, belastingen (OZB, rioolheffing e.d.) en verzekeringen. De afwijking van € 104.000 is het resultaat van een extra dotatie aan de onderhoudsvoorziening voor het Raadhuiseland.

2. De ICT-lasten bestaan uit materiële kosten, personeelskosten en kapitaallasten. De uitsplitsing vindt u hieronder. De materiële kosten bestaan uit de kosten van kantoorautomatisering (hardware) en licentie- en onderhoudskosten (software).

Het verschil van € 294.000 tussen begroot en werkelijk is geen echt nadeel. Het wordt veroorzaakt doordat we steeds beter inzicht krijgen in de aan ICT toe te rekenen lasten. In het realisatiecijfer rekenen we een aantal extra fte's toe aan de ICT-component, die daar bij de begroting nog niet toe gerekend werden. De verbetering van het inzicht is één van de gevolgen van het centraliseren van de ICT-budgetten.

categorie ICT-gerelateerde lasten	bedrag
materieel	1.934
personeel	4.201
afschrijving en rente	383
totaal	6.518

Bedragen in duizenden euro's.

3.5.12 Kosten raad en raadsondersteuning

kostencategorie	primaire begroting	definitieve gewijzigde begroting	werkelijke kosten	verschil begroot en werkelijk	ref.
vaste vergoedingen raadsleden en commissieleden	842	842	792	-50	1
fractievergoedingen	16	16	15	-1	
griffie	499	499	509	10	
Rekenkamer	146	146	127	-19	
accountantskosten	125	125	142	17	
overige kosten raad en raadsondersteuning	87	87	176	89	2
Totaal	1.715	1.715	1.761	46	

Bedragen in duizenden euro's. Negatieve getallen zijn voordelen (uitgaven lager dan begroot).

Toelichting

1. In de begroting is uitgegaan van 100% aanwezigheid van de commissieleden bij de commissievergaderingen. De werkelijke kosten zijn afhankelijk van de werkelijke aanwezigheid.
2. De hogere lasten worden met name veroorzaakt door onderzoeken en trainingen die bij de opstelling van de begroting niet bekend waren.

3.6 Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

De paragraaf verbonden partijen bevat de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen alsmede een lijst van de verbonden partijen. Deze lijst wordt als volgt onderverdeeld.

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Per verbonden partij wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

De prestaties van de verbonden partijen zijn *niet* in deze paragraaf beschreven, maar in de programma's. In de *programma's* is de informatie opgenomen over de doelstellingen, de beoogde maatschappelijke effecten, de wijze waarop gestreefd wordt deze effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van de verbonden partijen.

3.6.2 Visie op verbonden partijen

Het beleid van de gemeente Hilversum inzake verbonden partijen is vastgelegd in twee nota's: de *P&C-nota Verbonden partijen* (2008) en *Sturen op verbonden partijen* (2013).

De gemeente Hilversum kent geen beleid dat duidelijke voorwaarden stelt waaronder de gemeente samenwerkt met andere organisaties in het algemeen, onder welke voorwaarden een bepaalde vorm van samenwerking wordt gekozen, onder welke voorwaarden de gemeente deelneemt aan een verbonden partij, en onder welke omstandigheden aan een bepaald type verbonden partij, of een bepaalde inrichting van een verbonden partij, de voorkeur wordt gegeven. Of de gemeente samenwerkt, in welke vorm, en onder welke voorwaarden, wordt per situatie afzonderlijk beoordeeld. Dit gebeurt op basis van de merites van de zaak zelf.

Op welke aspecten we als gemeente moeten letten, is – althans als het om samenwerking in de vorm van een verbonden partij gaat – geregeld in de *P&C-nota Verbonden partijen* (2008). Deze nota stelt enkele vragen die de gemeente moet beantwoorden voordat ze het besluit neemt om aan een verbonden partij te gaan deelnemen:

1. Wordt door deelname een publiek belang gediend? Welk belang is dat?
2. Kan dit publieke belang ook zelfstandig door de gemeente worden verwezenlijkt? Zo ja, wat zijn de voordelen en nadelen van verwezenlijking via een verbonden partij?
3. Kan aangetoond worden dat de voordelen van deelname groter zijn dan het standaardbezwaar van verlies aan bestuurlijke grip?
4. Wat zijn de financiële risico's, en hoe wegen die op tegen de voordelen van deelname?
5. Is er keuze mogelijk met betrekking tot de rechtsvorm van de verbonden partij, en zo ja welke vorm verdient de voorkeur?

De nota spreekt een 'in principe voorkeur' uit voor de samenwerkingsvorm '*gemeenschappelijke regeling*', en stelt dat de vertegenwoordiging van de gemeente in verbonden partijen 'niet aan ambtenaren moet worden overgelaten.'

De samenvatting van de wettelijke regels en de voorschriften voor begroting en jaarstukken in deze nota zijn achterhaald door de BBV wijzigingen per 1 januari 2018.

De nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) heeft als doel 'de sturingsmogelijkheden van raad en college van B en W op de huidige verbonden partijen te verbeteren.' Hiervoor zijn tien verbeterpunten geformuleerd, waaronder:

- 'sturen en controleren op financiën én prestaties (is geleverd conform afgesproken prestaties?);
- 'waar dit nu nog onvoldoende inzichtelijk wordt gemaakt, in gesprek te gaan met de verbonden partij over de opname van duidelijk geformuleerde doelen, prestaties en prestatie-indicatoren in de begroting en de jaarrekening';
- 'tijdens de begrotingsbehandeling te bepalen op welke onderwerpen college van B&W en/of de raad de komende tijd wil (mee)praten'.

In de nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) is voorzien dat de effectiviteit van de in de nota aangegeven maatregelen na twee jaar wordt geëvalueerd.

3.6.3 Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Hiervoor hebben wij aangegeven dat in de nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) is voorzien dat de effectiviteit van de in de nota aangegeven maatregelen na twee jaar wordt geëvalueerd. Dit is nog niet gebeurd, onder meer omdat wij de resultaten en aanbevelingen vanuit het onderzoek van de Rekenkamer Hilversum naar de gemeentelijke samenwerking "Grip op samenwerking" én de behandeling ervan in de raad wilden betrekken bij de evaluatie en mogelijke aanpassing van de twee eerder genoemde nota's.

De Rekenkamer Hilversum heeft in 2017 het onderzoek naar samenwerkingsverbanden uitgevoerd. Het rapport "Grip op samenwerking" van de Rekenkamer geeft diverse aanbevelingen om de raad in staat te stellen de grip te verbeteren. De raad heeft op 26 september 2018 het rapport en de bestuurlijke reactie van het college behandeld. Naar aanleiding van die behandeling hebben de burgemeester en de griffier conform gemaakte afspraak een ronde langs fracties gemaakt. De resultaten daarvan zijn gedeeld met het presidium. In maart 2019 is er vanuit het presidium het initiatief genomen om te starten met de voorbereiding van een gesprek over de positionering van de raad ten opzichte van de verbonden partijen. Na het zomerreces 2019 zou dit een vervolg krijgen. Dit is in 2019 niet meer gebeurd. In het 1e kwartaal 2020 is een Beeld Vormende Sessie gepland over het proces om te komen tot een visie op samenwerking, de gewenste governance, én de meer instrumentele uitwerking ervan in de vorm van een afwegingskader. Eind 2020 zou de raad dan een visie op samenwerking inclusief een bijbehorend instrumentarium kunnen vaststellen.

De beleidsvoornemens van de gemeente Hilversum voor de individuele verbonden partijen zijn vervat in de doelen die hieronder en bij de programma's beschreven zijn. Daarnaast hebben wij, zowel voor onze eigen organisatie als de verbonden partijen, aandacht voor een doelmatige en doeltreffende besteding van financiële middelen. Praktisch vertaald moeten de begrotingsbudgetten goed zijn onderbouwd en moet die onderbouwing actueel zijn. Niet goed onderbouwde budgetten (zogenaamde beukennoten) moeten vrijvallen of beschikbaar komen voor andere ambities. Dit heeft onze continue aandacht in de contacten met diverse verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Regio Gooi en Vechtstreek

Bestuurlijke deelname van de gemeente	Op 21 maart 2018 is een nieuwe gemeenschappelijk regeling in werking getreden. Op basis van die regeling heeft ieder lid een gelijke stem. Dit betekent dat Hilversum dan 14% van de stemmen heeft. Een andere bepaling in de nieuwe gemeenschappelijke regeling is de positie van de voorzitter. Aan het algemeen bestuur wordt een onafhankelijk voorzitter toegevoegd: de burgemeester van de grootste gemeente. Dat betekent dat Pieter Broertjes voorzitter is. Als lid namens Hilversum zal een wethouder plaatsnemen in het algemeen bestuur. Wethouder Jaeger is benoemd door de gemeenteraad in deze functie. Wethouder Kastje is benoemd als plaatsvervanger. Verder wordt het algemeen bestuur uitgebreid met een lid namens de gemeente Eemnes wanneer het onderwerpen betreft die ook hen aangaan. Ook zij hebben een gelijke stem, wat het aandeel van Hilversum op 13% brengt.	
Partners	Gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Weesp, Wijdmeren en op specifieke taken ook gemeente Eemnes.	
Doel en openbaar belang	In de nieuwe gemeenschappelijke regeling is het doel als volgt ge(her)formuleert: Doel is de wenselijk geachte samenwerking tussen de gemeenten in Gooi en Vechtstreek en Eemnes zodanig vorm te geven dat de aan de Regio opgedragen taken doelmatig en doeltreffend worden uitgevoerd met behoud van de regie van de gemeenten onder waarborging van de betrokkenheid van gemeenteraden bij de regionale samenwerking.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 33,5 mln	€ 34,5 mln
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 2.861.000 voordeel	€ 1 mln nadeel vóór mutatie bestemmingsreserves
Toelichting	Cijfers 2018 komen uit de jaarstukken 2018 van de Regio Gooi en Vechtstreek. Cijfers 2019 komen uit de begroting 2019 van de Regio Gooi en Vechtstreek. Het resultaat 2018 (€ 2,8 mln winst) is voor € 1,5 mln bij de GAD gerealiseerd (waarvan € 1,1 mln kapitaallasten) en € 1,3 mln overige. Financieel resultaat 2019 o.g.v. oorspronkelijke begroting 2019. De bijdrage 2019 bestaat uit een bedrag van € 15,5 mln (2018: € mln) aan gemeentelijke bijdrage en het doorbetalen van € 19 mln (2018: € .. mln) aan middelen, die wij als centrumgemeente ontvangen. Van de € 15,5 mln gemeentelijke bijdrage is € 8,1 mln (2018: ruim € 7 mln) voor de GAD. De begroting van de regio GV bedraagt circa € 79,5 mln vóór begrotingswijzigingen (2018: € 82,5 mln).	

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 13,3 mln	€ 7,4 mln
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 35,2 mln	€ 41 mln
Toelichting	Cijfers 2018 komen uit de jaarstukken 2018 van de Regio Gooi en Vechtstreek. Cijfers 2019 komen uit de begroting 2020 van de Regio Gooi en Vechtstreek. Het EV 2019 bestaat uit: resultaat: n.n.b. (2018: € 2,8 mln), algemene reserve: € 1,4 mln (2018: € 1,4 mln), bestemmingsreserves: € 6 mln (2018: € 9,1 mln). Het VV 2019 bestaat uit: lang VV: € 18 mln (2018: € 12 mln), voorzieningen: € 1 mln (2018: € 1 mln), overlopende activa: € 14 mln (2018: € 14 mln), overig kort VV: € 8 mln (2018: € 8 mln)	
Ontwikkelingen	De gemeenschappelijke regeling heeft een openbaar lichaam ingesteld als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De opheffing van de regeling en de ontbinding van het openbaar lichaam is geregeld in artikel 41 van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Gooi en Vechtstreek. Hierin is bepaald dat bij opheffing een liquidatieplan vastgesteld wordt door het algemeen bestuur waarbij afspraken worden gemaakt over de vereffening van het vermogen. De verdeelsleutel van deze vereffening is gelijk aan de verdeelsleutel die is bepaald bij het aangaan van de diverse verplichtingen. In beginsel is dat op basis van het inwonersaantal. Deze zelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. Dat betekent dat in geval van schulden bij opheffing of tekorten bij de jaarrekening de gemeente Hilversum hiervoor voor ongeveer 35 % aansprakelijk is. De solvabiliteitsratio en het weerstandsvermogen van de Regio is echter nog voldoende, dus de kans hierop is klein.	
Risico's	De Regio Gooi en Vechtstreek geeft in de begroting 2020 de volgende risico's. Tegenover het risicoprofiel van € 1,6 mln staat een weerstandscapaciteit van € 1,5 mln. De daaruit voortvloeiende ratio bedraagt met 0,95 bijna 1 (1=voldoende). Als grootste risico's benoemt de Regio GV het uittreden van Weesp (€ 375.000), en diverse risico's bij de GAD € 645.000.	
Programma	4. Bestuur	
Website	http://www.regiogv.nl	

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Statutaire vestigingsplaats is Hilversum. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De burgemeester van Hilversum maakt deel uit van en is voorzitter van het dagelijks en het algemeen bestuur. Het bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Hilversum heeft 1 van de 7 stemmen in het algemeen bestuur.	
Partners	De gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren.	
Doel en openbaar belang	De taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio zijn vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's (Wvr). In hoofdlijnen is dat conform artikel 10 Wvr: a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid; d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en Bevolkingszorg; e. het instellen en in stand houden van een brandweer; f. het instellen en in stand houden van een Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR). De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen; g. het voorzien in de meldkamerfunctie; h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 7,8 mln	€ 7,8 mln
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 696.593 winst	€ 0

Toelichting	Het financieel belang in 2018 en 2019 is gebaseerd op de in de Hilversumse jaarstukken 2019 en 2018 verwerkte boekingen. Het totaal van de exploitatie 2019 bedraagt € 27.212.438 (2018: € 26.317.840). Van de totale gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio draagt gemeente Hilversum circa 39% van de kosten. Voor 2019 bestaat dit uit de volgende (begrote) bedragen: Algemene bijdrage voor de Veiligheidsregio € 7.414.580 (2018: € 7.241.036 + € 11.629 begrotingswijziging) Bijdrage Bevolkingszorg € 124.734 (2018: € 122.138) Bijdrage huisvesting € 388.344 (2018: € 394.729). Daarnaast zijn in het financieel belang 2019 verwerkt de teruggave van het resultaat 2018 (-/- € 185.422) en een betaling van het Pluspakket Wijkbeheer (+ € 9.600).	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.080.860	€ 1.758.263
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 16.109.091	€ 13.712.010
Toelichting	De cijfers per 31-12-2018 zijn gebaseerd op de Jaarrekening 2018 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek. De cijfers per 31-12-2019 zijn gebaseerd op de Programmabegroting 2020 van de Veiligheidsregio; overzicht eigen vermogen en vreemd vermogen 2019-2023.	
Ontwikkelingen	De Wet veiligheidsregio's verdeelt het Nederlandse grondgebied in regio's en verplicht elke regio een gemeenschappelijke regeling te treffen waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).	
Risico's	De verdeelsleutel van de gemeentelijke bijdragen is geregeld in artikel 32 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek 2016. Vervolgens bepaalt artikel 35 van deze regeling dat bij (gedeeltelijke) opheffing het algemeen bestuur een verdeling opstelt. Als verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen wordt dezelfde verhouding toegepast als bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de individuele gemeenten voor openbare orde en veiligheid voor brandweer en rampenbestrijding opgenomen bedragen. Dezelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. De deelnemende gemeenten dragen in een eventueel tekort bij op basis van het aantal inwoners. In geval van tekorten bij de jaarrekening is de gemeente Hilversum voor zo'n 39 % aansprakelijk. Opheffing van dit wettelijk verplichte openbaar lichaam kan alleen door de rijkswetgever geïnitieerd worden, maar de kans op een negatief rekeningresultaat is mogelijk.	
Programma	4. Bestuur	
Website	www.vrgooienvechtstreek.nl	

Omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De wethouder met vergunningverlening en handhaving in portefeuille, heeft zitting in het algemeen bestuur. De verdeling van de stemmen geschiedt naar rato van de omvang van de ingebrachte taken en derhalve naar rato van de financiële bijdrage. Door de volledige doorvoering van de kostprijsystematiek was onze inbreng in 2018 2,17 % van het totaal aantal stemmen. De asbesttaken telden in 2018 nog niet mee voor de stemverhouding.	
Partners	De provincies Flevoland en Noord-Holland, en de gemeenten Almere, Blaricum, Dronten, Gooise Meren, Huizen, Laren, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Weesp, Wijdemeren, Zeewolde.	
Doel en openbaar belang	De Omgevingsdienst (OFGV) verricht een aantal door het rijk verplichte activiteiten en niet verplichte activiteiten voor de gemeente, waaronder het verlenen van omgevingsvergunningen milieu, afhandelen van meldingen en klachten, het toezicht houden en het handhaven allemaal op het gebied van milieu. Verder kan de OFGV adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Tot slot verzorgt de OFGV de uitvoering van programma's en projecten voor de deelnemers, waaronder het leveren van milieutechnische kennis en het uitvoeren van onderzoek en metingen.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 432.288	€ 507.397
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 193.830	€ 0
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de jaarstukken 2018 van de OFGV. De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de 1e begrotingswijziging 2019 van de OFGV. Op basis van de kostprijsystematiek namen we in 2019 deel voor 4,29%. In het kader van de nieuwe GR is afgesproken dat de bijdrage als gevolg van meerwerkopdrachten na vaststelling van de GR meetelt in het stemrecht binnen de OFGV.	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.421.502	€ 919.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 4.434.824	€ 4.500.393
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de jaarstukken 2018 van de OFGV. De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de 1e begrotingswijziging 2019 van de OFGV.	

Ontwikkelingen	De OFGV moet voldoen aan de kwaliteitscriteria en dat ook verantwoorden. Deze criteria zijn vastgelegd door alle deelnemers in hun Verordening VTH van 2016 en bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH – taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. De kwaliteitscriteria hebben onder andere betrekking op de robuustheid van de organisatie, de professionaliteit van de medewerkers en de kwaliteit van de uit te voeren taken. Uitvoering hiervan blijft onder de aandacht van Hilversum en de andere deelnemers. De OFGV heeft een instrument ontwikkeld om dit te monitoren.
Risico's	In de begroting 2020 noemt de OFGV o.a. de volgende risico's: werkelijke kostenontwikkeling kan hoger zijn dan de geraamde ontwikkeling, de kosten van verschuivingen in takenpakket kunnen niet geheel ten laste van veroorzakende deelnemer gebracht worden, efficiency-doelstellingen kunnen mogelijk niet gehaald worden doordat deelnemers zich niet aan de afspraken houden, het risico of de in de begroting 2020 opgenomen taakstelling a.g.v. het terugtrekken van taken door Lelystad gerealiseerd wordt, hogere kosten inhuur a.g.v. hoger werkelijk ziekteverzuim dan het geraamde ziekteverzuim.
Programma	1. Wonen en leven
Website	www.ofgv.nl

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Namens Hilversum zit portefeuillehouder Jaeger in het Algemeen Bestuur (AB). Op grond van de eind 2017 vastgestelde Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep 2017 is zowel de stemverhouding in het AB van de Tomingroep ('het Schap') als de financiële verhouding bepaald op basis van het aantal SW'ers per gemeente over de afgelopen 10 jaar. Het gaat hierbij om het aandeel in het eigen vermogen, de verdeling van dividend en een eventueel aanvullende verliescompensatie. Voor Hilversum is het voor 5 jaar vastgestelde aandeel 31,3%.	
Partners	De gemeenten Almere, Blaricum, Gooise Meren, Eemnes, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren.	
Doel en openbaar belang	Het Werkvoorzieningsschap voert namens de deelnemende gemeenten taken uit in het kader van de 'oude' Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) die gericht zijn op het aanbieden van aangepast werk aan mensen met een arbeidsbeperking.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 6,9 mln	€ 6,9 mln
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0,3 mln verlies	€ 0,8 mln verlies
Toelichting	De jaarlijkse bijdrage is de rijksbijdrage WSW die Hilversum via de algemene uitkering ontvangt en doorsluis naar het werkvoorzieningsschap. Het Schap heeft een 100% deelneming in Tomingroep BV. Het Schap en de BV hebben een meerjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst garandeert de BV aan het Schap een nulresultaat, en verklaart het Schap dat de SW-medewerkers bij de BV worden gedetacheerd. Het nulresultaat houdt in dat een negatief resultaat bij het Schap wordt gecompenseerd door een garantietoekenning door de BV. Het uiteindelijke resultaat van het Schap is daarmee in elk rekeningjaar minimaal € 0. In 2019: negatief resultaat Schap € 0,8 mln, garantietoekenning BV € 0,8 mln In 2018: negatief resultaat Schap € 0,3 mln, garantietoekenning BV € 0,3 mln Het financieel belang in 2018 en 2019 is gebaseerd op de in de Hilversumse jaarstukken 2019 en 2018 verwerkte boekingen. Het resultaat van de verbonden partij is gebaseerd op de jaarstukken 2018 en 2019 van Tomin. Dividend over 2018 ontvangen in 2019 € 0. Dividend over 2019 te ontvangen in 2020 bedraagt waarschijnlijk € 0.	

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1,9 mln	€ 1,9 mln
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 10,6 mln	€ 13 mln
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de concept-jaarstukken 2018 Tomin Schap.	
Ontwikkelingen	De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de begroting 2020 Tomin Schap. In 2017 heeft het Algemeen Bestuur het besluit genomen om Tomin als inclusieve werkgever in deze regio de ruimte te geven om groei te realiseren in de BV zodat het subsidietekort in het Schap gecompenseerd kan blijven voor de toekomst, maar vooral ook om meer werkgelegenheid te kunnen realiseren voor mensen uit de hele doelgroep Participatiewet. Dit scenario is verwerkt in de begroting 2019 die daardoor een positief beeld laat zien, ook voor de langere termijn. De raad van Hilversum heeft hier 6-6-2018 een positieve zienswijze op geformuleerd. Wel geeft de raad duidelijk mee aan het AB dat men betrokken wil zijn bij besluitvorming vanaf het beeldvormend stadium en dat men behoefte heeft aan regie en sturing op dat proces. Dat betekent onder andere inzicht in de financiële structuur en in de aard van het eigen vermogen. Het eigen vermogen van Tomin BV bedraagt meer dan € 20 mln. In juni 2019 heeft het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningschap besloten om het van de BV ontvangen dividend in beginsel niet meer uit te keren aan de gemeenten, maar in het Schap te houden en te bestemmen voor nieuwe plannen of projecten (bijv. ten behoeve van het realiseren van meer werkgelegenheid of opleiding). De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (lees: het Werkvoorzieningsschap) is volgens de statuten bevoegd tot het bestemmen van de winst en het vaststellen van uitkeringen. Voor de gemeenten betekent dit dat er in principe geen dividend meer wordt uitgekeerd, tenzij er in enig jaar naar het oordeel van het Algemeen Bestuur geen goed voorstel ligt voor de besteding van het dividend. Over boekjaar 2018 zou het in 2019 aan Hilversum uit te keren dividend afgerond € 76.000 hebben bedragen. In de loop van de zomer van 2019 werd duidelijk dat Tomingroep voor het eerst in ten minste 25 jaar het jaar zou gaan afsluiten met een tekort van rond de € 2,3 mln. De oorzaak lag in een combinatie van incidentele en meer structurele zaken zoals vervanging van langdurig zieken, tegenvallers in de omzet en veel extra inhuur van uitzendkrachten.	

Risico's	De gemeenten sluiten de in de Algemene Uitkering ontvangen WSW-bijdrage door naar het Schap. Omdat het ontvangen bedrag per WSW-er daalt en de te betalen salarissen stijgen, staat de exploitatie van het Schap onder druk. De exploitatie van de BV staat ook onder druk, bijvoorbeeld vanwege het toegenomen risico dat in verband met gewijzigde aanbestedingsregels overheidsopdrachten in afnemende mate rechtstreeks mogen worden gegund aan de BV. De strategienota gaat uit van groei van de onderneming en met het oog daarop was er extra werk aangenomen waarvoor op dat moment nog onvoldoende medewerkers beschikbaar waren. Daarnaast werd ook duidelijk dat het werken met mensen uit de Participatiewet meer kosten met zich meebrengt dan het werken met SW-medewerkers. Dat heeft te maken met het feit dat er voor de inzet van SW-medewerkers aanzienlijk meer subsidie beschikbaar is dan voor het werken met mensen uit de P-wet. Er is echter een belangrijke buffer in de vorm van het eigen vermogen van de BV: circa € 20 mln. Op grond van de samenwerkingsovereenkomst tussen Schap en BV worden tekorten in het Schap aangevuld vanuit de BV. Daarom wordt binnen de regio samengewerkt om te komen tot een beeld van de toekomst van Tomin in de inclusieve arbeidsmarkt. De gemeente is 100% risicodragers voor haar aandeel (= het aantal werkdagen van de in de gemeente Hilversum wonende werknemers). Sinds 1 januari 2015 kunnen er geen mensen meer instromen in de WSW: het aantal WSW-ers vermindert door natuurlijk verloop. Het ministerie bouwt de bijdrage WSW (in participatiebudget) versneld af, waardoor er een steeds groter verschil ontstaat tussen de rijkssubsidie per medewerker en de werkelijke kosten per medewerker.
Programma	3. Werken
Website	www.tomingroep.nl

Vennootschap of Coöperatie

Vitens N.V.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De gemeente Hilversum heeft 89.569 van de 5.777.247 aandelen en daarmee 1,55 % van het stemrecht in de AVA.	
Partners	De aandelen van de N.V. zijn in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.	
Doel en openbaar belang	Het statutaire doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder de winning, de productie, het transport, de verkoop en de distributie van water (statuten art 3 lid 1). Het doel van de deelname van Hilversum is het beïnvloeden van het beleid van Vitens, teneinde de prijs van water voor de Hilversumse burgers en bedrijven zo laag mogelijk te houden.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 80.612	n.n.b.
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 13 mln	n.n.b.
Toelichting	Hilversum bezit 89.569 aandelen Vitens, op de balans gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van € 89.569 (€ 1,- per aandeel). Het dividend uit jaar T wordt in jaar T+1 begroot en verwerkt. Het in 2019 uitgekeerde dividend bedraagt € 86.012 (€ 0,90 per aandeel) (raming € 90.000) en betreft de dividenduitkering van Vitens over 2018. Voor 2020 is een te ontvangen dividend over 2019 van € 78.000 begroot. (€ 0,87 per aandeel) Het resultaat over 2019 bedraagt € nnb mln (2018: 13 mln). Het te verwachten dividend over 2019 (uit te betalen in 2020) bedraagt € 0,87 per aandeel. Het dividend over 2018 (uitbetaald in 2019) bedraagt € 0,90 per aandeel.	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 533 mln	n.n.b.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 1.233 mln	n.n.b.
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op het jaarverslag 2018. De cijfers 2019 zijn nog niet bekend.	
Ontwikkelingen	Door de toenemende vraag naar drinkwater staat Vitens voor een 'enorme investeringsopgave'. Vitens zal daarom de komende jaren geen dividend uit aan aandeelhouders.	
Risico's	Geringe risico's. Het betreft een bedrijf met een monopolie op het gebied van drinkwater.	
Programma	5. Financiën en grondexploitaties	
Website	www.vitens.nl	

GEM Crailo BV		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordering (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Partners	Gemeenten Gooise Meren en Laren	
Doel en openbaar belang	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Op 23 januari 2019 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarplan 2019 van GEM Crailo BV vastgesteld. De omvang van de Intergemeentelijke grondexploitatie bedraagt circa € 75 mln waarbij de geprognoseerde winst van de grondexploitatie op eindwaarde per 31 december 2029 € 1,85 mln bedraagt (contante waarde per 1 januari 2019: € 1,49 mln). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks geactualiseerd zal worden.	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Het volgestorte aandeelekapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000. Het aandeel van Hilversum daarin is 45% (€ 450). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 mln, waarvan de maximale opnamelimiet tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 mln. De gemeente Hilversum staat voor 45% borg (gemeente Gooise Meren voor 45% en gemeente Laren voor 10%).	

Ontwikkelingen	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. In 2019 bevindt GEM Crailo BV zich in de fase van planvorming met als doel een vastgesteld bestemmingsplan eind 2020. Op 4 maart 2020 zullen de uitgangspunten voor het Stedenbouwkundig- en landschapsplan door de verschillende raden worden vastgesteld.
Risico's	In de vergadering van 18 december 2017 is de raad geïnformeerd over de risico's. Op 23 januari 2019 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarplan 2019 van GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is dit uitvoerig beschreven. Momenteel wordt gewerkt aan de herziening en actualisatie van de grondexploitatie Crailo 2020. Deze geactualiseerde grondexploitatie 2020 zal worden aangeboden aan de Algemene Vergadering van GEM Crailo BV van 25 maart 2020.
Programma	5. Financiën en grondexploitaties
Website	

BNG Bank N.V.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente Hilversum heeft 120.939 van de 55.690.720 aandelen en daarmee 0,2% van het stemrecht op de AVA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders). De gemeente wordt op de AVA vertegenwoordigd door de wethouder Financiën.	
Partners	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
Doel en openbaar belang	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger en is het voor de gemeente mogelijk om op eenvoudige wijze toegang te krijgen tot de geldmarkt. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkteerrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 344.676	€ 153.593
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 337 mln winst	€ 163 mln winst
Toelichting	Hilversum bezit 120.939 aandelen, op de balans gewaardeerd tegen € 274.000. Het dividend uit jaar T wordt in jaar T+1 begroot en verwerkt. Het in 2019 uitgekeerde dividend bedraagt € 344.676 (raming € 170.000) en betreft de dividenduitkering van de BNG over 2018. In 2020 zal een bedrag van € 153.593 aan dividend over 2019 worden ontvangen (€ 300.000 begroot). Daarnaast emitteert de BNG Bank leningen die beursgenoteerd zijn. Om die reden is de BNG Bank gehouden aan regels die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. De BNG Bank gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen (RvC).	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 4,991 mld	€ 4,887 mld

Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 132,518 mld	€ 144,802 mld
Toelichting	Deze gegevens zijn afkomstig uit de jaarrekening 2019 van de BNG Bank.	
Ontwikkelingen	Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020. De lage langlopende rente zal een drukkend effect hebben op de ontwikkeling van het renteresultaat.	
Risico's	Gering. De ratings van de BNG zijn respectievelijk Aaa bij Moody's, AAA bij Fitch en AA+ bij Standards & Poor's en zijn daarmee gelijk aan de ratings van de Nederlandse Staat.	
Programma	5. Financiën en grondexploitatie	
Website	www.bngbank.nl	

Coöperatie Parkeerservice U.A.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Hilversum is 1 van de 17 leden in de Algemene Leden Vergadering (ALV) en heeft daar 1 stem. Portefeuillehouder Bereikbaarheid en Parkeren neemt deel aan de ALV.	
Partners	Gemeenten Alkmaar, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Barneveld, Deventer, Gorinchem, Gouda, Hoogeveen, IJsselstein, Lelystad, Nieuwegein, Nijkerk, Woerden, Zandvoort en Zeist en Parkeren Amersfoort B.V.	
Doel en openbaar belang	1. De Coöperatie heeft ten doel het bewerkstelligen van samenwerking tussen de Coöperatie en haar Leden op het werkgebied van de Coöperatie en het voorzien in de stoffelijke behoeften van de Leden van de Coöperatie door het sluiten van overeenkomsten van opdracht met de Leden ter zake van het bedrijf dat door de Coöperatie wordt uitgeoefend ten behoeve van de Leden op het gebied van het adviseren en leveren van diensten ter zake van garagebeheer, straatparkeerbeheer en straatparkeerhandhaving in het geografisch werkgebied van de Leden. 2. Als nevendoeel kan de Coöperatie andere belangen op het gebied van parkeren van haar Leden behartigen.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 528.00 verlies	€ 150.000 verlies
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 1,1 mln jaarbijdrage	€ 1.123.792 (opdracht 2019)
Toelichting	Het resultaat van 2018 was € 528.000 verlies en is het gevolg van twee vertrekkende leden. Het verlies uit 2018 is gedekt uit de algemene reserves. Voor 2019 was een verlies begroot van € 322.000. De prognose voor 2019 is nu op € 150.000 verlies. Het verlies is teruggelopen door de afname van extra diensten door de gemeente Gouda. Daarnaast is de gemeente Deventer niet per 1 januari 2019 uitgetreden maar per 1 juli 2019. Door het positievere resultaat kan mogelijk een lager bedrag uit de algemene reserves worden onttrokken.	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2,6 mln	n.n.b.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 2,2 mln	n.n.b.
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de jaarrekening 2018. De cijfers 2019 zijn gebaseerd op prognose 2019 t.o.v. begroting 2019.	
Ontwikkelingen	Vanaf 2021 wordt een sluitende exploitatie verwacht door de toetreding van nieuwe leden (gesprekken met potentiële leden zijn gaande) en door een grotere afname door bestaande leden.	

Risico's	Door de gekozen rechtsvorm van Coöperatie met Uitgesloten Aansprakelijkheid is er geen verhaalsrecht op de leden voor de schulden en tekorten van de coöperatie. Hilversum betaalt de jaarlijkse bijdrage in 4 termijnen, dus bij een eventueel faillissement is Hilversum maximaal een kwart van de jaarlijkse bijdrage kwijt. De Coöperatie werkt aan de financiële continuïteit. Mede door de in 2018 ingezette transitie zijn risico's beter afgedekt en worden kosten beter doorbelast aan de leden. Het financiële risico is daardoor beperkt.
Programma	3. Werken
Website	www.parkeerservice.nl

Coöperatie Productief Leren		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente Hilversum is mede- oprichter en lid van de coöperatieve vereniging Productief Leren. Statutair zijn er altijd twee wethouders lid van het bestuur, die samen 25% van de stemmen hebben. De wethouder onderwijs van Hilversum is voorzitter van het bestuur. De regiowethouder onderwijs vertegenwoordigt de gemeenten in regio Gooi en Vechtstreek.	
Partners	ROC van Amsterdam (MBO college Hilversum) 50% , Qinas (namens Voortgezet Onderwijs) 25%, en gemeenten in de Regio Gooi- en Vechtstreek 25%.	
Doel en openbaar belang	De coöperatie heeft tot doel het bieden van een geïntegreerde onderwijsvoorziening aan leerlingen die hun school vroegtijdig verlaten of dreigen te verlaten, door het in stand houden en verder ontwikkelen van het project "Productief Leren" in de regio Gooi- en Vechtstreek. De activiteiten zijn gericht op het voeren van de regie over onderwijs en zorg waardoor met de leerling wordt gewerkt naar een startkwalificatie en/of toegang tot de arbeidsmarkt. De coöperatie heeft verder tot doel de stad tot school te maken door ondernemers in de regio te betrekken opdat praktijkstages een prominente plaats hebben in het onderwijsprogramma. De coöperatie kan ook de maatschappelijke belangen van haar leden behartigen, zowel maatschappelijke, immateriële als ideële belangen.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	€ 120.000	€ 110.000
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 82.470	€ 25.681 verlies
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op jaarrekening 2018 De cijfers 2019 zijn gebaseerd op begroting 2019 De totale begroting 2019 van Productief Leren bedraagt circa € 0,8 mln (2018: 0,8 mln. De Regio Gooi en Vechtstreek draagt circa € 110.000 per jaar bij vanuit de centrummiddelen VSV (Voortijdig School Verlaten) die de gemeente Hilversum jaarlijks overdraagt aan de Regio Gooi en Vechtstreek. Daarnaast betalen de gemeenten (leerling volgend; een bedrag per leerling) een bedrag: totaal bijna € 44.000 (Hilversum betaalt € 25.000,-).	
	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 83.180	onbekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 211.683	onbekend

Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de jaarrekening 2018 van de coöperatie. Het vreemd vermogen betreft alleen kortlopende schulden. De coöperatie kent geen langlopende leningen. De cijfers 2019 zijn nog niet bekend.
Ontwikkelingen	Sinds 17 mei 2017 is Productief Leren een coöperatie waardoor voor deze Plusvoorziening het eigenaarschap is belegd bij de gemeentes in Gooi en Vechtstreek, het ROCvA en Qinas. De situatie verandert als de coöperatie zelf contracten gaat sluiten en verplichtingen aangaat. Dat is op dit moment nog niet het geval. Productief Leren geldt op grond van de Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2017 als een zogeheten "verplichte Plusvoorziening". Als Productief Leren om welke reden dan ook niet blijft bestaan zullen we deze voorziening anders moeten vormgeven. Vanaf het jaar 2018 zullen ook de resultaten structureel per schooljaar in kaart worden gebracht. De algemene benchmark is dat de kosten per leerling steeds beduidend lager liggen dan de kosten van een vergelijkbare leerling. Daarnaast stromen sommige leerlingen ook nog met een diploma uit, wat de voorziening uniek maakt en het rendement ook in die zin kan worden vastgesteld. In 2019 staat het verbeteren van de doorstroom van niveau 1 naar 2 centraal. Door het aanbieden van een breder niveau 1 met meerdere uitstroomrichtingen (nu alleen Handel) wil PL de doorstroom naar niveau 2 versoepelen. Dit betekent dat PL bezig is met het ontwikkelen van een nieuw leerconcept voor niveau 1. Dit concept gaat uit van verschillende studentprofielen waarop het onderwijs en begeleiding zo goed mogelijk aansluiten.
Risico's	De coöperatie is een platform om gezamenlijk de aanpak van (dreigende) schooluitval vanuit een voorziening aan te pakken, waarbij de leerling in staat wordt gesteld een startkwalificatie te behalen. Het financieel risico is beperkt. De coöperatie is in principe een "lege" coöperatie. Alle lange termijn verplichtingen (>1 jaar), liggen bij het MBO College en het VO. Dit betreft verplichtingen met betrekking tot personeel, activa en huur. Personeel is niet in dienst bij de coöperatie, maar wordt door het VO en MBO gedetacheerd of ingehuurd. Ook gaat de coöperatie geen huurcontracten aan voor de benodigde ruimte. De ruimte wordt door het MBO gehuurd. De activa zijn eigendom van het MBO College en worden tegen afschrijvingslasten beschikbaar gesteld.
Programma	2. Zorg
Website	www.productiefleren.nl

Stichtingen of verenigingen

Stichting Gooisch Natuurreservaat

Bestuurlijke deelname van de gemeente Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van de participanten van het GNR plus een onafhankelijk voorzitter en twee onafhankelijke deskundigen. Samen hebben zij 20 stemmen te verdelen, waarvan Hilversum er 4 heeft. Hilversum wordt vertegenwoordigd door de wethouder Natuur & Groen.

Partners De participanten van het GNR zijn de gemeenten Amsterdam, Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren en Naarden en de provincie Noord-Holland.

Doel en openbaar belang

1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en
2. aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

	2018	2019
--	------	------

Financiële belang van de gemeente	€ 730.944	€ 782.507
--	-----------	-----------

Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 267.018 winst	€ 23.700 vóór mutaties reserves
---	-----------------	---------------------------------

Toelichting

De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de concept-jaarstukken 2018
De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de begroting 2019.

De netto bijdrage (gedefinieerd al bruto bijdrage +/- BTW teruggave o.b.v. de transparantieregeling) bedraagt in 2019 € 782.507 (2018: € 730.944). De bruto bijdrage van Hilversum bedraagt in 2019: € 850.970 (2018: € 853.751). Deze bruto bijdrage is opgebouwd uit een bedrag van € 822.380 (2018: € 736.230) rijwielpaden € 28.590 (2018: € 28.000), en in 2018 € 89.521 voor de extra € 1 per inwoner per jaar in de periode 2016-2018. Het GNR betaalt jaarlijks op basis van de transparantieregeling BTW terug aan de deelnemers. Hilversum ontvangt over 2019 € 68.463 (2018: € 96.443) uit exploitatie en projecten (en in 2018 € 26.364 op basis van het transitieproces). Het jaar 2018 was het laatste jaar waarin de extra € 1 / per inwoner is betaald door de Gooise gemeenten voor de transitie GNR die inmiddels is afgerond.

De rechtspositie van het personeel is gebaseerd op de rechtspositie van de provincie.

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
--	----------------------	----------------------

Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.837.957	€ 1.148.100
---	-------------	-------------

Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 931.988	€ 731.400
--	-----------	-----------

Toelichting

De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de concept-jaarstukken 2018.
De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de begroting 2020.

Ontwikkelingen	Een relevante ontwikkeling is de lopende verkenning door de participanten van de mogelijkheden om hun Samenwerkingsovereenkomst GNR te wijzigen. Deze verkenning gebeurt naar aanleiding van de wens van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland om uit het GNR te treden. De overeenkomst gaat onder meer over wie de participanten zijn en hoe zij hun (financiële) bijdrage aan het GNR onderling verdelen.
Risico's	In de begroting 2020 noemt de Stichting GNR de volgende risico's: Personeel De stichting is qua rechtsvorm een particuliere stichting. De rechtspositie van het personeel is gebaseerd op de rechtspositie van de provincie. Dit houdt in dat de stichting in het kader van de sociale zekerheid aangemerkt wordt als een zogenaamde 'eigenrisicodragers' en dat het personeel voor de pensioenvoorziening is ondergebracht bij de APG groep (voorheen ABP). Dit betekent risico's op WW-uitkeringslasten en (langdurig) ziekteverzuim. Ter afdekking van WW-uitkeringslasten is in 2016 hiervoor een voorziening ingesteld, ultimo 2018 is een bedrag van ruim € 74.220 beschikbaar. Voor vervanging wegens (langdurige) ziekte is binnen de exploitatie geen bedrag opgenomen en verzekering bleek niet rendabel. Gelet op de grootte van de organisatie kan dit vooral gevolgen hebben voor de dagelijkse bedrijfsvoering. Bij een aantal (langdurige) ziektegevallen tegelijk bestaat het risico dat werkzaamheden niet meer uitgevoerd worden en toezicht en handhaving in de terreinen noodgedwongen zullen moeten worden verminderd, dan wel moeten worden uitbesteed. Vanwege het grotere aantal oudere werknemers is er een verhoogde kans op ziekteverzuim. Projecten De projectuitvoering kent een aantal risico's, te weten: 1. De eigen bijdrage voor de uitvoering van de projecten verkrijgt de stichting onder meer via de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. Deze stichting krijgt haar inkomsten uit begunstigersbijdragen, nalatenschappen en een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Vooral de laatste bijdrage is een substantieel bedrag en wordt door de NPL, mits de opbrengsten dit toelaten weliswaar jaarlijks, maar telkens voor een periode van vijf jaar toegekend. Wanneer de het Goois Natuurreservaat niet meer als beneficiant van de NPL wordt aangemerkt en de participanten geen vervangende financiële middelen beschikbaar stellen, zullen de ambities voor het realiseren van projecten in overeenstemming met de dan beschikbare middelen moeten worden bijgesteld. 2. Veel van deze projecten kennen behalve de eigen bijdrage ook subsidies en bijdragen van derden. De subsidies en bijdragen van derden zijn gebaseerd op vooraf ingediende kostenramingen. Eventuele overschrijdingen bij de uitvoering zijn veelal niet verrekenbaar en komen voor risico en rekening van de stichting. Voor de afdekking van dit risico wordt een bestemmingsreserve bijzondere projecten aangehouden (stand per ultimo 2018 is € 80.459).

Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer

Vanaf 2017 ontvangt de stichting in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap voor een periode van zes jaar, jaarlijks een bedrag van circa € 485.000. Tijdens de subsidieperiode 2017-2022 zal de stichting verantwoording moeten afleggen over de wijze waarop ze in deze periode het beheer wordt uitgevoerd en hoe dat in relatie staat tot de in de beschikking opgenomen prestatieverplichtingen. Wanneer hieraan onvoldoende voldaan wordt, kan de subsidieverstrekker een deel van de subsidie terugvorderen.

BTW Compensatiefonds

De stichting is door de Belastingdienst (BD) aangemerkt als samenwerkingsverband dat met betrekking tot de omzetbelasting de transparantieregeling mag toepassen. Dit houdt in dat de door de Stichting Gooisch Natuurreservaat betaalde omzetbelasting momenteel verrekend wordt door de participanten van het Goois Natuurreservaat. De stichting of de participanten kunnen aan de beschikking van de Inspecteur BD echter geen rechten ontlenen ten aanzien van het duurzaam voortbestaan van deze aanmerking. Hoewel deze onzekerheid niet direct een risico voor de stichting inhoudt, betreft dit wel een mogelijk risico voor de participanten en daarmee toch een indirect risico voor de stichting

Programma

1. Wonen en leven

Website

www.gnr.nl

Uitvaartstichting Hilversum		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De verantwoordelijke portefeuillehouder (beheer, vastgoed, grondexploitaties) is voorzitter van de Raad van Toezicht. Dit lid heeft een vetorecht ten aanzien van alle besluiten die in de Raad van Toezicht worden genomen. Verder bestaat de Raad van Toezicht uit een lid met bedrijfsvoeringskennis en een lid met funeraire kennis. Het bestuur van de stichting legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht van de stichting. Daarmee wil de gemeente de kwaliteit van dienstverlening in het crematorium en op de begraafplaatsen aan haar burgers waarborgen en toezicht houden op de bedrijfsvoering van de stichting. De Raad van Toezicht geeft bovendien gevraagd en ongevraagd advies over de ontwikkeling van het crematorium en de begraafplaatsen in Hilversum. De stichting laat jaarlijks haar begroting en jaarrekening goedkeuren door het college.	
Partners	Niet van toepassing	
Doel en openbaar belang	De gemeente heeft op grond van de Wet op de Lijkbezorging de plicht een gemeentelijke begraafplaats te hebben. De stichting heeft tot doel om de begraafplaatsen én het crematorium van de gemeente Hilversum op een professionele, efficiënte en effectieve wijze te exploiteren. De stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden en de volledige bedrijfsvoering en financiën waarbij het voorzien in de behoefte aan begraven op minimaal gelijk kwaliteitsniveau tegen betaalbare tarieven als primaire doelstelling geldt.	
	2018	2019
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 34.896 winst	€ 284.159 verlies
Toelichting	De cijfers 2018 zijn gebaseerd op de door het College op 23 april 2019 goedgekeurde jaarrekening 2018. De cijfers 2019 zijn gebaseerd op de door het College op 28 april 2020 goedgekeurde jaarrekening 2019. Er bestaan enkele privaatrechtelijke afspraken tussen gemeente en USH, vastgelegd in overeenkomsten die betrekking hebben op het onderhoud aan en vervanging van gemeentelijke eigendommen. De USH benut deze eigendommen om invulling te geven aan de wettelijke taken die de gemeente op gebied van begraven en cremëren heeft. In 2016 heeft de financiële overdracht door de gemeente aan de Stichting plaatsgevonden. De stichting is daarna volledig verantwoordelijk voor de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium en voert dit uit voor eigen rekening en risico.	

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2019
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 226.506 negatief	€ 510.665 negatief
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 2.321.262	€ 2.099.533
Toelichting	In het vreemd vermogen per 31-12-2019 zijn de onderhoudsvoorziening (van ruim € 1,8 mln) en kortlopende schulden (van € 0,3 mln) opgenomen. Er zijn geen langlopende schulden.	
Ontwikkelingen	Op de Noorderbegraafplaats en de Bosdrift is asbest geconstateerd (niet aangemerkt als schadelijk voor de volksgezondheid op dit moment). In april 2019 heeft de raad een krediet verleend voor het saneren van asbest op het maaiveld van de Noorderbegraafplaats en de Bosdrift en het verrichten van een bodemonderzoek op de Noorderbegraafplaats (totaal € 95.000). Op Zuiderhof is geen asbest geconstateerd. Beoogd resultaat van beide acties zijn (1) asbestvrije begraafplaatsen aan het maaiveld en (2) een door het bevoegd gezag goedgekeurd beheerplan voor de verontreinigde bodem op de begraafplaatsen. Gezien de gefaseerde aanpak lopen deze acties ook door in 2020. De komst van een nieuw crematorium in Laren heeft invloed gehad op het resultaat van de USH in 2019. De in Q3 nieuw aangestelde directeur zet sterk in op de eigen unieke propositie (kleinschaligheid en hoge kwaliteit). De USH heeft in het laatste kwartaal van 2019 al een positieve kentering in de cijfers zien ontstaan. De USH heeft een huisvestingsprobleem. In 2019 is door de USH een businesscase opgesteld voor het in gebruik nemen van het gebouw aan de Bosdrift begraafplaats. Dit heeft geleid tot een voorstel aan de raad om een budgettair neutraal investeringskrediet ter beschikking te stellen waarbij de kosten worden opgenomen in een geactualiseerde gebruikersvergoeding. In de raad van 3 maart 2020 is unaniem besloten tot het ter beschikking stellen van een investeringskrediet voor verbouwing van de Bosdrift. De verwachte oplevering is in Q1 van 2021.	
Risico's	Ondanks de positieve meerjarencijfers bij de stichting kunnen onvoorziene tegenvallende exploitatieresultaten van de Stichting een risico vormen voor de gemeente. Het risico voor de gemeente bestaat er uit dat gemeente het eigen vermogen en of de liquiditeitspositie van de beheersstichting moet versterken.	
Programma	1. Wonen en leven	
Website	www.uitvaartstichtinghilversum.nl	

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening en begroting is in samenhang met de nota Grondbeleid, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van het grondbeleid. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de verplichte paragraaf grondbeleid ten minste dient te bestaan. Kort gezegd geeft de gemeenteraad in de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting aan, wat het te voeren grondbeleid het komende jaar is om de ruimtelijke doelstellingen/opgaven van de gemeente Hilversum te realiseren. In de paragraaf grondbeleid van de eerstvolgende jaarrekening wordt vervolgens gerapporteerd wat er is gerealiseerd en hoe dit zich verhoudt tot de aanvankelijke voornemens uit de begroting.

3.7.2 Grondbeleid in Hilversum

De raad heeft op 12 december 2019 de nota Grond- en Vastgoedbeleid vastgesteld. Vastgoed- en grondtransacties zijn belangrijke instrumenten om de gemeentelijke doelstellingen te helpen realiseren. Gekozen is voor situationeel grond- en vastgoedbeleid: per situatie wordt voor de best passende strategie gekozen. Daarbij kan de rol van de gemeente variëren in een actieve, een regisserende of een faciliterende rol. De verbeteringen in de stad en voor de bewoners vormen het maatschappelijke rendement dat we nastreven. Op basis van dat uitgangspunt worden zorgvuldige afwegingen gemaakt voor financieel rendement en risicobeheersing.

Via deze nota maakt de gemeente Hilversum transparant op welke manier zij gebruikmaakt van het grondbeleid en de bijbehorende instrumenten.

In de nota is aangegeven welke afwegingen de gemeente maakt bij haar rol in gebiedsontwikkeling. Er is een beslisboom opgenomen aan de hand waarvan de gemeente besluit om vastgoed te behouden, af te stoten of te verwerven.

Vastgoed

De gemeente Hilversum wil tot een vastgoedportefeuille komen die weliswaar kleiner van omvang zal zijn, maar maatschappelijk van grote betekenis kan zijn omdat bewust is gekozen voor het behouden of verwerven van objecten.

Op basis van onderstaande stellingen wordt bepaald welke objecten behoren tot de voorraad kernvastgoed en ondersteunend vastgoed:

- Panden en grond die niet bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen worden afgestoten.
- Panden en grond met maatschappelijk nut worden behouden en daarbij wordt gekozen voor een actieve aanpak.

Panden en grond die een strategische positie innemen voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen worden verworven (koop of huur).

3.7.3 Uitvoering grondbeleid

Rapportages

De gemeente Hilversum actualiseert jaarlijks de grondprijzen in overeenstemming met het geldende grondbeleid. De memo grondprijzen 2019 is op 30 januari 2019 vast gesteld.

Grondexploitaties

Per 1 januari 2019 zijn er twee lopende grondexploitaties, Anna's Hoeve Bouwplan en Egelshoek.

Per 1 januari 2019 bedraagt de voorziening planexploitaties € 2.905.207. Op basis van de actualisatie grondexploitaties 2020 is, naast de toegerekende rente ad € 58.104, extra € 105.503 aan de voorziening gedoteerd. Het totaal bedrag per 31 december 2019 is nu gelijk aan de contante waarde van de verlieslatende grondexploitatie Egelshoek en bedraagt € 3.068.814.

De gemeente Hilversum verwacht dat de andere nog lopende grondexploitatie, Anna's Hoeve, in 2022 met een positief resultaat van € 4.719.004 wordt afgesloten.

In 2019 is een negatief fiscaal resultaat behaald voor de berekening van de vennootschapsbelasting van € 633.937. Voor het jaar 2019 hoeft dan ook geen rekening te worden gehouden met een materiële belastinglast. Wel heeft de gemeente een aanspraak op carryback van dit verlies met het positieve resultaat over 2018 waardoor de schuldpositie met de belastingdienst met € 146.484 afneemt.

Conform de stellige uitspraak in het BBV (Besluit Begroten en Verantwoording) zijn in de onderstaande tabel de te verwachten resultaten van de grondexploitaties zowel tegen nominale als contante waarde gepresenteerd. Het verschil tussen de nominale waarde en de contante waarde bedraagt € 210.805.

Prognose lopende grondexploitaties	(A) Nominale waarde	(B) Contante waarde	B -/- A	Jaar afsluiting
Anna's Hoeve bouwplan	-4.719.004	-4.446.823	272.181	2022
Egelshoek	3.130.190	3.068.814	-61.376	2020
Totaal	-1.588.814	-1.378.009	210.805	

Winsten

Er zijn in 2019 geen grondexploitaties afgesloten met een voordelig resultaat.

Conform het BBV is op basis van Percentage of Completion (POC) op de grondexploitatie Anna's Hoeve bouwplan jaarlijks winst genomen. In de actualisatie heeft de verwerking van middeldure huur een lagere eindwaarde tot gevolg. Uit de berekening van de POC voor 2019 blijkt dat het effect van de middeldure huur betekent dat in voorgaande jaren meer winst is genomen dan op basis van de actualisatie 2020 zou kunnen. Als gevolg van de bezwaarprocedures en de vertraging van de realisatie van de opbrengst van bouwveld 5.2 kon dit effect niet opgevangen worden. In de jaarrekening 2019 wordt de winstneming daarom voor € 75.904 teruggedraaid en ten laste van het rekeningresultaat gebracht.

Winstneming uit grondexploitaties in 2019	(A) POC kosten	(B) POC opbrengsten	A x B POC	Eindwaarde excl. eerdere winstneming	Totaal winst- neming
Anna's Hoeve bouwplan	94,8%	70,2%	66,5%	14.074.860	9.359.324
totaal eerdere winstnemingen					9.435.228
Anna's Hoeve bouwplan winstneming 2019					-75.904

Verliezen

Er zijn in 2019 geen grondexploitaties afgesloten met een nadelig resultaat.

Gronduitgifte: verkoop/ erfpacht

In 2019 is geen grond in erfpacht uitgegeven. Verkoop van gronden heeft plaatsgevonden via het Anna's Hoeve bouwplan.

Exploitatieplannen / anterieure overeenkomsten

De gemeente is in beginsel verplicht om bij het vaststellen van een bestemmingsplan een exploitatieplan vast te stellen. Hiervan kan een gemeente afzien als zij de door haar te maken kosten op een andere manier kan verhalen. Ook in 2019 heeft de raad van Hilversum nog geen enkel exploitatieplan vastgesteld. Bij alle betreffende bestemmingswijzigingen zijn of worden afspraken gemaakt met de betrokkenen over dit kostenverhaal.

In 2019 zijn geen nieuwe anterieure overeenkomst gesloten.

Verkoop niet-strategisch bezit

De verkopen niet-strategisch bezit bedroegen in 2019 € 23.741. In de gewijzigde programmabegroting was een winst van € 1,503 miljoen op de verkoop van niet-strategisch bezit opgenomen.

Verkoop niet-strategische panden	€	0
Verkoop niet-strategische gronden	€	<u>23.741</u>
Totaal:	€	23.741

Jaarrekening

4. Het overzicht van lasten en baten

4.1 Het overzicht van lasten en baten 'in één oogopslag'

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2019			Gewijzigde begroting 2019			Realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma's									
1. Wonen en leven	61.187	-30.257	30.930	63.327	-31.356	31.970	62.033	-32.448	29.585
2. Zorg	82.804	-5.264	77.540	89.315	-5.264	84.051	91.371	-6.157	85.214
3. Werken	54.012	-29.997	24.016	59.328	-31.811	27.518	59.221	-31.723	27.499
4. Bestuur	17.495	-1.323	16.172	17.581	-1.323	16.258	18.565	-2.001	16.564
Overhead	29.612	-187	29.425	29.502	-510	28.992	29.797	-835	28.961
5. Financiën en grondexploitaties	16.676	-13.649	3.027	13.190	-12.104	1.086	9.637	-5.026	4.612
Lokale heffingen	0	-20.891	-20.891	0	-22.021	-22.021	0	-21.953	-21.953
Gemeentefonds	0	-153.311	-153.311	0	-156.007	-156.007	0	-156.558	-156.558
Financieringsfunctie	-1.085	-20	-1.105	85	-20	65	-32	-41	-72
Dividend	0	-260	-260	0	-425	-425	0	-425	-425
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	-146	0	-146
Resultaat voor mutatie reserves	260.851	-255.158	5.693	272.477	-260.840	11.638	270.447	-257.166	13.281
Reserves									
1. Wonen en leven	0	-621	-621	0	-867	-867	0	-867	-867
2. Zorg	0	-1.060	-1.060	0	-1.391	-1.391	0	-1.391	-1.391
3. Werken	250	-450	-200	250	-1.881	-1.631	250	-1.881	-1.631
4. Bestuur	38	-50	-12	38	-50	-12	38	-50	-12

5. Financiën en grondexploitaties	0	-4.051	-4.051	0	-7.203	-7.203	0	-7.203	-7.203
Mutatie reserves	288	-6.232	-5.944	288	-11.392	-11.104	288	-11.392	-11.104
Resultaat na mutatie reserves	261.139	-261.390	-251	272.765	-272.232	534	270.735	-268.557	2.177

4.2 Toelichting op de verschillen

4.2.1 Financieel resultaat op hoofdlijnen

De gemeente heeft over het jaar 2019 een nadelig financieel resultaat gerealiseerd van € 2,2 mln. Ten opzichte van de stand van de gewijzigde begroting per 31 december, van € 0,5 mln. nadelig, is het resultaat voor bestemming € 1,6 mln. ongunstiger dan begroot.

De onderstaande tabel geeft een beeld van het verloop van het resultaat gedurende het jaar. De tabel maakt zichtbaar dat het saldo van de oorspronkelijke begroting zich in de loop van het jaar heeft ontwikkeld van een begrote beginstand van € 0,251 mln. positief tot een nadelig eindresultaat van € 2,2 mln. Na de vaststelling van de begroting 2019 is de begroting verschillende malen aangepast door middel van een raadsbesluit. Per saldo bedroegen deze begrotingswijzigingen € 0,8 mln. negatief. In het jaar 2020 is een raadsbesluit genomen over de actualisatie van de grondexploitaties die doorwerkt op het begrote resultaat 2019.

Totaaloverzicht

(Bedragen x 1.000; min is voordeel en zonder teken is nadeel)

Verloop begroting en resultaat	Lasten	Baten	Totalen
Saldo oorspronkelijke begroting	261.139	-261.390	-251
Raadsbesluiten 2019 met begrotingswijzigingen	11.626	-10.842	784
Begrotingssaldo op 31 december 2019	272.765	-272.232	534
Raadsbesluiten in 2020 (zonder begrotingswijziging 2019)	181	0	181
Saldo na raadsbesluiten	272.946	-272.232	715
Wijzigingen in deze jaarstukken	-2.211	3.674	1.463
Rekeningresultaat	270.735	-268.558	2.177

De verschillende regels van de bovenstaande tabel worden hieronder kort toegelicht. De in de toelichtingen genoemde raadsvoorstellen kunt u inzien via iBabs.

Toelichting regel raadsbesluiten 2019 met begrotingswijzigingen

	Raad	Lasten	Baten	Totalen
Tarieven parkeergarages	14-nov-18	-244	-207	-451
Aanpak asbest Bosdrift en Noorderbegraafplaats	16-apr-19	95		95
Actualisatie grondexploitatie 2019	29-mei-19	-4.542	3.048	-1.494
Tussenrapportage 1	26-jun-19	3.192	-1.388	1.804
Arbeidsmarktwerkingplan 'Werken aan Werk'	26-jun-19	1.196	-1.196	0
25% extra uitstroom uit de participatiewet	26-jun-19	235	-235	0
Overhevelingsvoorstellen jaarstukken 2018	10-jul-19	3.452	-3.452	0
Reserves Eenzaamheidsbestrijding, Herplant- en Mobiliteitsfonds	10-jul-19	232	-232	0
Agenda WMO Welzijn in de wijk	16-okt-19	1.860		1.860
Agenda Jeugd 2019-2020	16-okt-19	1.625		1.625
Tussenrapportage 2	11-dec-19	4.525	-7.180	-2.655
Totaal begrotingswijzigingen		11.626	-10.842	784

Toelichting raadsbesluiten in 2020 (zonder begrotingswijziging in 2019)

Het rekeningresultaat 2019 wordt mede beïnvloed door in 2020 genomen raadsbesluiten. Deze hebben betrekking op het jaar 2019 en zijn daarom overeenkomstig de genomen besluiten in deze jaarstukken verwerkt. Het is echter niet meer toegestaan om de begroting hierop aan te passen.

	Raad	Lasten	Baten	Totalen
Actualisatie/herziening grondexploitaties	6-mei-20	181		181
Totaal raadsbesluiten 2020		181	0	181

Toelichting Overzicht van en toelichting op de in de jaarstukken verwerkte wijzigingen

In de regel zullen begrotingswijzigingen vooraf door het college aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd. Hiermee wordt dan toestemming gevraagd voor het realiseren van het beleid en voor besteding van het benodigde bedrag. Soms is een autorisatie vooraf niet mogelijk en wordt de raad achteraf geïnformeerd over de wijziging. In de onderstaande tabel wordt de raad geïnformeerd over de niet geautoriseerde afwijkingen boven de € 250.000 met een effect op het resultaat.

Thema	Wijzigingen in deze jaarstukken	Lasten	Baten	Totalen
1.1	Leges Wabo: De extra opbrengst is het gevolg van het aantrekkende economische klimaat. Hierdoor zijn er meer aanvragen ingediend dan oorspronkelijk verwacht, waarvan in december 2019 twee vergunningen met een legesopbrengst van € 613.000.	0	-989	-989
1.3	Mobiliteitsplannen 2019 en verder: In maart 2019 is uitvoering gegeven aan het mobiliteitsplan. Hierover is in een collegebrief d.d. 14 januari 2020 verslag gedaan. Een aantal plannen is in 2019 opgestart en wordt afgerond in 2020. Een apart onderdeel van de mobiliteitsplannen betrof een onderzoek/variantenstudie naar de fietsenstalling Station. In overleg met NS en Pro Rail is besloten hierin een pas op de plaats te maken omdat NS, ProRail en gemeente ervoor kozen verder te werken aan een integrale aanpak voor de toekomst van station Hilversum.	-645	0	-645
1.4	Egalisatievoorziening riolering: Door verschillende voor- en nadelen resteert per saldo een dotatie aan de egalisatievoorziening van € 421.000 in plaats van de begrote € 75.000. Zie ook paragraaf lokale heffingen.	346	0	346
2.2	Internationaal Onderwijs: Door de MRA zijn middelen beschikbaar gesteld voor het Internationaal Onderwijs. Het onderzoek naar de ontwikkeling van een uni-locatie heeft, o.a. door trage besluitvorming bij de eigenaar van een potentiële locatie, vertraging opgelopen en is niet in 2019 afgerond. Verwacht wordt dat dit in 2020 wel het geval zal zijn.	-418	0	-418
2.3	WMO: Voor Zorg in Natura (Huishoudelijke hulp en Begeleiding en besteding) en woonvoorzieningen geldt dat we in afwachting van de definitieve cijfers een prognose van de cijfers presenteren. Over deze prognoses bent u o.a. geïnformeerd met de raadsinformatiebrief 2019-67. De definitieve cijfers worden 1 mei 2020 door de regio Gooi en Vechtstreek ter beschikking gesteld. De WMO vervoersvoorziening heeft met name betrekking op de verstrekking en het onderhoud van scootmobielen. In 2019 is voor € 248.000 meer uitgegeven dan begroot (begroting €750.000). Voor WMO eigen bijdragen is voor € 117.000 meer aan eigen bijdragen ontvangen dan begroot (€ 547.000) doordat in 2019 nog eigen bijdragen over 2018 zijn ontvangen waarin nog een hoger tarief gold dan het huidige (abonnements)tarief.	1.443	-117	1.326

2.3	Jeugd ZIN en PGB: Voor ZIN (Zorg in natura) betreffen de gepresenteerde cijfers (€ 1.525.000 negatief) een prognose in afwachting van de verantwoording van de Regio. Over deze prognoses bent u o.a. geïnformeerd met de raadsinformatiebrief 2019-67. De definitieve cijfers worden 1 mei 2020 door de regio Gooi en Vechtstreek ter beschikking gesteld. Voor de PGB (Persoons Gebonden Budgetten) is het nadeel ten opzichte van het begroting 2019 € 147.000. Enkele zeer hoge PGB's zijn hiervan de oorzaak. De begroting 2019 was juist neerwaarts bijgesteld op grond van de realisaties 2017 en 2018.	1.672	0	1.672
3.2	Werken aan Werk: In overeenstemming met het plan Werken aan Werk (raadsvergadering 26 juni 2019) zou de gemeente Hilversum een bedrag van € 1.196.000 vanuit de reserve HHT middelen doorgeven aan de Regio Gooi en Vechtstreek. Vanwege de vertraging in de uitvoering heeft de uitbetaling aan de Regio Gooi en Vechtstreek nog niet plaatsgevonden. Vanuit BBV wordt voorgeschreven dat de onttrekking vanuit de reserve wel dient plaats te vinden. Dit heeft een voordeel van € 1.196.000 tot gevolg. De Raad wordt middels een voorstel gevraagd dit bedrag terug te storten in de reserve HHT middelen.	-1.196	0	-1.196
4.3	Loonkosten college: Het nadeel is het saldo van de extra storting in de pensioenvoorziening en diverse kleine voordelen. Voor een uitgebreide uitleg, zie de collegebrief d.d. 18 december 2019.	616	0	616
5.1	Algemene uitkering: Via Raadsinformatiebrief (2020-8) bent u geïnformeerd over de financiële effecten van de decembercirculaire 2019. In deze RIB kunt u terugvinden dat we met name meer ontvangen hebben door een positieve afrekening over de jaren 2017-2019. Uit de decembercirculaire volgen ook overhevelingsvoorstellen die aan de raad worden voorgelegd. Per saldo resteert een voordeel van € 565.000.	0	-565	-565
5.1	Stelposten: Post onvoorzien: De post onvoorzien (€ 150.000) is dit jaar niet aangesproken. Van het budget nieuwe kansen (€ 600.000) resteert een voordeel van € 100.000. In 2019 is twee keer een beroep op dit budget gedaan; 'Innovatieve samenwerking Gemeente Hilversumse VO scholen') en 'Tijdelijke invulling Stationsgebied'. Bij de 2e Tussenrapportage is van dit budget € 400.000 vrij gevallen.	-250	0	-250
5.1	Dotatie voorziening belastingdebiteuren: De verwachting is dat er nog € 1.135.000 (afgerond) oninbaar wordt verklaard, met name door vorderingen die ouder zijn dan 3 jaar en moeizaam of niet meer kunnen worden geïnd. Omdat er € 455.000 in de huidige voorziening zit, zal er € 680.000 moeten worden gedoteerd aan de voorziening.	680		680
5.2	Verkoopopbrengst Lieven de Key: In 2019 is met twee woningbouwverenigingen overeenstemming bereikt over de verkoopprijs van het perceel Lieven de Key. Zie ook de raadsinformatiebrief nummer 2019-52. Zoals in de verkoopovereenkomst is bepaald zal de juridische levering plaats vinden nadat de woningbouwverenigingen beschikken over een onherroepelijke omgevingsvergunning. De notariële afwikkeling heeft niet in 2019 plaatsgevonden omdat de aanvraag voor een omgevingsvergunning pas in 2020 is gedaan. Hierdoor kan de opbrengst niet in 2019 worden verantwoord. Op het perceel Lieven de Key rust een boekwaarde van € 469.000. In raadsinformatiebrief 2019-52 is aangegeven dat de afboeking van de boekwaarde hiervan in mindering gebracht zal worden op de	-469	1.503	1.034

	verkoopopbrengst. Omdat de juridische levering niet in 2019 heeft plaatsgevonden, is deze afboeking nog niet gedaan. Bij de begroting 2020 is besloten deze verkoopopbrengsten te doteren aan de reserve stedelijke ontwikkeling.			
5.2	Verkoop panden: Er is in 2019 een nieuw vastgoed- en grondbeleid vastgesteld die ook voorziet in een herijking van het verkoopbeleid. Totdat dit beleid was vastgesteld is even pas op de plaats gemaakt met de verkoop van gemeentelijk vastgoed. Daarnaast is de verwachte verkoop van een pand in 2019 vertraagd doordat de verkoop bij inschrijving niet-passend is verklaard. Het pand is opnieuw bij een makelaar in de verkoop gezet.	500	0	500
5.2	Tussentijdse winstneming Anna's Hoeve: Op begrotingsbasis is rekening gehouden met een tussentijdse winst van € 1.494.000. Bij de berekening van de tussentijdse winst 2019 is gebleken dat er in voorgaande jaren meer tussentijdse winst is genomen dan volgens de huidige inzichten noodzakelijk was. In het dienstjaar 2019 is er daardoor geen sprake van een tussentijdse winstname, maar een teruggave van € 76.000 (zie raadsvoorstel).	76	1.494	1.570
div.	Dotatie onderhoudsvoorziening vastgoed: De gemeente moet (wettelijk) jaarlijks de voorzieningen groot onderhoud onderhouden. Uit de onderbouwing is gebleken dat aan de voorzieningen groot onderhoud een aanvullende dotatie noodzakelijk is. De omvang van de dotatie wordt o.a. veroorzaakt door prijsindexering, fiscale correctie, aanpassingen door verkoop en aanstaande verkoop van vastgoed en duurzaamheidsmaatregelen. De gemeente zal in 2020 het Meerjarig OnderhoudsPlan laten actualiseren.	671		671
div.	Overig verschillen per saldo < € 250.000 (of per saldo neutraal)	-5.237	2.348	-2.889
Totaal wijzigingen jaarstukken		-2.211	3.674	1.463

4.2.2 Toelichting per programma

In het jaarverslag is op de programma's per thema een analyse gegeven van de verschillen tussen de rekening en de bijgestelde begroting. Zoals in hoofdstuk 1 'Inleiding en leeswijzer' is opgemerkt, bestaat de formele jaarrekening, waarop de accountantsverklaring is gebaseerd, uit dit hoofdstuk 4 en de hierna volgende hoofdstukken 5 en 6.

Nu maakt de genoemde analyse van de afwijkingen tussen de begroting en het overzicht baten en lasten formeel deel uit van de jaarrekening, maar mag van de commissie BBV ook worden opgenomen in het jaarverslag, mits beide onderdelen in één boekwerk zijn opgenomen en in de jaarrekening wordt verwezen naar het relevante onderdeel van het jaarverslag.

De commissie BBV beveelt aan:

- om bij het verwijzen duidelijk in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening aan te geven waar in de programmaverantwoording de analyse is opgenomen; en
- dat de analyse duidelijk identificeerbaar moet zijn.

Om de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten willen we zoveel mogelijk herhaling in de jaarstukken vermijden. Daarom geven we in dit hoofdstuk inzicht op de afwijkingen per programma

op hoofdlijnen, waarbij voor de verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de verantwoording op de betreffende programma's (hoofdstuk 2 Programmaverantwoording, onderdeel Financiële analyse). Het onderstaande overzicht geeft de programmasaldi weer.

Bedragen x € 1.000 (- = voordeel, zonder teken = nadeel)					
Programma & Thema	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
01.01 Mooie stad	4.719	665	5.384	4.311	-1.072
01.02 Levendige stad	9.317	165	9.482	9.229	-253
01.03 Bereikbare stad	11.600	-372	11.228	10.505	-723
01.04 Duurzame stad	5.295	582	5.877	5.539	-337
1 Wonen en leven	30.930	1.040	31.970	29.585	-2.385
02.01 Verbindende stad	13.194	461	13.655	13.001	-654
02.02 Kansrijke stad	10.537	389	10.926	9.988	-938
02.03 Ondersteunende stad	53.810	5.661	59.471	62.225	2.755
2 Zorg	77.540	6.511	84.051	85.214	1.163
03.01 Ondernemende stad	2.783	141	2.924	3.099	175
03.02 Werkende stad	10.264	1.511	11.775	10.701	-1.074
03.03 Sociale stad	10.969	1.850	12.819	13.699	880
3 Werken	24.016	3.502	27.518	27.499	-19
04.01 Veilige stad	10.618	0	10.618	10.274	-344
04.02 Dienstverlening aan de stad	1.199	86	1.285	1.312	27
04.03 Effectief en efficiënt bestuurd stad	33.780	-433	33.347	33.940	593
4 Bestuur	45.597	-347	45.250	45.525	275
05.01 Financieel gezonde stad	-173.581	-2.423	-176.004	-176.305	-302
05.02 Grondexploitatie en vastgoed	1.191	-2.339	-1.148	1.763	2.910
5 Financiën en grondexploitaties	-172.390	-4.762	-177.151	-174.543	2.609
Totaal van Lasten en Baten	5.693	5.944	11.638	13.281	1.643
Mutatie reserves					
1 Wonen en leven	-621	-246	-867	-867	0
2 Zorg	-1.060	-331	-1.391	-1.391	0
3 Werken	-200	-1.431	-1.631	-1.631	0
4 Bestuur	-12	0	-12	-12	0
5 Financiën en grondexploitaties	-4.051	-3.152	-7.203	-7.203	0
Totaal mutatie reserves	-5.944	-5.160	-11.104	-11.104	0
Resultaat	-251	784	534	2.177	2.428

4.2.3 Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lokale heffingen	-20.891	-1.130	-22.021	-21.953	68
Gemeentefonds	-153.311	-2.696	-156.007	-156.558	-551
Financieringsfunctie	-1.105	1.170	65	-72	-137
Dividend	-260	-165	-425	-425	0
Totaal	-175.567	-2.821	-178.388	-179.008	-620

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

Onder de algemene dekkingsmiddelen wordt verstaan:

- Lokale heffingen, waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is. Denk bijvoorbeeld aan OZB, toeristenbelasting, precario en hondenbelasting
- Algemene uitkering. Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk krijgen is de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Gemeenten hoeven zich niet te verantwoorden over de besteding van de algemene uitkering richting het Rijk en kunnen deze, met inachtneming van wet- en regelgeving, vrij besteden aan taken die het Rijk heeft opgedragen of aan eigen beleid.
- Dividend, een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.
- Saldo van de financieringsfunctie, dit is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de programma's en de werkelijk betaalde rente over de lang- en kortlopende leningen. Ook wel het renteresultaat genoemd.
- Overige algemene dekkingsmiddelen. Dit zijn overige inkomsten waar geen bestedingsdoel voor is bepaald. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld boetes, of rente die bespaard wordt.

Per saldo zijn de lasten van de programma's 1 tot en met 4 hoger dan de baten. In programma 5 Financiën en Grondexploitaties zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen; onder het thema 5.1 Financieel gezonde stad zijn de ambities Financiële huishouding en Lokale belastingen en heffingen opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen op het thema vormen de dekking van het negatieve financiële saldo van de programma's 1 tot en met 4.

Dit overzicht, is conform het BBV, een verplicht onderdeel van de jaarrekening. Om de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten willen we zoveel mogelijk herhaling in de jaarstukken vermijden. Daarom geven we in dit hoofdstuk inzicht in de afwijkingen op de verschillende onderwerpen op hoofdlijnen. Voor de verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de verantwoording van de algemene dekkingsmiddelen in programma 5.

4.2.4 Toelichting op de overhead

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Wijziging begroting 2019	Actuele begroting 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
1. Personeel	21.287	0	21.287	21.307	21
2. Huisvesting & facilitair	4.706	-63	4.643	4.509	-134
3. ICT	2.770	-350	2.420	2.548	128
4. Overig	662	-20	642	596	-46
Totaal	29.425	-433	28.992	28.961	-31

Het BBV schrijft voor dat de kosten van **ondersteuning** van de primaire processen (overheadkosten) centraal worden gepresenteerd in een apart overzicht en in een apart taakveld (taakveld 0.4). Dat taakveld is ondergebracht in programma 4 Bestuur. Het doel van deze nieuwe regel is dat de raad een goed inzicht krijgt in de omvang van de overhead. Gemeenten kunnen hiermee op dit punt beter met elkaar vergeleken worden.

De bedragen in het overzicht hierboven zijn het **saldo** van overheadkosten en overheadopbrengsten, gesplitst naar onderwerp. In het overzicht van taakvelden per programma is een uitsplitsing naar opbrengsten en kosten te vinden. In de programma's Wonen en Leven, Zorg, Werken en Financiën en grondexploitaties zijn dan ook geen overheadkosten meer verantwoord. Onder de overhead vallen onder meer de kosten van leidinggevenden, planning & control, personeel & organisatie etc.

Dit overzicht, is conform het BBV, een verplicht onderdeel van de jaarrekening. Om de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten willen we zoveel mogelijk herhaling in de jaarstukken vermijden. Daarom geven we in dit hoofdstuk inzicht in de afwijkingen op de verschillende onderwerpen op hoofdlijnen. Voor de verklaring van de verschillen wordt verwezen naar de verantwoording van de overhead in programma 4.

4.2.5 Toelichting op het gebruik van onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een post voor onvoorziene lasten opgenomen. In de Financiële verordening is het jaarlijkse budget hiervoor bepaald op € 150.000. Dit maakt het mogelijk om in het begrotingsjaar onvoorziene (dus niet begrote) uitgaven, die onontkoombaar en onuitstelbaar zijn (de 3 o's), op te vangen. Uitgaven ten laste van de post Onvoorzien moeten aan elk van deze 3 criteria voldoen. Als deze uitgaven structureel zijn, dienen ze uiteraard in de volgende begroting structureel te worden gedekt. De post onvoorzien maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. In hoofdstuk 3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing kunt u meer lezen over de relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit.

In 2019 is geen gebruik gemaakt van de post Onvoorzien. Er resteert een budget van € 150.000 dat niet is benut en als voordeel in deze rekening tot uitdrukking komt.

4.2.6 Begrotingsrechtmatigheid

Onderstaand volgt de beoordeling van de financiële begrotingsrechtmatigheid. Dit betreft zowel de begrotingsrechtmatigheid van de lasten per programma, de onttrekkingen aan reserves en de uitgaven op kredieten.

De werkelijke lasten op programmaniveau mogen de begrote lasten na de laatste begrotingswijziging in beginsel niet overschrijden. Daar waar de lasten de begroting wel overschrijden, is het voor het beoordelen van de begrotingsrechtmatigheid van belang in hoeverre de overschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten.

Programma 2	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil
Zorg			
Lasten	€ 89.315.000	€ 91.371.000	€ 2.056.000
Analyse overschrijding			
De hogere lasten worden met name veroorzaakt door hogere lasten voor WMO en Jeugd. Deze uitgaven in kader van de Jeugdhulp en de hulp bij het huishouden betreffen uitgaven met een zogenaamd "een open einde regeling". Er is ook geen sprake van gewijzigd beleid. Ten opzichte van de begroting laat Jeugd maatwerkdienstverlening een nadeel zien van € 1.700.000. De WMO bestaat uit verschillende regelingen waarbij is altijd sprake van maatwerk voor de zorgvrager. Het nadeel op de WMO bedraagt € 1.400.000. De maatwerkvoorzieningen betreffen openeinderegelingen waarbij de toegang tot de zorg, ongeacht het budget hiervoor, voorop staat. Omdat het hier overschrijdingen betreft met een sterk 'open-einde' karakter tellen deze niet mee voor het oordeel van de rechtmatigheid. De raad is bovendien vroegtijdig geïnformeerd in het boekjaar over dit risico van overschrijdingen binnen een bandbreedte waarbij expliciet besloten is dit niet in de begroting aan te passen.			

Programma 4	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil
Bestuur			
Lasten	€ 47.083.000	€ 48.362.000	€ 1.279.000
Analyse overschrijding			
De hogere lasten worden met name veroorzaakt door 3 overschrijdingen: De pensioengelden voor de wethouders. Deze overschrijding is voor een bedrag van € 0,9 miljoen het gevolg van een getroffen voorziening die conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ten laste van de jaarrekening 2019 is getroffen. De dotatie in de voorziening is verplicht en past binnen het financieel beleid van de gemeente Hilversum is daarmee niet onrechtmatig. Afdrachten aan het Rijk heeft een overschrijding van € 0,2 miljoen. De hogere afdrachten aan het rijk voor o.a. paspoorten en NID- kaarten staan in relatie tot elkaar met de extra baten voor de voornoemde documenten en zijn daarom niet onrechtmatig. De dotatie aan de onderhoudsvoorziening vastgoed is overschreden met € 0,1 miljoen. De gemeente moet (wettelijk) jaarlijks de voorzieningen groot onderhoud onderhouden. Uit de onderbouwing is gebleken dat aan de voorzieningen groot onderhoud een aanvullende dotatie noodzakelijk is. De omvang van de dotatie wordt o.a. veroorzaakt door prijsindexering, fiscale correctie, aanpassingen door verkoop en aanstaande verkoop van vastgoed en duurzaamheidsmaatregelen. De dotatie in de voorziening is verplicht en past binnen het financieel beleid van de gemeente Hilversum is daarmee niet onrechtmatig.			

Investeringskredieten	Begroting na wijziging 2019	Realisatie t/m 2019	Verschil
Budget / saldo lasten en baten	€ 1.743.000	€ 1.808.000	€ 155.000
Analyse overschrijding			
In 2019 worden 5 investeringskredieten afgesloten met een (lichte) overschrijding van het door de raad beschikbaar gestelde budget. Het betreft de investeringen voor het verzinkbaar toilet centrum (€ 4.000), Uitvoeringsprogramma fiets (€ 63.000), Uitbreiding parkeerapparatuur (€ 2.000), Contactloos betaald parkeren (€ 3.000) in programma 1, Sloop GAK-gebouw (€ 82.000) in programma 5. Deze overschrijding van activeerbare activiteiten (investeringen) zijn in principe wel onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel omdat het effect van deze overschrijding pas zichtbaar worden in de afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren.			

In 2019 zijn geen begrotingsonrechtmatigheden te rapporteren bij de onttrekkingen uit de reserves.

4.3 Overzicht van incidentele lasten en baten

bedragen x € 1.000

	Omschrijving	Jaarstukken 2019		
		Lasten	Baten	saldo
1	Invoering omgevingswet	888		888
2	Masterplan Arenapark	552		552
3	Asbestsanering begraafplaatsen	28		28
4	Vervanging sportveld 4 Anna's Hoeve	34		34
5	Poppodium Vorstin	170		170
6	Cultuureducatie	25		25
7	Mediaplein kerkbrink	98		98
8	Kunstcollecties	38	-38	-
9	Inhuur cultuurbeleid	104		104
10	Landgoed Zonnestraal	40	-83	-43
11	Kleine Spoorbomen	147		147
12	Mobiliteitsplannen	654		654
13	HOV	354	-387	-33
14	Aanleg parkeerplaatsen van Riebeeckvijver	118	-95	23
15	Planontwikkeling Stationsgebied	243		243
16	Herplantfonds	145	-300	-155
17	10 Groene buurtpakketten (verder vergroenen)	63		63
18	Afvalstoffen	655	-207	448
19	Riolering	360		360
20	Bodemonderzoeken	40		40
21	Vervanging kastanjabomen	75		75
22	Parkeerverbeteringen	95		95
23	Geluidsbelastingkaarten		-72	-72
24	Buurtspportcoaches		-128	-128
Programma 1: wonen en leven		4.926	-1.310	3.616
25	Decentralisaties sociaal domein	1.210	-1.210	-
26	Regionaal transformatiefonds Zorg voor de jeugd	489		489
27	Asbest Wilhelminaschool	170		170
28	Doorberekende huur Emmastraat		-125	-125
29	Integraal huisvestingsplan onderwijs	78	-150	-72
30	Actieplan wegwerken wachtlijst wmo	144		144
31	Reserve eenzaamheidsbestrijding		-31	-31
Programma 2: Zorg		2.091	-1.516	575
32	Bijdrage UPC/Ziggo		-438	-438
33	Creatieve sector diversen	506	-250	256
34	Gevefonds	41		41
35	Reserve HHT middelen		-1.431	-1.431
36	Regionaal mediacentrum		-200	-200
Programma 3: Werken		547	-2.319	-1.772
37	Organisatie verkiezingen	314		314
38	Storting en ontvangsten Loyalis oud wethouders	285	-285	-
39	extra storting voorziening oud wethouders	764		764
40	Onderzoeken organisatieontwikkelingen	208		208
41	Reserve transitie personeel		-50	-50
42	Reserve decentrale loonruimte	38		38
Programma 4: Bestuur		1.609	-335	1.274
43	Bijdrage oninbare vorderingen	680		680
44	Verkoop overige gronden		-113	-113

45	Grexen Anna's Hoeve & Egelshoek	3.323	-3.323	-
46	Toevoeging voorziening grexen	164		164
47	Algemene reserve		-7.203	-7.203
	Programma 5: Financiën	4.167	-10.639	-6.472
	Totaal <u>incidentele</u> lasten en baten rekening 2019	13.340	-16.119	-2.779
	Totaal lasten en baten rekening 2019	270.735	-268.557	2.178
	Totaal <u>structurele</u> lasten en baten rekening 2019	257.395	-252.438	4.957

1. In de begroting zijn budgetten opgenomen voor de invoering van de Omgevingswet. In 2019 is € 888.000 uitgegeven.
2. Voor het Arenapark is een nieuw Masterplan opgesteld waarbij het Arenapark zal transformeren van een kantorenpark naar een multifunctionele locatie. In 2019 is hiervoor € 552.000 besteed.
3. Voor de asbest sanering van de Noorderbegraafplaats en de begraafplaats Bosdrift is in 2019 een bedrag van € 28.000 besteed. In 2020 zal dit afgerond worden.
4. Op de Sportvelden Anna's hoeve is in 2019 een toplaag vernieuwd.
5. In de vergadering van december 2017 heeft de raad besloten over de toekomst van het poppodium de Vorstin. Om het poppodium toekomstbestendig te maken waren in de jaren tot en met 2020 extra middelen beschikbaar.
6. Cultuureducatie is de gemeentelijke bijdrage aan de Regio voor de uitvoering van de culturele educatie.
7. Betreft lasten die gemaakt zijn voor planvorming Kerkbrink als mediacluster.
8. Er zijn drie gedichten in de openbare ruimte geplaatst: op landgoed Zonnestraat, aan de Prins Bernhardstraat en bij jongerencentrum De Keet. Daarnaast is het portret van burgemeester Van der Sluis vervangen door een schilderij van de Hilversumse kunstenaar Johan Kolman. De lasten hiervan zijn gedekt uit de reserve Beeldende Kunst.
9. De inhuur voor cultuurbeleid betreft brede tijdelijke specifieke expertise op diverse politiek bestuurlijke dossiers.
10. In 2019 is een bedrag van € 40.000 besteed aan landgoed Zonnestraat. Hier tegenover staat een onttrekking aan de reserve van € 83.000 (de hoogte van de raming).
11. Dit betreft de uitgaven voort de variantenstudie voor de kleine spoorbomen.
12. In maart 2019 is uitvoering gegeven aan een mobiliteitsplan waarin beschikbare budgetten zijn gekoppeld aan plannen. Met het plan wordt versnippering van beschikbare budgetten tegengegaan en wordt uitvoering gegeven aan maatregelen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. Gedurende het jaar veranderde soms de context van de plannen. In 2019 is € 654.000 besteed aan onder meer de variantenstudie fietsenkelder station (in samenwerking met NS en ProRail). Een aantal plannen is in 2019 opgestart en wordt afgerond 2020, hiervoor zijn overhevelings-voorstellen gemaakt.
13. De opdracht van de provincie Noord-Holland voor de werkzaamheden in het kader van de HOV "contract 9" is financieel en voor wat betreft de uitvoering verdeeld over de jaren 2018, 2019 en 2020.
14. In 2019 zijn er onder andere bij de Van Riebeeckvijver extra parkeerplaatsen aangelegd vanuit het Mobiliteitsfonds.
15. In de Programmabegroting 2019 zijn middelen vrijgemaakt voor de voorbereidingen ontwikkelingen stationsgebied. In 2019 is hieraan € 243.000 besteed.
16. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van € 244.000 voor het planten van bomen met als dekking een onttrekking uit het herplantfonds. In realiteit was in 2019 slechts een bedrag van € 145.000 nodig. Tenslotte is in 2019 € 56.000 binnen gekomen van derden voor het herplantfonds.
17. Met het budget 10 Groene Buurtpakketten zijn er op acht verschillende locaties in Hilversum Join The Pipe watertappunten geplaatst. Verder zijn er 16 bomen gepland op diverse schoolpleinen.
18. Het saldo alle lasten en baten met betrekking tot de afvalstoffen bedraagt € 655.000. Voor een bedrag van € 416.000 betreft dit het niet kostendekkend zijn van de tarieven. Vanaf de begroting

2022 zijn we 100% kostendekkend. Daarnaast is een bedrag van € 207.000 uit de egaliseriereserve onttrokken om het tarief te kunnen verlagen.

19. Het saldo van alle lasten en baten met betrekking tot riolering bedraagt € 360.000. Dit wordt veroorzaakt doordat we niet kostendekkend zijn. In de raming is opgenomen dat we dit vanaf 2022 wel zijn.
20. Voor onderzoeken naar bodemverontreiniging is € 40.000. Dit onderzoek wordt gecontinueerd in 2020.
21. Vanuit een overhevelingsvoorstel bij de jaarstukken 2018 is in 2019 € 75.000 uitgegeven aan vervanging kastanjabomen.
22. In 2019 zijn maatregelen getroffen ter verbetering van het parkeren in de Zilvermewstraat en zijn extra kosten parkeerhandhaving verantwoord. Totaal incidenteel besteed € 95.000.
23. Voor het opstellen van de volgende actieplannen geluidsbelastingkaarten is een budget opgenomen in de meerjarenraming (2022/2023). Daarom valt het restant van de reserve vrij.
24. De middelen voor buurtsportcoaches zijn vanaf 2019 structureel in de exploitatie opgenomen, zodat de middelen kunnen vrijvallen en de reserve opgeheven kan worden.
25. In 2019 zijn kosten gemaakt voor de transformatie zorg en welzijn, het investeringsplan sociaal plein 2017-2020 (project INST) en de regionale samenwerkingsagenda (RSA). Deze kosten zijn onttrokken uit de reserve decentralisaties centraal domein.
26. De gemeente Hilversum ontvangt als centrumgemeente via de algemene uitkering in de jaren 2018-2020 in totaal circa € 1,5 mln van het Rijk voor de uitvoering van het regionaal Transformatieplan Jeugd. Afsproken is dat de Regio Gooi en Vechtstreek het plan uitvoert en dat Hilversum de ontvangen middelen budgettair neutraal per 01-01 overdraagt (B&W 18-12-2018, RIB 2018/74). De eerste tranche van circa € 0,5 mln was al wel in 2018 wel ontvangen maar nog niet naar de Regio overgemaakt. Via een overhevelingsvoorstel bij de jaarstukken 2018 heeft deze betaling in 2019 plaatsgevonden.
27. Bij reguliere onderhoudswerkzaamheden aan de Wilhelminaschool is asbest aangetroffen. De kosten voor verwijdering hiervan bedroegen € 170.000.
28. Voor de periode 2017-2018 is de bijdrage van STIP Hilversum voor de huur van het schoolgebouw aan de Emmastraat gefactureerd.
29. 2019 zijn kosten gemaakt voor een onderzoek naar aanleiding van gewijzigde VNG normen. Dit onderzoek wordt in 2020 afgerond. Voor de dekking van het totale onderzoek is een bedrag van € 150.000 aan de reserve onderwijs onttrokken.
30. Op 19-3-2019 hebben BenW besloten de wachtlijst bij de Wmo binnen 4 maanden weg te werken door een eenmalige uitbesteding. De incidentele kosten waren geraamd op €150.000. De werkelijke kosten bedroegen € 144.000. De raad is middels RIB 2019-18 "Actieplan wegwerken wachtlijst Wmo" geïnformeerd.
31. Uit de reserve eenzaamheidsbestrijding wordt een bedrag van € 31.000 onttrokken voor eenzaamheidsbestrijding (amendement A19-78 Structurele aanpak eenzaamheidsbestrijding)
32. Bijdrage UPC/Ziggo In 2019 is voor het laatste jaar de bijdrage vanuit de Ziggo deal ontvangen. De incidentele lasten staan onder programma's 1 en 3 opgenomen.
33. Conform raming is zowel een bedrag toegevoegd als onttrokken aan de reserve creatieve sector van € 250.000. De onttrokken middelen zijn benut voor realisatie van de ambities uit de Mediavisie, door middel van onder ander opzet van clustermanagement, profilering van Hilversum als interessante vestigingslocatie voor bedrijven (campagne Media Valley, business website Live Hilversum) en projecten op het vlak van talent en innovatie, zoals een talent development programma, Growth Matters en XR Labs.
34. In 2019 is er een gevelhersteldfondsbijsdrage versterkt t.b.v. de Leeuwenstraat 49-53a.
35. In 2019 is een onttrekking gerealiseerd van € 1.431.000 aan de reserve 'Inzet HHT middelen'. Een bedrag van € 235.000 is bestemd voor de lasten van 'Focus op werk'. De overige middelen waren bedoeld voor de uitvoering in de Regio van het plan 'Werken aan werk', waarvan de uitvoering vertraagd is en pas in 2020 start.

36. In 2019 is een onttrekking gerealiseerd van € 200.000 aan de reserve regionaal mediacentrum. De onttrokken middelen waren bestemd voor een innovatieve streekomroep, maar hiervoor zijn geen uitgaven gedaan.
37. In 2019 zijn de verkiezingen voor de Provinciale staten en het Europees parlement georganiseerd.
38. In 2019 hebben twee oud wethouders de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Loyalis vergoedt dan de opgebouwde pensioenuitkering aan de gemeente, die de gemeente vervolgens stort in de voorziening.
39. Door de lage rentestand, wordt er over 2019 verplicht met een rekenrente van 0,290 % gerekend. Deze lage rekenrente heeft gevolgen voor de aanwas van het pensioen. Hierdoor diende er in 2019 een veel hogere bijstorting te worden gedaan om de voorziening op peil te houden.
40. Onderzoeken organisatieontwikkelingen: In 2019 zijn er diverse onderzoeken uitgevoerd. Uitkomsten worden gebruikt om stappen te zetten de organisatie toe te rusten op de huidige complexe maatschappelijk opgaven (o.a. Nulmeting IT audit, H'sum in control, benchmark Berenschot omvang gemeentelijke organisatie, Peilstok tweebeinigheid).
41. Voor de kosten die het gevolg zijn van de reorganisatie is de reserve transitie personeel ingericht. Voor het begrotingsjaar 2019 is een onttrekking gedaan van € 50.000 ter dekking van de nog lopende kosten als gevolg van de reorganisatie.
42. In de begroting 2019 is rekening gehouden met de toevoeging van het budget decentrale loonruimte aan de reserve. Geraamde bedrag van € 38.000 is aan reserve toegevoegd.
43. Betreft een dotatie aan de voorziening belastingdebiteuren: De verwachting is dat er meer oninbaar wordt verklaard, met name vanuit de vorderingen die ouder zijn dan 3 jaar en moeizaam of niet meer kunnen worden geïnd. Om de voorziening op peil te houden is er in 2019 € 680.000 extra gedoteerd aan de voorziening.
44. In 2019 is voor € 113.000 verkocht aan snippergroen.
45. De uitgaven en inkomsten op de grondexploitaties Anna's Hoeve Bouwplan en Egelshoek worden jaarlijks, tot het moment van afsluiten van de grondexploitaties, op de balans verantwoord op de post Onderhanden Werk. Hierdoor zijn deze mutaties in het boekjaar 2019 budgettair neutraal.
46. De in 2018 door de Raad geopende grondexploitatie Egelshoek is berekend op een negatieve eindwaarde van € 3.069.000. Ter dekking hiervan is het saldo van de voorziening planexploitaties in 2019 opgehoogd met € 164.000.
47. De onttrekking aan de Algemene reserve bestaat voor ongeveer de helft uit dekking voor de bij de jaarstukken 2018 opgenomen overhevelingsvoorstellen.

4.4 Lasten en baten financieringsfunctie

Rentetoerekening 2019		Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Verschil
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	4.272	4.236	4.115	-121
b	Externe rentebaten	-20	-20	-27	-7
c=a+b	Totaal door te rekenen externe rente	4.252	4.216	4.088	-128
d1	Rente die toegerekend moet worden aan grondexploitaties				0
d2	Rente projectfinanciering die aan betreffend taakveld moet worden toegerekend	-63	-166	-166	0
e=c+d1+d2	Saldo, door te rekenen externe rente	4.189	4.050	3.923	-127
f1	Rente eigen vermogen				0
f2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)				0
g=e+f1+f2	De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	4.189	4.050	3.923	-127
h	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-4.861	-4.025	-4.049	-24
i=g+h	Renteresultaat op het taakveld treasury	-672	25	-126	-151

De rentelasten en rentebaten worden verzameld op het taakveld Treasury. Het saldo van de rentelasten en -baten wordt via een omslagpercentage doorberekend naar de programma's.

Omdat het renteomslagpercentage naar boven is afgerond op 1,4% wordt er meer rente doorberekend naar de programma's dan eigenlijk noodzakelijk is en ontstaat er een voordelig renteresultaat op het taakveld Treasury.

Voor 2019 is het renteresultaat uitgekomen op een voordelig bedrag van € 151.000. De gewijzigde begroting ging uit van een nadelig renteresultaat van € 25.000.

In programma 5 staat bij de financieringsfunctie een resultaat vermeld van - 137. Het verschil met het renteresultaat bestaat uit overige lasten die op het taakveld Treasury worden verantwoord ad € 14.000 niet zijnde rentelasten.

4.5 Bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Gemeente Hilversum. Het voor de gemeente toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 t.w. het Algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Deze tabel is bedoeld voor de topfunctionarissen met executieve taken, d.w.z. de leden van het hoogste uitvoerende orgaan en de daaraan ondergeschikte(n) die in deze rol (gezamenlijk) verantwoordelijk zijn voor de gehele rechtspersoon of de gehele instelling, en degene(n) belast met de dagelijkse leiding van de gehele rechtspersoon of de gehele instelling. Deze tabel wordt tevens gebruikt indien de functie zonder dienstbetrekking is vervuld, vanaf de dertiende kalendermaand van de functievervulling. De eerste twaalf maanden staan in tabel 1b. Daarnaast worden in deze tabel de gewezen topfunctionarissen opgenomen.

bedragen x € 1	D. Emmer	P.M.H. van Ruitenbeek
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 130.607	€ 97.188
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.045	€ 16.830
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 150.652</i>	<i>€ 114.018</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000	€ 194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 150.652	€ 114.018
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
bedragen x € 1	D. Emmer	P.M.H. van Ruitenbeek
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functieervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 128.453	€ 95.445
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.394	€ 15.719
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 146.847</i>	<i>€ 111.164</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
Totale bezoldiging	€ 146.847	€ 111.164

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12: n.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen: n.v.t.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking: n.v.t.

5. De uiteenzetting van de financiële positie

5.1 Balans

Bedragen x € 1.000, per 31 december

ACTIVA	2019	2018
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	2.748	2.654
kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	843	652
bijdragen aan activa in eigendommen van derden	1.905	2.002
Materiële vaste activa	283.903	281.268
investeringen met een economisch nut	177.711	179.169
investeringen met een econ. nut waarvoor een heffing mogelijk is	23.715	22.160
investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	82.477	79.939
Financiële vaste activa	3.804	3.594
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	364	364
overige langlopende leningen	3.439	3.229
uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1	1
TOTAAL VASTE ACTIVA	290.455	287.516
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	8.048	9.297
onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	8.009	9.258
gereed product en handelsgoederen	39	39
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	24.423	25.354
vorderingen op openbare lichamen	14.854	13.380
overige vorderingen	9.568	11.974
Liquide middelen	6	23
Overlopende activa	5.040	6.535
nog te ontvangen van overheidslichamen (specifiek bestedingsdoel)	385	556
overige overlopende activa	4.655	5.979
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	37.517	41.208
TOTAAL ACTIVA	327.972	328.724

Recht op verliescompensatie vpb

€ 0

Bedragen x € 1.000, per 31 december

PASSIVA	2019	2018
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	79.070	92.351
reserves:	81.247	88.700
1. de algemene reserve	76.244	81.347
2. de bestemmingsreserves	5.003	7.353
resultaat volgend uit de programmarekening	-2.177	3.650
Voorzieningen	12.517	12.277
Vaste schulden met rentetypische looptijd > één jaar	168.745	171.101
onderhandse leningen van:	168.574	170.819
1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	30.000	31.440
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	110.973	108.698
3. openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	27.601	30.681
waarborgsommen	171	282
TOTAAL VASTE PASSIVA	260.331	275.728
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < één jaar	54.195	41.379
kasgeldleningen bij openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	12.000	-
bank- en giroaldi	25.010	20.482
overige schulden	17.184	20.897
Overlopende passiva	13.446	11.617
verplichtingen	9.625	8.868
ontvangen voorschotbedragen overheidslichamen (specifiek bestedingsdoel)	1.633	1.261
overige vooruit ontvangen bedragen	2.189	1.487
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	67.641	52.995
TOTAAL PASSIVA	327.972	328.724

Verstrekte borgstellingen of garantstellingen aan natuurlijke en rechtspersonen

€ 463.031

5.2 Toelichting op de balans

5.2.1 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Hilversum 2018, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarden. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen verder worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Alle bedragen in de jaarrekening staan weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Onder baten worden verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment van besluitvorming door de AvA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders) van de betreffende deelneming. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hierna vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Conform het BBV worden de mutaties in reserves, zowel bij de begroting als bij de rekening, separaat verantwoord. Zowel het totaal van saldo van baten en lasten als het resultaat zijn hierdoor inzichtelijk.

Als gevolg van de invoering van het WMO abonnementstarief kan de gemeente op basis van een bestandsvergelijking berekenen wat de hoogte van het bedrag is dat het CAK aan eigen bijdrage WMO behoort te innen en af te dragen aan de gemeente. Immers, de inwoner betaalt een vaste (maximum) eigen bijdrage per maand. In 2019 gaat het om een bedrag van € 17,50 per 4 weken. In een aantal bij of krachtens wet bepaalde uitzonderingen wordt er geen eigen bijdrage opgelegd. Omdat de gemeente zelf de gegevens aanlevert bij het CAK, moeten de administraties van het CAK en de gemeente met elkaar corresponderen. Er dient echter een kanttekening te worden gemaakt bij de reikwijdte van het WMO abonnementstarief. Dit is namelijk alleen van toepassing op voorzieningen betreffende maatschappelijke ondersteuning. Voor de voorzieningen beschermd wonen en opvang geldt nog steeds een inkomensafhankelijke en persoonsgebonden eigen bijdrage. Deze wordt vastgesteld door het CAK respectievelijk de aangewezen instantie. De gemeente Hilversum kan hooguit toetsen of er een eigen bijdrage is betaald, maar niet of deze overeenkomstig de geldende wet en regelgeving is.

Vaste activa

De vaste activa op de balans zijn conform artikel 33 van het Besluit Begroting en Verantwoording (in het vervolg: BBV) onderverdeeld in:

- immateriële vaste activa;
- materiële vaste activa;
- financiële vaste activa.

In het algemeen geldt dat alleen kosten van de aanschaf of productie van een goed of verzameling identieke of met elkaar samenhangende goederen, met een gebruiksduur van 5 jaar of meer, en met een waarde van € 50.000 of meer worden geactiveerd. Personeels- en organisatiekosten en uitgaven die niet hebben geleid tot het realiseren van een activum of het openen van een grondexploitatie worden niet geactiveerd.

immateriële vaste activa:

Het BBV kent de volgende soorten immateriële vaste activa:

- De kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- De bijdragen aan activa in eigendom van derden.

In de Financiële verordening gemeente Hilversum 2018 is opgenomen dat de kosten voor het afsluiten van geldleningen, saldi van agio en disagio en de bijdragen aan activa in eigendom van derden niet worden geactiveerd.

Op de tot en met 2017 geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt. Voor bijdragen aan activa die onder het monumentenbeleid vielen betreft dit 33 jaar en voor de bijdragen aan (niet eigen) kunstgrasvelden 10 jaar.

materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Bij het bepalen van de hoogte van de afschrijving is het volgende beleid van toepassing:

- a. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.
- b. Bij het bepalen van de hoogte van de afschrijving wordt voor gebouwen uitgegaan van een restwaarde van 15% van de verkrijgings-/vervaardigingsprijs. Voor de overige activa wordt uitgegaan van een restwaarde van 0%.
- c. Er wordt lineair afgeschreven.
- d. Er wordt afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur, conform de termijnen zoals vermeld in de 'afschrijvingstabel'.

- e. De componentenbenadering, bij gebouwen, wordt niet gehanteerd.
 f. Er wordt gestart met afschrijving in het begrotingsjaar dat volgt op het moment van ingebruikname.

Op hoofdlijnen gelden de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Onderzoeks- en ontwikkelingskosten	maximaal	5
Gebouwen (aankoop en nieuwbouw)		40
Gebouwen (tijdelijke nieuwbouw)		10
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, waaronder:		
– riolering (aanleg, bouwkundig, elektromechanisch en gemalen)		75
– sportvelden en buitensportaccommodaties		25
– kunstgrasvelden, speelgelegenheden en groenvoorzieningen		10
Installaties		5-10-15-20
bedrijfsmiddelen		5-10

Activa worden afgeschreven volgens de afschrijvingstabel die gold in het jaar van investeren.

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

financiële vaste activa:

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Onder de financiële vaste activa zijn deelnemingen, langlopende geldleningen en langlopende uitzettingen opgenomen. De verstrekte langlopende geldleningen en -uitzettingen zijn opgenomen tegen de nominale waarde verminderd met de ter zake ontvangen aflossingen en eventueel gevormde voorzieningen voor oninbaarheid. De deelnemingen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs tenzij de marktwaarde duurzaam lager is.

Flottende activa

De vlottende activa op de balans worden in overeenstemming met het BBV onderverdeeld in:

- voorraden;
- uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar;
- liquide middelen;
- overlopende activa.

Vorraden

Het BBV kent de volgende soorten voorraden:

- grond- en hulpstoffen;
- onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie;
- gereed product en handelsgoederen;

- vooruitbetalingen.

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs wordt daarnaast de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Het BBV zegt dat het voorzichtigheidsbeginsel ertoe leidt dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen.

Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst ook te worden genomen.

De voorraad gereed product is gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs. Indien de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

Kortlopende vorderingen, liquide middelen en overlopende activa

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, liquide middelen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. De gevormde voorzieningen voor oninbaarheid van debiteuren zijn op de nominale waarde van de debiteuren in mindering gebracht.

Passiva

Reserves en voorzieningen

Op de reserves en voorzieningen wordt geen rente bijgeschreven.

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een

bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Voorzieningen en de lang- en kortlopende schulden en overlopende passiva

Voorzieningen en de lang- en kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

5.2.2 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Nr.	Omschrijving	Looptijd	(bedragen x 1000)		
			2020	2021+	totaal
1	Beveiliging	31-12-2020	260	-	260
2	Koffieautomaten	30-4-2021	135	45	180
3	Leaseauto's	31-8-2021	158	105	263
4	Gaslevering	31-12-2021	400	400	800
5	Catering (incl bedrijfsrestaurant)	17-6-2022	190	280	470
6	Schoonmaak bedrijfsgebouwen	31-12-2020	314	-	314
7	Electra	31-12-2021	953	953	1.906
8	Onderhoud bedrijfsgebouwen	14-1-2021	284	5	289
9	Licenties	divers	435	435	870
10	Parkeerservice	31-12-2021	1.233	1.233	2.466
11	Huur Wilhelminastraat	31-12-2021	446	446	892
12	Huur Melkfabriek	31-12-2041	213	4.473	4.686
13	DAS	7-6-2021	135	65	200
14	Openbare verlichting	31-12-2020	234		234
15	Applicaties	divers	750	1.500	2.250
16	Accountant	31-12-2021	116	116	232
17	Stads beheer Service	31-6-2023	5.106	12.765	17.871
18	Elementenverharding	31-12-2021	672	672	1.344
19	Straatwerk gesloten verharding	medio 2020	803		803
20	Uitgebreide gevarenverzekering	31-12-2021	324	324	648
21	Aansprakelijkheidsverz. /WABM	31-12-2021	118	118	236
22	Parkeerautomaten	6-1-2023	307	617	924
23	Werkplek ICT hardware	31-1-2021	140	10	150
Totaal verplichtingen			13.726	24.562	38.288

Uitgangspunten bij bepaling van de verplichtingen/contractwaarden:

- 1) De contractwaarden zijn opgenomen t/m einde looptijd (exclusief de mogelijke stilzwijgende verlengingen) vanaf € 100.000 per jaar.
- 2) Als het contract in periode van stilzwijgende verlengingen zit, dan zijn deze wel t/m einde van deze looptijd opgenomen.
- 3) Er is een aantal contracten opgenomen met een looptijd t/m maximaal 31-12-2020. In de loop van 2020 worden nieuwe aanbestedingen voorbereid. Gezien de aard van de verplichting zijn deze verplichtingen voorsnog opgenomen t/m einde van de aangegeven looptijd.
- 4) Als de contractwaarde expliciet in contracten is opgenomen dan wordt deze waarde gehanteerd; Het komt voor dat er binnen één crediteur verschillende contracten zijn afgesloten binnen (min of meer) dezelfde dienstverlening. Zowel de omvang als de looptijd van deze op zich staande afzonderlijk losse contracten variëren. Keuze is om enkel de losse contracten boven de € 100.000 op te nemen, of alle waarden per crediteur als één contractwaarde op te nemen. Wij hebben voor deze laatste optie gekozen (zie bijv. de onder 9 Licenties en 15 Applicaties opgenomen contracten).
- 5) Als er in de contracten geen expliciet contractbedrag is opgenomen (wat vaak het geval is) dan is de contractwaarde gebaseerd op (een combinatie van) historische gegevens/inschattingen en eventueel de aangegane verplichtingen 2020 per omvangrijke crediteur. Het gaat hierbij dan om zowel de vaste- als de variabele componenten die onderdeel uitmaken binnen diverse contracten.
- 6) Het contract voor de parkeerservice (10) kent helemaal geen einddatum. We zijn voor onbepaalde tijd lid met een opzegtermijn van een jaar, daarom is de waarde voor twee jaar meegenomen.

5.2.3 Niet uit de balans blijvende rechten

Er zijn geen rechten die niet op de balans zijn verantwoord.

5.2.4 Ontwikkelingen na balansdatum

1. Uitbraak Coronavirus

De gevolgen van de coronacrisis zijn ook in de gemeente Hilversum buitengewoon ingrijpend. De maatschappelijke impact is zeer groot.

Binnen de gemeente Hilversum wordt tijdens deze crisis langs een aantal lijnen gewerkt. Van belang daarbij zijn:

1. De sturing op de risico's en vitale activiteiten/kritische processen vindt plaats door het Corona kernteam, alsmede de directie en het verantwoordelijk management. *Ook hier sluiten we voor wat betreft het risicomanagement zoveel als mogelijk aan bij de bestaande organisatie en taken, rollen en bevoegdheden.*
2. Kritische processen zijn daarbij o.a. de gevolgen voor de gemeentelijke organisatie zelf bij uitval van personeel, rampen- en incidentenbestrijding, verstrekken van basis inkomensvoorzieningen, verstrekken van informatie aan burgers, ICT en openbare ruimte (gemalen, riolering, afval). Deze kerngroep monitort dagelijks de stand van zaken en neemt zo nodig aanvullende maatregelen;

3. De gemeente Hilversum maakt onderdeel uit van de Veiligheids- en Gezondheidsregio G&V. De veiligheidsorganisatie, waarvan de burgemeester van Hilversum voorzitter van het bestuur is, heeft een belangrijke rol bij de sturing van maatregelen op het gebied van volksgezondheid;
4. Het actieteam Concern Crisis Control Team (3CT), zoals ingesteld op initiatief van de concerncontroller. Dit team heeft een tweeledig doel:
 - Het is de centrale plek voor alle Corona zaken die directe of indirecte link met- of impact op - de financiën van de gemeente Hilversum hebben;
 - Anticiperen op ontwikkelingen en daarbij in gang zetten van acties om hierop in te spelen
 - Toezicht op en beoordelen van het corona-gerelateerde risico-management (analyse en beheersmaatregelen)
5. Het actieteam overlegt dagelijks, inventariseert onderwerpen, treft maatregelen en stemt dit af met het Corona Kernteam en/of de directie. Via het college van B&W zal, waar nodig, ook de gemeenteraad over de stand van zaken worden geïnformeerd. Onderstaand wordt hier nader op ingegaan.

Gevolgen Coronacrisis voor Hilversum

Op het moment van schrijven, zijn door het actieteam 3CT de volgende onderwerpen aangepakt:

- Als uitvloeisel van het pakket tijdelijke maatregelen van het Rijk, zoals opgenomen in de brief van het Kabinet van 17 maart 2020, verstrekken gemeenten uitkeringen aan ondernemers/zzp'ers die hun omzet (grotendeels) hebben zien wegvallen, tot het sociaal bestaansminimum dan wel verstrekken eenmalige uitkeringen. Zeker gesteld is dat de gemeente Hilversum over voldoende liquide middelen beschikt om deze uitkeringen op korte termijn te kunnen verstrekken;
- Door deze crisis ontstaan tijdelijke uitgaven - en op een later moment inkomensstromen. De gemeente Hilversum heeft hiervoor een apart onderdeel van de administratie ingericht om deze te boeken, monitoren en aansluitend te kunnen verantwoorden. Daarbij is nu al oog voor een rechtmatige besteding van deze middelen;
- De reguliere planning- en controlprocessen worden niet stilgelegd. Er wordt verder gewerkt aan de Kadernota 2020 die al grotendeels voor de crisis was voorbereid. Door het proces hiervoor niet stil te leggen kan vanuit overzicht en inzicht worden verder gewerkt;
- De impact op het financieel beeld van de coronacrisis wordt verder in kaart gebracht. Een eerste beeld daarvan voor 2020 is naar verwachting medio april beschikbaar. Ook al spreekt het voor zich dat hierbij sprake is van buitengewoon grote onzekerheden over de verdere impact en duur van deze crisis. Door op hoofdlijnen de begroting van de gemeente door te lichten kan wel een eerste beeld ontstaan waar het om gaat. Naar verwachting zullen zich de volgende effecten voordoen:
 - Toegenomen uitgaven voor inkomensondersteuning en volksgezondheid (zie hierboven);
 - Onzekerheden op het gebied van uitgaven voor onderwijs;
 - Wegvallende inkomsten (bijv. parkeergelden, havengelden);
 - Onderuitputting op investeringen;
 - Voorgenomen maatregelen voor nieuw beleid en bezuinigingen worden vertraagd.
- In het beeld dat medio april beschikbaar zal zijn, zal een naar verwachting 'completer beeld op hoofdlijnen' beschikbaar zijn;
- Gekoppeld aan het financiële beeld wordt nagegaan welke specifieke nieuwe risico's zich door de coronacrisis voordoen;
- Deze crisis kan ook gevolgen hebben voor contractpartijen in de zorg, verbonden partijen en organisatie die de gemeente van subsidie voorziet. Bij deze externe partijen kan sprake zijn van liquiditeitsproblemen en ook dit gevolgen hebben voor de waardering van vorderingen en deelnames van de gemeente. Deze gevolgen zullen in beeld gebracht worden.
- Maar de komende maanden moet naast de maatschappelijke onzekerheden rekening gehouden worden met andere onzekerheden in relatie tot de financiën en het financieel beheer van gemeenten:

- Over de afspraken en contracten over zorg geeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in haar ledenbrief van 18 maart 2020 aan dat er zowel bij aanbieders als bij gemeenten enige onduidelijkheid is ontstaan. Hierin roept de VNG haar leden op om aanbieders met wie ze een contract hebben, te blijven betalen: ook als er een andere of beperkte prestatie kan worden geleverd. Op die manier zorgen we ervoor dat het zorglandschap intact blijft. Deze gedragslijn zal in 2020 tot een rechtmatigheidsprobleem kunnen leiden;
- Daarnaast heeft het ook het Rijk een uitgebreid pakket van maatregelen getroffen die gemeenten deels uitvoeren. De VNG overlegt namens de gemeenten met het Rijk over de vergoeding van door gemeenten te maken kosten.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Hilversum bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

De gemeente Hilversum beschikt wel over enige buffers om de negatieve effecten van deze crisis op te kunnen vangen:

- Het weerstandsvermogen voor de gemeentebrede risico's, met als voeding met name de beschikbare Algemene Reserve (€ 81 miljoen);
- Bestemmingsreserve (€ 5 miljoen) die na besluitvorming door de raad niet voor het oorspronkelijke doel worden ingezet, maar aanvullend worden ingezet om incidentele middelen te vinden om negatieve financiële gevolgen van de crisis op te vangen.

Financiële consequenties voor Hilversum op dit moment niet goed in te schatten

Samenvattend betekent dit dat de financiële consequenties voor de gemeente Hilversum niet goed zijn in te schatten. Processen en sturing worden zo goed mogelijk ingericht om met alle onzekerheden om te gaan, waar mogelijk duidelijkheid te krijgen over de impact op de financiële situatie en een deugdelijke administratie te blijven voeren waardoor de rechtmatigheid van uitgaven- en inkomsten mogelijk blijft.

2. Overige gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen andere substantiële ontwikkelingen voorgedaan die betrekking hebben op de jaarstukken.

5.2.5 Toelichting op de afzonderlijke balansposten

Immateriële vaste activa

Conform de aanpassing in de BBV worden met ingang van 2016 de 'bijdragen aan activa in eigendom van derden' verantwoord onder de Immateriële vaste activa.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Bijdragen derden in 2019	Af- schrijving in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Onderzoek en ontwikkeling bepaald actief	652	192	-	-	-	843
Bijdragen activa in eigendom van derden	2.002	-	-	-97	-	1.905
Totaal immateriële vaste activa	2.654	192	-	-97	-	2.748

Onderzoek en ontwikkeling bepaald actief

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Onderzoek en ontwikkeling bepaald actief	Vermeerdering	Bijdragen derden
Sloop Gak-gebouw	192	
Totaal	192	-

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Conform het financiële beleid worden met ingang van 2018 de bijdragen aan activa van derden niet meer geactiveerd.

Materiële vaste activa

De onder activa verantwoorde materiële vaste activa met economisch nut hebben betrekking op:

- Gronden en terreinen
- Woonruimten
- Bedrijfsgebouwen
- Grond- weg- en waterbouwkundige werken
- Vervoermiddelen
- Machines, apparaten en installaties
- Overige materiële vaste activa

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen activa waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

De onderstaande toelichtingen op de diverse activaposten richten zich voornamelijk op de vermeerderingen en verminderingen. Daarnaast worden ook de afwaarderingen van een korte toelichting voorzien. De (reguliere) afschrijvingen worden niet nader toegelicht, dit betreft de reguliere, jaarlijks terugkerende lasten.

Economisch nut

De BBV schrijft voor onderscheid te maken tussen investeringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut. Investerings hebben een economisch nut indien zij verhandelbaar zijn en / of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Voorbeelden hiervan zijn een zwembad, riolering, tolweg, vuilnisauto's, computers, stadhuis en schoolgebouwen.

Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen waarbij dat niet het geval is.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Bijdragen derden in 2019	Af- schrijving in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	37.044	560	-	-	-	37.605
Woonruimten	639	130	-	-52	-	717
Bedrijfsgebouwen	124.366	3.484	-	-4.162	-28	123.660
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.260	-	-	-205	-	2.055
Vervoermiddelen	106	-	-90	-13	-	3
Machines, apparaten en installaties	1.612	23	-206	-165	-	1.264
Overige materiële vaste activa	13.143	655	-63	-1.327	-	12.409
Totaal materiële vaste activa econ. nut	179.169	4.853	-359	-5.924	-28	177.711

Van de gronden en terreinen is € 4.291.000 in erfpacht uitgegeven.

Gronden en terreinen (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Gronden & terreinen	Vermeerdering	Bijdragen derden
Koninginneweg WVG	560	
Totaal	560	-

Uitgeefbare en op korte termijn door te leveren c.q. te verkopen gronden kwalificeren conform het BBV als “voorraad handelsgoederen”. Op grond van dit inzicht zijn door de gemeente Hilversum de van de provincie aangekochte kadastrale percelen binnen het planontwikkelingsgebied Crailo in de gemeentelijke jaarrekening 2017 ook zodanig gerubriceerd. Omdat het traject tot het op- & vaststellen van het bestemmingsplan Crailo nog onderweg is, moeten de gronden BBV-technisch omdat ze niet kwalificeren als voorraad handelsgoederen juist als MVA op de balans opgenomen worden. Het niet kwalificeren komt voort uit het feit dat er onduidelijkheid bestaat welke kadastrale percelen uitgeefbaar zullen zijn (de rode gronden) en welke niet (grijs voor wegen en pleinen en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen).

Daarmee is ook nog niet vast te stellen welke gronden wel en welke niet aan GEM Crailo BV geleverd zullen worden en op welke termijn. Op grond van dit inzicht kwalificeren de gronden in het kader van de gemeentelijke jaarrekening 2019 (net als in 2018) niet als “voorraad handelsgoederen”, maar als “materiële vaste activa” en zijn ze ook zodanig gerubriceerd.

De waarde van de Hilversumse kadastrale percelen vloeit voort uit de intergemeentelijk grondexploitatie Crailo, zoals deze door de raden van de gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren in 2017 is vastgesteld en nadien geactualiseerd of herzien zal worden vastgesteld door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV.

Woonruimten (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Woonruimten	Vermeerdering	Bijdragen derden
Duurzaamheid gemeentelijke gebouwen	130	
Totaal	130	-

Bedrijfsgebouwen (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Bedrijfsgebouwen	Vermeerdering	Bijdragen derden
Sterrenschool	2.484	
HildaC	293	
Donnerschool	221	
Praktijkschool	213	
Gymzaal Oost	179	
Overig (< 100.000)	95	-
Totaal	3.484	-

Over 2019 is er voor € 28.000 afgewaardeerd. Dit betreft de boekwaarde van de afgebrande gymzaal van de Da Costaschool.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (economisch nut)

Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en bijdragen derden plaats gevonden.

Vervoermiddelen (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Vervoermiddelen	Vermeerdering	Bijdragen derden
Overig (< 100.000)	-	-90
Totaal	-	-90

Machines, apparaten en installaties (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Machines, apparaten & installaties	Vermeerdering	Bijdragen derden
Zonneweide (zonnepanelen en draagconstructie)		-206
Overig (< 100.000)	23	-0
Totaal	23	-206

Overige materiële vaste activa (economisch nut)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Overige materiële activa	Vermeerdering	Bijdragen derden
Netwerkkapappatuur	387	
Servers en applicaties	115	
E dienstverlening en webcasting	86	-
Meubilair	51	
Overig (< 100.000)	16	-63
Totaal	655	-63

Economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

De BBV schrijft voor onderscheid te maken tussen investeringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut. Investerings hebben een economisch nut indien zij verhandelbaar zijn en / of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Voorbeelden hiervan zijn een zwembad, riolering, tolweg, vuilnisauto's, computers, stadhuis en schoolgebouwen.

Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen waarbij dat niet het geval is.

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Bijdragen derden in 2019	Af- schrijving in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Bedrijfsgebouwen	3.668	19	-	-183	-	3.504
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	58.903	4.039	-43.782	-831	-	18.328
Vervoermiddelen	165	-	-104	-11	-	50
Machines, apparaten en installaties	844	960	-23	-62	-	1.720
Overige materiële vaste activa	190	-	-	-77	-	113
Totaal mva econ. nut i.c.m. heffingen (5.2.6)	63.769	5.019	-43.909	-1.164	-	23.715
-/- spaarvoorziening rioleringen	-41.609	-2.804	44.413	-	-	-
Totaal mva econ. nut i.c.m. heffingen (balans)	22.160	2.215	504	-1.164	-	23.715

De toelichting op de spaarvoorziening rioleringen is te vinden bijlage 5.5 Voorzieningen.

Bedrijfsgebouwen (economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Bedrijfsgebouwen (i.c.m. heffingen)	Vermeerdering	Bijdragen derden
Overig (< 100.000)	19	
Totaal	19	-

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Grond, weg- en waterbouwkundige werken (i.c.m. heffingen)	Vermeerdering	Bijdragen derden
Colombarium Zuiderhof	99	
GRP 2014 en eerder		-36.490
GRP 2015	541	-2.070
GRP 2016	988	-2.892
GRP 2017	701	-1.668
GRP 2018	1.407	-663
GRP 2019	303	
Totaal	4.039	-43.782

Vervoersmiddelen (economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Vervoermiddelen (i.c.m. heffingen)	Vermeerdering	Bijdragen derden
Afboeking spaarvoorziening riolering (crafters)	-	-104
Totaal	-	-104

Machines, apparaten en installaties (economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven)

De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Machines, apparaten & installaties (i.c.m. heffingen)	Vermeerdering	Bijdragen derden
Inrichting fietsenkelder	542	
Parkeerautomaten	367	
Overig (< 100.000)	51	-23
Totaal	960	-23

Overige materiële vaste activa (economisch nut, waarvan ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven)

Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en bijdragen derden plaats gevonden.

Maatschappelijk nut

De BBV schrijft voor onderscheid te maken tussen investeringen met een economisch nut en met een maatschappelijk nut. Investerings met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar een maatschappelijk nut hebben. Het gaat hierbij uitsluitend om investeringen in de openbare ruimte: (water)wegen, straten, pleinen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting. Deze investeringen dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen (er is geen markt voor).

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Bijdragen derden in 2019	Af- schrijving in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	78.190	6.206	-778	-2.801	-	80.816
Machines, apparaten en installaties	1.307	98	-	-155	-	1.251
Overige materiële vaste activa	442	-	-	-32	-	410
Totaal materiële vaste activa (maatschappelijk nut)	79.939	6.304	-778	-2.988	-	82.477

De boekwaarde per 31-12-2019 bestaat voor € 75.523.000 uit investeringen van vóór 31-12-2016. Over deze investeringen mag (eventueel) versneld worden afgeschreven.

*Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)*De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Materiële activa (maatschappelijk nut)	Vermeerdering	Bijdragen derden
HOV	1.250	
Armaturen	519	
Vervanging wegen 2015 en eerder	628	-414
Vervanging wegen 2016	967	-265
Vervanging wegen 2017	722	
Vervanging wegen 2018	367	
Vervanging wegen 2019	326	
Parkeervoorziening Arenapark	112	
Beschoeiing 3e havenarm	226	
Groenvoorzieningen	155	
1000 Bomen	218	
Gebiedsontwikkeling	250	
Speelvoorzieningen	151	
Groene hart Meent	110	
Overig (< 100.000)	205	-99
Totaal	6.206	-778

*Machines, apparaten en installaties (maatschappelijk nut)*De vermeerderingen en bijdragen derden over 2019 betroffen:

Machines, apparaten en installaties (maatschappelijk nut)	Vermeerdering	Bijdragen derden
Verzinkbaar toilet	79	
Overig (< 100.000)	19	-
Totaal	98	-

*Overige materiële vaste activa (maatschappelijk nut)*Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en bijdragen derden plaats gevonden.**Financiële vaste activa**

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Verminder- ingen in 2019	Af- schrijving in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen	364	-	-	-	-	364
Overige langlopende leningen	3.229	400	-190	-	-	3.439
Uitz NL schuld papier langer dan één jaar	1	-	-	-	-	1
Totaal financiële activa	3.594	400	-190	-	-	3.804

*Kapitaalverstrekkingen*Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en verminderingen plaats gevonden.

Overige langlopende leningen

De vermeerderingen en verminderingen over 2019 betroffen:

Overige langlopende leningen	Vermeerdering	Vermindering
Stimuleringsfonds	151	-101
Duurzaamheidsfonds	206	-9
Overig (< 100.000)	43	-89
Totaal	400	-190

De verstrekte overig langlopende leningen bestaan met name uit leningen aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten in het kader van het project Particuliere woningbouwverbetering, startersleningen, het restauratiefonds en een lening aan Pinetum Blijdenstein.

De eindstand per 31 december 2019 van de revolverende fondsen kan als volgt gespecificeerd worden:

	Leningen	In Kas	Totaal
Duurzaamheidsrekening	1.705	117	1.822
Stimuleringsregeling	145	105	250
Restauratiefonds	482	19	501
Totaal	2.332	241	2.573

Uitzettingen Nederlands schuld papier langer dan één jaar

Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en verminderingen plaats gevonden.

VLOTTENDE ACTIVAVorraden

Het verloop van de boekwaarde is als volgt:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Vermin- deringen in 2019	Winst- name in 2019	Afwaar- deringen in 2019	Boek- waarde 31-12-2019
Bouwgronden in exploitatie	9.759	3.323	-1.928	-76	-	11.078
Gereed product en handelsgoederen	39		-	-	-	39
Totaal voorraden (bijlage 5.2.6)	9.798	3.323	-1.928	-76	-	11.117
Voorziening planexploitaties	-501		-2.568	-	-	-3.069
Totaal voorraden (balans)	9.297	3.323	-4.496	-76	-	8.048

Onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie

De vermeerderingen en verminderingen over 2019 betroffen:

Onderhanden werk (grondexploitaties)	Vermeerdering	Vermindering
Anna's Hoeve	607	-1.850
Egelshoek	2.716	-78
Totaal	3.323	-1.928

Voorraad gereed product

Er hebben over 2019 geen vermeerderingen en verminderingen plaats gevonden.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

Deze uitzettingen ad € 24.423.000 bestaan uit:

- vorderingen op openbare lichamen (€ 14.854.000);
- overige vorderingen (€ 9.568.000)

Schatkistbankieren wordt toegelicht in de paragraaf Financiering in paragraaf 3.4.7.

De vorderingen op openbare lichamen bestaan voornamelijk uit:

Vorderingen op openbare lichamen	2019	2018
Belastingdienst (BCF en BTW)	13.691	11.350
Overige openbare lichamen	1.163	2.029
Totaal	14.854	13.380

De overige vorderingen bestaan uit:

Overige vorderingen	2019	2018
Debiteuren algemeen	2.998	5.314
Belastingdebiteuren	3.929	4.113
Debiteuren sociale zaken	2.641	2.547
Totaal	9.568	11.974

Per vorderingsoort zijn de volgende voorzieningsbedragen in mindering gebracht: Debiteuren algemeen € 136.000, Belastingdebiteuren € 1.137.000 en Debiteuren sociale zaken € 2.873.000.

Liquide middelen

Liquide middelen	2019	2018
Overloop Pin / Chip opbrengsten	2	3
Gemeentelijke kassen	5	20
Totaal	6	23

De kredietlimiet bij de BNG Bank is € 20 miljoen. Bij overschrijding van de limiet tot een bedrag van € 5 miljoen wordt een excedentrente berekend van 2% over de overschrijding. Bij overschrijding van de limiet tot een bedrag boven de € 5 miljoen wordt een excedentrente berekend van 5% over de overschrijding boven de € 5 miljoen.

Het rentetarief onder de € 20 miljoen bedraagt het 1 maands Euribor tarief (in 2019 gemiddeld -/- 0,403%) plus een opslag van 0,15 procentpunt (15 basispunten). Dit komt neer op een rentetarief van ongeveer -/- 0,253%.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit:

Overlopende activa	2019	2018
Specifiek bestedingsdoel:	385	556
Europese overheidslichamen	180	
het Rijk	205	556
Overige overlopende activa	4.655	5.979
Overige nog te ontvangen bedragen	3.699	5.979
Overige overlopende activa	956	
Totaal	5.040	6.535

De overlopende activa met een specifiek bestedingsdoel van het Rijk worden toegelicht in bijlage 5.6.

VASTE PASSIVA**Eigen vermogen**

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat ingevolge artikel 42 van het BBV uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Dit bestaat uit de volgende componenten:

Eigen vermogen	2019	2018
A: Reserves		
(1) Algemene reserve	76.244	81.347
(2) Bestemmingsreserves	5.003	7.353
B: Resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening:		
(1) rekeningjaar 2018		3.650
(2) rekeningjaar 2019	-2.177	
Totaal	79.070	92.351

Algemene reserve

De algemene reserve is in de loop der jaren gevormd met voordelige resultaten uit het verleden (o.a. verkopen van aandelen in het toenmalige gemeentelijke energiebedrijf en de toenmalige gemeentelijke centrale antenne inrichting en de aandelen in de NV Bouwfonds). Het verloop van deze algemene reserve ziet er als volgt uit:

Verloop algemene reserve	mutatie	stand
Stand per 1 januari 2019		81.347
Erbij:		
Overhevelingen	3.152	
Eraf:		
Het resultaat (na resultaat bestemming) over het jaar 2018	-1.052	
Overhevelingen	-3.152	
Financiële dekking begroting 2019	-665	

Inzet jaarrekeningresultaat 2017, kadernota 2018	-3.116	
Bestemming Kadernota 2017	-270	
Stand per 31 december		76.244

Overige bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. Het verloop van deze reserves ziet er als volgt uit:

Verloop bestemmingsreserves	mutatie	stand
stand per 1 januari		7.353
Erbij:	1.813	
Eraf:	-4.188	
Stand per 31 december		5.003

De belangrijkste toevoegingen en onttrekkingen zijn:

Belangrijkste mutaties bestemmingsreserves	toevoegingen	onttrekkingen
Mobiliteitsfonds	1.167	-95
Herplantfonds	306	-244
Egalisatie afvalstoffen	8	-207
Buurtsportcoaches		-128
Onderwijsgebouwen		-150
Decentralisaties sociaal domein		-1.210
Inzet HHT middelen		-1.431
Creatieve sector	250	-250
Regionaal Mediacentrum		-200
Decentrale loonruimte	76	
Overige toevoegingen/ onttrekkingen	31	-273
Totalen	1.838	-4.188

Bijlage 5.4 geeft een overzicht van alle reserves van de gemeente en de mutaties die hierin in het verslagjaar plaats hebben gevonden. In deze bijlage is een toelichting opgenomen over onder meer het doel van elke reserve en het verloop van de reserve in het verslagjaar.

Voorzieningen

Voorzieningen kunnen worden gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang en risico's op de balansdatum onzeker zijn, doch redelijkerwijs zijn in te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's terzake van tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten mede zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand jaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- de bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Verloop voorzieningen	mutatie	stand
Stand per 1 januari		12.277
Erbij:	3.904	
Eraf:	-1.260	
Herrubricering voorziening Planexploitaties	-2.404	
Stand per 31 december		12.517

De belangrijkste toevoegingen en onttrekkingen zijn:

Belangrijkste mutaties voorzieningen	toevoegingen	onttrekkingen
Onderhoudsvoorziening gymnastiekgebouwen	113	-33
Onderhoudsvoorziening parkeergarages	296	-114
Voorziening pensioenen (ex)- wethouders	1.049	-185
Onderhoudsvoorziening raadhuis/stadskantoor	293	-191
Egalisatievoorziening rioleringen	421	
Onderhoudsvoorziening maatschappelijk vastgoed en openb. Speelg.	1.142	-681
Ziggo Deal	576	
Overige toevoegingen/onttrekkingen	14	-56
Totalen	3.904	-1.260

De spaarvoorziening rioleringen werd in mindering gebracht op de relevante activa. Deze voorziening is daarom ook niet in deze tabel opgenomen. Voor de voorziening planexploitatie geldt dat deze in mindering is gebracht op de activa. In 2018 was dit deels het geval, aangezien de voorziening toen hoger was dan de boekwaarde van de verlieslatende exploitatie.

Bijlage 5.5 geeft een overzicht van alle voorzieningen van de gemeente. In deze bijlage is een toelichting opgenomen over het doel van elke voorziening en het verloop van de voorziening in het verslagjaar.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De langlopende schulden zijn onder te verdelen in geldleningen en waarborgsommen conform onderstaand overzicht:

Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	2019	2018
1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	30.000	31.440
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	110.973	108.698
3. openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	27.601	30.681
Onderhandse leningen	168.574	170.819
Waarborgsommen	171	282
Totaal	168.745	171.101

Het verloop van de boekwaarde van de onderhandse leningen is als volgt:

Verloop onderhandse leningen	mutatie	stand
Stand per 1 januari		170.819
Erbij: nieuw opgenomen leningen	16.000	
Eraf: aflossingen op bestaande leningen	-18.245	
Stand per 31 december		168.574

In paragraaf 3.4 (Financiering) is ingegaan op de financiering van de gemeente en de bovengenoemde mutaties in de vaste schuld. Tevens wordt verwezen naar bijlage 5.7 “Langlopende schulden” van de balans. In overeenstemming met artikel 56 van het BBV wordt hierbij vermeld dat de rentelasten van de bovengenoemde onderhandse leningen € 4.158.000 bedragen.

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar

Deze zijn als volgt:

Vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2019	2018
Kasgeldleningen	12.000	0
Banksaldi	25.010	20.482
Overige schulden	17.184	20.897
Totaal	54.195	41.379

De banksaldi hebben betrekking op de saldi van de rekeningen die worden aangehouden bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

De specificatie van de overige schulden is als volgt:

Overige schulden	2019	2018
Schulden aan openbare lichamen:	5.720	5.605
Belastingdienst	4.139	5.254
Provincie	1.259	351
Rijk (vpb)	322	
Overige schulden:	11.464	15.292
Crediteuren	10.598	11.324
Overige schulden	866	3.968
Totaal schulden	17.184	20.897

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

Overlopende passiva	2019	2018
Verplichtingen	9.625	8.868
Nog te betalen rente geldleningen	1.908	2.048
overige verplichtingen	7.717	6.820
Specifiek bestedingsdoel:	1.633	1.261
het Rijk	458	246
overige Nederlandse overheidslichamen	1.175	1.015

Overige vooruitontvangen bedragen	2.189	1.487
Energiebesp. particuliere woningvoorraad	170	241
Vitens Huydecopersweg	400	400
Vooruit ontvangen parkeervergunningen	228	196
Zwervuil	119	
Faciliterend grondbeleid anterieure overeenkomsten	916	
Overige vooruitontvangen baten	356	650
Totaal	13.446	11.617

De overlopende passiva met een specifiek bestedingsdoel (middelen van mede-overheden) worden toegelicht in bijlage 5.6.

5.2.6 Overzicht activa

Omschrijving kapitaal uitgaven	Boekwaarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Bijdragen derden in 2019	Afschrijving in 2019	Afwaardering in 2019	Boekwaarde 31-12-2019
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA						
Onderzoek en ontwikkeling bepaald actief	652	192	-	-	-	843
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.002	-	-	-97	-	1.905
TOTAAL IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	2.654	192	-	-97	-	2.748
MATERIËLE VASTE ACTIVA (economisch nut)						
Gronden en terreinen	37.044	560	-	-	-	37.605
Woonruimten	639	130	-	-52	-	717
Bedrijfsgebouwen	124.366	3.484	-	-4.162	-28	123.660
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.260	-	-	-205	-	2.055
Vervoermiddelen	106	-	-90	-13	-	3
Machines, apparaten en installaties	1.612	23	-206	-165	-	1.264
Overige materiële vaste activa	13.143	655	-63	-1.327	-	12.409
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA (economisch nut)	179.169	4.853	-359	-5.924	-28	177.711
MATERIËLE VASTE ACTIVA (economisch nut i.c.m. heffingen)						
Bedrijfsgebouwen	3.668	19	-	-183	-	3.504
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	58.903	4.039	-43.782	-831	-	18.328
Vervoermiddelen	165	-	-104	-11	-	50
Machines, apparaten en installaties	844	960	-23	-62	-	1.720
Overige materiële vaste activa	190	-	-	-77	-	113
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA (economisch nut i.c.m. heffingen)	63.769	5.019	-43.909	-1.164	-	23.715
MATERIËLE VASTE ACTIVA (maatschappelijk nut)						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	78.190	6.206	-778	-2.801	-	80.816

Machines, apparaten en installaties	1.307	98	-	-155	-	1.251
Overige materiële vaste activa	442	-	-	-32	-	410
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA (maatschappelijk nut)	79.939	6.304	-778	-2.988	-	82.477
TOTAAL MATERIËLE ACTIVA	322.877	16.176	-45.046	-10.075	-28	283.903

Omschrijving kapitaal uitgaven	Boekwaarde 1-1-2019	Vermeer- deringen in 2019	Vermin- deringen in 2019	Afschrijving in 2019	Afwaardering in 2019	Boekwaarde 31-12-2019
FINANCIËLE VASTE ACTIVA						
Kapitaalverstrekkingen	364	-	-	-	-	364
Overige langlopende leningen	3.229	400	-190	-	-	3.439
Uitz NL schuld papier langer dan één jaar	1	-	-	-	-	1
Overige uitzettingen langer dan één jaar	-	-	-	-	-	-
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	3.594	400	-190	-	-	3.804
TOTAAL VASTE ACTIVA	329.125	16.768	-45.236	-10.172	-28	290.455
VOORRADEN						
Bouwgronden in exploitatie	9.759	3.323	-2.004	-	-	11.078
Gereed product en handelsgoederen	39					39
TOTAAL VOORRADEN	9.798	3.323	-2.004	-	-	11.117
TOTAAL VASTE ACTIVA / VOORRADEN	338.923	20.091	-47.241	-10.172	-28	301.573

5.3 Investeringskredieten

5.3.1 Overzicht investeringskredieten

algemene informatie								af- sluiten
Thema	omschrijving investering	aangevraagd			uitgaven			ja/nee
		bedrag verleend krediet	datum besluit	totaal uitg.Budget 2019	uitgaven t/m 2018	uitgaven 2019	restant- uitg.budget per 31-12-19	
	1. Programma Wonen en Leven	57.855.400		57.855.400	23.639.348	8.073.463	26.142.588	
01.03	Vervanging openbare verlichting armaturen 2017	521.000	09-11-2016	521.000	246.539	262.102	12.359	ja
01.03	Vervanging openbare verlichting armaturen 2018	464.000	08-11-2017	464.000		256.770	207.230	nee
01.03	Vervanging openbare verlichting armaturen 2019	464.000	04-02-2019	464.000			464.000	nee
01.03	Vervanging lichtmasten sportpark Loosdrecht 2019	229.000	04-02-2019	229.000		1.875	227.125	nee
01.03	Veilig naar School	400.000		400.000	258.457	-46.040	187.583	ja
01.03	-Gijsbrecht van Amstelstr. + Vreelandseweg (gedeeltelijk)	970.000		970.000	938.962		31.038	ja
	Vervanging afgeschreven wegen 2015	2.646.750	12-11-2014	2.646.750	1.714.248	627.678	304.824	nee
01.03	wegen J.v.Campenln., oostzijde LdeKln., Erfg.str.	318.250		318.250	278.621		39.629	ja
01.03	wegen Villapark en Trompenberg Noord: overlagen riool	185.250		185.250	147.847	99.152	-61.749	ja
01.03	wegen Lambooyln, Hellenber-Hubarln., Tesselsch.ln.	945.250		945.250	309.380	528.525	107.345	nee
01.03	fietspad Diepend. ln. tussen Eikb.w. en P.de H. ln.	71.250		71.250	52.731		18.519	ja
01.03	weg Jagerspaadje en Raaweg	47.500		47.500	45.440		2.060	ja
01.03	Groest tussen Herenstr. en Gooilandplein (klinkers)	142.500		142.500	130.075		12.425	ja
01.03	wegdek Vaartweg tussen Brinkweg en Elleboogstraat	52.250		52.250	39.845		12.405	ja
01.03	wegdek Vaartweg tussen Esso en G. v. Amstelstr.	47.500		47.500	23.396		24.104	ja
01.03	wegdek Eikenlaan i.v.m. glasvezelaanleg	247.000		247.000	44.460		202.540	nee
01.03	brug sportveld Loosdrecht	20.000		20.000	46.478		-26.478	ja
01.03	geluidsscherm Vreelandseweg	300.000		300.000	324.708		-24.708	ja
01.03	achterstallig onderhoud fabrieksmuren fase 1	270.000		270.000	271.267		-1.267	ja
	Vervanging afgeschreven wegen 2016	3.703.000	11-11-2015	3.703.000	2.328.851	713.419	660.730	nee
01.03	wegen Snelliuslaan	139.000		139.000	135.354	3.296	351	ja
01.03	wegen JA Kalfflaan, WC Bradelaan	130.000		130.000	28.600	68.177	33.223	nee

01.03	wegen Wirixstraat	126.000		126.000	28.840	136	97.024	nee
01.03	wegen La Rivierestraat	50.000		50.000	11.000		39.000	nee
01.03	wegen Van Dijkstraat/Bonnikestraat	93.000		93.000	-2.334	-194.453	289.787	nee
01.03	wegen Turfstraat/Loosdrechtseweg/Bodemanstraat	149.000		149.000	47.034	91.875	10.091	nee
01.03	wegen Reestraat	75.000		75.000	16.576	58.885	-461	nee
01.03	Parkeerplaats Kerkelanden	129.000		129.000	127.774		1.226	ja
01.03	wegen Laan 40-45	363.000		363.000	329.761	30.854	2.385	ja
01.03	wegen Hyacintenlaan	326.000		326.000	79.507	18	246.475	nee
01.03	wegen Kruissteeg	47.000		47.000	51.980		-4.980	ja
01.03	wegen PC Hooftweg	102.000		102.000	113.518		-11.518	ja
01.03	Binnenring	105.000		105.000	103.153		1.847	ja
01.03	wegen Albertus Perkstraat	432.000		432.000	435.970	3.008	-6.978	ja
01.03	wegen NW villagebied	679.000		679.000	364.646	305.058	9.296	ja
01.03	wegen Dotterstraat	93.000		93.000	105.903		-12.903	ja
01.03	wegen Burgemeester Schooklaan	163.000		163.000	35.897	127.140	-37	ja
01.03	wegen Diependaalselaan	302.000		302.000	315.672	219.425	-233.097	nee
01.03	herbestemming Wegen 2014 besluit Raad dd 11 juli 2018	200.000		200.000			200.000	nee
	Vervanging afgeschreven wegen 2017	3.625.000	09-11-2016	3.625.000	1.084.355	722.423	1.818.222	nee
01.03	wegen Boomberg	1.586.000		1.586.000	402.586	696.818	486.596	nee
01.03	wegen Noord	480.000		480.000	107.398	3.166	369.436	nee
01.03	wegen Staatsliedenbuurt	1.151.000		1.151.000	253.743		897.257	nee
01.03	wegen Van Riebeeckweg	176.000		176.000	189.620		-13.620	ja
01.03	wegen Nieuweg	81.000		81.000	67.167		13.833	ja
01.03	wegen NW Villagebied	151.000		151.000	63.841	22.439	64.720	nee
	Vervanging afgeschreven wegen 2018	3.028.000	08-11-2017	3.028.000	213.370	450.190	2.364.440	nee
01.03	Boomberg fase 3	1.255.000		1.255.000	738	13.066	1.241.196	nee
01.03	Noord fase 3	810.000		810.000	16.573	414.487	378.940	nee
01.03	Vervanging 1e kanaalbrug	400.000		400.000	9.880	22.638	367.483	nee
01.03	Diependaalselaan voegovergangen	188.000		188.000	179.783		8.217	ja
01.03	Loosdrechtseweg, ventweg vervanging verharding	175.000		175.000	6.396		168.604	nee
01.03	voetpad Kerkelanden, herbestemming wegen 2014	200.000	11-07-2018	200.000			200.000	nee
	Vervanging afgeschreven wegen 2019	2.828.000	04-02-2019	2.828.000		326.202	2.501.798	nee

01.03	wegen Boomberg fase 4	556.000		556.000		26.272	529.728	nee
01.03	wegen Boomberg fase 3 aanvulling	229.000		229.000			229.000	nee
01.03	wegen Noord fase 4	902.000		902.000			902.000	nee
01.03	wegen Erfgooiersstraat verharding	75.000		75.000			75.000	nee
01.03	wegen Noord fase 3 aanvulling	405.000		405.000			405.000	nee
01.03	wegen NW villagebied	500.000		500.000		299.931	200.069	nee
01.03	wegen Oosterengweg	161.000		161.000			161.000	nee
01.03	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2017	392.000	09-11-2016	392.000	392.000			ja
01.03	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2018	306.000	08-11-2017	306.000			306.000	nee
01.03	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2019	306.000	04-02-2019	306.000			306.000	nee
01.03	Vervangen dynamische afsluiting centrum	650.000	21-05-2019	650.000			650.000	nee
01.03	Herinrichting entree Arenapark Oostzijde	240.000	10-05-2017	240.000	178.980	-48.931	109.951	ja
01.03	verv. Vri's Vaartweg thv Boomberglaan	42.750	12-11-2014	42.750	3.848		38.902	nee
01.03	vervanging vri's Meentweg/K.Onnesweg etc	91.000	08-11-2017	91.000			91.000	ja
01.03	vervanging vri's Oostereind/Diependaalselaan/A27/Collosseum	206.000	08-11-2017	206.000	167.965	19.595	18.440	ja
01.03	vervanging vri's Bosdrift/Vaartweg/van Riebeeckweg	128.000	04-02-2019	128.000			128.000	nee
01.03	Verzinkbaar toilet centrum (urilift)	100.000	16-05-2018	100.000	25.000	78.848	-3.848	ja
01.03	Ruimtelijke ontwikkeling omgeving Sterreschool	60.000	27-09-2017	60.000			60.000	nee
	Uitvoeringsprogramma fiets 2012	200.500	04-07-2012	200.500	263.755		-63.255	ja
01.03	-Fietstunnel afrit A27	148.000		148.000	254.305		-106.305	ja
01.03	-Fietspad Huydecopersweg-Maartensdijkseweg	52.500		52.500	9.450		43.050	ja
01.03	-Uitbreiden fietsparkeerplaatsen Centrum	225.000		225.000	370.984	9.018	-155.002	nee
01.03	-Aanvulling fietsparkeren Centrum	220.000	27-09-2017	220.000			220.000	nee
01.03	Inpandige fietsenstalling	500.000	7-5-2019	500.000		542.284	-42.284	nee
01.03	Groest Gooilandplein	1.200.500	13-7-2016	1.200.500	710.251	58.543	431.706	nee
01.03	HOV; investeringsbijdrage	2.500.000	16-10-2013	2.500.000	1.250.000	1.250.000		ja
01.03	Parkeervoorziening openbare ruimte Arenapark	350.000	16-4-2019	350.000		111.527	238.473	nee
01.03	Toegankelijkheid bushaltes	295.700	27-2-2019	295.700			295.700	nee
01.03	Rotonde Utrechtseweg-Diependaalselaan	215.000	29-5-2019	215.000		16.841	198.159	nee
01.03	Verkeersveiliger maken nabij foodhall Mout	66.000	29-5-2019	66.000			66.000	nee
01.03	Uitbreiding parkeerapparatuur	100.000		100.000		101.950	-1.950	ja
01.03	Uitbreiding parkeerapparatuur	100.000	12-11-2019	100.000		41.860	58.140	nee

01.03	Contactloos betaald parkeren	369.000	26-09-2018	369.000	148.964	223.447	-3.411	ja
01.04	vervangen beschoeiing 3e Havenarm	767.000	11-11-2015	767.000	415.417	226.413	125.170	nee
01.04	Vervanging beschoeiing Hilversums Kanaal 2017	744.000	09-11-2016	744.000	102.200		641.800	nee
01.04	Vervanging beschoeiing Hilversums Kanaal 2018	662.000	08-11-2017	662.000	2.100	9.993	649.907	nee
01.04	Vervanging beschoeiing Hilversums Kanaal 2019	662.000	04-02-2019	662.000			662.000	nee
01.04	vervangen aandrijving schutsluis 't Hemeltje	60.000	11-11-2015	60.000	6.600		53.400	nee
01.04	aandrijving/op afstand bestuurbaar schutsluis 't Hemeltje	381.000	21-5-2019	381.000			381.000	nee
	Zonneweide Anna's Hoeve	850.000	5-7-2017	850.000	517.734	-202.500	534.766	ja
03.01	- draagconstructie	325.000		325.000	315.234		9.766	ja
03.01	- zonnepanelen	525.000		525.000	202.500	-202.500	525.000	ja
01.02	Vervanging toplaag Berestein veld 9	108.000	09-11-2016	108.000			108.000	nee
01.02	Vervanging toplaag Berestein veld 11	102.000	09-11-2016	102.000			102.000	nee
01.02	Speelvoorziening	152.000	21-05-2019	152.000		144.244	7.756	nee
	Renovatie groenvoorziening 2015	126.350	12-11-2014	126.350	101.459	20.181	4.710	
01.04	groen Edisonplein (in combinatie met ISV)	5.700		5.700	5.721		-21	ja
01.04	groen J.v.Campenln. (in combin. met riolering en weg	77.900		77.900	76.392		1.508	ja
01.04	groen Nieuweg, pleintjes bij v. Limburg Stirumlaan	42.750		42.750	19.346	20.181	3.223	ja
	Renovatie groenvoorziening 2016	242.000	11-11-2015	242.000	140.715	57.159	44.126	nee
01.04	groen rond Joodse begraafplaats	28.000	11-11-2015	28.000	6.160	1.855	19.985	nee
01.04	groen rotonde Gooiland	11.000		11.000	9.950		1.050	ja
01.04	groen Rigelstraat	15.000		15.000	3.300	19.295	-7.595	ja
01.04	groen Vlindermeent	102.000		102.000	97.950		4.050	ja
01.04	groen Luthervijver	56.000		56.000	12.320	35.237	8.443	ja
01.04	groen Burgemeester Schooklaan	8.000		8.000	6.195		1.805	ja
01.04	groen Bonifaciuslaan	22.000		22.000	4.840	771	16.389	nee
	Renovatie groenvoorziening 2017	241.000	09-11-2016	241.000	67.313	13.695	159.992	nee
01.04	Albertus Perkstraat	18.000		18.000	3.960	13.695	345	ja
01.04	Noordwestelijk Villagebied	39.000		39.000	8.580		30.420	nee
01.04	Hommelmeent	119.000		119.000	26.180		92.820	nee
01.04	S. Stevinweg parkeerplaats	20.000		20.000	4.400		15.600	nee
01.04	S. Stevinweg middenberm	25.000		25.000	5.500		19.500	nee
01.04	Willibrordus-, Ludgeruslaan	20.000		20.000	18.693		1.307	ja

	Renovatie groenvoorziening 2018	188.000	08-11-2017	188.000		64.053	123.947	nee
01.04	Middenberm Laan 40-45	55.000		55.000		64.053	-9.053	ja
01.04	Bijenmeent, Goudwesmeent	85.000		85.000			85.000	nee
01.04	Stephensonlaan	8.000		8.000			8.000	nee
01.04	Van Gelder-Speijk-Zaenlaan	23.000		23.000			23.000	nee
01.04	Willibrordus- Ludgeruslaan (voetpad)	17.000		17.000			17.000	nee
	Renovatie groenvoorziening 2019	188.000	08-11-2017	188.000			188.000	nee
01.04	Kamrad diverse vakken	50.000		50.000			50.000	nee
01.04	Arenapark groenstrook Oostereind	80.000		80.000			80.000	nee
01.04	NW Villagebied Rossini/Verdi plantsoen	40.000		40.000			40.000	nee
01.04	Mierenmeent diverse vakken	18.000		18.000			18.000	nee
01.04	Extra impuls in groen Spoor 2 + Spoor 2 tot en met 7	1.000.000	27-01-2016	1.000.000	608.040	217.747	174.213	nee
01.04	Het groene hart van de Meent	125.000	27-03-2019	125.000		109.597	15.403	ja
01.04	Oostelijke Vechtplassen	250.000		250.000		250.000		ja
01.04	Voltooing de Groene Schakel	1.265.000	01-02-2017	1.265.000			1.265.000	nee
	Gemeentelijk rioleringsplan 2014	2.358.000	13-11-2013	2.358.000	1.953.042		404.958	ja
01.04	Deel J. v. Campenln. (L. de Keyl./Erfgooiersstr.)	746.000		746.000	361.660		384.340	ja
01.04	Deel 's Gravelandseweg (Bussumergrintw/Nimrodln)	510.000		510.000	280.214		229.786	ja
01.04	Actualisatie GRP en BRP	30.000		30.000	35.850		-5.850	ja
01.04	Mussenstraat / Arendstraat	491.000		491.000	419.221		71.779	ja
01.04	Vossenstraat, Egelstraat, Hazenstraat	784.000		784.000	524.247		259.753	ja
01.04	Villaparken en Trompenberg Nrd relinen	112.000		112.000	119.128		-7.128	ja
01.04	Renovatie rioolgemaal Havenkwartier en tunnel DDL	185.000		185.000	212.722		-27.722	ja
01.04	herbestemming restant jaarschijf 2014, zie jaarverslag 2017	-500.000	11-07-2018	-500.000			-500.000	ja
	Gemeentelijk rioleringsplan 2015	2.194.951	12-11-2014	2.194.951	1.575.673	0	619.278	nee
01.04	GRP J.v.Campenln., oostzijde tussen LdeK. en Erfg.str.	644.700		644.700	386.304		258.396	ja
01.04	GRP Villaparken en Trompenberg-Noord	462.800		462.800	534.798	4.915	-76.913	ja
01.04	GRP Raadshuiskwartier fase 4	689.050		689.050	358.672	508.264	-177.886	nee
01.04	GRP Staatsliedenkwartier fase 1	694.700		694.700	44.117	28.220	622.363	nee
01.04	Rioolgemaal	245.100		245.100	251.782		-6.682	ja
01.04	Spaarvoorziening	-541.399		-541.399		-541.399		
	Gemeentelijk rioleringsplan 2016	2.526.913	11-11-2015	2.526.913	1.947.179	14.665	565.069	nee

01.04	GRP Snelliuslaan	335.000		335.000	312.397	59.066	-36.463	ja
01.04	GRP JA Kalfflaan, WC Bradelaan	274.000		274.000	75.036	209.554	-10.590	nee
01.04	GRP Wirixstraat	341.000		341.000	45.380	333	295.288	nee
01.04	GRP La Rivierestraat	156.000		156.000	21.060	33	134.907	nee
01.04	GRP Van Dijkstraat/Bonnikestraat	343.000		343.000	205.160	167.050	-29.210	nee
01.04	GRP Turfstraat/Loosdrechtseweg/Bodemanstraat	285.000		285.000	48.375	252.562	-15.937	nee
01.04	GRP Reestraat	175.000		175.000	30.026	120.668	24.306	nee
01.04	GRP Laan 40-45	616.000		616.000	564.241	83.516	-31.757	nee
01.04	GRP Hyacintenlaan	227.000		227.000	30.440		196.560	nee
01.04	GRP PC Hooftweg	35.000		35.000	35.856		-856	ja
01.04	GRP Albertus Perkstraat	323.000		323.000	346.003		-23.003	ja
01.04	GRP NW Villagebied	376.000		376.000	230.125	80.492	65.383	ja
01.04	GRP Rioolgemalen	14.000		14.000	3.080	14.477	-3.557	ja
01.04	Spaarvoorziening	-973.087		-973.087		-973.087		
	Gemeentelijk rioleringsplan 2017	2.889.153	09-11-2016	2.889.153	1.014.861	48.482	1.825.810	nee
01.04	Boomberg fase1	1.922.000		1.922.000	610.846	589.961	721.193	nee
01.04	Noord fase 1	1.087.000		1.087.000	290.115	-146.918	943.803	nee
01.04	Relinen Minckelersstraat	231.000		231.000	54.561		176.439	nee
01.04	Relinen Diependaalselaan Circusterrein	59.000		59.000	13.304	25.395	20.301	nee
01.04	Relinen Oude Amersfoortseweg	209.000		209.000	46.035	211.259	-48.294	nee
01.04	Pomp sluis 't Hemeltje	10.000		10.000			10.000	nee
01.04	Gemaal Vivaldipark	24.000		24.000		21.631	2.369	ja
01.04	Spaarvoorziening	-652.847		-652.847		-652.847		
	Gemeentelijk rioleringsplan 2018	2.667.333		2.667.333	26.730	770.046	1.870.557	nee
01.04	Boomberg fase 3	1.046.000		1.046.000	6.767	10.772	1.028.461	nee
01.04	Noord fase 3	1.223.000		1.223.000	10.622	400.909	811.469	nee
01.04	Raadhuiskwartier fase 4	72.000		72.000	91	1.026	70.883	nee
01.04	Relinen en huisaansluitingen NW Villagebied	400.000		400.000		380.000	20.000	nee
01.04	Relinen 't Hoogt van 't Kruis	150.000		150.000			150.000	nee
01.04	Rioolgemalen	162.000		162.000	9.250	141.679	11.071	nee
01.04	Putdeksels Diependaalselaan	57.000		57.000			57.000	nee
01.04	Schuttersweg, herbestemming jaarschijf 2014	500.000		500.000		472.327	27.673	ja

01.04	Investering t.l.v. onderhoud wegen, straten en pleinen	-306.000		-306.000			-306.000	nee
01.04	Spaarvoorziening	-636.667		-636.667		-636.667		
	Gemeentelijk rioleringsplan 2019	2.804.000		2.804.000		302.936	2.501.064	nee
01.04	Boomberg fase 4	584.000		584.000		812	583.188	nee
01.04	boomberg fase 3 aanvulling	240.000		240.000		9.575	230.425	nee
01.04	Noord fase 4	947.000		947.000			947.000	nee
01.04	Sanering Verschurestraat / van Dijkstraat	125.000		125.000		257.769	-132.769	nee
01.04	Noord fase 3 aanvulling	425.000		425.000			425.000	nee
01.04	Oosterengweg	342.000		342.000		2.525	339.475	nee
01.04	Huisaansluitingen oude Amersfoortseweg	148.000		148.000			148.000	nee
01.04	GRP gemalen 2019	299.000		299.000		32.254	266.746	nee
01.04	Investering t.l.v. onderhoud wegen, straten en pleinen	-306.000		-306.000			-306.000	nee
01.04	Aanhanger adembeschermer	55.000	04-02-2019	55.000			55.000	nee
01.04	Vervanging calamiteitenmaterieel	56.000	20-02-2019	56.000		3.031	52.969	nee
01.04	Waterinrichtingsplan Huydecopersweg	1.500.000	11-07-2017	1.500.000		6.029	1.493.971	nee
01.04	Subsidie waterinrichtingsplan Huydecopersweg	-1.500.000		-1.500.000			-1.500.000	nee
01.04	Ondergrondse containers centrum	435.000	11-07-2018	435.000	100.643	49.981	284.376	nee
	Duurzaamheid gemeentelijk vastgoed	1.303.000		1.303.000	393.131	129.821	780.048	ja
01.04	Duurzaamheid gemeentelijke gebouwen	1.203.000	12-11-2014	1.203.000	393.131	129.821	680.048	ja
01.04	Zon op gemeentelijk vastgoed (amendement)	100.000	12-07-2017	100.000			100.000	ja
01.01	Crematorium fase 4	1.587.500		1.587.500	1.275.838	99.174	212.488	nee
01.01	- inrichten nieuwe begraaflokaties 2003 (fase 4)	1.587.500	03-12-2003	1.587.500	1.203.457	99.174	212.488	nee
01.01	- columbarium Zuiderhof (fase 4)				72.381			nee
01.01	Crematorium	3.123.000		3.123.000	3.094.144	19.116	9.740	ja
01.01	-Voorbereidingskrediet Crematorium Zuiderhof	222.000	11-12-2013	222.000	289.186	19.116	9.740	ja
01.01	-Aanpassen begraafplaats Zuiderhof crematorium	2.001.000	03-06-2015	2.001.000	2.001.000			ja
01.01	-Extra Krediet crematorium	900.000	18-11-2015	900.000	803.958			ja
	2. Programma Zorg	21.671.983		21.671.983	14.956.063	3.420.290	3.295.630	
02.02	HSV Gymzaal	300.000		300.000	280.000	20.000		ja
02.02	HSV Gymzaal	745.328	10-12-2014	745.328	280.000	20.000		ja
02.02	verlaging bijdrage	-445.328	17-05-2017	-445.328				ja
02.02	Montessori-centrum Gymzaal	378.000		378.000	3.981		374.019	nee

02.02	-Montessori-centrum Gymzaal	20.000	10-12-2014	20.000	3.981		16.019	nee
02.02	-Montessori-centrum Gymzaal	13.000		13.000			13.000	nee
02.02	-Montessori-centrum Gymzaal	100.000	11-11-2015	100.000			100.000	nee
02.02	-Montessori-centrum Gymzaal	245.000	27-09-2017	245.000			245.000	nee
02.02	Villa Vrolik	3.225.473		3.225.473	3.204.202		21.271	nee
02.02	-Villa Vrolik	50.000	16-10-2013	50.000				nee
02.02	-Villa Vrolik	750.000	10-12-2014	750.000				nee
02.02	-Villa Vrolik	361.662		361.662				nee
02.02	-Villa Vrolik	1.098.850	11-11-2015					nee
02.02	-Villa Vrolik	75.000	11-11-2015					nee
02.02	-Villa Vrolik	45.553	11-11-2015	1.219.403				nee
02.02	-Villa Vrolik	165.686		165.686				nee
02.02	-Villa Vrolik	364.000	11-11-2015	364.000				nee
02.02	-Villa Vrolik	245.025		245.025				nee
02.02	-Villa Vrolik	27.225		27.225				nee
02.02	-Villa Vrolik	42.472		42.472				nee
02.02	Mozarthof, Mozartlaan 29-31 voorber. Krediet uitbr.	435.000	13-07-2016	435.000	400.000		35.000	nee
02.02	Hilda C	10.421.534		10.421.534	10.168.133	304.068	-50.667	nee
02.02	-project: Hilda C	1.200.000	15-04-2009	1.200.000				nee
02.02	-project: Hilda C	400.000	16-12-2009	400.000				nee
02.02	-project: Hilda C	1.624.314	30-11-2011	1.624.314				nee
02.02	-project: Hilda C	246.000	02-07-2012	246.000				nee
02.02	-project: Hilda C	1.602.482	12-12-2012	1.602.482				nee
02.02	-project: Hilda C	2.294.738	16-10-2013	2.294.738				nee
02.02	-project: Hilda C	2.382.466	10-12-2014	2.382.466				nee
02.02	-project: Hilda C				9.561.526	292.980	-350.506	nee
02.02	-project: Hilda C openbare ruimte	702.534		702.534	537.301		165.233	nee
02.02	-project: Hilda C openbare ruimte rondom	215.000		215.000	69.306	11.088	134.606	nee
02.02	-project: Hilda C inkomsten verzekeringspremie	-246.000	02-07-2012	-246.000				nee
02.02	Sterrenschool	3.274.000		3.274.000	750.000	2.483.600	40.400	nee
02.02	Sterrenschool	2.424.000	13-07-2016	2.424.000				nee
02.02	Sterrenschool gesloten box	300.000	25-07-2017	300.000				nee

02.02	Sterreschool gesloten box	550.000	19-06-2018	550.000				nee
02.02	Sterreschool, peuterspeelzaal	298.000		298.000			298.000	nee
02.02	Sterreschool, Peuterspeelzaal	223.000	27-09-2017	223.000			223.000	nee
02.02	Sterreschool, Peuterspeelzaal, aanvulling	75.000	19-06-2018	75.000			75.000	nee
02.02	Sterreschool tijdelijke huisvesting Jan Blankenlaan	121.438	13-07-2016	121.438	119.251		2.187	nee
02.02	Gymzaal Oost	735.000	27-09-2017	735.000			735.000	nee
02.02	Uitbreiding praktijkschool	212.388	27-09-2017	212.388		212.717	-329	ja
02.02	Uitbreiding J.H. Donnerschool	432.000	27-09-2017	432.000	30.496	399.905	1.599	nee
02.02	Stichting Noor	160.000	30-10-2018	160.000			160.000	nee
02.02	STIP Fabritiussschool	50.000	30-10-2018	50.000			50.000	nee
02.02	Renovatie gymzaal Dubbeldekker	75.000	30-10-2018	75.000			75.000	nee
02.02	GSF Roland Holst College (verbetering ventilatie)	706.000	30-10-2018	706.000			706.000	nee
02.02	Gesloten box Onderwijshuisvesting	848.150	12-12-2012	848.150			848.150	nee
	4. Programma Bestuur	3.845.650		3.845.650	1.110.419	684.422	2.050.809	
04.03	Digitalisering Sociale Zaken	104.650	13-07-2011	104.650	804		103.846	ja
04.02	Investering t.b.v. ontwikkeling v.d. dienstverlening	133.000	11-12-2013	133.000	16.145	25.159	91.696	nee
04.02	Applicatie online maken afspraken/routing in publieke ruimtes	120.000	18-11-2015	120.000	76.543	14.626	28.831	ja
04.03	Bedrijfsvoering PIMS (E-HRM)	180.000	14-01-2019	180.000			180.000	nee
04.03	Transitie serverruimtes ivm regionale samenwerking	277.000	09-11-2016	277.000	195.960	27.227	53.813	nee
04.03	Concern I&A: technische infrastructuur 2018	615.000	08-11-2017	615.000	100.122	386.966	127.912	nee
04.03	E-dienstverlening	60.000	08-07-2019	60.000		22.832	37.168	nee
04.03	Integrale technische beveiliging	750.000		750.000	624.116	50.335	75.549	nee
04.03	Technische beveiliging kantoorruimten	325.000		325.000				nee
04.03	Integrale technische beveiliging	425.000	08-11-2017	425.000				nee
04.03	Noodstroomaggregaat	50.000	08-11-2017	50.000	1.970	14.821	33.209	nee
04.03	Webcasting faciliteiten	76.000	08-11-2017	76.000	94.759	37.875	-56.634	nee
04.03	Topdesk	100.000	04-02-2019	100.000			100.000	nee
04.03	Applicatie basisregistratie (vicrea)	80.000	04-02-2019	80.000		72.998	7.002	nee
	Bouwkundige aanpassingen Wilhelminastraat	322.000	04-02-2019	322.000		-45.454	367.454	nee
	Overige bouwkundige aanpassingen	230.000	04-02-2019	230.000		20.497	209.503	nee
04.03	Vervanging audio visuele middelen	80.000	04-02-2019	80.000			80.000	nee
04.03	Meubilair Wilhelminastraat	78.000	04-02-2019	78.000			78.000	nee

04.03	Meubilair	160.000	04-02-2019	160.000		50.601	109.399	nee
04.03	Verplaatsing serverruimte	250.000	04-02-2019	250.000		4.287	245.713	nee
04.03	Noodstroomaggregaat	180.000	04-02-2019	180.000		1.650	178.350	nee
	5. Programma Financiën en Grondexploitatie	4.261.500		4.261.500	664.423	751.968	2.845.109	
05.01	Stationsgebied, sloop GAK gebouw	761.500	06-12-2017	761.500	651.847	191.545	-81.892	ja
05.01	Koninginneweg WVG Stationsgebied	3.500.000	11-07-2018	3.500.000	12.576	560.423	2.927.001	nee
	Totaal gemeente Hilversum	87.634.533		87.634.533	40.370.253	12.930.144	34.334.136	

Toelichting overzicht investeringskredieten

Programma 1 Wonen en Leven

Veilig naar School

Voor Veilig naar School is in 2015 door de Raad een krediet beschikbaar gesteld van € 400.000 voor fysieke aanpassingen rondom scholen. In 2018 vond de eindmanifestatie plaats ter afsluiting van het project. In 2019 is de subsidieafrekening gemaakt waarmee het totaal aan ontvangen subsidie € 160.000 bedraagt. Mede hierdoor wordt het krediet afgesloten met een overschot van € 187.583.

Vervangen dynamische afsluiting Centrum

Vorbereiding van de werkzaamheden is afgerond. Aanbesteding vindt plaats in Q1 2020 en uitvoering van de werkzaamheden wordt afgerond in Q4 2020.

Herinrichting entree Arenapark Oostzijde

Gezien de ontwikkelingen op het Arenapark betreffende het op te stellen masterplan is besloten krediet na de eerste fase af te sluiten. De tweede fase, aanleg fietspad, zal betrokken worden bij de integrale verkeersvisie die in het kader van het masterplan opgesteld wordt.

Afgeschreven wegen en gemeentelijk rioleringsplan**Spaarvoorziening riolering**

Zoals is aangegeven bij de toelichting op de staat van voorzieningen is op de in 2019 gedane uitgaven aan het GRP een bedrag van € 2.804.000 afgeboekt. De afboeking is verdeeld over de jaarschijven 2015 tot en met 2018.

2014**Thema 01.04 GRP**

De jaarschijf GRP 2014 ad € 2.358.000 wordt afgesloten met een positief saldo van € 405.000 veroorzaakt door aanbestedingsvoordelen. Bij onderstaande werken ontstaan tekorten door destijds onvoorziene omstandigheden. Wij stellen daarom voor het restant van de jaarschijf GRP 2014 als volgt te herbestemmen.

Raadhuiskwartier: Aanvankelijk is voor het Raadhuiskwartier rekening gehouden met een gemengd rioolstelsel. De gemeente dient de wateroverlast (in het kader van klimaatadaptatie) zoveel mogelijk te beperken en is daarom genoodzaakt een gescheiden rioolstelsel aan te brengen. Tevens speelt de PFAS problematiek bij het Raadhuiskwartier, waardoor er in totaal **€ 195.000** nodig is bovenop het reeds verleende krediet.

Oude Amersfoortseweg: Als gevolg van de routewijziging van het HOV is het werk voor de Oude Amerfoortseweg uitgebreid. We verwachten meerwerkkosten van € 60.000.

Minckelersstraat: De Minckelersstraat wordt gerelined. Uit onderzoek blijkt dat er meer gerelined moet worden dan aanvankelijk gedacht, waardoor er € 70.000 meer nodig is.

Verschurestraat: Er is in de Verschurestraat een bodemvervuiling aangetroffen. Wij schatten de saneringskosten in op € 80.000.

2015**Thema 01.03 wegen Lambooylaan, Hellenberg Hubarlaan, Tesselschadelaan****Thema 01.04 GRP Raadhuiskwartier**

Van het Raadhuiskwartier is de uitvoering onlangs afgerond. Bestek zit in de onderhoudstermijn, financiële afhandeling en nazorg. Uitloop van dit krediet heeft te maken met de segmentering in deelbestekken, sterke participatie, afstemming met een bouwproject, afstemming met werkzaamheden nutsbedrijven etc. Wordt eind 2020 afgesloten.

Thema 01.03 Wegen, Eikenlaan**Thema 01.04 GRP staatsliedenkwartier**

De Eikenlaan bestaat uit een krediet dat ooit is aangevraagd voor gecombineerd werken samen met de aanleg van het glasvezelnet. Het glasvezelnet is er nooit gekomen, de uitvoering van het trottoir wordt in 2020 geparticipeerd, voorbereid, uitgevoerd en afgehandeld. Wordt eind 2020 afgesloten.

2016**Thema 01.03 Wegen JA Kalfflaan en WC Bradelaan****Thema 01.04 GRP JA Kalfflaan en WC Bradelaan**

JA Kalfflaan en WC Bradelaan zijn momenteel in uitvoering. Het bestek wordt in 2020 afgerond en kan eind 2020 afgesloten worden. Dat dit bestek later is opgepakt, heeft te maken met een jaar vertraging in de participatie Snelliuslaan, meeliften met het leggen van kabels en leidingen en voortschrijdend inzicht in de configuratie van de aanvraag versus een uit te besteden bestek.

Thema 01.03 Wegen Wirixstraat, La Rivièrestraat en Van Dijkstraat/Bonnikestraat**Thema 01.04 GRP Wirixstraat, La Rivièrestraat en Van Dijkstraat/Bonnikestraat**

Wirixstraat is momenteel in voorbereiding. Uitvoering start in mei-2020. Werk is gereed en afgerond eind 2020. Krediet kan dan afgesloten worden. Dat dit bestek later is opgepakt, heeft te maken met een jaar vertraging in de participatie Snelliuslaan, meeliften met het leggen van kabels en leidingen en voortschrijdend inzicht in de configuratie van de aanvraag versus een uit te besteden bestek.

Thema 01.03 Wegen Turfstraat**Thema 01.04 GRP Turfstraat**

Vervanging wegen Turfstraat/Loosdrechtseweg/Bodemanstraat is uitgesteld door een langdurige bewonersparticipatie na een aangetroffen loodvervuiling in de straten en tuinen. Het werk is momenteel uitgevoerd, zit in de onderhoudstermijn, financiële afhandeling en nazorg. Krediet kan eind 2020 afgesloten worden.

Thema 01.03 Wegen Reestraat**Thema 01.04 GRP Reestraat**

Reestraat lift in de uitvoering mee met de Turfstraat, dit om een slimme logistiek in deze wijk met weinig beschikbare openbare ruimte mogelijk te maken.

Thema 01.03 Wegen Hyacintenlaan**Thema 01.04 GRP Hyacintenlaan**

Hyacintenlaan is in de vertraging geraakt, mede door het juist bepalen van het vertrekpunt, voordat de participatie kon starten. Behalve de aanwezigheid van de kolossale Amerikaanse eiken, diverse (voor)onderzoeken en denkrichtingen hebben nutsbedrijven meegelift. Een meer dan uitgebreide participatie was het gevolg.

2017**Thema 01.03 wegen Boomberg****Thema 01. 04 GRP Boomberg**

Boomberg; Laatste onderdeel van dit krediet gaat in mei 2020 in uitvoering. Eind 2020 kan het afgesloten worden. Dit krediet staat open doordat het uit een aantal deelbestekken bestaat, nutsbedrijven meeliften, er uitgebreide participatie plaatsvindt e.d. Snellere uitvoering zal de kwaliteit en leefbaarheid in de wijk (tijdens de uitvoering) niet ten goede komen.

Thema 01.03 wegen Noord**Thema 01. 04 GRP Noord, fase I**

Noord, gedeelte Vingboonsstraat gaat in voorjaar 2020 in uitvoering. Dat het pas in 2020 in uitvoering gaat heeft mede met de valse start in Noord te maken (participatie Snelliuslaan) en uitgebreid meeliften van de nutsbedrijven. Afsluiting van het krediet wacht nog even. Bestek Vingboonsstraat Noord komt in 2021 in uitvoering en zal eind 2021 afgerond worden.

Thema 01.03 wegen Staatsliedenkwartier

Bij project Wegen Staatsliedenkwartier is in 2018 in de participatie gestart. Uitvoering start begin maart. In 2020 wordt dit krediet afgesloten.

Thema 01.03 Wegen NW Villagebied

NW Villagebied is een krediet van een aantal voetpaden in deze wijk dat langs diverse lanen ingezet wordt. Restant van dit krediet wordt weggezet in 2021, wanneer er vervolg wordt gegeven aan de uitvoering van het NW Villagebied.

Relinen Minckelersstraat

Relinen Minckelersstraat wordt in 2020 uitgevoerd. Voor dit werk is krediet aangevraagd vanuit de herbestemming 2014. Het ontwerp heeft hier aanleiding toe gegeven.

Relinen Diependaalselaan

Relinen Diependaalselaan lift mee met de uitvraag van relinen Minckelersstraat.

Relinen Oude Amersfoortseweg

Relinen Oude Amersfoortseweg is eind 2019 uitgevoerd. Werk wordt financieel in 2020 afgerond.

VRI Vaartweg - Boomberg

Omdat de VRI economisch is afgeschreven maar technisch nog jaren meekan, is de investering uitgesteld.

VRI Meentweg en K. Onnesweg

Het krediet wordt afgesloten met een restant van € 91.000.

Het werk voor het vervangen van deze zes VRI's is destijds gegund aan een voor Nederland nieuw bedrijf op de VRI-markt, waarbij de aanneemsom aanzienlijk voordeliger werd dan geraamd.

Beschoeiing Hilversums kanaal

Beschoeiing Hilversums kanaal wordt in 2020/2021 uitgevoerd. Voorbereiding bestaat behalve uit diverse overleggen met stakeholders uit een natuurtoets en ontwerpessie. Verder zijn er voor het moment van uitvoering raakvlakken met het vervangen van de beschoeiing in de 3^e Havenarm en werkzaamheden aan schutsluit het Hemeltje.

Beschoeiing 3^e Havenarm

Beschoeiing 3^e Havenarm wordt in 2020 afgerond. Als voorbereiding heeft er een uitgebreide participatie plaatsgevonden met voor iedere woonbootbewoner persoonlijke gesprekken en overeenkomsten.

Zonneweide Anna's Hoeve

In 2019 is de laatste tranche zonnepanelen verkocht waarna het krediet kan worden afgesloten.

Vervangen aandrijving schutsluis 't Hemeltje (2016) icm

Aandrijving/op afstand bestuurbaar maken schutsluis 't Hemeltje (2019)

Pomp sluis 't Hemeltje (2017)

Dit betreft een gecombineerd project met de Provincie Noord Holland.

Dit werk wordt uitgevoerd binnen het bestaande raamcontract van de Provincie.

Werkzaamheden zijn in voorbereiding en worden afgerond in het eerste kwartaal 2021.

Renovatie groenvoorzieningen**2015****Thema 01.04 Renovatie groenvoorzieningen 2015**

De jaarschijf renovatie groenvoorzieningen kan worden afgesloten met een positief resultaat van **€ 4000**. Alle werkzaamheden zijn uitgevoerd.

2016**Thema 01.04 Renovatie groenvoorzieningen 2016**

De jaarschijf renovatie groenvoorziening kan nog niet worden afgesloten.

De vervanging van het groen op de rotonde Gooiland, het groen in de Rigelstraat, het groen in de Vlindermeent, rondom de Luthervijver en in de Burgemeester Schooklaan zijn uitgevoerd.

Groen rond de joodse begraafplaats.

Dit project heeft vertraging opgelopen door de aanwezigheid van kabels en leidingen in de groenstrook. Eind 2019 is er overeenstemming bereikt met Liander (eigenaar van de aanwezige hoogspanningskabel) over welk type beplanting wel boven op het kabel tracé geplant mag worden. Uitvoering van de werkzaamheden is gepland in het eerste kwartaal van 2020.

Groen Bonifatiuslaan

Als gevolg van een lang lopend participatietraject is de uitvoering vertraagd. Inmiddels is de participatie afgerond en de uitvoering gepland in het eerste kwartaal van 2020.

2017

Thema 01.04 Renovatie groenvoorzieningen 2017

De jaarschijf renovatie groenvoorziening kan nog niet worden afgesloten.

Het groen in de Albert Perkstraat en In de Willibrorduslaan, Ludgeruslaan zijn uitgevoerd.

Groen Noord Westelijk villagebied.

Dit werk wordt in combinatie uitgevoerd met het riool werk op o.a. het Rosiniplein. De rioolwerkzaamheden starten Q3 2020. Aanleg plantsoenen zijn gepland voor de plantperiode oktober 2020/maart 2021.

Groen Hommelmeent

Het participatietraject is afgerond en de werkzaamheden zijn voorbereid.

De werkzaamheden worden uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2020.

Simon Stevinweg parkeerplaats, Simon Stevinweg middenberm

Bewonersparticipatie en planvorming heeft meer tijd gevraagd. Uitvoering van de werkzaamheden is gepland in het vierde kwartaal van 2020.

Programma 2 Zorg

Villa Vrolik

De nieuwe school op Anna's Hoeve is vanaf start schooljaar 2017-2018 al volop in bedrijf. De kosten zijn nog niet met het schoolbestuur afgerekend, maar dit zal in 2020 wel gebeuren. De accountant van STIP openbaar basisonderwijs is daarmee aan de gang. De verwachting is dat het binnen het bestaande budget zal blijven.

Bouwproject Hilfersheem College en Da Costaschool (Hilda C)

De totale kosten van het project zijn in kaart gebracht en zullen worden afgerekend. Het is de verwachting dat de kosten uiteindelijk € 51.000 hoger zullen zijn dan de nog beschikbare budgetten. In de uitgaven voor 2019 is hier al rekening gehouden. Een accountantsrapport op de uitgaven is ontvangen en de extra uitgaven zijn door het schoolbestuur uitgebreid toegelicht. Een belangrijke extra kostenpost zijn de sloopkosten van de oude schoolgebouwen, waarbij asbest werd aangetroffen, dat volgens de richtlijnen voor veiligheid verwijderd moest worden. Besluitvorming door het college moet nog plaatsvinden.

Programma 4 Bestuur

Investering ten behoeve van de ontwikkeling van de (online) dienstverlening.

Deze dienstverlening dateert uit 2013. De ontwikkeling van de online dienstverlening is het afgelopen jaar in een stroomversnelling geraakt hetgeen ook in 2020 het geval zal zijn. Het krediet kan daarom nog niet worden afgesloten.

Transitie serverruimte

De uitvoering heeft vertraging opgelopen door noodzakelijke goedkeuring van de welstandscommissie. De vergunning is pas onlangs afgegeven waarmee het project, de verplaatsing van de Main Equipment Room (MER), in 2020 kan worden afgesloten.

Concern I&A: technische infrastructuur 2018

Door bugs in de software kan het project aanschaf netwerkkapparatuur nog niet worden afgesloten, pas als alles door ons wordt geaccepteerd is, worden de laatste betalingen verricht. Het restantbudget is voldoende om project af te ronden

Investering ten behoeve van de ontwikkeling van de (online) dienstverlening

Deze investering dateert uit 2013. De ontwikkeling van de online dienstverlening is het afgelopen jaar in een stroomversnelling geraakt hetgeen ook in 2020 het geval zal zijn.

Integrale technische beveiliging

Er wordt hard gewerkt om de laatste restpunten van de technische beveiliging af te ronden. De levering van de laatste materialen worden in maart 2020 verwacht. Enkele facturen zijn nog niet betaald omdat op functioneel vlak er nog teveel storingen worden ervaren. Een externe adviseur is aangetrokken om de oplossingen snel te bewerkstelligen.

Noodstroomaggregaat

In 2020 is gelijk met de bouwvergunning voor de Main Equipment Room (MER) ook de goedkeuring verkregen voor de realisatie van een NSA in de laagbouw van het Raadhuis. Om de NSA te realiseren zullen de 2 bestaande in pandige transformatoren nog moeten vervallen. 1 gemeenschappelijke transformator is in maart 2020 geplaatst in de tuin achter de kleine vijver. De netwerkbeheerder zal gedurende 2020 alle huisaansluitingen van de wijk overzetten.

De 2e eigen transformator van het stadskantoor kan met het Raadhuis aansluiting worden samengevoegd (en ook in de tuin achter de kleine vijver geplaatst worden). De samenvoeging zal meegenomen bij de verduurzaming van het Raadhuis (all electric variant). Hierop is nog geen goedkeuring gegeven. Zodra dit budget beschikbaar is kan hieraan uitvoering worden gegeven. Met een levertijd van 9 maanden voor een transformator en de besluitvorming voor duurzaamheid (all electric) verwachten wij op zijn vroegst dit project eind 2021 binnen de beschikbare middelen te kunnen realiseren.

Webcasting faciliteiten

Project wordt in het april / mei reces (2020) van College en raad uitgevoerd in de Raadzaal. Gehele installatie wordt vervangen door leverancier BIS Econocom. Door aanvulling met het krediet Vervanging vergaderinstallatie Raadzaal uit 2020 wordt de overschrijding opgevangen.

Bouwkundige aanpassingen Wilhelminastraat

Project is in de voorbereidingsfase. Alle offertes zijn binnen en vallen binnen het beschikbare budget. In 2020 zal gestart worden met de uitvoering van de bouwkundige aanpassingen.

Overige bouwkundige aanpassingen

De werkzaamheden van het mindervalide toilet Raadhuis en de voorzieningen voor deurdrangers voor minder validen zijn bijna gereed. De bezoekers toiletten Raadhuis en afronding van de kledruimte is voor april en mei 2020 gepland.

Vervanging audio visuele middelen

Aanbesteding is opgestart voor deze aanpassingen. Zodra de leverancier gegund is wordt de opdracht gegeven om de AV middelen te vervangen.

Meubilair Wilhelminastraat

Project is in de voorbereidingsfase. Alle offertes zijn binnen en vallen binnen het beschikbare budget. In 2020 zal gestart worden met de uitvoering van de bouwkundige aanpassingen.

Meubilair

Een deel van het budget is besteed aan vervanging van huidige kantoor meubels (bureaustoelen en sta bureaus). Het overige budget wordt aangehouden in afwachting van de aanbesteding circulair meubilair. De verwachting is dat dit eind 2020 of begin 2021 zal dit worden besteed. Het kabelmanagement (110K) wordt in maart 2020 uitgevoerd voor het Raadhuiseiland. De Wilhelminastraat zal uitgevoerd worden aansluitend op de verbouwing.

Verplaatsing serverruimte (facilitair)

In 2020 wordt de Main Equipment Room (MER) (bouwvergunning in maart 2020 door welstand goedgekeurd) verhuisd van het Raadhuis naar de laagbouw. In 2020 wordt de uitvoering opgestart.

Noodstroomaggregaat

Er zijn 2 budgetten: 1 voorbereidingsbudget en 1 realisatie budget. Zie hierboven. Vertraging vanwege verkrijgen bouwvergunning en besluitvorming all electric verduurzaming raadhuis.

Programma 5 Financiën en GrondexploitatiesStationsgebied, sloop GAK gebouw

Bij de onderhandelingen om het gebouw aan te kopen is door de verkopende partij bedongen dat de verantwoordelijkheid voor asbestsanering bij de koper (gemeente) zou komen te liggen. Het risico van sanering is door het college van B&W bij de aankoop van het gebouw weloverwogen aangegaan. In de fase tussen aankoop en opdrachtverstrekking tot sloop is een raming voor asbestsanering opgesteld in opdracht van Team Voorbereiding & Uitvoering. De geraamde kosten zijn voor de vorm in die voorfase vastgesteld op € 5.000 omdat scans van het gebouw geen duidelijkheid konden geven van een reële kostenraming. In de uitvoering bleken er ruimten in het gebouw aanwezig die op de beschikbare tekeningen niet voorkwamen en waar een grote hoeveelheid asbest verborgen zat. De totale kosten van sanering (inclusief extra directievoering, heffingen en onderzoeken) kwamen uit op ruim € 179k en kon grotendeels binnen het verleende krediet worden opgevangen waardoor de uiteindelijke overschrijding uitgekomen is op € 81.892.

Koninginneweg, Wet Voorkeursrecht Gemeenten Stationsgebied

In 2019 zijn drie panden aangekocht voor in totaal € 560.000.

5.3.2 Overzicht grondexploitaties

Omschrijving	Verleend krediet 2019	Raming inkomsten grond-opbrengst subsidies/bijdragen	Raming op eindwaarde	Inkomsten/uitgaven			Raming toekomstige ink./uitg.	OHW positie 2019	Naar V&W rekening	Ten laste voorz. planexpl.	Afsluiten jaar
Anna's Hoeve Bouwplan											2021
Start 2011											
Inkomsten		-43.405.667	-4.991.233	-48.396.900	-32.111.204	-1.841.632	-33.952.836	-14.444.064			
Uitgaven	43.677.896			43.677.896	41.369.350	522.288	41.891.638	1.786.258			
Saldo				-4.719.004			7.938.802	-12.657.806	7.938.802		
Egelshoek											2020
Start 2018											
Inkomsten		-347.485		-347.485		-77.308	-77.308	-270.177			
Uitgaven	3.477.675			3.477.675	501.183	2.715.542	3.216.725	260.950			
Saldo				3.130.190			3.139.417	-9.227	3.139.417		
Voorziening Planexploitaties								-3.068.814			
Actualisatie	6 mei 2020										
						-1.841.632	-33.952.836	-14.714.241			
						3.237.830	45.108.363	2.047.208			
							11.155.527	-12.667.033	8.009.405	-	-

Toelichting Grondexploitaties

In 2020 zijn er twee lopende bouwgrondexploitaties, Anna's Hoeve Bouwplan en Egelshoek. Voor de indexering m.b.t. de kostenstijging is in de actualisatie grondexploitaties 2020 een aanname gedaan van 2,25 % per jaar (op basis van Outlook grondexploitaties). In de actualisatie grondexploitaties 2019 was de aanname voor kostenstijging 3,0% per jaar.

De voorziening planexploitaties heeft betrekking op de verlieslatende grondexploitatie Egelshoek. Het totaal van de voorziening bedraagt ultimo 2019 € 3.068.814.

Op dit moment zien we stijgende woningprijzen, waar tegenover, echter ook de bouwkosten van woningen stijgen. De woningmarkt van Hilversum blijft relatief gewild. In de grondexploitaties is op dit moment een trendmatige stijging overbodig, alle resterende gronden worden in 2020 op de markt gebracht. Het rentepercentage waarmee in de grondexploitaties rekening wordt gehouden is 1,5% en is gewijzigd ten opzichte van 2019. De manier waarop de rente nu bepaald wordt, wordt sinds 2016 door nieuwe richtlijnen van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorgeschreven.

Conform de nieuwe richtlijnen van de BBV wordt een rentepercentage van 2,0% aangehouden over de Voorziening Planexploitaties.

Gebruikte parameters	Grondexploitaties	
	2020	2019
rentepercentage kosten	2,25%	3,00%
rentepercentage opbrengstenstijging	nvt	2,00%
rentepercentage grondexploitaties	1,50%	1,70%
rentepercentage voorziening planexploitaties	2,00%	2,00%

5.4 Staat van reserves

- = onttrekking en += toevoeging

bedragen x 1.000

nr.	omschrijving reserve	saldo begin dienstjaar	Balansmutaties		toevoeging realisatie	onttrekking realisatie	saldo einde dienstjaar
			toevoeging	onttrekking			
1	Geluidsbelastingkaarten	72				-72	-
2	Afvalstoffen (egaliseringsreserve)	2.346	8			-207	2.147
3	Beeldende kunst	94				-38	56
4	Buurtspportcoaches	128				-128	-
5	Nominatie landgoed Zonnestraal	83				-83	-
6	Stedelijke ontwikkeling						-
7	Mobiliteitsfonds		1.167			-95	1.072
8	Herplantfonds		306			-244	62
	Totalen programma 1	2.723	1.481	-	-	-867	3.337
9	Onderwijsgebouwen	436				-150	286
10	Decentralisaties sociaal domein	1.210				-1.210	-
11	Inzet HHT middelen	2.143				-1.431	712
12	Eenzaamheid		31			-31	-
	Totalen programma 2	3.788	31	-	-	-2.822	998
13	Creatieve sector	160			250	-250	160
14	Regionaal mediacentrum	376				-200	176
	Totalen programma 3	536	-	-	250	-450	336
15	Decentrale loonruimte	156	38		38		232
16	Transitie personeel	150				-50	100
	Totalen programma 4	306	38	-	38	-50	332
17	Algemene reserve	81.347	3.152	-1.052		-7.203	76.244
	Totalen programma 5	81.347	3.152	-1.052	-	-7.203	76.244
	Totaal alle programma's	88.700	4.702	-1.052	288	-11.392	81.247

1. Geluidsbelastingkaarten

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	72	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-72	2
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

Het maken van geluidsbelastingkaarten én het opstellen en uitvoeren van actieplannen is een verplichting op grond van de Wet geluidhinder. Voor de eerste cyclus, afgerond in 2013, was een éénmalige subsidie ontvangen, die niet geheel besteed was. Het doel is de overgebleven middelen te besteden voor de tweede (5-jaarlijkse) cyclus, die eind 2016 is gestart.

Referentie 2:

De lasten voor het opstellen van de volgende actieplannen zijn als exploitatiebudget opgenomen in de meerjarenraming (2022/2023). Daarom valt het restant vrij en kan de reserve opgeheven worden.

2. Afvalstoffen (egaliseringsreserve)

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	2.346	1
Toevoegingen	8	2
Onttrekkingen	-207	3
Waarde per 31 december	2.147	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het beschikbaar houden van niet bestede financiële middelen voor de egalisering van de tarieven afvalstoffenheffing in de komende jaren. De reserve is in het verleden vooral gevormd door meevallers in de uitgaven van de Gewestelijke Afvalstoffendienst.

Referentie 2:

Conform het besluit bij de jaarstukken 2018 (raad 10 juli 2019) is een bedrag van € 8.000 toegevoegd aan de reserve.

Referentie 3:

Onttrekking aan de reserve wordt gebruikt om de tariefstijging afvalstoffenheffing stabiel te houden. Er is een onttrekking begroot en gerealiseerd van € 207.000. Uit de jaarstukken blijkt dat deze onttrekking onvoldoende is om de extra lasten te dekken. Het nadelig saldo van het product afval bedraagt € 239.000. Voor het verschil ad € 32.000 zal de raad bij de behandeling van de jaarstukken een voorstel tot een extra onttrekking voorgelegd worden.

3. Beeldende kunst

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	94	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-38	2
Waarde per 31 december	56	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het hebben van extra financiële middelen voor de uitvoering van projecten beeldende kunst, indien het structurele budget van € 22.000 in de exploitatiebegroting niet toereikend is.

Referentie 2:

In 2019 zijn vier culturele activiteiten gerealiseerd vanuit de Reserve Beeldende Kunst. Er zijn drie gedichten in de openbare ruimte geplaatst: op landgoed Zonnestraal, aan de Prins Bernhardstraat en bij jongerencentrum De Keet. Daarnaast is het portret van burgemeester Van der Sluis vervangen door een schilderij van de Hilversumse kunstenaar Johan Kolman.

4. Buurtsportcoaches

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	128	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-128	2
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is de financiering van de coördinatiefunctie en een activiteitenbudget voor de buurtsportcoaches. Het betreft de storting van overtollige middelen, die van het Ministerie van VWS ontvangen waren om gedurende de jaren 2014 tot en met 2020 in te zetten.

Referentie 2:

De middelen voor buurtsportcoaches zijn vanaf 2019 structureel in de exploitatie opgenomen, zodat de middelen kunnen vrijvallen en de reserve opgeheven kan worden.

5. Nominatie landgoed Zonnestraal

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	83	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-83	2
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het opstellen van een nominatiedossier en het creëren van (inter)nationaal draagvlak om het proces van plaatsing van Landgoed Zonnestraal op de UNESCO Werelderfgoedlijst succesvol af te ronden.

Referentie 2:

Voor het begrotingsjaar 2019 is een onttrekking gerealiseerd van € 83.000 om de lasten in dit jaar te kunnen dekken. Vanaf 2020 is een structureel budget van € 100.000 opgenomen voor het promoten van werelderfgoed Zonnestraal. Deze reserve kan opgeheven worden.

6. Stedelijke ontwikkeling

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	-	2
Onttrekkingen	-	3
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het beschikbaar hebben van middelen voor projecten in de stad. Naast de toevoegingen uit de algemene middelen kunnen ook incidentele opbrengsten, bijvoorbeeld meeropbrengsten uit vastgoed verkopen of anterieure overeenkomsten, aan deze reserve toegevoegd worden. Deze reserve is bij de vaststelling van de begroting 2019 ingesteld als reserve stationsgebied (raad 14 november 2018) en bij de vaststelling van de begroting 2020 is de naam gewijzigd in stedelijke ontwikkeling (raad 13 november 2019).

Referentie 2/3:

De eerste stortingen en onttrekkingen vinden plaats in 2020.

7. Mobiliteitsfonds

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	1.167	2
Onttrekkingen	-95	3
Waarde per 31 december	1.072	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een transitorische balanspost, maar is bij de jaarstukken 2018 omgezet in een bestemmingsreserve. Aan deze reserve worden de van

derden verkregen middelen voor het niet kunnen voldoen aan een bestaande parkeernorm toegevoegd. Deze reserve zal worden ingezet voor het in brede zin accommoderen van de parkeersituatie en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum.

Referentie 2:

Conform het besluit bij de jaarstukken 2018 (raad 10 juli 2019) is een bedrag van € 1.167.000 toegevoegd aan de reserve.

Referentie 3:

Deze onttrekking was bestemd voor de aanleg van extra parkeerplaatsen rond de Van Riebeeckvijver. De aanleg is gerealiseerd.

8. Herplantfonds

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	306	2
Onttrekkingen	-244	3
Waarde per 31 december	62	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een transitorische balanspost, maar is bij de jaarstukken 2018 omgezet in een bestemmingsreserve. Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplant van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Vanuit de reserve zal de gemeente nieuwe bomen planten als compensatie.

Referentie 2:

Conform het besluit bij de jaarstukken 2018 (raad 10 juli 2019) is een bedrag van € 306.000 toegevoegd aan de reserve. Van de in 2019 ontvangen bijdragen voor het herplantfonds (€ 56.000) zal bij de behandeling van de jaarstukken voorgesteld worden deze in dit fonds te storten.

Referentie 3:

De onttrekking van € 244.000 was bestemd voor de herplant van 35 extra bomen in de Ingenieursbuurt. In deze aanvraag waren 25 extra bomen opgenomen voor de aanplant in de Van Kinsbergenlaan. Tijdens de bewonersavond is met de bewoners de conclusie getrokken dat de herplant van bomen beperkt blijft tot het vervangen van de bestaande bomenstructuur omdat het planten van bomen ten koste zou gaan van parkeerplaatsen en uit vooronderzoek is gebleken dat de huisaansluitingen van het riool het aanplanten niet mogelijk maakt. Hiermee wordt € 75.000 vanuit het herplantfonds niet besteed. De overige bomen uit dit voorstel zijn allemaal geplant om het bomenbestand in stand te houden. Het herplanten is uitgevoerd tegen € 24.000 lagere kosten dan begroot. Voor een bedrag van € 99.000 zal de raad bij de behandeling van de jaarstukken een voorstel tot terugstorting voorgelegd worden.

9. Onderwijsgebouwen

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	436	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-150	2
Waarde per 31 december	286	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een beklemd reserve, gekoppeld aan de afschrijvingslasten op een deel van de investeringen in nieuwe schoolgebouwen. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2011 door de gemeenteraad is deze omgezet in een reguliere bestemmingsreserve met een breder karakter.

Referentie 2:

De onttrekking was ter dekking van de kosten van het onderzoek naar aanleiding van gewijzigde VNG normen. Dit proces is begin 2019 gestart, maar is nog niet afgerond. De verwachting is dat het eindproduct in mei aan de raad kan worden voorgelegd. Van het budget is in 2019 nog € 72.000 onbenut. De middelen zijn nodig om het IHP af te ronden en om een start te maken met de inrichting van het uitvoeringsproces. Bij de behandeling van de jaarstukken zal voorgesteld worden dit bedrag over te hevelen.

10. Decentralisaties sociaal domein

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	1.210	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-1.210	2
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

De bestemmingsreserve Decentralisaties Sociaal Domein dient als verzekering tegen de risico's die optreden bij de transitie en de transformatie in het kader van de drie grote decentralisaties in het sociale domein. Hiertoe heeft de gemeenteraad op 16 oktober 2013 deze bestemmingsreserve gevormd.

Referentie 2:

In 2019 is vanuit de reserve decentralisaties sociaal domein een onttrekking van € 1.210.000 gerealiseerd. Deze onttrekking bestaat uit de volgende componenten:

- de transformatie zorg en welzijn (€ 310.000 zie Kadernota 2017);
- het investeringsplan sociaal plein 2017-2020 (project WINST). Het betreft € 600.000 conform het raadsbesluit van 7 juni 2017.
- De regionale samenwerkingsagenda (RSA)

11. Inzet HHT middelen

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	2.143	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-1.431	
Waarde per 31 december	712	

Referentie 1:

Om de komende jaren de werkloosheid in de regio Gooi & Vechtstreek te bestrijden, is een regionaal arbeidsmarktbewerkingsplan geschreven. Dit plan 'Werken aan Werk' is in 2019 ter besluitvorming voorgelegd aan alle gemeenteraden in de regio. In de vergadering van 12 december 2018 heeft de raad vooruitlopend hierop besloten om de resterende zgn. HHT (huishoudelijke hulp toelage) gelden te storten in een reserve met als doel de middelen te behouden voor het bestrijden van werkloosheid.

Referentie 2:

In 2019 is een onttrekking begroot en gerealiseerd van € 1.196.000 aan de reserve Inzet HHT middelen. Deze middelen waren bedoeld voor de uitvoering in de Regio van het plan 'Werken aan werk' (raad 26 juni 2019). De uitvoering start echter pas in 2020 (zie raadsvoorstel 3 maart 2020 zienswijze begrotingswijziging Regio G&V naar aanleiding van Werken aan Werk). Tegenover de onttrekking in 2019 staan geen lasten, maar deze komen wel in 2020. Derhalve zal bij de behandeling van de jaarstukken een voorstel worden voorgelegd om deze middelen terug te storten in de reserve. Het restant van de reserve wordt in 4 jaar onttrokken (jaarlijkse € 235.000) en ingezet voor het uitvoeringsplan 'Focus op werk'.

12. Eenzaamheid

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	31	2
Onttrekkingen	-31	3
Waarde per 31 december	-	

Referentie 1:

Bij de behandeling van de jaarstukken 2018 heeft de raad amendement A19-78 Structurele aanpak eenzaamheidsbestrijding aangenomen. In het amendement vraagt de raad de voorziening frictiekosten GGD (€ 31.000) te bestemmen tot een voorziening lokaal actieprogramma eenzaamheid met als doel een lokaal actieprogramma op te stellen. Financieel-technisch is hier sprake van een reserve.

Referentie 2/3:

Conform het amendement is € 31.000 toegevoegd en onttrokken aan deze reserve. De middelen worden gebruikt om een lokaal actieprogramma op te stellen waarbij gebruik gemaakt wordt van de expertise die vanuit het actieprogramma beschikbaar is gesteld. Toegezegd is dat er in april 2020 een lokaal actieplan beschikbaar is. Daaraan wordt nu gewerkt. Met Versa zijn voorbereidingsgesprekken gevoerd. Begin 2020 worden concrete acties afgesproken. De eerste stap daarin is het opzetten van een publiekscampagne. Tegenover de onttrekking staan geen lasten in 2019, maar wel in 2020. Derhalve zal bij de behandeling van de jaarstukken een voorstel tot overheveling voorgelegd worden. Deze reserves kan zodoende ook opgeheven worden.

13. Creatieve sector

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	160	1
Toevoegingen	250	2
Onttrekkingen	-250	3
Waarde per 31 december	160	

Referentie 1:

De raad heeft op 26 juni 2013 het raadsvoorstel 'Nota Creatieve Sector Hilversum' vastgesteld. Deze nota bevatte niet alleen een doorontwikkeling (aanscherping van) het lopende activiteitenprogramma, maar tevens een gerichte intensivering. De middelen worden conform de planning in de Mediavisie onttrokken en besteed aan de profilering van Hilversum Mediastad, het opbouwen van een netwerk gericht op kleine creatieve bedrijven, acquisitie, innovatieve projecten in samenwerking met de regio Gooi en Vecht, MRA en Utrecht en investeringen in media en onderwijs. In 2020 wordt het laatste deel van de bestemmingsreserve Creatieve Industrie benut voor het realiseren van media ambities. Hierbij wordt aangesloten bij de recent vastgestelde Agenda Economie & Media met de thema's aantrekkelijk vestigingsklimaat, stimuleren van talent en innovatie, positioneren van Hilversum en acquisitie en gezonde organisaties en samenwerking.

Referentie 2:

Met het vaststellen van de Mediavisie 2016-2019 is besloten de reserve Creatieve Sector voort te zetten en met ingang van 2017 gedurende de beleidsperiode jaarlijks € 250.000 in de reserve te storten. Het jaar 2019 is het laatste jaar waar de storting plaats zal vinden.

Referentie 3:

De onttrokken middelen zijn benut voor realisatie van de ambities uit de Mediavisie, door middel van onder ander opzet van clustermanagement, profilering van Hilversum als interessante vestigingslocatie voor bedrijven (campagne Media Valley, business website Live Hilversum) en projecten op het vlak van talent en innovatie, zoals een talent development programma, Growth Matters en XR Labs.

14. Regionaal mediacentrum

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	376	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-200	2
Waarde per 31 december	176	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve was om de subsidie-afbouw te dekken en hervormingen van de lokale omroep tot een regionaal mediacentrum mogelijk te maken. Naar aanleiding van motie 18-109 is voorgesteld deze reserve aan te wenden voor een subsidieregeling innovatieve lokale journalistiek (zie wethoudersbrief 18 juli 2019).

Referentie 2:

In 2019 is een onttrekking begroot en gerealiseerd van € 200.000. De onttrokken middelen waren bestemd voor een innovatieve streekomroep, maar hiervoor zijn geen uitgaven gedaan. Om de middelen beschikbaar te houden voor de subsidieregeling innovatieve lokale journalistiek zal bij de behandeling van de jaarstukken voorgesteld worden om dit bedrag terug te storten in deze reserve.

15. Decentrale loonruimte

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	156	1
Toevoegingen	76	2
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	232	

Referentie 1:

Het doel van deze bestemmingsreserve is het voldoen aan de afspraken met het Georganiseerd Overleg dat de niet in enig jaar bestede middelen voor de decentrale arbeidsvoorwaarden worden gereserveerd voor toekomstige uitgaven op dit terrein. In de begroting is een structureel bedrag van 0,1 % van de loonsom (= € 38.000) opgenomen voor het decentrale arbeidsvoorwaardenoverleg. Aanwending van dit budget voor concernbrede activiteiten vindt plaats in het overleg met het Georganiseerd Overleg.

Referentie 2:

Conform het besluit bij de jaarstukken 2018 (raad 10 juli 2019) is een bedrag van € 38.000 (budget 2018) toegevoegd aan de reserve. Daarnaast is in de begroting 2019 rekening gehouden met de toevoeging van het budget decentrale loonruimte aan de reserve.

16. Transitie personeel

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	150	1
Toevoegingen	-	2
Onttrekkingen	-50	3
Waarde per 31 december	100	

Referentie 1:

Als onderdeel van de houdbaarheidsopgave (Kadernota 2015) was ingezet op een reductie van 25 formatieplaatsen via door- en uitstroom. Deze reductie is teruggedraaid naar 8 fte in de Kadernota 2017. Voor de kosten die het gevolg zijn van de nog resterende reductie en de daarbij behorende mobiliteit is de reserve transitie personeel ingericht.

Referentie 2:

Voor het begrotingsjaar 2019 is een onttrekking gerealiseerd van € 50.000 ter dekking van de nog lopende kosten als gevolg van deze reorganisatie.

17. Algemene reserve

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	81.347	1
Toevoegingen	3.152	2
Onttrekkingen	-8.255	3
Waarde per 31 december	76.244	

Referentie 1:

Een algemene reserve is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers.

Referentie 2:

Conform het besluit bij de jaarstukken 2018 (raad 10 juli 2019) is ten behoeve van de overhevelingen 2018 naar 2019 een bedrag van € 3.152.000 toegevoegd aan de algemene reserve.

Referentie 3:

De totale onttrekking bedraagt € 8.255.000. Dit betreft dekking voor:

- het in 2018 ontstane nadeel na bestemming van het resultaat 2018 ad € 1.052.000 (raadsbesluit 10 juli 2019);
- de overhevelingen ad € 3.152.000 (jaarstukken 2018; raad 10 juli 2019);
- financiële dekking voor de begroting 2019 (€ 665.000; raad 14 november 2018);
- inzet jaarrekeningresultaat 2017 (€ 3.116.000 zie kadernota 2018; raad 11 juli 2018);
- de inrichting van woningen statushouder (€ 80.000 zie Kadernota 2017; raad 12 juli 2017);
- de gevolgen van de actualisatie van het financiële beleid (€ 190.000 zie Kadernota 2017).

5.5 Staat van voorzieningen

- = onttrekking en + = toevoeging

bedragen x 1.000

Nr	Omschrijving voorziening	Saldo begin	Mutaties via exploitatie		Rechtstr. onttrokken	Saldo einde
			storting	vrijval		
1	Spaarvoorziening rioleringen	41.609	2.804		-44.413	0
2	Egalisatievoorziening rioleringen	1.697	421			2.118
3	Onderhoud maatsch. vastgoed en o.s.	1.551	1.142		-681	2.012
4	Groot onderhoud begraafplaatsen	391	-1		-56	334
5	Huurinkomsten NIKE	56	15			71
	Totaal programma 1	45.304	4.381	0	-45.150	4.534
6	Onderhoud gymnastiekgebouwen onderwijs	434	113		-33	515
	Totaal programma 2	434	113	0	-33	515
7	Groot onderhoud parkeergarages	266	296		-114	448
8	Ziggo deal		576			576
	Totaal programma 3	266	872	0	-114	1.024
9	Pensioenen wethouders	4.543	1.049		-185	5.407
10	Onderhoud Raadhuis/Stadskantoor	935	293		-191	1.036
	Totaal programma 4	5.478	1.342	0	-377	6.444
11	Planexploitaties	2.905	164			3.069
	Totaal programma 5	2.905	164	0	0	3.069
	Totaal alle programma's	54.387	6.872	0	-45.673	15.585

1. Spaarvoorziening rioleringen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	41.609	1
Toevoegingen	2.804	2
Onttrekkingen	-44.413	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Deze voorziening is in 1997 door de raad ingesteld om te zijner tijd (naar verwachting 2034) te komen tot een voorziening die dezelfde hoogte heeft als de boekwaarde van de activa. Deze voorziening zou dan gebruikt kunnen worden om alle activa in één keer af te boeken, waarna de situatie is bereikt dat de jaarlijkse investeringen in de riolering direct ten laste van de exploitatie kunnen worden gebracht (ideaalcomplex). In de begroting 2019 is besloten deze voorziening al in 2019 in te zetten. Het bedrag per 1 januari 2019 is gebruikt om bestaande investeringen af te boeken. De dotatie in het lopende jaar wordt voortaan bestemd voor het afboeken van de jaarlijkse investeringsuitgaven.

Referentie 2:

In deze rekening is de vermeerdering van € 2.804.000, conform de raming in de begroting 2019, in deze voorziening gestort.

Referentie 3:

Het bedrag per 1 januari 2019 is gebruikt om bestaande investeringen af te boeken. De dotatie in het lopende jaar is bestemd voor het afboeken van de jaarlijkse investeringsuitgaven.

2. Egalisatievoorziening rioleringen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	1.697	1
Toevoegingen	421	2
Onttrekkingen	-	
Stand per 31 december	2.118	

Referentie 1:

In deze voorziening worden jaarlijks de resultaten van de exploitatie riolering verrekend en kunnen bij het bepalen van de tarieven, middelen uit deze voorziening vrij worden gemaakt om het tarief voor de rioolheffing te verlagen en/of op een stabiel niveau te houden.

Referentie 2:

Voor 2019 is de dotatie aan de egalisatievoorziening bepaald op € 421.000. Dit is het resultaat van de lasten en baten rond riolering ermee rekening houdend dat de gemeente geen volledige kostendekkendheid kent. Zie voor een uitgebreidere toelichting de paragraaf Lokale Heffingen.

3. Onderhoud maatsch. vastgoed en o.s.

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	1.551	1
Toevoegingen	1.142	2
Onttrekkingen	-681	3
Stand per 31 december	2.012	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om schommelingen in de uitgaven van het onderhoud te kunnen opvangen om zodoende adequaat onderhoud te kunnen plegen aan het maatschappelijk vastgoed, de speel- en sportvoorzieningen alsmede de overige panden. Het meerjarige onderhoudsprogramma is in september 2015 geactualiseerd en door de raad vastgesteld voor de jaren 2015 tot en met 2034. In 2020 zal een nieuw meerjarig onderhoudsprogramma aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Referentie 2:

In het verslagjaar is conform het huidige meerjarige onderhoudsprogramma € 665.000 aan de voorziening toegevoegd. Na het boekjaar is beoordeeld of de eindstand van de voorziening ultimo 2019 van voldoende financiële omvang is. Dit heeft geleid tot een extra storting van € 477.000.

Referentie 3:

In het verslagjaar is € 681.000 onttrokken aan de voorziening namelijk voor:

- sporthallen en sportparken € 500.000
- panden (maatschappelijk vastgoed) € 137.000
- panden (voormalig grondzaken) € 44.000

4. Groot onderhoud begraafplaatsen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	391	1
Toevoegingen	-1	2
Onttrekkingen	-56	3
Stand per 31 december	334	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de begraafplaatsen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Door middel van jaarlijkse dotaties en onttrekkingen worden de meerjarige onderhoudskosten over de jaren gespreid zodat de jaarlijks vast te stellen tarieven niet teveel schommelingen ondervinden. Het meerjarige onderhoudsprogramma is in september 2015 geactualiseerd en door de raad vastgesteld voor de jaren 2015 tot en met 2034. In 2020 zal een nieuw meerjarige onderhoudsprogramma aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Referentie 2:

De toevoeging aan de voorziening bedraagt € 101.000 en is gebaseerd op de meerjarige onderhoudsplanning die in 2015 is geactualiseerd. Na het boekjaar is beoordeeld of de eindstand van de voorziening ultimo 2019 van voldoende financiële omvang is. Dit heeft geleid tot een verlaging van de storting met € 102.000.

Referentie 3:

In het verslagjaar zijn onttrekkingen geboekt tot een bedrag van € 56.000 voor het uitgevoerde onderhoud aan de panden op de begraafplaatsen.

5. Huurinkomsten NIKE

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	56	1
Toevoegingen	15	2
Onttrekkingen	-	
Stand per 31 december	71	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om de huurinkomsten, die verkregen zijn uit de onderverhuur van de atletiekbaan op het Arenapark te besteden conform de afgesproken voorwaarden. De gemeente is eigenaar van de atletiekbaan en verhuurt deze aan Nike. Contractueel mag Nike de atletiekbaan onderverhuren. Nike heeft met de gemeente afgesproken afstand te doen van de inkomsten uit onderverhuur op voorwaarde dat de ontvangen middelen worden ingezet voor projecten waarbij jeugd en sport samenkomen.

Referentie 2:

De toevoeging aan de voorziening betreft de onderverhuur in 2019.

6. Onderhoud gymlokalen schoolgebouwen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	434	1
Toevoegingen	113	2
Onttrekkingen	-33	3
Stand per 31 december	515	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening was in eerste instantie om in de toekomst adequaat onderhoud aan de gymlokalen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het meerjarige onderhoudsprogramma is in september 2015 geactualiseerd en door de raad vastgesteld voor de jaren 2015 tot en met 2034. In 2020 zal een nieuw meerjarig onderhoudsprogramma aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Referentie 2:

In de realisatie 2019 is de reguliere en geraamde storting van € 125.000 voor de gymlokalen opgenomen conform het in 2015 vastgestelde meerjarig onderhoudsprogramma. Na het boekjaar is beoordeeld of de eindstand van de voorziening ultimo 2019 van voldoende financiële omvang is. Dit heeft geleid tot een verlaging van de storting met een bedrag van € 12.000.

Referentie 3:

In 2019 is voor een bedrag van € 33.000 aan werkzaamheden aan de schoolgebouwen en gymlokalen uitgevoerd. De werkzaamheden zijn uitgevoerd voor het actualiseren van de onderhoudsplanning. Daarnaast zijn de gymzaaldeuren van de Hummelingschool vervangen.

7. Groot onderhoud parkeergarages

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	266	1
Toevoegingen	296	2
Onttrekkingen	-114	3
Stand per 31 december	448	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst te kunnen voorzien in het adequaat onderhoud van de gemeentelijke parkeergarages en om de schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het meerjarig onderhoudsprogramma (MOP) is de leidraad voor het technische- en bouwkundig onderhoud van de parkeergarages. Het MOP is in 2015 geactualiseerd en loopt tot en met 2034. Ook dit meerjarig onderhoudsprogramma zal in 2020 worden geactualiseerd en aan de raad worden ter vaststelling worden aangeboden.

Referentie 2:

De toevoeging aan de voorziening bedraagt € 142.000 en is gebaseerd op de meerjarige onderhoudsplanning die in 2015 is geactualiseerd. Na het boekjaar is beoordeeld of de eindstand van de voorziening ultimo 2019 van voldoende financiële omvang is. Dit heeft geleid tot een extra storting met € 154.000.

Referentie 3:

Bij parkeergarage Gooiland is het plafond van de entree vervangen.

8. Ziggo-deal

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	576	2
Onttrekkingen	-	3
Stand per 31 december	576	

Referentie 1:

De gemeente heeft met Ziggo op 27 januari 2016 een vierjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarmee een einde kwam aan de geschillen over de tariefharmonisatie. Op basis hiervan

is afgesproken gezamenlijk te investeren in de verdere ontwikkeling en zichtbaarheid van Hilversum als mediastad. De looptijd van de samenwerking is formeel beëindigd, maar nog niet alle van Ziggo ontvangen middelen zijn besteed conform de afspraken. Dat maakt het noodzakelijk om deze te verlengen. Voor de besteding van de resterende middelen is een addendum opgesteld waarin de afspraken over de benutting van het resterend budget zijn vastgelegd. De in deze voorziening opgenomen middelen worden hiervoor aangewend.

referentie 2:

De in de afgelopen vier jaren ontvangen middelen van Ziggo, die niet voor de overeengekomen doelen zijn besteed, worden nu in deze voorziening gestort.

9. Pensioenen wethouders

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	4.543	1
Toevoegingen	1.049	2
Onttrekkingen	-185	3
Stand per 31 december	5.407	

Referentie 1:

In 2011 is vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een richtlijn gekomen met wijzigingen in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). De toekomstige verplichtingen jegens (oud) wethouders moeten in een pensioenvoorziening op de balans worden vermeld dan wel worden herverzekerd. Vanaf dat moment zijn nieuwe verplichtingen verzekerd. Deze voorziening is de dekking voor de pensioenverplichtingen, die reeds bestonden op het moment van invoering van deze wet alsmede dekking voor aanvullende verplichtingen indien de verzekering niet 100% dekkend is. Jaarlijks is daarom met als peildatum 31 december een herberekening nodig om de hoogte van deze voorziening te bepalen. Voor deze herberekening zijn twee standen van belang. Het betreft de stand van onze eigen opgebouwde gemeentelijke voorziening en het opgebouwde (gespaarde) tegoed bij Loyalis. Samen moet dit de totale pensioenverplichting afdekken. Het resultaat van de herberekening is sterk afhankelijk van het rendement dat met de ingelegde gelden door Raet respectievelijk Loyalis wordt gerealiseerd.

Referentie 2:

Op basis van de ontvangen overzichten van Raet en Loyalis leidt de jaarlijkse herberekening tot een storting van € 764.000. In de collegebrief 'Pensioenvoorziening wethouders' d.d. 18 december 2020 is dit verschil uitgebreid toegelicht.

Daarnaast is een bedrag van € 285.000 in de voorziening gestort. Dit betreft ontvangen uitkeringen van de pensioenverzekeraar Loyalis aan de gemeente Hilversum.

Referentie 3:

Er heeft een onttrekking plaatsgevonden van € 185.000. Dit betreft de werkelijke uitbetaalde ouderdom- en nabestaande pensioen aan voormalige wethouders van de gemeente Hilversum.

10. Onderhoud Raadhuis/Stadskantoor

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	935	1
Toevoegingen	293	2
Onttrekkingen	-191	3
Stand per 31 december	1.036	

Referentie 1:

Ter dekking van het jaarlijks groot cyclisch onderhoud is een onderhoudsvoorziening ingesteld. Voor het Raadhuis en stadskantoor is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld dat periodiek wordt geactualiseerd. In 2015 is dit voor de laatste keer door de raad vastgesteld. In 2020 zal een nieuw meerjarig onderhoudsprogramma aan de raad ter vaststelling worden aangeboden.

Referentie 2:

Conform de begroting is 180.000 gestort in deze voorziening. Na het boekjaar is beoordeeld of de eindstand van de voorziening ultimo 2019 van voldoende financiële omvang is. Dit heeft geleid tot een extra storting van € 113.000.

Referentie 3:

In 2019 is € 191.000 ten laste van de voorziening verantwoord. Werkzaamheden zijn uitgevoerd aan de grote en kleine raadhuisvijver. De pompput is vervangen. Daarnaast is o.a. het tegelwerk van de stoep vervangen.

11. Planexploitaties

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	2.905	1
Toevoegingen	164	2
Onttrekkingen	-	
Stand per 31 december	3.069	

Referentie 1:

Deze voorziening heeft als doel financiële dekking te bieden voor de verwachte saldi van grondexploitaties met een nadelig resultaat. De voorziening is een optelsom van de contante waarden van deze saldi. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd. Het huidige saldo betreft het nadeel van de grondexploitatie Egelshoek.

Referentie 2:

De actualisatie 2020 van de grondexploitatie Egelshoek valt nadeliger uit dan was voorzien. Dit wordt veroorzaakt door meer afvoer van verontreinigde grond en door meerwerk bij sloop en verwijdering van opstallen.

5.6 Staat van overlopende passiva en activa, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen

Staat van overlopende PASSIVA, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen

bedragen x € 1.000

nr	omschrijving overlopende passiva	saldo begin	toevoegingen	onttrekkingen	saldo einde
1	Restauratiesubsidie Raadhuis	-	42	-42	-
2	Waterinrichtingplan Huydecopersweg	915	-	-	915
3	Wijkwarmtetransitie Kerkelanden	-	76	-16	60
	Totaal programma 1	915	118	-58	975
4	Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC)	62	704	-707	58
5	Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)	-	297	-297	-
6	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	4	1.884	-1.727	161
7	Volwasseneneducatie (WEB)	121	664	-607	178
	Totaal programma 2	186	3.549	-3.337	398
8	Toegankelijkheid bushaltes	100	100	-	200
9	Maatregel beter benutten	60	-	-	60
	Totaal programma 3	160	100	-	260
	Totaal alle programma's	1.261	3.767	-3.396	1.633

Staat van overlopende ACTIVA, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen

nr	omschrijving overlopende activa	saldo begin	toevoegingen	onttrekkingen	saldo einde
10	Sanering railverkeerslawaaï	556	-368	17	205
	Totaal programma 1	556	-368	17	205
11	Hilversum Media Campus	-	-	180	180
	Totaal programma 3	-	-	180	180
	Totaal alle programma's	556	-368	197	385

1. Restauratiesubsidie raadhuis

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	42	2
Onttrekkingen	-42	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Op grond van een subsidieaanvraag voor het raadhuis (Dudokpark 1) is in het kader van het Besluit rijkssubsidieëring instandhouding monumenten 2013 (Brim 2013) door de rijksdienst voor het Culturele Erfgoed een subsidie verleend. De totale subsidie bedraagt € 281.633. Het Restauratiefonds verstrekt als voorschot 90% van de subsidie over periode 2017 tot en met 2022. Dit komt neer op

een jaarlijks bedrag van € 42.249 (in 2017) en € 42.244 voor de jaren 2018 tot en met 2022. Na afloop van de subsidieperiode doch vóór 30 april 2022 dient een financieel verslag, inspectierapport en prestatieverklaring ingediend te worden waarna de subsidie definitief zal worden vastgesteld. De resterende 10% zal dan worden uitbetaald.

Referentie 2:

In 2019 bedraagt de ontvangen subsidie € 42.244.

Referentie 3:

Het subsidiebedrag is volledig ingezet voor de instandhouding van het raadhuis ter dekking van de kosten die onder de subsidieregeling vallen.

2. Waterinrichtingplan Huydecopersweg

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	915	1
Toevoegingen	-	2
Onttrekkingen	-	3
Stand per 31 december	915	

Referentie 1:

De raad heeft op 8 november 2017 bij het vaststellen van de Programmabegroting 2017 een rendabel krediet (€ 1,5 mln) voor het Waterinrichtingsplan Huydecopersweg beschikbaar gesteld. De geraamde kosten worden gedekt uit bijdragen van de Provincie NH (€ 925.000), het Waterschap Amstel Gooi en Vecht (€ 175.000), en het waterbedrijf Vitens NV (€ 400.000). In 2018 zijn bijdragen van de Provincie NH (€ 740.000), het Waterschap Amstel Gooi en Vecht (€ 175.000), en het waterbedrijf Vitens NV € 400.000 ontvangen (totaal € 1,315 mln). Omdat het waterbedrijf Vitens NV niet als een overheidslichaam geldt, wordt de ontvangen bijdrage van € 400.000 niet in deze staat verantwoord, maar bij de overige vooruit ontvangen bedragen: in deze paragraaf is de toevoeging derhalve € 915.000.

Referentie 2:

In 2019 zijn geen bijdragen ontvangen. De Provincie zal na de uitvoering de subsidie definitief vaststellen en de laatste termijn (€ 185.000) betalen.

Referentie 3:

De uitvoering is in 2020 gepland.

3. Wijkwarmtetransitie Kerkelanden

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	76	2
Onttrekkingen	-16	3
Stand per 31 december	60	

Referentie 2:

Op 18 november 2019 heeft de provincie Noord-Holland een subsidie van €130.000 verleend op grond van de Uitvoeringsregeling warmtetransitie van de gebouwde omgeving 2019-2020 voor het project 'Warmtetransitie Kerkelanden'. Als voorschot is een bedrag van € 75.640 (80% van het totaal bedrag) in 2019 ontvangen. Uiterlijk op 1 augustus 2020 zal een aanvraag tot vaststelling van de

subsidie ingediend moeten zijn. In deze aanvraag dient een schriftelijke verslaglegging van de activiteiten en een financiële verantwoording met een controleverklaring te zijn opgenomen.

Referentie 3:

Het project is inmiddels gestart, de kosten in 2019 bedroegen € 16.000.

4. Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	62	1
Toevoegingen	704	2
Onttrekkingen	-707	3
Stand per 31 december	58	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van door het Rijk toegekende middelen in het kader van het Besluit Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). Het doel van deze regeling is voorkomen dat jongeren van school gaan zonder startkwalificatie (d.w.z. minimaal een havo- of vwo-diploma, of een mbo-diploma op niveau 2). De middelen worden per kalenderjaar door het Rijk toegekend. Hilversum ontvangt als centrumgemeente de rijkssubsidie voor de hele regio.

Referentie 2:

Dit bedrag is vanuit het Rijk ontvangen door de gemeente Hilversum ter uitvoering van het Besluit Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC).

Referentie 3:

De uitvoering van de RMC is vormgegeven in het uitvoeringsprogramma 'Match op meedoen'. De projectleiding voor 'Match op meedoen' is belegd bij de regio Gooi en Vechtstreek. De van het Rijk ontvangen middelen worden derhalve doorbetaald aan de regio Gooi en Vechtstreek. Het restant 2019 zal in 2020 besteed worden aan training en intensieve trajectbegeleiding aan jongeren.

5. Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	297	2
Onttrekkingen	-297	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Van het Rijk zijn extra middelen ontvangen met als doel de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV) structureel te borgen en te verbreden naar jongeren voor wie het halen van een startkwalificatie (tijdelijk) niet haalbaar is. Het wetsvoorstel beoogt dat alle jongeren van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal worden ondersteund in het vinden van een passende plek dankzij een sluitend regionaal vangnet van partijen uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeid.

Referentie 2

Dit bedrag is vanuit het Rijk ontvangen door de gemeente Hilversum ter uitvoering van de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV).

Referentie 3

De uitvoering van de VSV is vormgegeven in het uitvoeringsprogramma 'Match op meedoen'. De projectleiding voor 'Match op meedoen' is belegd bij de regio Gooi en Vechtstreek. De van het Rijk ontvangen middelen worden derhalve middels de begroting van de regio Gooi en Vechtstreek doorbetaald aan de regio.

6. Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	4	1
Toevoegingen	1.884	2
Onttrekkingen	-1.727	3
Stand per 31 december	161	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt in het kader van het Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijs-achterstandenbeleid. Het doel van deze regeling is het verminderen van ongelijkheid in onderwijskansen. Kinderen met een taalachterstand of risico daarop, krijgen extra ondersteuning door VVE (voor- en vroegschoolse educatie) en schakelklassen. Middelen die de gemeente niet besteedt, moeten na afloop van de bestedingsperiode aan het Rijk worden terugbetaald. De bestedingsperiode, die is aangevangen in 2019 eindigt op 31 december 2022.

Referentie 2:

Dit bedrag is vanuit het Rijk ontvangen door de gemeente Hilversum ter uitvoering van het onderwijsachterstandenbeleid (OAB).

Referentie 3:

De uitgaven ten laste van deze post bedroegen in 2019 € 1.727.000. Dit betrof onder andere € 1.067.00 aan VVE-subsidies en € 451.000 aan maatwerkplannen en COBO.

7. Volwasseneneducatie (WEB)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	121	1
Toevoegingen	664	2
Onttrekkingen	-607	3
Stand per 31 december	178	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt in het kader van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Het doel van de regeling is het bestrijden van laaggeletterdheid bij volwassenen voor wie Nederlands de moedertaal is en bij allochtone volwassenen zonder inburgeringsplicht.

Referentie 2:

Van het Rijk is voor 2019 € 712.000 ontvangen ter uitvoering van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Het bedrag dat mag worden doorgeschoven naar het volgende jaar is gemaximeerd op 25% van de jaarbijdrage 2019 dus € 178.000 (zie stand per 31 december 2019). Om hier aan te voldoen is € 48.000 gereserveerd om terug te betalen aan het Rijk. De netto toevoeging in 2019 bedraagt dus € 664.000 (= € 712.000 -/- € 48.000).

Referentie 3:

De uitvoering van deze regeling ligt met ingang van 2019 bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Het rijksbudget voor de WEB is voor € 607.000 besteed aan trajecten op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Het budget is niet bedoeld voor overhead, voor materiële kosten of voor regie of coördinatie.

8. Toegankelijkheid bushaltes

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	100	1
Toevoegingen	100	2
Onttrekkingen	-	3
Stand per 31 december	200	

Referentie 1:

De provincie Noord-Holland heeft een subsidie van € 295.700 beschikbaar gesteld voor het voor mindervaliden toegankelijk maken van 72 bushaltes in Hilversum. De subsidie bedraagt 100% van de uitvoeringskosten. De raad heeft het voorstel in februari 2019 behandeld.

Referentie 2:

In 2019 is een tweede voorschot van € 100.000 ontvangen.

Referentie 3:

In 2019 zijn geen uitvoeringskosten gemaakt. Verwacht wordt dat de uitvoering start in 2020.

9. Maatregel beter benutten

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	60	1
Toevoegingen	-	2
Onttrekkingen	-	3
Stand per 31 december	60	

Referentie 1:

Voor de uitvoering van het project “mobiliteitsmanagement maatregelen” heeft het Ministerie in 2015 een subsidie beschikbaar gesteld van in totaal € 389.875. De doelstelling van de mobiliteitsmaatregelen was om Hilversum bereikbaar te houden tijdens de wegwerkzaamheden die tot en met 2017 zijn uitgevoerd. Niet alle begrote onderdelen van de maatregelen zijn volledig uitgevoerd. De grootste afwijking betreft het onderdeel aanschaf fietsen; met het Rijk was overeengekomen dat het bedrag waarvoor deelnemers fietsen konden kopen (verminderd met de beloningen die ze kregen door te fietsen), meetelt als cofinanciering. Doordat daadwerkelijke aanschaf door deelnemers ver achterbleef bij de verwachtingen is het projectbudget niet volledig besteed. Naar verwachting zal in 2020 de € 60.000 terugbetaald moeten worden.

10. Sanering railverkeerslawaaï

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	556	1
Toevoegingen	-368	2
Onttrekkingen	17	3
Stand per 31 december	205	

Referentie 1:

Het doel van deze balanspost is het beschikbaar houden van middelen voor de uitvoering van de Wet geluidhinder (Wgh) voor zover deze betrekking heeft op lawaai veroorzaakt door treinverkeer. De Wet geluidhinder verplicht de gemeente om haar inwoners te beschermen tegen spoorweglawaaï. Omdat geluidssanering vaak zeer kostbaar is, draagt het Rijk (het ministerie van VROM) bij in de kosten. Het Rijk betaalt wat nodig is voor een sobere en doelmatige sanering. Eventuele meerkosten vanwege lokale ambities zijn voor rekening van de gemeente. De rijkssubsidies worden toegevoegd aan het overlopend passivum 'Sanering railverkeerslawaaï'. De beginstand is veroorzaakt door het vooruitbetalen van kosten door de gemeente in 2018.

Referentie 2:

In 2019 is aan voorschotten op de subsidie van de uitvoeringskosten van het Bureau Sanering Verkeerslawaaï (BSV) € 368.000 ontvangen. Conform de subsidiebeschikking zal na goedkeuring van de eindrapportage de laatste termijn van 5% van de te ontvangen subsidie worden betaald.

Referentie 3:

In twee treinvrije periodes zijn in 2017 in fase 1 minischermen geplaatst. De nagekomen kosten hiervan bedroegen in 2019 € 7.721. De uitvoering van fase 2 staat niet eerder gepland dan in 2020/2021 als onderdeel van het project HOV in het Gooi. Op basis van het akoestisch rapport is het onderzoek door de gemeente Hilversum gestart naar aanvullende gevelmaatregelen aan de Mussenstraat. De kosten hiervan bedroegen in 2019 € 9.375.

11. Hilversum Media Campus

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Toevoegingen	-	2
Onttrekkingen	180	3
Stand per 31 december	180	

Referentie 1:

Voor Hilversum Media Campus is in 2018 een subsidie van € 180.000 toegekend. Het project heeft een doorlooptijd tot en met 2020. De subsidie is bestemd voor de uitvoering van de MediaBooster, duurzame inzetbaarheid voor bestaande professionals (medewerkers én zzp'ers) in de crossmediasector in en rond Hilversum. Per 1 januari 2019 waren nog geen kosten gemaakt voor het project.

Referentie 2:

In 2019 is geen subsidie of voorschot ontvangen.

Referentie 3:

Het project is in 2019 nagenoeg afgerond en in januari 2020 is het eindverslag ingediend. Naar verwachting zal de subsidie van € 180.000 medio 2020 worden afgerekend.

5.7 Langlopende schulden

Langlopende leningen	Schuldverloop 2019			Stand leningen 31 december	Rente ten laste van 2019
	Stand leningen 1 januari	Aflossingen in 2019	Opgenomen in 2019		
Bank Nederlandse gemeenten	87.098	12.565	16.000	90.533	2.738
Nederlandse Waterschapsbank	21.600	1.160		20.440	564
Aegon	23.040	1.040		22.000	460
Nationale Nederlanden	8.400	400		8.000	250
Provincie Noord Holland	18.681	2.600		16.081	0
Provincie Noord-Brabant	12.000	480		11.520	146
Totaal	170.819	18.245	16.000	168.574	4.158

Gedurende het jaar is er voor een bedrag van € 18,245 miljoen afgelost op langlopende leningen.

In het jaar 2019 is er één langlopende lening aangetrokken. Het betreft een lening van € 16 miljoen die is aangetrokken in januari 2019. Deze lening heeft een looptijd van 25 jaar met lineaire aflossing en een rentetarief van 1,27%. De geldgever is de BNG Bank.

In de begroting 2019 werd uitgegaan van een langlopende financieringsbehoefte van € 16 miljoen tegen een rentetarief van 1,8%.

Berekening gemiddeld rentetarief	
1. Schuld per 1 januari	170.819
2. Schuld per 31 december	168.574
3. Gemiddeld schuld (1+2)/2	169.697
4. Rentelasten	4.158
5. Gemiddeld rentetarief	2,45%

5.8 Gewaarborgde geldleningen

Doel van de lening (leningnummer) per instelling	Oorspronkelijk bedrag	Percentage van het leningbedrag waarvoor borg-stelling is verleend	Restant bedrag van de geldlening aan het begin van het dienstjaar	In de loop van het dienstjaar gewaarborgde geldleningen	Totaal bedrag van de gewone en buitengewone aflossing	Restant bedrag van de geldlening aan het eind van het dienstjaar
GARANTIE OP WONINGHYPOTHEKEN						
ABN Amro	onbekend	100%	221.229		59.722	161.507
ING	onbekend	100%	803.840		161.109	642.731
Rabobank	onbekend	100%	23.044		7.679	15.365
Westland Utrecht Bank	onbekend	100%	29.012		5.859	23.153
ABP	onbekend	100%	232.965		61.753	171.212
Aegon	onbekend	100%	41.143		17.309	23.835
Delta Loyd	onbekend	100%	59.416		16.207	43.209
Florius	onbekend	100%	71.241		17.440	53.801
Achmea	onbekend	100%	46.950		8.377	38.574
A.S.R.	onbekend	100%	46.176		0	46.176
Reaal Hypotheken	onbekend	100%	3.631		3.631	0
SNS Bank	onbekend	100%	341.173		104.786	236.388
Houtvaart Hypotheken	onbekend	100%	14.961		4.475	10.486
1. TOTAAL GARANTIE OP WONINGHYPOTHEKEN	0		1.934.781	0	468.345	1.466.436
BORGSTELLINGEN RECHTSTREEKS						
Cultuur/SCW/Kov/mon						
St. Hilv. Openbare Bibliotheek- 's-Gravelandseweg	1.072.056	100%	214.547		67.716	146.831

St. Onr. Zaken Kinderopv. - bouw/inrichting kinderdagverblijf	408.402	100%	153.151		10.210	142.941
Banning - Restauratie Zout en zandbunker 811.454.020	132.941	100%	73.983		4.410	69.573
Banning - Restauratie Zout en zandbunker 811.454.030	374.995	100%	256.175		12.943	243.232
St. Podium Vorstin, Aanschaf activa van de gemeente 40.111629	649.393	100%	649.393		128.895	520.498
Sport	-	-				
Tennisver. Gooise Vallei - Clubaccommodatie	200.700	100%	59.100		14.160	44.940
Gooise zweefvliegclub - Betaling van rente en aflossing bij BNG	250.000	100%	166.667		8.333	158.333
Sport Investeringsfonds Hsum - Verbetering sportaccommodaties				270.000		270.000
Woningbouwverenigingen						
Dudok Wonen - GPNW211 zuiderheide	2.132.767	100%	811.406		175.744	635.663
Dudok Wonen - vervr. afl. rijksleningen	3.630.242	100%	234.482		234.482	0
Gezondheidszorg						
St. Tergooi - Realisatie Ziekenhuis Tergooi Hilversum			0	10.000.000		10.000.000
2. TOTAAL BORGSTELLINGEN RECHTSTREEKS	8.851.496		2.618.903	10.270.000	656.892	12.232.012
BORGSTELLINGEN VIA ACHTERVANG WSW						
nieuwbouw leningnr. 408334701 wsw 1677	1.815.000	100%	687.000		91.000	596.000
nieuwbouw leningnr. 4083948 wsw 2609	1.815.000	100%	654.000		91.000	563.000
nieuwbouw Ahrend-Libra len.nr. 4085411 wsw 5849	1.815.000	100%	750.000		92.000	658.000
Herfinanciering leningnr. 408576901 wsw 7734	1.361.000	100%	638.000		59.000	579.000
S.Stevinweg, Erfgooiersstr. Leningnr 408703802 wsw 14872	1.815.000	100%	1.494.000		45.000	1.449.000
St.Josephkerk leningnr. 408763802 wsw 19122	1.361.000	100%	1.136.000		31.000	1.105.000
renovatie cpl.20 leningnr. 408953902 wsw 27092	1.588.231	100%	799.000		60.000	739.000
nieuwbouw Ahrend-Libra leningnr. 409006702 wsw 27367	1.815.000	100%	587.000		92.000	495.000
herfin. Leningnr. 4091130 wsw 28113	4.537.802	100%	4.538.000			4.538.000
J.P.Thijssseplein leningnr. 4089154801 wsw 28897	1.815.000	100%	1.585.000		24.000	1.561.000
proj.nr.43259 leningnr. 409185701 wsw 28964	1.815.000	100%	1.617.000		29.000	1.588.000
Nieuwbouwproj. Leningnr. 4097646, wsw 34521	15.000.000	100%	15.000.000		15.000.000	0
Nieuwbouwproj. Lenmingnr. 400100179 wsw 36765	20.000.000	100%	20.000.000			20.000.000

vervr. afl. rijkslen. Leningnr. 40101591 wsw 38122	15.000.000	100%	15.000.000			15.000.000
Nieuwbouwprojecten leningnr. 40101592 wsw 38123	15.000.000	100%	15.000.000			15.000.000
Nieuwbouwprojecten leningnr. 40101594 wsw 38124	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
leningnr 40101593 wsw 38125	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
Nieuwbouwprojecten leningnr. TR153109 wsw 38372	25.000.000	100%	25.000.000		25.000.000	0
financiering flex 238.0 wsw 43005	25.000.000	100%	25.000.000			25.000.000
financiering flex 239.0 wsw 43007	20.000.000	100%	20.000.000			20.000.000
leningnr. 10028362 wsw 45848	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
lening 154306 wsw 46330	20.000.000	100%	18.000.000		667.000	17.333.000
lening 164414 wsw 47261	10.000.000	100%	9.667.000		334.000	9.333.000
lening 40.112637 wsw 48620	25.000.000	100%		25.000.000		25.000.000
Totaal Dudok Wonen	236.553.033		202.152.000	25.000.000	41.615.000	185.537.000
zorgcomplex Ridderspoor leningnr 134110 wsw 45121	2.900.000	100%	2.900.000			2.900.000
Totaal Eemland wonen	2.900.000		2.900.000	0	0	2.900.000
Spoorstr/Kampstr leningnr. 10015851 wsw 27212	1.588.000	100%	116.569		116.569	0
Herfin. & nieuwbouw leningnr. 10023802 wsw 37003	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
herfin. en nieuwbouw leningnr. 10024415 wsw 38243	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
Herfin. Renovatieprojecten leningnr. 10025073 wsw 39197	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
herfin. en nieuwbouw leningnummer 40105393 wsw 42177	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
herfin. en nieuwbouw leningnr 40106767 wsw 43578	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
leningnr. 10027709 wsw 44535	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
vervr. afl. rijksleningen 97844, lening 4097844, wsw 45750	5.445.000	100%	218.000		218.000	0
Lening wsw 46132	8.000.000	100%	8.000.000			8.000.000
Lening 40.110515 wsw 46902	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Lening 2-29266 wsw 47143	4.000.000	100%	4.000.000			4.000.000
Lening 40.11157 wsw 47415	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Lening 40.11158 wsw 47414	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Lening 174447 wsw 47523	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Lening 40.11823 wsw 47955	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Totaal Gooi en Omstreken	94.033.000		87.334.569	0	334.569	87.000.000

Verz.huis Boomborg leningnr 400100558 wsw 37131	1.400.000	100%	1.400.000			1.400.000
Lening 40.112240 wsw 48291	4.400.000	100%	0	4.400.000		4.400.000
Totaal Habion	5.800.000		1.400.000	4.400.000	0	5.800.000
leningnr. 10028321 wsw 45752	20.000.000	100%	20.000.000			20.000.000
leningnr. 163020001 wsw 45792	20.000.000	100%	20.000.000			20.000.000
leningnr. 65189 wsw 46112	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
leningnr. 65190 wsw 46113	10.000.000	100%	10.000.000			10.000.000
leningnr. 154333 wsw 46652	10.250.000	100%	10.250.000			10.250.000
leningnr. 40.11389 wsw 47653	11.600.000	100%	11.600.000			11.600.000
leningnr. 1-29607 wsw 47753	7.500.000	100%	7.500.000			7.500.000
Lening 40.112269 wsw 48320	5.000.000	100%	5.000.000			5.000.000
Lening 40.113258 wsw 49099	25.000.000	100%		25.000.000		25.000.000
Lening 40.113268 wsw 49103	26.250.000	100%		26.500.000		26.500.000
Lening 40.113273 wsw 49106	15.000.000	100%		15.000.000		15.000.000
Totaal Stichting de Alliantie	160.600.000		94.350.000	66.500.000	0	160.850.000
Leningnr, 10015227 wsw 22462	3.449.000	100%	1.660.245		143.245	1.517.000
"Leen ter Rouwelaarhuis" len.nr. 40102861 wsw 39259	4.076.000	100%	4.076.000			4.076.000
Leningnr. 10028176 wsw 45460	1.984.000	100%	1.719.467		66.467	1.653.000
Totaal Stichting Woonzorg Nederland	9.509.000		7.455.712	0	209.712	7.246.000
3. TOTAAL BORGSTELLINGEN VIA ACHTERVANG WSW	509.395.033		395.592.281	95.900.000	42.159.281	449.333.000
4 = 1 + 2 + 3 Totaal Borgstellingen/garanties	518.246.529		400.145.965	106.170.000	43.284.518	463.031.447

5.9 EMU-saldo

Toelichting bij EMU saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMI-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van 3% van Nederland is 2,6% voor de rijksoverheid en 0,4% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt evenwel op een andere manier dan het baten-lastenstelsel dat decentrale overheden hanteren. Investerings en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomsten van het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Omschrijving		2019 Volgens begroting 2019	2019 Realisatie 2019
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-5.694	-13.281
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	12.365	10.200
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	3.717	3.998
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	20.401	12.929
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord		
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)		
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	7.668	-1.249
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen		1.260

10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		
11	Verkoop van effecten:		
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?		
	Emu saldo	-2.345	-14.521

Het EMU-saldo van 2019 is negatief. Dit betekent dat Hilversum via reële transacties meer geld uitgeeft dan dat ze ontvangt. Daarmee draagt de gemeente Hilversum nadelig bij aan het EMU-saldo van Nederland.

6. Bijlagen

6.1 Overzicht van taakvelden per programma

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2019			Gewijzigde begroting 2019			Realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.10 Mutaties reserves	0	-621	-621	0	-867	-867	0	-867	-867
0.63 Parkeerbelasting	0	-4.145	-4.145	0	-4.435	-4.435	43	-4.576	-4.532
2.1 Verkeer en vervoer	14.607	-1.466	13.141	15.699	-2.043	13.656	15.058	-1.989	13.070
2.2 Parkeren	3.662	-1.058	2.604	3.272	-1.265	2.007	3.124	-1.156	1.968
2.4 Economische havens en waterwegen	549	-28	521	470	-28	442	448	-70	378
5.1 Sportbeleid en activering	765	-5	760	961	-5	956	756	-8	749
5.2 Sportaccommodaties	2.698	-758	1.940	2.635	-758	1.877	2.931	-934	1.997
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.863	-828	3.035	3.920	-828	3.092	3.958	-507	3.451
5.4 Musea	1.337	-323	1.014	1.337	-323	1.014	1.215	-347	868
5.5 Cultureel erfgoed	783	-45	739	783	-45	739	604	-57	547
5.6 Media	1.831	-1	1.830	1.806	-1	1.805	1.621	-3	1.618
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.914	-357	5.557	6.774	-357	6.417	6.451	-414	6.037
7.2 Riolering	6.433	-8.279	-1.845	6.432	-8.279	-1.846	6.747	-8.453	-1.706
7.3 Afval	7.924	-9.616	-1.692	7.832	-9.616	-1.784	7.788	-9.681	-1.892
7.4 Milieubeheer	2.874	-120	2.754	2.768	-120	2.648	2.918	-196	2.722
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	729	-792	-63	861	-792	69	653	-538	115
8.1 Ruimtelijke ordening	2.902	-13	2.889	3.444	-13	3.431	3.280	-66	3.214
8.3 Wonen en bouwen	4.316	-2.423	1.893	4.333	-2.448	1.884	4.437	-3.454	983

Programma 1. Wonen en leven	61.187	-30.878	30.309	63.327	-32.223	31.103	62.033	-33.315	28.718
0.10 Mutaties reserves	0	-1.060	-1.060	0	-1.391	-1.391	0	-1.391	-1.391
4.2 Onderwijshuisvesting	8.354	-112	8.241	8.171	-112	8.058	8.163	-315	7.848
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.426	-3.131	2.295	5.998	-3.131	2.867	5.493	-3.353	2.140
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.471	-139	10.332	10.854	-139	10.715	10.722	-498	10.224
6.2 Toegang	1.897	-2	1.895	1.900	-2	1.898	1.853	-7	1.846
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.029	-10	2.019	2.929	-10	2.919	3.575	-75	3.500
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	13.234	-565	12.669	15.525	-565	14.960	16.462	-719	15.743
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	12.158	-8	12.150	14.085	-8	14.077	15.659	-26	15.633
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	22.460	-1.294	21.166	23.324	-1.294	22.030	23.070	-1.071	21.999
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.913	-3	3.910	3.590	-3	3.587	3.515	-10	3.505
7.1 Volksgezondheid	2.861	0	2.861	2.939	0	2.939	2.860	-83	2.777
Programma 2. Zorg	82.804	-6.324	76.480	89.315	-6.655	82.660	91.371	-7.548	83.824
0.10 Mutaties reserves	250	-450	-200	250	-1.881	-1.631	250	-1.881	-1.631
3.1 Economische ontwikkeling	2.573	-444	2.129	2.723	-444	2.279	2.764	-516	2.248
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	159	0	159	69	0	69	71	17	88
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	276	-592	-316	357	-592	-235	312	-512	-200
3.4 Economische promotie	811	0	811	811	0	811	997	-34	963
6.3 Inkomensregelingen	39.762	-28.793	10.969	43.426	-30.607	12.819	44.287	-30.588	13.699
6.4 Begeleide participatie	7.119	-1	7.118	7.197	-1	7.196	7.062	-3	7.059
6.5 Arbeidsparticipatie	3.313	-167	3.146	4.746	-167	4.579	3.727	-86	3.641
Programma 3. Werken	54.262	-30.447	23.816	59.578	-33.692	25.887	59.471	-33.604	25.868
0.1 Bestuur	4.356	-1	4.355	4.356	-1	4.355	5.278	-300	4.979
0.10 Mutaties reserves	38	-50	-12	38	-50	-12	38	-50	-12

0.2 Burgerzaken	2.255	-1.055	1.199	2.341	-1.055	1.285	2.698	-1.386	1.312
0.4 Overhead	29.612	-187	29.425	29.502	-510	28.992	29.797	-835	28.961
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.943	-13	7.930	7.943	-13	7.930	7.801	-1	7.799
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.942	-254	2.688	2.942	-254	2.688	2.788	-314	2.474
Programma 4. Bestuur	47.145	-1.560	45.585	47.121	-1.882	45.238	48.400	-2.886	45.513
0.10 Mutaties reserves	0	-4.051	-4.051	0	-7.203	-7.203	0	-7.203	-7.203
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	868	-925	-56	1.301	-2.428	-1.126	1.532	-1.426	106
0.5 Treasury	-1.085	-280	-1.365	85	-445	-360	-32	-466	-498
0.61 OZB woningen	617	-10.785	-10.168	617	-11.330	-10.713	655	-11.423	-10.768
0.62 OZB niet-woningen	507	-9.284	-8.777	767	-9.544	-8.777	799	-9.523	-8.724
0.64 Belastingen overig	663	-1.060	-396	988	-1.385	-396	1.032	-1.312	-279
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-153.311	-153.311	0	-156.007	-156.007	0	-156.558	-156.558
0.8 Overige baten en lasten	437	0	437	250	0	250	686	-18	668
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0		0	0	0	-146	0	-146
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	13.734	-12.486	1.247	9.417	-9.438	-21	4.934	-3.277	1.657
Programma 5. Financiën en grondexploitaties	15.741	-192.181	-176.441	13.425	-197.780	-184.354	9.459	-191.205	-181.746
Resultaat van de rekening van baten en lasten	261.139	-261.390	-251	272.765	-272.232	534	270.735	-268.557	2.177

6.2.

Verantwoordingsinfor matie over de specifieke uitkeringen (SiSa)

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 16 januari 2020						
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02		
		Bestuit regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	€ 706.880	€ 61.536		
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactgemeenten	Besteding (jaar T)	Besteding aan contactschool (jaar T)	Besteding (jaar T) totaal (automatisch)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Aard controle R Indicatornummer: D1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: D1A / 02	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D1A / 03	Aard controle R Indicatornummer: D1A / 04
			€ 187.099	€ 110.000	€ 297.099	€ 0
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorscholische educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03	
			€ 1.126.421	€ 451.475	€ 148.864	
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen		Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
		Bedrag	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07
OCW	D10	Volwasseneneducatie Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1)
			Aard controle R Indicatornummer: D10 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D10 / 04
			€ 712.298	€ 606.666	€ 178.075	€ 0

IenW	E3	Subsidie regeling sanering verkeersla waa l Subsidie regeling sanering verkeersla waa l Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meewerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
1	BSV 20110572.11	Kopie beschikingsnummer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 605	€ 605
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.326	€ 8.326	€ 8.326
			Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding Kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
2	IenM/BSK-2014/122801	Kopie beschikingsnummer	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
			€ 788.804	€ 0	€ 788.804	€ 0	Nee	
			€ 1.249.063	€ 810	€ 1.248.252	€ 0	Nee	
			Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
1	IenM/BSK-2014/122801	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 29.185.915	€ 931.002	€ 1.741.638	€ 60.442	€ 266.045	€ 19.271
2	IenM/BSK-2014/122801	Gemeente	Besteding (jaar T) Bbz 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Baten (jaar T) Bbz 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
1	IenM/BSK-2014/122801	Gemeente	€ 194.742	€ 16.785	€ 0	€ 744.517	€ 0	Ja

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 174.479	€ 47.002	€ 27.817	€ 121.233	€ 85.990	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			
			Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
		Gemeenten	1 € 261.106	SPUK-Sport18-632837	€ 924.679	€ 853.137	€ 0	€ 71.542
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11	
			1 SPUK-Sport18-632837	9.246.79		n.v.t.	€ 663.573	

IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (Sisa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 473543/599945	€ 0	€ 0	€ 6.578	€ 0	
			2 724043/732265	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 473543/599945	€ 371.805	€ 15.940	Subsidievaststelling ingediend d.d. 28-1-2019.	Ja	
			2 724043/732265	€ 243.180	€ 12.515	In 2017 al eindverantwoording ja aangegeven. Vaststellingsverzoek nog niet ingediend.	Ja	

7. Controleverklaring

8. In control verklaring

1. Inleiding

1.1. Hilversum in control

Sinds boekjaar 2018 is in de jaarrekening van de gemeente Hilversum een In Control Statement opgenomen. Deze verklaring komt voort uit de afspraak die tussen de gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hilversum is gemaakt zoals vastgelegd in de Financiële verordening gemeente Hilversum 2018 (ex artikel 212 GW).

1.2. Reikwijdte In Control Statement

Hilversum is, in het kader van dit in control statement, in control als de organisatie erin slaagt:

1. *de administratieve organisatie/ interne beheersing dusdanig in te richten en te laten werken dat de uitvoering van de processen rechtmatig en getrouw worden uitgevoerd, en*
2. *een lerende organisatie te zijn: de in de lijn zelf of door de Interne Audit Functie geconstateerde fouten en verbeterpunten worden adequaat opgepakt en de voortgang wordt bewaakt.*

De werkzaamheden t.b.v. dit in control statement betreffen dus niet beoordeling van de effectiviteit (doeltreffendheid) en efficiency (doelmatigheid) van de processen. Daartoe heeft het college van B&W een ander instrument (ex artikel 213a GW).

In het kader van Hilversum in control heeft de organisatie voor de belangrijkste (financiële) processen op systematische en risicogerichte wijze (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden uitgevoerd om de mate van in control per proces vast te kunnen stellen. In control betekent in dit geval niet foutloos of dat de administratieve organisatie op sommige punten geen verbetering behoeft. Het betekent dat Hilversum interne controles heeft uitgevoerd om die fouten of verbeterpunten zelf te constateren, op te pakken en de voortgang van de verbeteringen te bewaken. Door de risicogerichte aanpak zullen fouten nooit helemaal uitgesloten kunnen worden. Hierbij spelen ook kosten-batenafwegingen een rol. Denk aan de gestelde eisen m.b.t. vaststellen prestatielevering in het inkoopproces en de bestaanscontroles van gerealiseerde investeringen.

De goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de in control statement zijn dezelfde als welke de externe accountant hanteert voor de jaarrekeningcontrole. Deze zijn vastgelegd in de door de gemeenteraad vastgesteld controleprotocol. Dit houdt in dat een “schoon” In Control Statement wordt afgegeven als de geconstateerde fouten minder zijn dan 1% (€ 2,7 miljoen) van de werkelijke lasten en de onzekerheden minder dan 3% (€ 8,1 miljoen).

2. In Control Statement gemeente Hilversum - controlejaar 2019

2.1. Getrouwe en rechtmatige uitvoering van processen

Het college is van mening dat voor het merendeel sprake is van getrouwe en rechtmatige uitvoering van processen, hoewel er over 2019 een aantal fouten en onzekerheden zijn te melden. Door de vertraging binnen het sociaal domein als gevolg van de Covid 19 bestaat er een voorbehoud voor fouten en mogelijke onzekerheden die nog voort kunnen komen uit de prestatieverantwoording van zorginstellingen. Deze controles zijn nog onder handen. De uitkomsten worden meegenomen in het verslag van bevindingen.

In hoofdstuk 4.2.6 wordt u geïnformeerd over de begrotingsrechtmatigheid. De uitkomst van dit onderzoek is dat er in deze jaarstukken geen sprake is van onrechtmatigheden zijn geconstateerd die meetellen in het oordeel.

Fouten (totaal 2019 € 1,1 miljoen, 2018: € 1,2 miljoen):

- financiële rechtmatigheidsfouten waar onder het niet-naleven van Europese aanbestedingsregels (€ 1,1 miljoen);

1. Aanbestedingen

Het college stelt vast dat de gemeente Hilversum jaarlijks nog altijd rechtmatigheidsfouten ten aanzien van niet juist Europees aanbestede leveringen en diensten kent. Mede door het vastgestelde plan van aanpak verbetering rechtmatigheid van inkopen is de omvang en het aantal rechtmatigheidsfouten de afgelopen jaren sterk gedaald. Er zijn echter ook rechtmatigheidsfouten bijgekomen in 2019. Het gaat hier niet om nieuwe onrechtmatigheden in 2019, maar wel een aantal inhuurcontracten die in 2019 door tussentijdse verlengingen over de drempelwaarde voor de Europese aanbestedingsgrenzen heen zijn gegaan. Van deze contracten worden de bestedingen in 2019 als financiële fout aangemerkt. Verder speelt ook in 2019 nog de doorlopende fout van in het verleden onjuist aanbestede diensten. Dit betreft voor het grootste gedeelte de Centric applicatie contracten welke de komende tijd 1 voor 1 opnieuw aanbesteed gaan worden.

Rechtmatigheid van de aanbestedingen blijft een aandachtsgebied voor het college, waarbij de college inzet op verdere verlaging van de rechtmatigheidsfouten. Hierbij merkt het college op dat een aantal aspecten van de (juridische) interpretatie van de aanbestedingsregels en de fouttoerekening nog aan discussie onderhevig is, zodat dat verlaging van de rechtmatigheidsfouten tot nihil (nog) niet altijd op korte termijn gerealiseerd zal worden.

2.2 Lerende organisatie

Binnen een lerende organisatie betekent in control zijn en/of komen niet alleen dat een organisatie systematisch interne controles uitvoert en dat de organisatie fouten en verbeterpunten zelf constateert, maar ook dat de organisatie de verbeteringen in gang zet en bewaakt. Het college is van mening dat op dit punt de gemeente in 2019 laat zien dat het in control is. Onder de noemer Hilversum in control maakt het werk van het op systematische en risicogerichte wijze uitvoeren van (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden op de belangrijkste financiële processen en IT-systemen. Over de hieruit logischerwijs volgende ‘nieuwe verbeterpunten’ is de gemeente transparant en pakt deze op. Het college ziet toe op de voortgang van het in gang zetten van de verbeteringen door het management. Het management rapporteert over de voortgang daarvan. Een lerende organisatie is hiermee gecreëerd en Hilversum is daarmee naar de mening van het college in control.

3. Overige opmerkingen

3.1 Ketensamenwerking en/of organisaties op afstand

Het college merkt op dat Hilversum steeds meer afhankelijk is van andere organisaties en ketenpartners, omdat steeds meer gewerkt wordt via ketensamenwerking en/of met andere organisaties. Dit betekent ook dat de mate waarin Hilversum in control kan zijn, steeds vaker wordt bepaald door de mate waarin deze ketenpartners en andere organisaties hun zaken goed op orde hebben en hoe de (regie op de) samenwerking door Hilversum worden beheerst. Deze afhankelijkheid heeft steeds meer aandacht binnen de gemeente en zal dit ook blijven houden.

3.2 Afhankelijkheid van de interne audit functie

Het college merkt op dat voor het Hilversum in control-programma de organisatie nog steeds in belangrijke mate (te) afhankelijk is van de interne audit functie. Door control zoveel mogelijk in te bedden in het primaire proces, kan de internal audit functie de gewenste onafhankelijke en objectieve rol vervullen en zich meer richten op specifieke belangrijke thema's en risico's. Hiervoor zal door de interne audit functie samen met het directieteam een concreet plan van aanpak worden opgesteld, waarin ook de veranderingen met de komst van de rechtmatigheidsverklaring in 2021 een plek krijgen.

4. Afsluiting en vooruitblik 2020

In control zijn en/of komen betekent niet alleen dat een organisatie systematisch interne controles uitvoert en dat de organisatie fouten en verbeterpunten zelf constateert, maar ook dat de organisatie de verbeteringen in gang zet en bewaakt. Uit de (verbijzonderde) interne controle over controlejaar 2019 komt het beeld naar voren dat de organisatie bij bijna alle processen zichtbaar stappen heeft gezet ter verdere opvolging van de geconstateerde verbeterpunten, maar ook dat daarmee nog niet alle punten zijn opgepakt. Daarbij komt dat de we in een dynamische omgeving opereren die altijd weer nieuwe acties vereist. Verbeterpunten zullen door de organisatie blijven worden opgepakt. Hierbij zullen het college en het ambtelijk management voornamelijk prioriteit geven aan de rechtmatigheid van de (Europese) aanbestedingen en de processen rondom het sociaal domein en de subsidies.

Er is altijd sprake van risico's (denk nu vooral aan Covid 19) die de realisatie van doelstellingen en het beheersen van de organisatie in de weg kunnen staan. De vraag hoe die risico's beoordeeld moeten worden is continu aan de orde. Steeds kunnen nieuwe feiten en inzichten aanleiding geven tot andere afwegingen. Dit geldt eveneens voor de vraag in welke mate de organisatie bereid en in staat is deze te aanvaarden en welke oplossingsrichtingen gezocht worden om ze tegen te gaan. Dit is een verantwoordelijkheid van het college.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hilversum,

de gemeentesecretaris, de burgemeester